

T.C.

HALIÇ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**ORTAÖĞRETİM 7. VE 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNDE
AKRAN ZORBALIĞI**

**(Sosyo – Ekonomik Açıdan Farklı İki Bölgede Bulunan Ortaöğretim 7. ve 8. Sınıf
Öğrencilerinin Karşılaştığı Akran Zorbalığının Karşılaştırılması)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Sinem AÇIL

Danışmanı

Doç. Dr. Ü.Meral ÇULHA

İstanbul - 2015

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

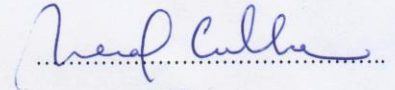
Psikoloji Anabilim/Anasanat Dalı Uygulamalı Psikoloji Programı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Sinem AÇIL tarafından hazırlanan “ Ortaöğretim 7. Ve 8. Sınıf Öğrencilerinde Akran Zorbalığı (Sosyoekonomik Açıdan Farklı İki Bölgede Bulunan Ortaöğretim 7. Ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştığı Akran Zorbalığının Karşılaştırılması) ” adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi: 28/01/2015

(Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

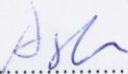
Jüri Üyesi:
Danışman: Doç. Dr. Meral Ü. ÇULHA
Haliç Üniv. Psikoloji ASD/ABD Öğr.Üyesi

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Zehra Banu SAYINER
Haliç Üniv. Psikoloji ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Aslı TAŞÖREN
Haliç Üniv. İMT ASD/ ABD Öğr. Üyesi

TEŞEKKÜR

Ben aslında Türkolog'um, ama en büyük ilgi alanım ise psikoloji. Alan dışı biri olarak psikoloji üzerine yüksek lisans kontenjanının açıldığını ve bu alanda öğrenim görebileceğimi öğrendiğim gün benim için mucize belki de büyük bir şans oldu. Bana bu alanda verilen bu şansı değerlendirmek, yaşamak, okumak, başarmak en büyük hayallerimin arasındaydı.

Lisans öğrenimimi tamamladıktan sonra ilgi alanım olan dalın öğrenimini alarak daha sağlıklı ve doğru bilgilere ulaşmak, öğrenmek adına psikoloji yüksek lisansa başladım.

Yüksek lisans öğrenimim boyunca, bilimsel hazırlık döneminden bugüne dek bana destek olan, beni ilgi alanımda bilinçli olmamı sağlayan derslerini kaçırmadan büyük hevesle gittiğim, bilgilerini paylaşan, beni eğiten bana doğru yönü gösteren, ilgi ve alakalarını her daim gösteren akademik birikimiyle bana çok şeyler katan, her biri çok kıymetli ve çok değerli olan hocalarıma ayrı ayrı sonsuz teşekkürü büyük bir borç bilir, minnetlerimi sunarım.

Araştırmam boyunca görüşleri, yardımları ve değerlendirmeleri ile bana yol gösteren, hassasiyeti, anlayışı ve alakasıyla yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen, çok değerli tez danışmanım Doç. Dr. Ü. Meral Çulha' ya, saygı, sevgi dolu teşekkürlerimi ve minnetlerimi sunarım.

Bilimsel hazırlıktan tez aşamama kadar yanımda olan birlikte öğrenim gördüğüm yüksek lisanstaki arkadaşlarıma ve lisans hayatımda tanıştığım beraber eğitim gördüğüm senelerdir beraber olduğum çok değerli dostlarıma yardımlarını eksik etmeyen yanımda olarak, beni motive eden daha iyiye yol almama yardımcı olan değerli arkadaşlarıma ayrı ayrı teşekkürü bir borç bilir, minnetlerimi sunarım.

Hayata merhaba dediğim ilk günden bugüne dek beni her başarıya teşvik eden, hiçbir fedakârlıktan kaçınmayan, maddi – manevi bana her konuda destek olup, yanımda veya uzağımda benden kilometrelerce uzak şehirlerde veya ayrı ülkelerde olduğumuz zamanlarda bile beni her zaman iyi eden, anlayışlarını, güvenlerini eksik etmeyen, en neşeli anlarımdan en kötü anlarıma kadar bana her ne olursa olsun koşulsuz destek veren yanımda olduklarını hissettiren; biricik annem hayat arkadaşım Ruhiye Katuk' a, çok değerli babam Abdi Açıl' a, kıymetlim ve biricik canım kardeşim Merve Açıl' a bütün kalbimle sonsuz teşekkür ederim.

Tez çalışmam boyunca emeği geçen, yardımlarını esirgemeyen herkese teşekkürü bir borç bilir, iyi dileklerle birlikte minnetlerimi sunarım...

İstanbul, 2015

Sinem AÇIL

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

İÇİNDEKİLER.....	III
KISALTMALAR LİSTESİ.....	VI
TABLolar LİSTESİ	VII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	IX
ÖZET.....	X
ABSTRACT	XII

1. BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU.....	9
1.2. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	9
1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI	9
1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	9
1.5. VARSAYIMLAR	12
1.6. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	12
1.7. TANIMLAR	13

2. BÖLÜM

GENEL BİLGİLER VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR.....	14
2.1. GENEL BİLGİLER	14
2.1.1. Genel Olarak Akran Zorbalığına İlişkin Tanımlar.....	14
2.1.2. Akran Zorbalığı - Şiddet ve Saldırganlık Arasındaki İlişki	16
2.1.3. Akran Zorbalığı Çeşitleri.....	19
2.1.4. Zorba, Kurban, Zorba / Kurban ve Seyirciler Tanımları ve Özellikleri.....	22
2.1.4.1. Zorba	22
2.1.4.2. Kurban	25
2.1.4.3. Zorba/Kurban	28
2.1.4.4. Seyirciler	30
2.1.5. Akran Zorbalığı ve Demografik Değişkenler	32
2.1.5.1. Yaş.....	32
2.1.5.2. Cinsiyet.....	35
2.1.5.3. Sosyo - Ekonomik Durum.	37
2.1.6. Akran Zorbalığının Nedenleri	39
2.1.7. Akran Zorbalığının Sonuçları	44
2.1.8. Akran Zorbalığının Meydana Geldiği Yerler	48
2.1.9. Akran Zorbalığının Önlenmesi	50
2.2. İLGİLİ ÇALIŞMALAR.....	56

3. BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEM	63
3.1. Araştırmanın Modeli	63
3.2. Araştırmanın Evreni	63
3.3. Araştırmanın Örnekleme	64
3.4. Veri Toplama Araçları.....	64
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu	64

3.4.2. Yeniden Düzenlenmiş Olweus Zorba/Kurban Anketi (YDZ/KA).....	65
3.5. Veri Toplama Süreci.....	67
3.6. Verilerin Analizi.....	68

4. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR.....	69
4.1. Öğrencilerin Sosyo – Demografik Durumuna İlişkin Analizler	70
4.2. Öğrencilerin Akran Zorbalığı Durumlarına İlişkin Analizler	77
4.3. Akran Zorbalığına Maruz Kalan Öğrencilerin Uğradıkları Akran Zorbalık Tiplerine Göre Analizleri.....	78
4.4. Okul İçinde Akran Zorbalığının Meydana Geldiği Yerlerin Analizleri	83
4.5. Öğrencilerin Akran Zorbalığına Maruz Kaldığında Kimlerle Paylaştığının Analizleri.....	86
4.6. Öğrencilerin Sevmediği Bir Öğrenciye Akran Zorbalığı Yapılması Durumunda Kendilerinin De Katılabilme Düşüncesinin Analizleri.....	88
4.7. Öğrencilerin Kendi Yaşıtı Olan Başka Bir Öğrencinin Akran Zorbalığına Maruz Kaldığını Gördüğünde/Anladığında Verdiği Tepki Analizleri.....	89
4.8. Öğrencilerin Okulda Başka Öğrenciler Tarafından Akran Zorbalığı Yapılmasından Korkma Sıklığına İlişkin Analizleri	91
4.9. Akran Zorbalığı İle Bölgelerin Sosyo - Demografik Özelliklerine Göre Analizleri.....	92
4.9.1.Akran Zorbalığı Gruplarının Yaşa Göre Dağılımlarına İlişkin Analizler	92
4.9.2.Akran Zorbalığı Gruplarının Cinsiyete Göre Dağılımlarına İlişkin Analizler	94
4.9.3.Akran Zorbalığı Gruplarının Sınıfa Göre Dağılımlarına İlişkin Analizler	102
4.9.4.Akran Zorbalığı Gruplarının Anne Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımlarına İlişkin Analizleri.....	104
4.9.5.Akran Zorbalığı Gruplarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılımlarına İlişkin Analizleri.....	106
4.9.6.Akran Zorbalığı Gruplarının Anne/Baba Çalışma Durumlarına Göre Dağılımlarına İlişkin Analizleri.....	108
4.9.7.Akran Zorbalığı Gruplarının Anne Meslek Durumlarına Göre Dağılımlarına İlişkin Analizleri.....	111
4.9.8.Akran Zorbalığı Gruplarının Baba Meslek Durumlarına Göre Dağılımlarına İlişkin Analizleri.....	113
4.9.9.Akran Zorbalığı Gruplarının Aylık Gelir Durumlarına Göre Dağılımlarına İlişkin Analizleri.....	115
4.9.10.Akran Zorbalığı Gruplarının Ekonomik Durumlarına Göre Dağılımlarına İlişkin Analizleri.....	117
4.9.11.Akran Zorbalığı Gruplarının Genel Okul Başarısı Durumlarına Göre Dağılımlarına İlişkin Analizleri.....	119
4.9.12.Akran Zorbalığı Gruplarının Ailenin Okul Başarısını Nasıl Karşılıdığı Durumuna Göre Dağılımlarına İlişkin Analizleri.....	121

5. BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM	123
5.1. Sosyo – Demografik Bilgilerin Değerlendirilmesi Ve Yorumlanması	123
5.2. Akran Zorbalığı Analizlerinin Değerlendirilmesi.....	125
5.3. Akran Zorbalığı Tiplerine Göre Analizlerin Değerlendirilmesi	127
5.4. Akran Zorbalığının Meydana Geldiği Yerlerin Değerlendirilmesi.....	128
5.5. Akran Zorbalığına Maruz Kaldığında Kimlerle Paylaştığının Değerlendirilmesi	129
5.6. Sosyo – Demografik Özelliklere Göre Akran Zorbalığı Değerlendirilmesi	130
5.6.1.Öğrencilerin Yaş İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi.....	130
5.6.2.Öğrencilerin Cinsiyet İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	130
5.6.3.Öğrencilerin Sınıf Düzeyi İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	132
5.6.4.Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeyi İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	133
5.6.5.Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeyi İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	134

5.6.6.Öğrencilerin Anne/Baba Çalışma Durumları İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	135
5.6.7.Öğrencilerin Anne Mesleği İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	136
5.6.8. Öğrencilerin Baba Mesleği İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	136
5.6.9. Öğrencilerin Aylık Gelir Durumları/Öğrencilere Göre Ailenin Ekonomik Durumu İle Akran zorbalığı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	137
5.6.10. Öğrencilerin Genel Okul Başarısı İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	139
5.6.11. Akran Zorbalığı Grupları İle Ailenin Okul Başarısını Nasıl Karşılادığı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	139

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER	141
6.1. Sonuç	141
6.2. Öneriler.....	145

7. BÖLÜM

KAYNAKÇA	148
-----------------------	------------

8. BÖLÜM

EKLER.....	163
EK 1- Milli Eğitim Müdürlüğü Valilik Onayı	163
EK 2- Kişisel Bilgi Formu	164
EK 3- Yeniden Düzenlenmiş Olweus Zorba/Kurban Anketi (YDZ/KA)	166
EK 4- Etik Kurul Onayı	179

ÖZGEÇMİŞ.....	180
----------------------	------------

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt.: Aktaran

ark.: Arkadaşları

diğ.: Diğerleri

örn.: Örneğin

s.: Sayfa (Sayfa Numarası)

TDK: Türk Dil Kurumu

vb.: ve benzeri

TABLolar LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1: Akran Zorbalığı Tipleri.....	19
Tablo 2: Bölgelere Göre Öğrencilerin Sosyo – Demografik Özellikler	70
Tablo 3: Öğrencilerin Akran Zorbalığı Durumları İle Bölge Arasındaki İlişki.....	77
Tablo 4.1: Doğrudan Fiziksel Zorbalık İle Bölge Arasındaki İlişki	79
Tablo 4.2: Doğrudan Sözel Zorbalık İle Bölge Arasındaki İlişki.....	79
Tablo 4.3: Dolaylı İlişkisel Zorbalık İle Bölge Arasındaki İlişki	80
Tablo 4.4: Dolaylı Aile Kökeni, İnanç Zorbalığı İle Bölge Arasındaki İlişki	80
Tablo 4.5: Dolaylı Cinsel Zorbalık İle Bölge Arasındaki İlişki	81
Tablo 4.6: Dolaylı Siber Zorbalık İle Bölge Arasındaki İlişki	82
Tablo 5: Bölgelere Göre Öğrencilerin Akran Zorbalığına Uğradıkları Yerler	83
Tablo 6: Bölgelere Göre Akran Zorbalığına Maruz Kalan Öğrencilerin Kimlerle Paylaştıklarının Dağılımı	86
Tablo 7: Bölgelere Göre Öğrencilerin Sevmediği Öğrenciye Akran Zorbalığı Yapıldığında Kendisinin de Katılabilme Durumu.....	88
Tablo 8: Bölgelere Göre Öğrencilerin Kendi Yaşıtı Başka Öğrenciye Akran Zorbalığına Maruz Kaldığında/Gördüğünde Verdiği Tepki Durumu	89
Tablo 9: Bölgelere Göre Öğrencilerin Okulda Başka Öğrenciler Tarafından Akran Zorbalığı Yapılmasından Korkma Durumu	91
Tablo 10: Etiler Bölgesi Yaş İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki.....	92
Tablo 11: Gaziosmanpaşa Bölgesi Yaş İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki.....	93
Tablo 12: Etiler Bölgesi Cinsiyet İle Akran Zorbalığı Arasında İlişki	94
Tablo 12.1: Etiler Bölgesi Cinsiyet İle Doğrudan Fiziksel Zorbalık Arasındaki İlişki	95
Tablo 12.2: Etiler Bölgesi Cinsiyet İle Doğrudan Sözel Zorbalık Arasındaki İlişki	95
Tablo 12.3: Etiler Bölgesi Cinsiyet İle Dolaylı İlişkisel Zorbalık Arasındaki İlişki	96
Tablo 12.4: Etiler Bölgesi Cinsiyet İle Dolaylı Aile Kökeni – İnanç Zorbalığı Arasındaki İlişki.....	96
Tablo 12.5: Etiler Bölgesi Cinsiyet İle Dolaylı Cinsel Zorbalık Arasındaki İlişki.....	97
Tablo 12.6: Etiler Bölgesi Cinsiyet İle Dolaylı Siber Zorbalık Arasındaki İlişki.....	97
Tablo 13: Gaziosmanpaşa Bölgesi Cinsiyet İle Akran Zorbalığı Arasında İlişki.....	98
Tablo 13.1: Gaziosmanpaşa Bölgesi Cinsiyet İle Doğrudan Fiziksel Zorbalık Arasındaki İlişki	99
Tablo 13.2: Gaziosmanpaşa Bölgesi Cinsiyet İle Doğrudan Sözel Zorbalık Arasındaki İlişki	99
Tablo 13.3: Gaziosmanpaşa Bölgesi Cinsiyet İle Dolaylı İlişkisel Zorbalık Arasındaki İlişki	100
Tablo 13.4: Gaziosmanpaşa Bölgesi Cinsiyet İle Dolaylı Aile Kökeni – İnanç Zorbalığı Arasındaki İlişki	100

Tablo 13.5: Gaziosmanpaşa Bölgesi Cinsiyet İle Dolaylı Cinsel Zorbalık Arasındaki İlişki.....	101
Tablo 13.6: Gaziosmanpaşa Bölgesi Cinsiyet İle Dolaylı Siber Zorbalık Arasındaki İlişki	101
Tablo 14: Etiler Bölgesi Sınıf İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki	102
Tablo 15: Gaziosmanpaşa Bölgesi Sınıf İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki	103
Tablo 16: Etiler Bölgesi Anne Eğitim Düzeyi İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki	104
Tablo 17: Gaziosmanpaşa Bölgesi Anne Eğitim Düzeyi İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki	105
Tablo 18: Etiler Bölgesi Baba Eğitim Düzeyi İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki.....	106
Tablo 19: Gaziosmanpaşa Bölgesi Baba Eğitim Düzeyi İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki.....	107
Tablo 20: Etiler Bölgesi Anne Çalışma Durumu İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki	108
Tablo 21: Gaziosmanpaşa Bölgesi Anne Çalışma Durumu İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki	109
Tablo 22: Gaziosmanpaşa Bölgesi Baba Çalışma Durumu İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki.....	110
Tablo 23: Etiler Bölgesi Anne Mesleği İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki.....	111
Tablo 24: Gaziosmanpaşa Bölgesi Anne Mesleği İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki.....	112
Tablo 25: Etiler Bölgesi Baba Mesleği İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki	113
Tablo 26: Gaziosmanpaşa Bölgesi Baba Mesleği İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki	114
Tablo 27: Etiler Bölgesi Aylık Gelir İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki.....	115
Tablo 28: Gaziosmanpaşa Bölgesi Aylık Gelir İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki.....	116
Tablo 29: Etiler Bölgesi Öğrencilerine Göre Ailenin Ekonomik Durumu İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki	117
Tablo 30: Gaziosmanpaşa Bölgesi Öğrencilerine Göre Ailenin Ekonomik Durumu İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki	118
Tablo 31: Etiler Bölgesi Öğrencilerin Genel Okul Başarısı İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki	119
Tablo 32: Gaziosmanpaşa Bölgesi Öğrencilerin Genel Okul Başarısı İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki	120
Tablo 33 Etiler Bölgesi Ailenin Okul Başarısını Nasıl Karşılıdığı İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki	121
Tablo 34: Gaziosmanpaşa Bölgesi Ailenin Okul Başarısını Nasıl Karşılıdığı İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki	122

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil 1. Saldırganlık, Şiddet Ve Zorbalık Arasındaki İlişki	6
Şekil 2. Akran Zorbalığa Uğrama Sebepleri	42
Şekil 3. Akran Zorbalığı Tipleri.....	78

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Sinem AÇIL
Anabilim Dalı : Psikoloji
Programı : Uygulamalı Psikoloji
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Ü.Meral ÇULHA
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Ocak 2015

ORTAÖĞRETİM 7. VE 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNDE AKRAN ZORBALIĞI

(Sosyo – Ekonomik Açıdan Farklı İki Bölgede Bulunan Ortaöğretim 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştığı Akran Zorbalığının Karşılaştırılması)

ÖZET

“Akran Zorbalığı” okullarda görülen şiddet davranışlarının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Okullarda yaşanan şiddet, son yıllarda çeşitli ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de yaşanmakta ve birçok çalışmaya konu edilen bir sorundur. Bu araştırmanın temel amacı; öğrencilerin birbirlerine karşı gösterdikleri zorbaca davranışların incelenmesi ve farklı iki bölgede bulunan ortaöğretim 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin yaşamış oldukları akran zorbalığının karşılaştırılması yapılarak, zorba, kurban ve zorba/kurbanları belirlemek, atılacak adımların sağlıklı ve verimli sonuçlar doğurmasını sağlamak amacı ile okul ortamında yaşanan zorbaca davranışları öğrenci görüşleri doğrultusunda incelemektir.

Bu araştırmanın evren ve örneklemi; İstanbul İli’ nde, Beşiktaş İlçesi’ ne bağlı Etiler Senti ile Gaziosmanpaşa İlçesi’ nde bulunan, Milli Eğitime bağlı iki

ortaöğretim okulunda uygulama yapılmıştır. Okulların farklı bölgesel ve sosyoekonomik özellikler gösterebileceği öngörülerek, her iki okuldan rastgele seçilen ikişer yedinci sınıf ve ikişer sekizinci sınıf olmak üzere toplam 225 öğrenciye, 19 sorudan oluşan Kişisel Bilgi Formu ve 39 sorudan oluşan Yeniden Düzenlenmiş Olweus Zorba / Kurban Anketi (YDZ/KA) ile uygulama yapılmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmeleri SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 programı kullanılarak bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (Sayı, Yüzde) kullanılmıştır. Niteliksel gruplu değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere ki-kare analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akran Zorbalığı, Okulda zorbalık, Zorba, Kurban, Ortaöğretim öğrencileri

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname : Sinem ACIL
Field : Psychology
Program : Applied Psychology
Supervisor : Assoc. Prof. Dr. U. Meral CULHA
Degree Awarded and Date : Master – January 2015

PEER BULLYING IN SECONDARY EDUCATION GRADE 7TH AND 8TH STUDENTS

(Comparison Of Bullying Behaviour Exhibited By Grade 7th And 8th Student At Two Different Intermediate Schools Located At Two Different Districts Varying In Social Economical Class)

SUMMARY

“Peer Bullying” forms important part of the violence behaviour seen at schools. The violence seen at our schools in recent years just like other countries is existed in our country and became a problem and a subject of research and study. The objective of this research; investigate the violence behaviour associated with bullying shown among students in 7th and 8th grades at two different regions and make comparison of bullying victimization behaviour, bullying, victim and bullying/victims determination, in order to obtain right and correct results the violences and bullying behaviour is investigated in school environment by getting the students views on the subject.

The population and samples of this research; implemented at two different intermediate schools in Istanbul, the first one is located in Etiler district of Beşiktaş municipality and the second school is in Gaziosmanpaşa district. The two schools at

two different regions exhibits different social economical characteristics. The research is done by randomly selecting two students from each 7th grade and 8th grade, total of 225 students were asked to answer “The Personal Information Form” consisting of 19 questions and “Revised Olweus Bullying/Victims Questionnaire Form” consisting of 39 questions.

The solutions of the statistical data obtained from the research SPSS (Statistical Package for Social Sciences) is analyzed in computerized medium by using Windows 21.0 program. The evaluation of the data is done by using defined statistical methods (Numbers, Percentage) , the relationship between the fixed and variables is determined by using chi square test analysis. The obtained results is calculated with 95% interval confidence with 5% tolerance.

Key Words: Peer Bullying, Bullying in school, Bully, Victim, Secondary school students

1. BÖLÜM

GİRİŞ

İnsanların birbirleriyle iletişim kurdukları ve ilişkiler içinde bulunduğu çeşitli ortamlar vardır. Çocuklar için bu ortamların en önemlilerinden birisi ve zamanının büyük bir dilimini geçirdiği ortam okullardır. Okulun temel amaçlarından biri öğrencilerin kurmuş oldukları arkadaşlık ilişkileri, sınıf içindeki iletişimleri ve bu iletişimlerde meydana gelen bazı sorunları değerlendirmek, öğrenciyi sağlıklı şekilde iletişim kurmaya yönlendirmektir. Her zaman bu ilişkiler istenilen doğrultuda sürmeyebilmektedir. Öğrenciler arasında güçlü olanın kendinden daha zayıf olanı yineleyici ve kasıtlı bir şekilde rahatsız etmesi anlamına gelen ‘zorbalık’ yaşanmaktadır.

Zorbalık okulda görülen şiddet davranışlarının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır (Yurtal, Cenkseven., 2007). Okullarda, ‘Zorbalık’ okulların varlığı kadar eskidir (Blahutková, Charvát. 2008). Okullarda yaşanan şiddet, son yıllarda çeşitli ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de yaşanmakta ve birçok çalışmaya konu edilen bir sorundur. Okullarda akranlar arasında yaşanan şiddet olaylarına sıkça rastlanılmaktadır. Öğrenciler arasında yaşanan bu tür şiddet olayları ‘akran zorbalığı’ olarak tanımlanmaktadır.

Öğrencilik yaşantısı pek çok kişinin hayatında azımsanmayacak bir süreyi ifade etmektedir. Okul yıllarında öğrencilerin günlerinin büyük kısmını okulda geçirdiği düşünüldüğünde okuldaki yaşantıların ve bu yolla edinilen deneyimlerin insan hayatındaki önemi görülmektedir. Okul, öğrencilerin öğretmenler ve derslere karşı duyulan sorumluluk hissini yanı sıra akranlarıyla bir arada yaşayabilme bilgisini sistemli ya da deneysel olarak elde ettiği bir ortam olarak da kabul edile -

bilir. Bu noktada öğrencilerin okuldaki olumlu yaşantıları kadar olumsuzlukların da hayatlarını şekillendirmesi beklenebilir (Kocaşahan, 2012). Okullar, ailede başlayan öğrenme sürecinin devam ettiği öğrenme ortamıdır. Okullar, öğrenme ortamı olmalarının yanı sıra çocukların sosyal gelişimlerini tamamladıkları yerdir. Aynı zamanda arkadaşlık, paylaşma, işbirliği ve sevgi gibi sosyal ilişkilerin kurulduğu yerdir. Öğrenciler okulda birçok olumlu davranışları öğrendiği gibi bunun yanında bazı olumsuz davranışları da kazanmaktadırlar. Bu olumsuz davranışlardan en önemlileri şiddet ve zorbalıktır (Türker, 2012).

Okul ve okulda geçirilen yaşantılar bir bakıma çocuk ve gençlerin sosyalleşmesi, sosyal beceriler geliştirmesi, fiziksel, bilişsel ve duygusal gelişimlerinin desteklenmesi, sağlıklı, bağımsız birer yetişkin olmaları açısından önemli katkılar sağlamaktadır (Santrock, 2001). Son yıllarda okullarda şiddet olaylarının artış eğiliminde olduğu ve buna bağlı olarak bir yandan şiddet konulu araştırmaların sayısının arttığı, diğer yandan çeşitli ulusal ve uluslararası kuruluşların şiddeti önleme faaliyetlerine katıldıkları görülmektedir (Çalık ve ark., 2009,s.555–576). Zorbaca davranışlar günümüzde okullarda karşılaşılan ve araştırmalara konu edilen önemli çalışma alanlarından biridir. Öğrenciler arasında sözlü olarak alay edici lakaplar takmak, küfür etmek, fiziksel anlamda incitici bazen ağır hasarlar veren grup halinde ya da bireysel şekilde tekrarlayıcı ve kasıtlı şekilde yapılan saldırganca davranışlar bulunmaktadır.

Okul ortamında yaşanan olumsuz yaşantılar, öğrencilerin okuldan soğumalarına, hatta okuldan uzaklaşmalarına neden olmaktadır. Öğrencilerin okuldan soğumalarına ve uzaklaşmalarına neden olabilecek birçok olay varken, bu olayların en önemlilerinden biri de zorbalıktır (Pişkin, Ayas., 2011,s.1–12). Yaşam boyu gelişim sürecinde, her gelişim dönemi ve geçiş evresinin dışarıdan yardım ve destek alınarak güçlendirilebileceği bilinmektedir (Aladağ, Tezer., 2007,s.19–35). Zorbalık bir saldırganlık biçimidir (Smith, Thompson. 1991). Okulda saldırganlık, şiddet ve akran zorbalığı araştırmacıların her geçen gün daha çok ilgi gösterdikleri bir çalışma alanı olmuştur. Okullarda akranlar arasında saldırganlık, dünyada pek çok ülkede psikologları, öğretmenleri ve aileleri kaygılandırmaktadır (Dilekmen ve ark., 2011,s.927–944).

Okullarda zorbalık dünya çapında bir sorundur (Egbochuku, 2007,s.65–71). Okullarda yaşanan, sağlığı etkileyen, birçok sorundan birisi, akranların birbirlerine yaptığı zorbalıktır. Zorbalık şiddetin bir türüdür ve kötülük yapma niyetiyle olan, güç dengesizliğinin olduğu, defalarca tekrar eden saldırgan davranışlardır (Albayrak, 2012). Okullarda şiddet, saldırganlık ve zorbalık olaylarında son zamanlarda artış gözlenmektedir. Her kültürde, her okul türünde gözlenebilen zorbalık geçmişte yanlış bir biçimde büyümenin doğal bir parçası olarak değerlendirilmiştir. Okullarda zorbalık konusunda ilk araştırmaları başlatan Olweus' a göre bir öğrenci, bir veya birden çok öğrencinin olumsuz hareketlerine bir defadan çok maruz kalıyorsa zorbalığa maruz kalmış veya kurban olmuştur. Zorbalığı diğer saldırganlık türlerinden ayırt eden özellikler; gücün kasıtlı ve kötü kullanımı, zorbalığın tekrarlılığı ve zorbalığa katılan taraflar arası fiziksel ya da psikolojik güç dengesizliğinin bulunması olduğu belirtilmektedir (Totan, Yöndem., 2007,s.53–68).

Okul ve okulda geçirilen yaşantılar bir bakıma çocuk ve gençlerin sosyalleşmesi, sosyal beceriler geliştirmesi, fiziksel, bilişsel ve duygusal gelişimlerinin desteklenmesi, sağlıklı, bağımsız birer yetişkin olmaları açısından önemli katkılar sağlamaktadır. Çocuklar ve gençler yetişkinlerden çok akranlarını model almakta, kendi aralarında sosyal gruplar oluşturarak bütünleşme, ait olma gereksinimlerini karşılamaktadırlar. Ancak okulda saldırganlık, zorbalık davranışlarına maruz kalmak ise fiziksel ve psikolojik olarak gelişimi engelleyici olabilmektedir. Alan yazında zorbalığa maruz kalan öğrencilerinde bazı fiziksel belirtiler olarak; baş ağrısı, mide ağrısı şikayetleri, konsantrasyon güçlükleri, uyku ve yeme ile ilgili problemleri yaşadıkları sıralanmaktadır. Yine psikolojik etkiler olarak; depresyon, sosyal kaygı, saldırganlık davranışlarında artış, öz saygı düşüklüğü, intihar riskinde artış, travma sonrası stres bozukluğu gibi etkiler sıralanmaktadır. Bununla birlikte zorbalık yapan ya da bu davranışlara maruz kalan öğrencilerin akademik başarısının daha düşük olduğu, okula daha az bağlandıkları gibi bulgular da bulunmaktadır. Bu bakımdan zorbalığın nedenlerini açıklayıcı kapsamlı çalışmalara gereksinim vardır (Totan, Yöndem., 2007,s.53–68).

Zorbalık, uzun yıllar çocuk gelişiminin normal bir dönemi olarak kabul edilmiştir. Bu görüşün 1982' de Norveç' te üç erkek öğrencinin sürekli zorbalığa uğraması nedeniyle intihar etmesi ve yapılan araştırmalar sonucunda zorbalığın

zararlı etkilerinin açıklanmasından sonra doğru olmadığı anlaşılmıştır. (Karataş, Öztürk., 2009). İntihar olayı Norveç’ te ulusal çapta konu ile ilgili önlemlerin alınmasını ve bu konuda araştırmalar yapılmasını sağlamıştır (Albayrak, 2012).

Okullarda yaşanan şiddet sorununun bir boyutu olan akran zorbalığı farklı araştırmacılar tarafından farklı biçimlerde tanımlansa da literatürde en kabul gören tanım Dan Olweus’ a aittir. Bu tanıma göre akran zorbalığı “karşı tarafı bilinçli ve kasıtlı bir şekilde incitmeyi amaçlayan, kurban ve zorba arasında güç dengesizliğinin hâkim olduğu, tekrarlayıcı ve sürekli olarak yapılan saldırgan davranışlar” dır. Okul zorbalığı konusundaki ilk çalışmalar Olweus tarafından 1970’ li yıllarda İskandinav ülkelerinde başlatılmıştır. Akran zorbalığı ile ilgili araştırmaların öncüsü olan Olweus zorbalığı, bir ya da daha fazla öğrencinin defalarca olumsuz davranışları sergilemesi, okul zorbalığını (school bullying) ise, “Yaşça daha büyük ya da fiziksel olarak güçlü olan çocukların, daha güçsüz olan çocukları sürekli olarak hırpalaması, eziyet etmesi ve rahatsız etmesidir.” olarak tanımlamaktadır (Güner, 2009; Olweus, 2003; Ertan, 2012).

Sonra ki çalışmalarında bu tanıma yapılan eleştirileri göz önünde bulundurarak tanımını genişleten Olweus’ un, okul zorbalığını bir ya da daha fazla öğrencinin bir başka öğrenciye sürekli olarak olumsuz eylemlerde bulunması şeklinde tanımladığı ve tanımda geçen olumsuz eylemleri, kasıtlı bir biçimde zarar verme ve rahatsız etme şartına bağladığı görülmektedir. Olweus’ a göre, bir davranışın zorbalık olması için şu özellikleri taşıması gerekir:

- a) Bireylere yönelik yapılan davranışın kasıtlı olarak zarar verme amacı olması,
- b) Davranışın sürekli tekrarlanması,
- c) Zorba ve kurban arasında bir güç dengesizliği olduğu için kurbanın kendisini savunamayacak durumda olması gerekir (Güner, 2009).

Besag’ a göre, zorbalık, güçlü durumda ki bir kişi ya da kişilerin kendi kazançları ya da keyifleri için karşı koyma gücü olmayanlara sıkıntı vermek niyeti ile fiziksel ya da psikolojik, sosyal ya da sözel olarak tekrarlanan saldırısıdır. Besag, zorbalığın dört boyutu olduğunu belirtmiştir (Çayırdağ, 2012).

- a) Sözel, fiziksel ya da psikolojik olabilir
- b) Sosyal olarak kabul edilebilir bir biçimde olabilir.
- c) Tekrarlanır ve gelecekte de tekrarlanabilme olasılığını içerir.
- d) Güçlünün güçsüzü ezmesi şeklindedir (Çayırdağ, 2012).

Akran zorbalığı, aynı yaş veya denk kişiler arasında olmakta; zorba, kurbanı göre her hangi bir anlamda daha güçlü olmakta ve olumsuz davranış süreklilik göstermektedir. Bir kereye mahsus meydana gelen münferit olaylar bu kapsamda değerlendirilmemektedir. Zorbalık, okullar var olduğundan beri süre gelen bir sorun gibi gözükmemektedir (Barone, 1997). Baker' e göre; akran zorbalığını ayırt etmede üç kriter önemlidir; (1) herhangi bir kışkırtma sonucunda ortaya çıkmaz; (2) zaman içinde tekrarlanır ve (3) akran zorbalığı gösteren çocuk, hedef çocuğa göre daha güçlüdür ya da daha güçlü olarak algılanır (Gürsoy, 2010).

Saldırganlık aralarında güç dengesizliğinin olduğu kişiler arasında olabileceği gibi, aynı güçteki iki taraf arasında da gerçekleşebilir; fakat saldırgan bir davranışın akran zorbalığı olarak değerlendirilebilmesi için kurban kişinin kendini zorba kişiye karşı savunamayacak güçte olması gerekmektedir (Roland ve Idsoe, 2001). Hangi şekilde tanımlanırsa tanımlansın saldırganlık kişinin kendisine veya başkasına zarar veren bir davranış biçimini ortaya koymakta ve kabul edilemeyecek olumsuz bir sosyal beceriyi anlatmaktadır (Dilekmen ve ark., 2011,s.927–944).

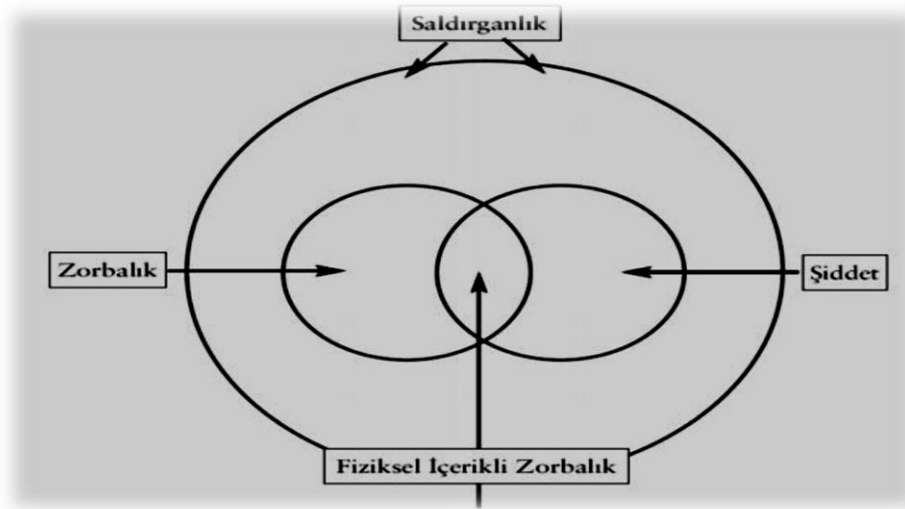
Koç' a göre, okullarda zorbalık, çocukluk ve ergenlik dönemlerinde oldukça yoğun bir şekilde görülmektedir. Bu dönemlerde görülen, bu tür davranışlar yalnızca zorba ve kurbanlarınkini değil; zorbalığa tanıklık eden diğer öğrencilerin de okul yaşamlarını etkilediği gibi yetişkinlik yaşamlarında da kalıcı izler bırakabilirler. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de ilköğretim ve orta öğretime devam eden öğrenciler arasındaki zorbalık olaylarının, çok sayıda öğrencinin içinde yer aldığı, önemli ve ciddi bir sorun olduğu dile getirilmektedir (Güner, 2009).

Okullar, çocukların aile ortamından sonra onlara sosyalleşme ortamı sunan ilk kurumlardır. Bu kurumlarda öğrenciler aile ortamında öğrendiklerinden farklı olan birçok düşünce ve davranış biçimlerine maruz kalmaktadırlar. Okul ortamında çocuğun şiddet ve saldırganlıkla karşılaşması ve bunun sonucu olarak hatalı bir

şekilde sosyalleşmesi çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca, toplumsal düzen içinde var olan birçok kurum gibi okullarda etkin olan toplumsal yapının birer yansımasıdır. Dolayısıyla okullar bu toplumsal yapının çocuğa bakış açısını yansıtmaktadır. Bu yapıların içerisinde bozulmaların mevcut olması “ çocuk ” ile “ şiddet ” kavramlarını karşı karşıya getirmektedir. Hâlbuki okulların temel işlevi öğrencileri olumsuz çevre koşullarından uzaklaştırarak, onlara sağlıklı modellerin sunulduğu güvenli bir ortam hazırlamaktır. Çünkü çocuklar ancak güvenli bir ortamda mağdur olmadan nitelikli bir eğitim alabilmektedirler (Ertan, 2012).

Çınar’ a göre, önceleri Türkiye’ de eğitimde şiddet, öğretmenlerin öğrencilere uyguladığı şiddetle gündeme gelirken, son zamanlarda buna neden olan daha çok öğrenciden öğrenciye yönelik olan şiddettir. Öğrencilerin birbirlerine karşı acımasız davranmaları okul ve eğitim güvenliğini tehdit etmesinin yanında öğretmen ve velilerin de haklı endişelerine neden olmaktadır (Güner, 2009).

Zorbalık, saldırganlık ve şiddet arasındaki ilişki Şekil 1’ de gösterilmektedir.

ŞEKİL 1: Saldırganlık, şiddet ve zorbalık arasındaki ilişki. (Sipahi, 2008).

Şekil 1 incelendiğinde de görülebileceği gibi şiddet ve zorbalık fiziksel içerikli zorbalıkta kesişmektedir. Zorbalık içerisinde yer alan itme, vurma, tekmeleme gibi davranışlar aynı zamanda şiddet olarak da değerlendirilebilir. Buna karşın zorbalığın büyük bir kısmının aslında şiddeti içermediği dikkati çekmektedir. Örneğin, ad takma, alay etme gibi sözel; grup dışında bırakma, oyuna almama gibi dolaylı davranışlar şiddetin kapsadığı alan içinde yer almamaktadır. Saldırganlık ise

zorbalık ve şiddeti birlikte kapsayan genel bir kavramdır (Tura, 2008). Çocukluk dönemindeki saldırgan davranışları nedeniyle akranları tarafından reddedilen çocuklar, sosyal becerilerin kazanımı ile ilgili sorunlar yaşayabilirler. Çocuğun sosyal-duygusal gelişimi üzerindeki bu olumsuz etkileri nedeniyle saldırganlık ve mağduriyet ile ilişkili değişkenlerin açığa çıkarılması önemlidir (Kurnaz, Kapçı, 2013,s.317–342).

Araştırmacılar, akran zorbalığı ve şiddete yönelik betimsel ve önleyici nitelikteki araştırmaların yanı sıra sorunun çözümüne odaklanan araştırmalara da ihtiyaç olduğuna vurgu yapmaktadır. Bu yöndeki araştırmalar incelendiğinde; tüm okul paydaşlarını kapsayan, şiddete yönelik baş etme stratejilerine yer veren programlar geliştirilmesi ve bu programların etkililiğinin saptanmasının araştırmacıların ortak arzusu olduğu görülmektedir. Aynı zamanda, hazırlanıp uygulanacak okul temelli programların, özellikle okul psikolojik danışmanlarının bu konudaki yeterliklerinin artırılması yoluyla olması gerektiği belirtilmektedir (Hanhan, 2012).

Son yıllarda yapılan araştırmalar vurma, itme, küfretme gibi gözlenen saldırgan davranışlara ek olarak dışlama, söylenti yayma, küsme gibi ilişkiyel saldırgan davranışların değerlendirilmesinin önemli olabileceğine işaret etmektedir (Kurnaz, Kapçı., 2013,s.317–342). Zorba davranışlarda bulunan ve bu davranışlara maruz kalanlar arasında güç dengesizliğinin olduğu, zorba davranışın bilinçli ve sürekli yapıldığı, bu davranışların yıldırma ve zarar vermek amacını taşıması genel ölçütler olarak kabul edilebilir (Çankaya, 2011,s.81–92).

Öğrencilerin önemli ihtiyaçlarından biri, yaşamlarına anlam katan, kendileri için amaç oluşturan ve kendilerini güvende hissettikleri okullara sahip olmaktır. Okul atmosferi ve politikasının, okuldaki öğrenci yaşantılarında, öğretmen ve öğrenci ilişkilerinde oldukça önemli bir yeri vardır. Okulda şiddetin olması öğrencinin bu ortamda zorba ve/veya kurban pozisyonuna gelmesine neden olur. Böyle durumların sonucunda okul çocuk için risk faktörü oluşturan ve onun model alarak şiddeti öğrendiği bir yer haline gelir (Güner,2009)

Bu bakımdan zorbalığın nedenlerini açıklayıcı kapsamlı çalışmalara gereksinim vardır (Totan, Yöndem., 2007,s.53–68). Gençlerin yaşadığı sıkıntıların öncelikle bireysel yaşantılarına sonrasında ise içinde yaşadıkları topluma farklı biçimlerde yansıdığı bilinmektedir. Geleceğin toplumu olarak da nitelendirilebilecek olan yeni neslin, okul yaşantısı bu anlamda da önem kazanmaktadır. Çocukları ve gençleri eğitmek ve geleceğe hazırlamak amacını taşıyan okulların bu amaca ulaşmak için öncelikle güvenli ortamlar olması gerekmektedir (Öğülmüş, 2006).

Zorbalığın bir türü olan “ Akran Zorbalığı ”, kavram olarak uzun zamandır var olup 2000’ li yıllardan itibaren ülkemizde yaygınlaşan bir kavramdır (Güner, 2009). Türkiye’ de son yıllarda okulda görülen şiddet ve saldırganlık olaylarının artmasıyla durum toplumsal bir sorun olarak görülmeye ve saldırganlığın önüne geçilmesi için önlemler alınmaya çalışılmıştır. Bunlardan biride konunun derinlemesine araştırılmasıdır. Bu konuya eğilen akademik çalışmalar yurt dışında olduğu gibi Türkiye’ de görülen zorbalık olayını araştırmaya başlamışsa da henüz zorbalığın nedenleri, sonuçları ve birbiriyle ve farklı değişkenlerle olası ilişkileri üzerine hala sayıca azdır. Türkiye’ de zorbalık ile ilgili yapılan çalışmalar; zorbalık sorununu cinsiyet, sosyoekonomik seviye, zorbalığa uğranan yer ve zaman, okul kültürü, psikososyal gelişim ve uyum, zorbalığın mağdurlardaki etkileri, yapılan zorbalık türü ile zorbalığa uğrandığında sergilenen davranışlar üzerinde durmuştur (Çağrı, 2010).

Öğrencilerin, okul başarısında problem yaşama, öğretmenlerle problem yaşama, arkadaş problemi, aileyle çatışma yaşama, gelecek kaygısı, otoriteye karşı kendini ispatlama, onay alma ihtiyaçları vardır. Bu sebeple de, otoriteyle problemini öfkeyle kendini tanımlama, çete gibi gruplara kendini ait hissetme, grup içinde lider ve kahraman olmak isterler. Beğenilmek, takdir edilmek ve dikkat çekmek için farklı yollar denemektedirler. Bu yollardan en olumsuzu da akranları arasında alay etme, fiziksel güç gösterme, sözel olarak incitici sözler sarf etme gibi olumsuz eylemlerdir. Kendilerinde ki bu karmaşa ile akran zorbalıkları da meydana gelmekte ve yayılmaktadır. Öğrencilerin bu hassas oldukları zaman dilimi içinde, şiddet yanlısı olup başkalarını yineleyici şekilde sözel, fiziksel, ilişkisel vb. zorbalıkları başkalarına yapması veya uğraması olumsuz neticeler doğurmakta ve ileriki yaşantısını da etkilemektedir.

1.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU

AraŐtiranın konusu; Ortaöğretim 7. ve 8. sınıf öğrencilerinde meydana gelen akran zorbalığıdır. Sosyo – ekonomik açıdan farklı iki bölgede bulunan ortaöğretim 7. ve 8. Sınıf öğrencilerinin karşılaştığı akran zorbalığının karşılaştırılması konusunda bir incelemedir.

1.2. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

AraŐtiranın problemi, sosyo – ekonomik açıdan farklı iki bölgede bulunan Ortaöğretim 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştığı akran zorbalığının karşılaştırılması konusunda bir incelemedir.

1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Dünyanın birçok yerinde olduğu gibi ülkemizde de okullarda öğrenciler arasında yaşanmakta olan Şiddet ve saldırganlık olayları ile meydana gelen akran zorbalığı artış göstermektedir. Bu araŐtiranın temel amacı; öğrencilerin birbirlerine karşı gösterdikleri zorbaca davranışların incelenmesi ve farklı iki bölgede bulunan ortaöğretim 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin yaşamış oldukları akran zorbalığının karşılaştırılması yapılarak, zorba, kurban ve zorba/kurbanları belirlemek, atılacak adımların sağlıklı ve verimli sonuçlar doğurmasını sağlamak amacı ile okul ortamında yaşanan zorbaca davranışları öğrenci görüşleri doğrultusunda incelemektir.

1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Okullarda giderek yaygınlaŐmakta olan Şiddet olgusu, üzerinde ciddiyyetle durulması gereken önemli sosyal bir mesele haline gelmiştir. Zorbalık okulda görülen Şiddet davranışlarının önemli bir bölümünü oluşturur (Yurtal, Cenkseven., 2007). Şiddet davranışları, günümüzde hiçbir Şekilde onay görmeyen, Şiddet gören

kişiyeye çok büyük zarar verdiği düşünölen, şiddet içerikli davranış sergileyen kişinin de psikolojik sağlığının sorgulandığı eğilimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle gündemden hiç düşmeyen ortaöğretim kurumlarındaki şiddet davranışlarının artması araştırmacıların yoğun bir şekilde bu durumun altında yatan nedenleri ve bunların çözüm yollarını araştırmaya başlamalarına neden olmuştur (Kavşut, 2009). Eğitim ortamlarında çocuklar arasında zorbalığın yaşanması eskiye dayanan ve iyi bilinen bir olgudur (Yeşilyaprak, Balanuye., 2012,s.38–48).

Günümüzde, okullarda meydana gelen zorba davranışlar ve söylemler küçümsenmeyecek orandadır. Yaşanan bu durum; okulların en temel görevi olan sağlıklı bireyler yetiştirme görevine engel oluşturmakta ve öğrencilerin kendilerini okula ait hissetmelerini engellemektedir. Unutulmaması gereken diğer bir hususta yaşanan akran istismarında zorba ve mağdurun yaşadıkları; sadece psikolojik, sosyolojik ve akademik olarak sadece okul yıllarını değil, kişilerin ileriki yaşamlarını da etkilemektedir (Kılıç, 2010). Zorbalık sadece zorbaca davranışlara maruz kalan öğrencileri ilgilendirmeyip tüm öğrencileri ilgilendiren bir sorun olarak değerlendirilmelidir. Bu sorunu görmezden gelerek çözüm önerileri geliştirmemek, sonraki dönemlerde birey ve toplumda oluşacak daha büyük sıkıntılara seyirci kalmak anlamına gelecektir (Pişkin, Ayas., 2011,s.1–12).

Okul zorbalığı, tüm dünyada yaygın olan ve küçümsenmemesi gereken bir sorundur. Araştırmalar ilköğretim okullarında zorbalığın ortaöğretim okullarına oranla daha yaygın olduğunu yansıtmaktadır (Ünalmiş, 2010).

Son yıllarda, yapılan araştırmaların sonuçları öğrenciler arasında zorbalığın gittikçe artmakta olduğunu göstermiştir. Bu araştırmalar ayrıca, zorbalık yapmanın ve zorbalığa uğramanın çocukların sosyal, psikolojik ve duygusal gelişimleri üzerinde olumsuz etkileri bulunduğunun da altını çizmiştir (Çağrı, 2010). Okullarda zorba/mağdur sorununun varlığını araştırarak bu soruna karşı farkındalığı arttırmak ve zorbalığın önlenmesi için çalışmak çeşitli nedenlerle önem taşır. Bunların bazıları zorba/mağdur sorununun bu davranışlara uğrayan, bu davranışlarda bulunan veya bu davranışlara şahit olan çocuklar üzerinde kısa ve uzun vadeli olumsuz etkilerinin olması ve okulun sosyal atmosferini olumsuz yönde etkilemesidir (Dölek, 2002).

Bilimsel bir bakış açısından bakıldığında ise ülkemizde ergenlerle özdeşleşmeye başlayan olumsuzlukların gelişimsel zamandan ziyade tarihsel zamana, ve bu zamanın getirdiği çevresel şartlara bağlı olduğu söylenebilir. Diğer bir deyişle söz konusu şiddet ise şiddetin ergenlere özgü olmadığı, toplumun her kesiminde yaygınlaşmaya başladığı gözden kaçmamaktadır. Şiddetin yaygınlaşması ise kaçınılmaz olarak toplumun en büyük kesimini oluşturan ergenlere yansımaktadır. Burada sorunun olası bir çözümü olumlu ergen gelişimini vurgulamak ve olumlu örneklerle eğitim vererek olumsuz olanların etkisini zayıflatmaktır (Bayraktar, 2007,s.157–166).

Toplumsal alanlarla karşılaştırıldığında okullar, öğrencilerin zamanlarını geçirdiği en güvenilir yer olarak görülmekte iken, son yıllarda okullarda yaşanan bazı olumsuz olaylar okulların güvenliğini tehdit eder hale gelmiştir. Okul ortamındaki olumsuz yaşantılar, öğrencilerin okula karşı olumsuz düşünceler geliştirmesine, hatta okuldan uzaklaşmalarına neden olmaktadır. Öğrencilerin okuldan soğumaları ve uzaklaşmalarına neden olabilecek olayların önemlilerinden biri de zorbalıktır. Okul ortamının zorbalıktan olabildiğince arınmış olması, okulun öğrenciler için güvenli ve mutluluk verici bir yer olarak algılanmasında etkili olabilecektir (Ayas, Horzum., 2011,s.619 – 640).

Akran zorbalığı günümüzde okullarda oldukça yaygın görülen bir sorundur. Bilindiği üzere akran zorbalığı çocuklar üzerinde özellikle psikolojik açıdan birçok olumsuzluğa neden olmaktadır (Türker, 2012). Akran zorbalığı; okul içinde, okul dışında, okulun farklı yerlerinde meydana gelmekte ve gün geçtikçe artmaktadır. Öğrenciler arasındaki saldırganca davranışlar birbirlerine ciddi anlamda hasarlar vermektedir. Akranlar arasında ki bu zıtlık, şiddetli ve saldırganca tekrar edici bu tutumlar büyümekte ve negatif sonuçları da beraberinde getirmektedir. Okul ortamında daha sağlıklı ilişkiler kurabilmeleri adına, gerek öğrenciler gerek okul içinde bulunan yetkili kişiler (okul müdürü, müdür muavini, öğretmenler, rehber öğretmenleri, okul psikologları, ... vb.) öğrenciler arasındaki sağlıklı diyalogların gelişmesine vesile olacak bağları sağlam tutmalı ve gerekli önlemleri almalıdır. Bu araştırma ile;

1. Akran zorbalığı üzerine; düşünme, tartışma ve yeni araştırma olanakları yaratacağına,
2. Elde edilen sonuçlar ile daha gerçekçi değerlendirmelerin yapılmasına,
3. Sosyoekonomik açıdan farklı iki bölgede bulunan okullarda görülen akran zorbalığı karşılaştırmasının yapılması ve değerler ile sonuçlanması,
4. Önleyici önlemlerin alınmasına katkı sağlaması açısından faydalı olması beklenmektedir.

1.5. VARSAYIMLAR

Bu araştırmanın temel varsayımları;

1. Seçilen örneklem evreni temsil etmektedir.
2. Anket sorularına katılımcılar tarafından samimi ve doğru bir şekilde cevap verildiği varsayılmıştır.
3. Kullanılan ölçeklerin amaca uygun olduğu varsayılmıştır.

1.6. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

1. İstanbul ilinde, farklı iki bölgede bulunan 2013 – 2014 bahar dönemi eğitim öğretim yılı ilköğretim 7. ve 8. Sınıf öğrencileri ile,
2. Öğrencilerin maruz kaldıkları ya da maruz bıraktıkları zorbalık hakkında bilgi edinebilmek için Yeniden Düzenlenmiş Olweus Zorba/Kurban Anketi (YDZ/KA) ile,
3. Öğrenciler hakkında bilgi edinmek için Kişisel Bilgi Formu ile,
4. Araştırma grubundakilerin vermiş oldukları yanıtlar ile,
5. Akran zorbalığı hakkında daha önce yapılmış çalışmalar, yayınlanmış tez çalışmaları, dergilerde yayınlanan makaleler ile sınırlıdır.
6. Öğrenime devam etmekte olan 225 katılımcı ile sınırlıdır.

1.7. TANIMLAR

Zorbalık: Güçlü olanın kendinden daha zayıf olanı yineleyici ve kasıtlı şekilde rahatsız etmesi anlamına gelmektedir.

Zorba: Başkalarına dolaylı – dolaysız, sözel veya fiziksel şekilde saldırganlık kullanarak tekrar edici ve kasıtlı bir şekilde zarar veren kişidir.

Kurban: Sürekli olarak bir ya da daha fazla öğrenci tarafından olumsuz davranışlara maruz kalan kişidir.

Zorba kurban: Hem zorbaca davranışı uygulayan, hem de bu davranışa maruz kalan kişidir (Ünalınış, 2010).

Mağdur: Düzenli olarak bir ya da daha fazla öğrenci tarafından kendisine olumsuz davranışlarda bulunulan öğrencidir (Çayırdağ, 2006).

Akran Zorbalığı: Akranlar, farklı yaş grupları arasında bireysel ya da grup halinde bilinçli ve tekrar eden olumsuz davranışların yaşandığı olaylardır.

Şiddet: Şiddet, bir kişiye güç veya baskı uygulayarak isteği dışında bir şey yapmak veya yaptırmaktır (Ünalınış, 2010).

2. BÖLÜM

GENEL BİLGİLER VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Bu bölümde zorba, kurban, zorba/kurban, akran zorbalığı hakkında genel bilgiler, ilgili literatür taramaları ve daha önce akran zorbalığına ilişkin yapılmış olan çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. GENEL BİLGİLER

2.1.1. Genel Olarak Akran Zorbalığına İlişkin Tanımlar

Bu bölümde akran zorbalığı ile ilgili yapılmış olan genel tanımlar yer almaktadır. Akran zorbalığını hakkında verilen bilgiler ve tanımlamalar şu şekildedir:

Tüm dünyada kültürel bağlamı ve anlaşılabilirliği değişmekle birlikte yaygın olarak zorbalık; saldırganlık yoluyla güç elde etmeye çalışmak ve sosyal, duygusal ve fiziksel anlamda tekrarlı olarak zorbalığa uğrayan kurbanı zayıf düşürmeyi amaçlamak olarak tanımlanmaktadır (Albayrak, 2012). Çocuklar arasındaki zorbalık olayları kuşkusuz çok eski zamanlardan beri süregelen bir durumdur. Pek çok yetişkin kendi okul günlerinde zorbalığı doğrudan yaşamış veya başka çocuklara uygulanan zorba davranışlara şahit olmuştur. Bazı çocukların diğer çocuklar tarafından sistematik olarak ve acımasızca zorlanması hatta saldırıya uğraması temasına edebiyat eserlerinde ve filmlerde de sıklıkla rastlanmaktadır. Yıllardır sürüyor olması zorbalığın olağan bir şey olduğunu göstermez (Dölek, 2002).

Toplumsal uyum sürecinin yaşandığı okul döneminde kişi, kim olduğunu, neye değer vereceğini, kime inanması gerektiğini sorgular, grup içinde faaliyetler düzenler. Okul döneminde öğrencilerin kişilik gelişimlerini ve akademik başarılarını olumsuz yönde etkileyen sorunlardan biriside literatürde “akran zorbalığı” olarak bilinen kavramdır. Akran zorbalığı, birçok öğrencinin yaygın olarak yaşadığı, birbirini tanıyan iki kişi arasında incitmekten öte, sürekli olarak meydana gelen bir olumsuzluktur. Saldırganlık davranışının özel bir boyutu olan zorbalık kavramı için (1) zarar verici veya rahatsız edici eğilimde olduğu (2) süreklilik gösterdiği (3) daha güçlü olanın saldırdığı, daha az güçsüz olan ile aralarında güç dengesizliğinin olduğu tespit edilmiştir. “Zorbalık” kavramı, eğitim içerikli olarak bir öğrenci veya grubun diğerlerine sürekli ve kasıtlı olarak baskın olması biçiminde tarif edilmektedir. Baskın olan birey sürekli olarak daha zayıf olan üzerinde taciz ve eziyet yoluyla strese sebep olmaktadır. Akran zorbalığı, aynı yaş veya denk kişiler arasında olmakta; zorba, kurbanı göre her hangi bir anlamda daha güçlü olmakta ve olumsuz davranış süreklilik göstermektedir. Bir kereye mahsus ortaya çıkan münferit olaylar bu kapsamda değerlendirilmemektedir. Zorbalık, okullar var olduğundan beri süre gelen bir sorun gibi gözükmemektedir. Akran zorbalığı, okulların daha güvenli birer kurum olmalarının ve öğrencilerin toplumsal güvenliklerinin önünde oldukça önemli bir sorundur (Yıldırım, 2012,s. 39–51).

Akran zorbalığı bir kişinin kendinden fiziksel ya da ruhsal anlamda güçlü başka kişi veya kişiler tarafından sürekli olarak ve kasıtlı şekilde saldırganlığa maruz kalmasıdır (Olweus, 1993). Zorbalıkla ilgili araştırmalar, 1970’ lerin sonlarında özellikle Norveç, İsveç ve Finlandiya gibi İskandinav ülkelerin okullarında başlamış ve akran zorbalığıyla ilgili ilk çalışma 1972 yılında İsveç’ te Heinemann tarafından yapılmıştır. Akran zorbalığı ilk dönemlerde ‘mobbing’ ya da ‘mobbing’ kavramlarıyla Olweus tarafından ifade edilmiştir. Günümüzde ‘ psikolojik yıldırma veya psikoterör ’ anlamında kullanılan bu sözcük İngilizce’ de ‘kanun dışı şiddet uygulayan düzensiz kalabalık’ veya ‘çete’ anlamına gelen “Mob” sözcüğünden türemiş ve bir grubun şiddet uygulaması tanımında temel alınmıştır (Tura, 2008).

“Zorbalık” kelimesi Türk Dil Kurumu (TDK) Sözlüğü’nde, “zorbaca davranışta bulunma, müstebitlik”; “zorba” kelimesi ise, “gücüne güvenerek hükmü altında bulunanlara söz hakkı ve davranış özgürlüğü tanımayan (kimse), müstebit,

mütegallibe, despot, diktatör.” olarak tanımlanmaktadır (Acar, 2009). Vurma, tekmeleme, isim takma, alay etme, birini gruptan dışlama ya da hakkında dedikodu yayma, birini istemediği bir şeyi yapmaya zorlama, birinin eşyalarına kasıtlı olarak zarar verme, zorla parasını alma, cinsel içerikli sözler söyleme ya da hareketlerde bulunma zorba davranışlara örnek olarak gösterilebilir. Fakat bu davranışlar oyun havasında, karşılıklı eğlenme niyetiyle yapılıyor veya aynı güçteki iki kişi arasında meydana geliyorsa zorba davranışlar olarak ele alınmazlar (Ertan, 2012).

Yapılan tanımlamalardan anlaşılacağı üzere; akran zorbalığı hakkında birçok tanımlamalar yapılmakta ve hepsinin ortak sonucu olarak, akran zorbalığı çocuklara zarar vermektedir. Öğrenciler sağlıklı ve güvenli bir ortamda toplumsal uyum içerisinde okuma hakkına sahiptirler. Bu haklarının saldırıya uğraması halinde çocuk üzerinde negatif sonuçları beraberinde getirmektedir. Çocuğun okul ile uyumu azalmakta kendine olan güveninde azalma meydana gelmektedir. Yaşlılarınca veya kendisiyle karşıdaki ile arasında güç dengesizliğinin bulunduğu şekilde akran zorbalığına maruz kalması ne yazık ki olumsuz ve ciddiye alınması gereken bir sorundur.

2.1.2. Akran Zorbalığı - Şiddet ve Saldırganlık Arasındaki İlişki

Akran zorbalığı, her ne kadar şiddet ve saldırganlık kavramlarıyla iç içe geçmiş ve birbiri yerine kullanılsa da; bu terimlerden belirli noktalarda farklılaşmaktadır. Saldırganlık, başkalarına zarar vermeyi amaçlayan, kasıtlı ve yıkıcı davranışların tümü şeklinde tanımlanmaktadır (Abay ve Tuğlu., 2000). Saldırganlık, tarih boyunca en ilkel topluluklardan, en uygar toplumlara varıncaya kadar dünyanın çeşitli yerlerinde ve dönemlerinde karşılaşılan bir sorun olmakla birlikte, çağımızda daha da belirginleştiği, yaygınlaştığı ve şiddetli bir hal aldığı görülmektedir (Gökler, 2009,s.511–537). Şiddetin tam bir tanımını yapmak çok kolay değildir. Şiddet davranışının içine sadece fiziksel içerikli şiddeti değil; sözel ve psikolojik tacizi de içeren davranışlar ile birine bilerek rahatsız veya ona fiziki olarak zarar vermek de almaktır (Ögel ve ark., 2006, s. 9).

Zorbalık ile ilgili tanımlar incelendiğinde zorbalığı bir çeşit saldırganlık olduğu açıktır, güçleri eşit olan insanların uygulamış olduklarına şiddet denilebilirken, aralarında güç dengesi olmayan bir durumda yaşananlar ise zorbalık olarak tanımlanabilir ama her halükarda yaşananlar saldırganlıktır (Ünalmiş, Şahin., 2012,s.63–71).

Pişkin, şiddet ve zorbalık kavramları ile saldırganlık kavramları arasındaki ilişkiyi şu şekilde açıklamaktadır: Zorbalık fiziksel boyutta ortaya çıktığında; örneğin, vurma, tekme atma ve dövme gibi eylemlerin yapıldığı durumlarda, aynı zamanda şiddet olarak da kabul edilmektedir. Ancak zorbalık davranışı sözel ve duygusal zorbalık olarak fiziksel olmayan boyutlarda da ortaya çıkabilmektedir. Zorbalık davranışı, bu yönüyle de şiddetten ayrılmaktadır. Örneğin, dalga geçme, kızdırma, isim takma, alay etme, kötü söz söyleme, arkadaş grubuna almama ya da sosyal olarak dışlama, iftira atma ve söylenti çıkarıp yayma gibi davranışlar da bir çeşit saldırganlık olmasına rağmen fiziksel boyuttaki gerekli öğeleri içermediği için zorbalık olarak kabul edilmemektedir. Bunun gibi birçok şiddet eyleminin de; örneğin, güçleri yaklaşık olarak birbirine eşit ve herhangi bir nedenle kavga eden iki insandan birisinin diğerine zarar vermesi ya da okullarda güçleri denk olan öğrenciler arasında meydana gelen kavgalarda öğrencilerin birbirlerine zarar vermelerinin de zorbalık olarak kabul edilmediği görülmektedir (Kabil, 2010).

Çoğu zaman saldırganlık ve şiddet kavramları ile birbirine karıştırılan akran zorbalığının salt saldırganlık veya salt şiddet olmadığını yapılan bu tanım yardımıyla ayırt etmek mümkündür. Akran zorbalığının saldırganlığın bir alt boyutu olduğu ve şiddet içerdiği bir gerçektir; fakat saldırgan bir davranışın akran zorbalığı olarak nitelendirilebilmesi için bu davranışta üç temel özellik aranmalıdır; davranışın sürekliliğinin olması, güç dengesizliğinin olması ve davranışın niyetli (kasıtlı) olması. Başka bir deyişle; zorbalık hangi türde olursa olsun zorba kişi sosyal alanda, özellikle okul ortamında, kendini üstün hissetmek/göstermek için karşısındaki akranını tekrarlayan bir şekilde ve bilerek incitmektedir. Ayrıca bu davranış şeklinde zorba kişi mağdura kıyasla fiziksel ve/veya psikolojik yönden daha güçlüdür. Bunun sonucu olarak kurban zorba karşısında kendisini koruyamamaktadır (Ertan, 2012).

Suçluluk ve utanç duygusu gibi kendini düzenleme mekanizmaları saldırgan davranışın meydana gelme olasılığını ve sıklığını azaltırken, saldırgan davranışının sonucunda olumlu bir sonuç elde eden kişi ya da model aldığı kişinin saldırgan davranışından sonra olumlu bir sonuç elde ettiğini gözlemleyen kişinin saldırganca davranma olasılığı ve saldırgan davranışının sıklığı artacaktır. Davranışın öğrenilmesi için mutlaka doğrudan gözlenmesine gerek yoktur. Kişi, durumların zihinsel olası sonuçlarını önceden görebilir ve davranışlarını buna göre değiştirebilir (Atkinson ve ark. 1995). Zorbalık, saldırganlık ve şiddet kavramlarının aynı anlama geldiği düşünülebilir. Bu kavramların, zaman zaman birbirinin yerine kullanıldığına da rastlanmaktadır. Oysa literatürde bu kavramların ortak özelliklerinin olmasının yanı sıra, birbirlerinden farklı olduklarını belirten bilgilere de rastlanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, zorbalığın ne olduğunu tam olarak ortaya koyabilmek için kendisine yakın olan şiddet ve saldırganlık kavramların da tanımlanmasına ve aradaki ilişkinin açıklanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda, öncelikle saldırganlık ve şiddet kavramları ele alınmış, daha sonra şiddet, saldırganlık ve zorbalık arasındaki ilişki ortaya konulmuştur (Acar, 2009).

Saldırganlık, şiddet ve zorbalık kavramları bazen birbirinin yerine kullanılmaktadır. Fakat yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere birbirinin yerine kullanılması ciddi kavram yanlışlarına neden olmaktadır. Zorbalık saldırganca bir davranış çeşidi olarak ele alınabileceği gibi, saldırganlık kavramını tam olarak karşılamamaktadır. Zorbalığın saldırganlığın başka bir çeşidi olan şiddetten en büyük farkı ise, zorbalığın sadece fiziksel saldırıya dayalı olmaması, sözlü saldırı gibi negatif eylemleri de barındırmasıdır. Fiziksel anlamda saldırganlık içeren eylemlerinde daha öncede belirtildiği gibi kasıtlı, güç dengesizliğinin bulunması, yineleyici özellikleri taşıması gerekmektedir. Okullarda yaşanmakta olan şiddet içeren davranışlara genel olarak zorbalık olarak adlandırılmaktadır. Bu çalışma, ortaöğretim 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin katılımı ile incelenmiş olup akran zorbalığı kavramı kullanılmıştır.

Yapılan tanımlamalara bakılarak saldırganlık – şiddet – akran zorbalığı kavramlarını birbirine karıştırmamak adına verilen önemli ayırıcı noktalara dikkat edilmesi gerekir.

2.1.3. Akran Zorbalığı Çeşitleri

Akran zorbalığının tanımının yapılmasının yanı sıra çeşitlerinin de ayırt edilmesi önemlidir. Belki de en temel ayırım fiziksel ve psikolojik zorbalık arasındadır. Fiziksel zorbalık, vurmak, itirmek, tekmelemek; bazen sosyal saldırganlık ya da ilişkisel saldırganlık olarak da değerlendirilen psikolojik zorbalık, sözel istismarı, lakap takma, tehdit edici mimikler, kurbanın evine kötü niyetli telefon açma, sürekli olarak özel eşyaları saklama, aktivitelerden dışlama ve biri hakkında kötü niyetli dedikodu çıkarmayı içermektedir. Akran zorbalığı bir öğrencinin diğerine sürekli olarak vurması ya da aşağılaması şeklinde doğrudan olabileceği gibi, biri hakkında asılsız hikâyeler yayma şeklinde dolaylı da olabilir (Ergün 2011). Sipahi (2008) zorbalığın türlerine ilişkin tanımları şu şekilde tabloştürmüştür.

Doğrudan Zorbalık	
Fiziksel	Dövme, tekmeleme; para ya da eşyaya zarar verilmesi; istemediği şeyleri yapması için tehdit edilmesi
Sözel	İsim takılması, alay edilmesi
Dolaylı Zorbalık	
İlişkisel	dışlanma, yok sayılması; hakkında yalan ve dedikodu yayılması
Aile kökeni, inanç	aile kökeni ve inancı ile ilgili aşağılanması
Cinsel	cinsel anlamlı isimler, yorumlar söylenmesi, el hareketleri
Siber	internet ya da cep telefonu ile gelen kırıcı mesajlar vs

TABLO 1: Akran Zorbalığı Tipleri (Sipahi, 2008).

Akran zorbalığı üzerine yapılan son çalışmalarda, akran zorbalığının birkaç farklı tipinin olduğu ortaya çıkmıştır. Zorbalık türleri yapılan araştırmalarda çeşitli isimlerle tanımlanıyor olmalarına rağmen, literatürde genellikle akran zorbalığının tanımlandığı Fiziksel, Sözel, Dolaylı olmak üzere üç türü bulunmaktadır. “Fiziksel ve Sözel Zorbalık”, geleneksel olarak en çok bilinen zorbalık türüdür (Olweus, 1993).

Zorbalık, genel bir sınıflamayla doğrudan ve dolaylı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Doğrudan zorbalık, kurbanı açık bir şekilde saldırıda bulunmayı ifade etmektedir. Dolaylı zorbalık ise, kurbanı dolaylı yollardan saldırıda bulunmayı ve zarar vermeyi ifade etmektedir. Doğrudan zorbalıkta, kurban tarafından zorbanın kim olduğu bilinirken, dolaylı zorbalıkta genellikle bilinmemektedir. Dolayısıyla, zorbalık doğrudan fiziksel temas (vurma, tekmeleme) veya sözel ifadelerle (tehdit etme, alay etme, lakap takma, aşağılama) ortaya çıkabileceği gibi, herhangi bir sözel ifade veya fiziksel temas olmaksızın da ortaya çıkabilmektedir. Bu bağlamda, karşıdakini rahatsız edici jest ve mimikler kullanma, gruptan dışlama, görmezden gelme ya da karşıdakinin isteklerini reddetme, hakkında dedikodu yayma, eşyalarını çalma veya eşyalarına zarar verme gibi davranışlar da zorbalık kapsamına girmektedir. Bu açıklamalardan anlaşılacağı gibi, zorbalık kurbanı yönelik yapılan zarar verici davranışların doğrudan veya dolaylı yapılmasına göre en genel haliyle iki sınıfa ayrılmakta ve bu zorbalık türleri “dolaylı” ve “doğrudan” zorbalık olarak adlandırılmaktadır (Acar, 2009). Yapılan bir araştırma sonucuna göre; hissiz – duygusuz kişilik özelliği doğrudan zorbalık ile; daha önce suç işlemiş olması ve hissiz – duygusuz karakter özelliği ile birlikte hem dolaylı hem de doğrudan zorbalık ile ilişkilidir (Viding ve ark. 2009).

Doğrudan ve fiziksel olarak nitelenen zorbalık vurma, çelme takma, eşyalara zarar verme gibi davranışları; doğrudan ve sözel olan zorbalık ise, isim takma ve alay etme gibi davranışları içerir. Zorbalığın dolaylı biçimi başkalarının arkasından çirkin hikâyeler ya da dedikodular çıkarma veya kişiyi gruptan dışlama şeklindeki davranışlardır (Smith ve Sharp, 1994).

Teknolojideki hızlı değişme ve gelişme insanların iletişim kurma, alışveriş alışkanlıkları, değer yargıları, arkadaşlık ilişkileri, evlilik biçimleri gibi yaşam tarzları ve davranışlarını etkilemeye başlamıştır. Yeni teknolojilerin etkileri toplumun her kurumunda olduğu gibi gençleri de etkilemiş olup bilgisayar, cep telefonu gibi yeni teknoloji ürünlerinin kullanımı gençler arasında hızla yaygınlaşmıştır. İnternet ve cep telefonu gibi bilgi – iletişim teknolojileri gençler arasında iletişim kurmak, sohbet etmek, eğlence amaçlı kullanmak, bilgiye ulaşmak, araştırma yapmak ve dosya göndermek için kullanılmaktadır. Yeni arkadaşlar

edinme, toplumsal ve sosyal ilişkileri sürdürme ve normları oluşturma, bu teknolojik araçlarla meydana gelmektedir (Yaman, Peker., 2012,s.819 – 833).

İlk olarak, failin duygusal ya da fiziksel olsun hedefe zarar vermek niyetindedir. Siber zorbalıkta kaza gibi zorbalık yapamaz, incitmek gibi bir niyeti olacaktır. İkinci olarak, zorbalık geleneksel kavramların bir fikri vardır güç dengesizliği. Genellikle yüz yüze zorbalık, zorba bir güç var boyutu, yaşı ya da konumu nedeniyle fark vardır. Siber zorbalık durumunda buna karşılık, zorba genellikle anonim kalmayı seçer. Bu herhangi bir inkâr düşünebilirler güç duygusu dengesizlik, hedef olamaz çünkü (Butler, Kift Ve Canmpbell, 2009).

Sanal zorbalık, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak bir birey ya da grup tarafından diğerlerine zarar vermek amacıyla yapılan kasıtlı ve düşmanca davranış içeren bir zorbalık türü olarak tanımlanmaktadır (İnselöz, Uçanok., 2013,s.,20–44). Yapılan çalışmalarda sanal zorbalığın en yaygın biçimde; yazılı telefon mesajı, resim, fotoğraf veya video görüntüleri, telefon aramaları, elektronik postalar, sohbet odaları, anında mesajlaşma ve web sitelerinin kullanılması aracılığıyla gerçekleştirildiği belirtilmektedir Kişiyi aşağılayıcı mesajlar atma, kişiyi engelleme, kendisini başka birisiymiş gibi tanıtmaya, sebepsiz yere sanal ortamdan (örneğin, sohbet odasından) atma, interneti kötüye kullanma ile mail veya mesaj yoluyla tehdit etme gibi davranışlar sanal zorbalığa örnek olarak verilebilir (Bayar, 2010).

Genel olarak okullarda; ‘fiziksel zorbalık, sözel zorbalık, duygusal zorbalık ve cinsel zorbalık okulda zorbalık söz konusu olduğunda daha çok karşılaşılan zorbalık türleridir’ (Ünalmiş, 2010). Verilen bilgiler doğrultusunda, akran zorbalığının çeşitleri olarak genel olarak okullarda meydana gelen fiziksel, sözel, duygusal zorbalıkların olduğu söylenebilir. Bunların dışında cinsel zorbalık (cinsellik içeren sözler, cinsellik içeren el kol hareketleri, vb.), sosyal medya (internet) ve cep telefonundan yapılan teknolojik araçların negatif yönde kötüye kullanılmasıyla meydana gelen zorbalıklarda mevcuttur. Akranlar arasında meydana gelen bu zorbalık çeşitleri, yapılan araştırmalarda ve çalışmalarda yukarıda anlatıldığı gibi tanımlanmakta ve kendi içinde gruplandırılmaktadır. Kısaca, okullarda meydana gelen zorbalık daha çok fiziksel, sözel, duygusal ve cinsel içerikli sözler veya eylemlerle yapılan zorbalıklar olduğu söylenebilir.

2.1.4. Zorba, Kurban, Zorba / Kurban ve Seyirciler Tanımları ve Özellikleri

Bu bölümde, Zorba, Kurban, Kurban / Zorba öğrenci grupları hakkında yapılmış olan tanımlar ve bu gruplarda yer alan öğrencilerin özellikleri yer almaktadır. Yapılan tanımlamalar ve bu grupta bulunan öğrenci özellikleri şu şekildedir:

2.1.4.1. Zorba

Bir davranışın saldırgan nitelikte olabilmesi için, davranışı başlatan kişinin bu davranışının karşısındaki kişiye zarar vereceğini bilmesi, aynı zamanda saldırıya uğrayan kişinin bu davranıştan kaçınmaya yönelmiş olması gerekmektedir (Anderson ve Bushman, 2002). Bir grup öğrenciyi hedef alan ve onlara sistematik ve tekrarlayıcı bir biçimde, direkt ve fiziksel ya da dolaylı ve ilişkisel olarak saldıran öğrenciler zorba olarak tanımlanmaktadır (Pellegrini, 1998).

Genel olarak zorbalar, zorba davranışı başlatan ve devam ettiren grup olarak ifade edilebilir. Olweus' a göre, zorbalık genel anlamda, antisosyal davranışın ve kurallara karşı koyma (rule – breaking) davranışının bir bileşeni olarak görülür (Gökler, 2007). Zorba “Kendi gücünü daha zayıf kişileri incitmek ya da onları korkutmak için kullanan kişidir”. Zorbalar çoğunlukla; güçlü, atılgan, kolayca provoke olan, saldırganlıktan hoşlanan, poplarite ve güvenliğe sahip bireyler olarak karakterize edilirler (Kılıç, 2010). Zorbalar çok güçlü bağlantı kurma ve güç kullanma ihtiyacına sahip oldukları için zorba davranışlarda bulunmaktadır. Oldukça müsamahalı ve rahat ana baba tutumları nedeni ile çocuğun davranışlarına bir sınır getirilmemesi, bunun yanı sıra güç kullanımına dayalı disiplin tekniklerinin kullanılması çocukları iki yönde etkilemektedir. Öncelikle, bu tutumlar çocukta güç kullanımı sistemini geliştirmekte ve saldırganlığı engelleyici iç kısıtlamaları ortadan kaldırmaktadır. İkincisi, ana babanın çocuğa yönelik olumsuzluğu çocukta bağıllık ihtiyacını arttırmaktadır. Ev ortamlarını kontrol etmede kendilerini güçsüz hissettikleri için, zorbalar güç ve kontrol duygularını tatmin edecek ve baskı yapabilecekleri mağdurlar ararlar. Evdeki dışlanma bağlanabilecekleri ve

özdeşleşebilecekleri güçlü bir grup arama ihtiyacına yol açar. Grup içi bağlılığı korumak ihtiyacı ise diğerlerini dışlamayı getirir (Dölek, 2002).

Zorba çocuklar dolaysız olarak fiziksel saldırganlık ya da dolaylı olarak ilişkisel saldırganlığı kullanarak diğer grup çocuğa (kurban) tekrar tekrar zarar vermektedirler. Genel olarak hem akranlarından hem de kurbanlarından daha büyük, fiziksel olarak iri ve güçlüdürler. Zorbalar saldırganlığı kullanarak kendi akranları üzerinde hâkimiyet kurmayı ve bunu sürdürmeyi sağlarlar (Ergün, 2011). Zorba çocuklar, zorba davranışlarının diğer çocuklar üzerindeki olumsuz sonuçlarını anlamakta zorluk çekerler (Gini, 2006). Zorbalar diğerlerinin duygularının farkında olmalarına rağmen bu duyguların kendilerini etkilemesini istemezler ya da bu duygulardan etkilenme konusunda noksandırlar. Bunun yerine davranışları sonucunda edinecekleri kazancı düşünürler (Menesini ve ark., 2003).

Genel olarak çabuk sinirlenen, dürtüsel, toleransı düşük, kurallar uymayan ve kandırarak avantaj elde etmeyi amaçlamaktadırlar. Yetişkinlere karşı öğretmen ve ebeveynleri de dâhil olmak üzere karşı gelen ve saldırgan bir tutum içersindedirler. Kurbanlarına karşı empatileri yoktur ve kendilerine ilişkin olumlu tutum içersindedirler. Akranları tarafından popüler olarak görülmeyen zorbalar genelde kendilerini destekleyen küçük bir gruba sahiptir (Ergün, 2011). Zorbalığa dahil olan öğrencilerin, dahil olmayanlara göre daha fazla davranış, uyum sorunu ve hiperaktivite yaşadığı, doğrudan zorbalık olaylarında bu sorunların dolaylı zorbalığa göre daha fazla görüldüğü saptanmıştır (Woods ve ark., 2000).

Tipik olarak zorba ve kurban arasında güç dengesizliği vardır; zorba kurbandan fiziksel ya da psikolojik olarak daha güçlüdür (Nansel, ve ark. 2001). Zorbalığın en yaygın olarak kullanılan iki şekli isim takma ve vurma tekmelemedir (Pateraki ve Houndoumadi, 2001). Zorba öğrenciler söz ve eylemleri aracılığıyla diğer öğrencileri korkutmakta, sahip olmaları gereken özgür öğrenme haklarını ellerinden almakta, dolayısıyla çocukların kendilerini okulda güvensiz hissetmelerine ve sıkça devamsızlık yapmalarına sebep olmaktadır (Furniss, 2000). Koç, zorba öğrencilerin çoğunlukla fiziksel cezanın uygulandığı ve problemlerle baş edebilmeleri için çocuklara fiziksel gücün öneminin vurgulandığı ve fiziksel karşı koymanın öğretildiği, buna karşılık da aile desteğinin ve sıcaklığının yetersiz olduğu

ve çoğunlukla ebeveyn katılımının olmadığı ailelerden geldiklerini gösterdiğini belirtmektedir. Koç' un, araştırma bulgularından derlediği zorba kişilerin kişilik özellikleri aşağıda sıralanmıştır (Güner, 2009).

1. Çoğunlukla fiziksel olarak güçlü ve saldırganlardır.
2. Kolaylıkla şiddete başvururlar,
3. Kendilerine güvensiz ve zayıf iletişim becerilerine sahiptirler.
4. Evde az zaman geçirirler ve aile içi olumlu etkileşimleri düşük düzeydedir.
5. Üst düzey iletişim becerilerine sahiptirler. Aynı zamanda kendilerine güvenli, alaycı ve dalgacıdır.
6. Başları otorite ile derde düştüğünde kurtulmayı bilirler.
7. Özellikle erkek zorbalı; kendi toplumsal beklentilerine uygun buldukları baskın ve güçlü erkeklere kolayca uyum sağlarlar ve akranlarınca da kabul gören maço imajı taşırlar.
8. Nadiren endişeli olmalarına karşın, genelde kaygı düzeyleri düşüktür.
9. Kendilerini sert, başarılı ve becerikli görürler. Güce dayalı benlik algısına sahiptirler.
10. Kendilerine güven düzeyleri yüksek, dışa dönük ve rahattırlar. Okulda almış oldukları notlara göre kendilerini daha akıllı bulurlar.
11. Baş etme becerileri yüksektir, bağımsız hareket edebilirler ve kendilerini tam olarak ifade edebilirler.
12. Sıklıkla yalana başvururlar ve ahlaki değerler açısından olgunlaşmamışlardır.
13. Etkileme arzusuna sahip oldukları için genellikle bozucu ve ayırıcıdır.
14. Umursamazdır ve dikkat çekebilme istekleri baskındır.
15. Sorumluluğu kabul etmedikleri gibi, empatik anlayıştan da yoksundurlar.
16. Kendi çıkarları için diğer öğrencileri kullanırlar.
17. Başkalarına acı çektirmekten hoşlanırlar ve toplumsal olarak da atak olarak tanımlanırlar.
18. Kurbanın cezayı hak ettiğine inanırlar.
19. Genellikle güç ve kontrol sahibi olmak isterler.
20. Yetişkinleri dinlemedikleri gibi, okulda ve evde kurallara uymazlar.
21. Kurban olarak kendilerinden küçük, kaygı düzeyi yüksek, arkadaşı olmayan ve diğer çocuklardan farklı çocukları seçerler (Güner, 2009).

Verilen bilgiler ve tanımlamalar doğrultusunda şöyle söyleyebiliriz ki, zorbalara şiddete karşı pozitif tutumları olan, karşısındakine kasıtlı ve tekrar edici saldırganlıklarda bulunarak, bundan rahatsız olmamakla birlikte empati kurmazlar. Kendi güçlerini kendinden daha zayıf olanlara kullanarak, kurbanlarının cezayı hak ettiğine inanarak acı vermeyi iyi beceren fakat zorba olarak bilinmek istemeyen gruptu

2.1.4.2. Kurban

Kurbanlar, zorbalara saldırgan davranışlarına maruz kalanlar, bir diğer ifadeyle “mağdur” olanlardır (Gökler, 2007). Akran zorbalığına maruz kalan kurbanın özellikleri ve sıklıklarına yönelik çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalarda birbirleriyle tutarsız olsa da, zorbalığa maruz kalan çocukların oranlarına yönelik veriler, kurban çocukların oranlarının hiç de az olmadığına dikkati çekmektedir (Tura, 2008).

Tipik bir mağdurun en belirgin özelliği, diğer arkadaşlarıyla karşılaştırıldığında, daha güvensiz ve endişeli oluşudur. Daha tedbirli, duyarlı ve sessizdirler. Birileri tarafından herhangi bir atakla karşılaştıklarında geri çekilirler ve ağlamaya başlarlar. Arkadaşlarının zorbaca tavırları da onların bu tutumu karşısında daha da artış gösterir. Benlik saygıları düşüktür, kendileri ve içinde buldukları durum hakkında olumsuz düşüncelere sahiptirler. Kendilerini hiçbir şeyi başaramaz, aptal, utangaç ve etkileyici olmayan biri olarak tanımlarlar. Okulda genellikle dışlanmışlardır ve yalnız gezerler. Arkadaşlarına karşı gayet çekingendirler ve hiçbir şekilde şiddete başvuramazlar, bu yüzden bu kişilerin diğer çocuklar tarafından niçin zorbalığa uğradıkları anlaşılabilir (Çayırdağ, 2006).

Dake, Price ve Telljohann, profesyonel literatüre ilişkin yaptıkları incelemeler sonucunda, kurbanlara ilişkin belirledikleri özellikleri şöyle özetlemektedirler (Gökler, 2007).

- Depresyon yaşarlar.
- İntihar düşünceleri vardır.

- Yalnızlık yaşarlar.
- Özsaygıları düşüktür.
- Kaygılıdırlar.
- Psikiyatrik problemler yaşarlar.
- Yeme bozuklukları yaşarlar.
- Diğer çocuklardan daha az popülerdirler.
- Arkadaşlık kurmayı “ güç ” olarak algırlarlar.
- Zamanlarının çoğunu yalnız geçirirler.
- Sosyal durumları kontrol etmek için çok az fırsat sunan ebeveynlere sahiptirler.
- Daha az sorumluluk sahibi ve daha az destekleyici ebeveynlere sahiptirler.
- Aşırı yakın ebeveyn – çocuk ilişkileri vardır.
- Okul faaliyetleri ile ilgilenen ebeveynlere sahiptirler.
- Acımasız ve kötü ev ortamlarından gelirler.
- İstismar sorunları yaşarlar.
- Fiziksel sağlık problemleri (uyku problemleri, altını ıslatma, baş ağrıları, mide ağrıları, yorgunluk gibi) yaşarlar.
- Sosyal uyumları zayıftır (ev ödevlerini yapma, kurallara uyma vb. konularda).
- Okulla bağları zayıftır (okulda iyi ve mutlu olma, okulu ciddiye alma gibi istekleri).
- Okul devamsızlıkları fazladır (Gökler, 2007).

Kurban öğrencilerin genelde özgüvenleri düşük, sosyal becerileri zayıf çocuklardır ve arkadaş edinmede zorluk yaşarlar. Bu şekilde de zorba öğrencilerin kolaylıkla hedefi olmaktadır. (Jaffe, 1997). Yapılan bir araştırmada mutsuzluk, yalnızlık duygusu, arkadaş edinmede zorluk çekme, başarısız olacağı düşüncesi ve pişmanlık duymanın kurbanı olma ile ilişkili olduğu ortaya konulmuştur. Aynı zamanda, yine aynı araştırmada kurbanlar aile, öğretmen ve diğer kişilerden daha az sosyal destek aldıklarını belirtmişlerdir (Harlow, Roberts., 2010).

Zorbalığa maruz kalan çocuklar fiziksel ve psikolojik sıkıntılar, konsantre olmada güçlükler ve okul korkusu gibi kısa dönemli problemler yaşamaktadırlar (Bernstein ve Watson, 1997). Kurbanların en temel özelliklerinden biri, diğer

öğrencilerden daha kaygılı ve güvensiz olmalarıdır. Genellikle temkinli, hassas ve sessizdirler. Diğer öğrencilerin saldırısına uğradıklarında özellikle küçük sınıf düzeylerinde genellikle ağlama ve geri çekilme şeklinde tepkiler verirler. Özsaygıları düşüktür; kendilerini ve kendi içinde buldukları durumu olumsuz algılamaya eğilimindedirler. Kendilerini başarısız, aptal, utangaç olarak algırlar ve çekici olmadıklarını düşünürler (Gökler, 2007). Zorbaliğa maruz kalan öğrenciler, dikkatlerini sürekli olarak derslerinden çok, zorbalanın hedefi olmaktan nasıl kurtulacakları konusuna yönelttiklerinden okuldaki başarıları düşüş göstermektedir (Whitted ve Dupper, 2005). Ayrıca zorbaliğa maruz kalmanın etkisiyle öğrencilerin okula devamsızlık yaptığı görülebilmektedir (Furniss, 2000). Okulda sıklıkla zorbaca davranışlara maruz kalan çocuklarda altını ıslatma, uyku problemleri, baş ve karın ağrıları gibi problemler görülmektedir (Williams, Chambers, Logan ve Robinson., 1996).

Mağdurların özellikleri olarak belirlenen yetersizlik, kendini suçlama, düşük benlik algısı gibi özellikler, mağdurların kendi zayıflıklarına fazlasıyla önem verdiklerini vurgulamaktadır (Hazler, 1997). Ayrıca içedönük kişilik özellikleri sergilerler, yani yalnız kalmayı, insanlardan uzakta olmayı tercih ederler. Kendilerine zorbalık eden öğrencilerle karşı karşıya kaldıklarında genellikle kendilerini savunmaz ya da karşılık vermezler. Sosyal anlamda soyutlanmış çocuklardır ve genellikle hiç yakın arkadaşları yoktur. Kurbanlar yetişkinlere ve ebeveynlerine yakın olma eğilimindedir. Genellikle aşırı koruyucu ebeveynlere sahiptirler. Kurbanlar, akranlarına göre fiziksel anlamda daha zayıf, cılız çocuklardır. Bu özellikleri onların kurban olmalarına zemin hazırlamaktadır. Bu nedenle kurban öğrencilerin, kurbanlıklarını tetikleyen bu özelliklerinin farkına vararak, zorbalıkla baş etme stratejilerine sahip olmaları sağlanmalıdır. Zira bazı kişilik özelliklerini değiştirmek mümkün değildir, bunun yerine zorbaliğa uğradığında doğru davranışlar sergilemesi ve uygun stratejilerle kurbanlıktan kurtulabilmesi için eğitilmesi gerekmektedir (Gökler, 2009,s.511–537).

Olweus, yaptığı araştırmada 7 – 16 yaşlarındaki öğrencilerin %5 – 9' unun düzenli zorbaliğa uğradığını ifade etmektedir. Pişkin ise 10 – 14 yaş arasındakileri kapsayan çalışmasında, her üç öğrenciden birinin düzenli olarak zorbaliğa uğradığını saptamıştır. Okullarda yapılan çalışmalar genel olarak incelendiğinde, öğrenciler

arasında akran zorbalığına maruz kalmanın yani “kurban” olma oranının, akran zorbalığı gösterme oranından daha yüksek olduğunu ortaya çıkarmaktadır (Tura, 2008).

2.1.4.3. Zorba/Kurban

Olweus’ a göre zaman zaman mağdur zaman zaman da zorba konumunda olan çocuklara “zorba/kurban” denilmektedir (Ünalınış, 2010). Zorba/kurbanlar, kışkırtıcı ya da saldırgan kurbanlar olarak da adlandırılmaktadırlar. Çünkü bu gruptaki kurbanlar kendilerine saldırıldığı gibi kendilerinden daha güçsüz olanlara saldırırlar. Yıkıcı ve içtepiseldirler. Düşük düzeyde sosyal beceri ve problem çözüme becerilerine sahiptirler. Aileleri tarafından cezalandırılır, öğretmenleri ve akranları tarafından sevilmezler. Morrison, zorba/kurbanların ne kendilerine saygı duyduklarını ne de diğerleri tarafından kabul edildiklerini ifade etmektedir. Zorba/kurban öğrenciler genellikle, huzursuz ve reddedici ailelerden gelmektedirler. Buraya kadar verilen bilgiler doğrultusunda, zorba/kurban gruptaki öğrencilerin kimi zaman zorbalık eylemini yapan kimi zaman da bu tür eylemlere maruz kalan öğrenciler olduğu, gerek akranları gerekse yetişkinler tarafından reddedildikleri, kendilerine saygı duymadıkları gibi çevrelerinden de saygı görmedikleri ifade edilebilir (Acar, 2009).

Schwartz, Dodge, Pettit ve Bates, akranlarının bu çocukları hem kavgaları başlatan, hem de kavgalara maruz kalan çocuklar olarak gösterdiklerini belirtmektedirler. Bu grup çoğu zaman kurbandır; ancak aynı zamanda zorbaları kışkırtma eğilimleri de vardır. Zorbalar bu tahriklere karşılık verdiğinde, aralarında fiziksel kavgalar olabilir (Gökler, 2007). Zorba, kurban ve zorba/kurbanların özelliklerini karşılaştıran bir başka çalışmada görünüm ve davranış olarak farklı olan öğrencilerin akran zorbalığında kurban olma riski taşıdıkları tespit edilmiştir. Özellikle bu sonuç, diğer gruplarla karşılaştırıldığında, zorba/kurbanlar için geçerlidir. Zorba/kurbanlar akranları tarafından sevilmeyen, genelde yalnız kişilerdir, bir savunma durumunda hiç ya da birkaç arkadaşı destek vermektedir (Ergün, 2011).

Mynard ve Joseph' e göre, pek çok zorba/kurban düşük özsaygıya, yüksek nevrozluğa ve sorun çözme becerileri açısından ciddi yetersizliklere sahiptir (Gökler, 2007). Zorba/kurban grubunun diğer gruplara nazaran daha çok depresyon ve kaygı gibi duygusal sorunlar yaşadıklarını ve bu çocukların aşırı tepkisel davranışlar gösterdikleri söylenebilir. Benlik saygıları düşüktür. Arkadaşları tarafından çoğunlukla reddedilirler (Ünalımış, 2010).

Zorba/kurbanlarla, zorbalılar arasında belirgin bir fark bulunmaktadır. Şöyle ki; zorbalılar daha çok güç kazanmak, baskın olmak, hayranlık kazanmak, güçlerini desteklemek için inisiyatifini ele alan bir saldırganlık özelliği gösterirler. Zorba/kurbanlar ise, içtepisel olarak bir saldırıya ya da bir saldırı olasılığına karşı tepkisel bir saldırganlık gösterirler. Masum, kazara ya da belirsiz şekilde olan hakaretlere tepkisel saldırganlık gösterirler. Görüldüğü gibi bu gruptaki bireyler, zaman zaman zorbaca davranışlar göstermelerine rağmen, zorbaca davranışta bulunurken daha çok içtepisel davranmaktadırlar. Bu nedenle, zorba öğrencilerden farklı bir kategoride ele alınmaları gerekmektedir (Acar, 2009). Zorba kurbanlar, sıklıkla aşırı hareketlilerdir ve dikkat sorunları vardır. Aceleci, öfkeli, çabuk sinirlenen kişiler olarak bilinirler. Kendilerine, diğer insanlara karşı olumsuz bir bakış açısına sahiptir. Yaşamın ilerleyen yıllarında davranışsal ve duygusal problemler açısından yüksek riskli grup içinde yer almaktadır. Zorba – kurbanlar, diğer zorbalardan daha az popüler, duygusal olarak dengesizdir, kolay kıskırtılır ve başkalarını da kolay kıskırtırlar. Bu nedenle akranları arasında negatif eylemleri nedeniyle kabul edilmezler (Karataş, 2011).

Zorba/mağdur bazı araştırmalarda en az sevilen ve akranları tarafından en az kabul gören grup olarak bulundu. Bir diğer çalışmada ise zorba/mağdurların en cezalandırıcı, düşmanca ve kötü aile davranışına maruz kaldıklarını bulmuştur. Kumpulainen ve ark. zorba/kurbanların pesimist olmada, okulda zorlanmada ve kararsızlıkta en yüksek puanları aldıklarını bildirdiler. Zorba/kurbanlar en yüksek dışsallaştırma (kavga, yalan söyleme, itaat etmeme, sinir nöbetleri ve hırsızlık) ve hiperaktivite (huzursuzluk, konsantre olamama) semptomları göstermeleri, bu grubu çoğu durumda kurbanlardan daha kötü bir konuma yerleştiriyor. Bir başka araştırmacı ise zorba/kurban statüsüne sahip çocukların en düşük benlik saygısına

sahip olduğunu bildirerek, bu grubun ayrıca çalışılması gerektiğine dikkat çekti (Çağrı, 2010).

2.1.4.4. Seyirciler

Akran zorbalığında bulunan gruplar içerisinde hakkında araştırmalar yapılmış diğer bir grup ise zorbalığa katılmayan izleyici öğrencilerdir. Bu grup, akran zorbalığı ile ilgili çalışmalarda en az incelenen gruptur. Bu grup genel olarak zorbalığı izleyen, zorbalık olaylarına olumlu ya da olumsuz bir şekilde müdahalede bulunmayan öğrenci grubudur (Ertan, 2012). Zorbalıkta izleyici kavramı ilk kez Salmivalli ve arkadaşları tarafından belirtilmiştir (Karataş, 2011).

Genel olarak izleyici grup, zorbalığı izleyen ve müdahale etmeyen grup olarak ifade edilebilir. Hazler' e göre bu grup, güvenilir yollar izler ve kurban adına zorbalığı önleyici hiç bir şey yapmaz. Bu durum, izleyicilerin kendilerine olan saygılarının azalmasına ve bu tepkisizliklerinin diğer akranlarınca başarısızlık olarak algılanmasına yol açabilir (Gökler, 2007). Sorunla ilgili sadece zorba ve kurban rollerindeki bireyler üzerine değil, zorbalık sürecinde yer alan diğer rollerdeki bireyler üzerine de odaklanmak gerekir (Andreou, 2011).

Bu gruptaki kişiler zorbalığın önlenmesinde yaşamsal öneme sahiptir. Bu kişiler zorbalığın okul tarafından kabul edilen bir davranış olduğunu düşünmeye başlar. Okuldaki yetişkinlerin zorbalığı durduramadığı ya da durdurmadığını düşünür. Bazı öğrenciler zorbalığa değişik rollerde katılabilir. Salmivalli, seyirci öğrencileri zorbalığı durdurmaya çalışanlar ve zorbalığın durması için hiçbir şey yapmayanlar olarak iki grupta incelemiştir. Zorbalığı durdurmayan izleyici rolündeki öğrenciler, genellikle kurbanın kendisiyle benzer özelliklerini düşünerek bir sonraki zorbalık olayında kendisinin kurban olacağını düşünür ve kurbanı korumaya yönelik herhangi bir müdahalede bulunmaz. Zorbalığı durduran izleyici öğrenciler ise yakın arkadaşlarını korumak pahasına kendi güvenliklerini tehlikeye atarak, zorbalığı durdurmaya çalışırlar (Karataş, 2011).

Genellikle zorbalık gerçekleşirken zorbanın davranışlarını seyreden bir grupta olay yerinde hazır bulunur. Eğer seyredenler zorbayı destekler (alkışlamak v.b. ile) ya da engellemezse davranış herkes tarafından sahiplenilmiş olur. Oysa seyircilerin zorbalık anında mağduru savunmalarının zorbanın davranışların engellediği ya da şiddetini azalttığı gözlemlenmiştir. Öğrenciler ise genellikle gruptan dışlanmamak için mağduru engellemeyi tercih etmezler (Çayırdağ, 2006). Zorbalığın meydana geldiği ortamda bulunmasına rağmen dışarıda kalıp zorbalığa karışmayan izleyicilerin (observers) kritik bir önemi vardır. Bazı araştırmacılar karışmayan grubun kurbanı desteklemeyip zorbalığa tepkisiz kalarak zorbalığı destekler gibi göründüklerini ve böylece dolaylı olarak zorbalık girişiminin içinde yer aldıklarını düşünmektedir (Özen, 2012).

Yaşlılarından farklı davranarak reddedilen zarar gören birinin yanında yer almak cesaret ve güç ister. Çünkü bu durum kurtarıcıyı da riske atar, eğer yeteri kadar güçlü değilse sıradaki mağdur adayı kendisi olacaktır. Zorbaca davranışlardan seyirciler de olumsuz etkilenebilirler. Kızgınlık, intikam, çaresizlik gibi duyguları yaşarlar. Eğer fiziksel olarak güçsüzlerse kendilerinin de mağdur olabileceği korkusunu yaşarlar (Çayırdağ, 2006). Elliot' a göre, zorbaca davranıştan seyirciler de olumsuz etkilenir. Kızgınlık, intikam alma ve çaresizlik duyguları yaşarlar. Geceleri kâbus görüp bir gün kendileri de kurban olmaktan, kendi başlarına da gelebileceğinden dolayı korkarlar. Pek çoğu olayları durduramadıkları için suçluluk hissederler; ancak diğer taraftan kurbanı nasıl yardım edeceklerini de bilemezler Liepe – Levinson ve Levinson' a göre, izleyicilerin “ hiç bir şey yapmama ” davranışlarının sıklıkla rastlanan dört temel nedeni vardır (Gökler, 2007).

- “ İspiyoncu ” ya da “ gammazcı ” olarak etiketlenmekten korkarlar.
- İncinmekten ya da zorbanın yeni hedefi olmaktan korkarlar.
- Yaptıkları herhangi bir hareketin ya da girişimin, durumu daha da kötüleştirmesinden korkarlar.
- Ne yapmaları gerektiğini bilemezler (Gökler, 2007).

Liepe – Levinson ve Levinson' a göre, izleyiciler ya zorbalı cesaretlendirir ya da hedefin (kurbanın) durumunu daha da zayıflatır. Coloroso tarafından yapılan bir çalışmada da, zorbalık olaylarının %85'inde izleyicilerin zorbayı tahrik ederek ya

da kurbanla alay ederek, zorbalık olayına bir şekilde karıştıkları belirlenmiştir. Ancak zorbalık olaylarının büyük çoğunluğunda, izleyiciler genellikle “ hiç bir şey yapmamaları ” ile karakterize edilirler. Aslında “ hiç bir şey yapmamak ”, izleyicinin de kendine olan saygısını azaltma potansiyeline sahip bir durumdur. Çünkü akranlarına ve okula karşı etik ve ahlâki sorumluluklarını yitirdiklerini hissederler (Gökler, 2007).

Seyircilerin okul akran zorbalığına karşı kişisel ve durumsal durumlarının yordanmasına yönelik çalışmada öğrencilerin %59’ u kendilerini dıştaki seyirciler olarak, %31 ise savunmacı seyirciler olarak belirtmişleridir. Kız öğrencilerin erkeklere göre daha fazla kurbanı savunmacı rol oynadıkları, bunun yanı sıra destekleyici ve pekiştirici erkek öğrencilerin ise geçmişte zorba veya zorba/kurban oldukları tespit edilmiştir. Yapılan bir başka çalışmada öğrencilerin zorba ve zorbalığa bakış açıları incelenmiş, öğrencilerin daha fazla zorba grupların tarafını tuttuklarını özellikle zorba grubun öğrenciler içinde yüksek statüye sahip olması taraf olmalarını etkilediği tespit edilmiştir (Ergün, 2011).

2.1.5. Akran Zorbalığı ve Demografik Değişkenler

Bu bölümde, akran zorbalığı ve demografik değişkenler anlatılmaktadır. Demografik değişkenler olarak; yaş, cinsiyet ve sosyo – ekonomik açıdan tanımlamalar, yan başlıklar altında ele alınmıştır.

2.1.5.1. Yaş

Olweus’ un Norveç’ teki araştırmalarına göre özellikle ilk altı sınıfta sınıf seviyesi yükseldikçe hem kızlar hem de erkekler arasında zorbalığa uğrama yüzdesine ilişkin eğri azalmaktadır. En fazla zorbalığa maruz kalanlar küçükler ve daha zayıf öğrencilerdir. Olweus, ilkokullardaki zorbalık olaylarının liseye göre iki kat daha fazla olduğunu bulmuştur. Orta öğretim seviyesinde (7-9. sınıflar) bu düşüş daha az belirgin olmaktadır. Birinci ve ikinci sınıfta zorbalığa uğrayan öğrenci

yüzdesi (%11.6), 7-9. sınıflarda zorbalığa uğrayan çocukların yüzdesinin (%5.4) hemen hemen iki katıdır. Zorbalığa maruz kalma riski her okul türünün giriş yıllarında -ilkokul, ortaokul ve lisenin ilk yılında- en yüksektir. Öte yanda her okul türünde zorbaların en aktif oldukları yıl buldukları okulun son sınıfıdır. Bunun nedeni, okulun yaşça ve bir oranda bedence en büyükleri oldukları için gücü en rahat kullanmaları olarak açıklanmaktadır. Yıllar ilerledikçe kız öğrencilerde zorbaca davranışların azaldığı, öte yanda erkek öğrencilerde fiziksel zorbalığın yaşla birlikte arttığı gözlenmiştir (Dölek, 2002).

Yapılan başka bir araştırmaya göre, öğrencilerin çoğunun zorbalığa uğradıkları ve yaşlarının 7 ile 9 arasında olduğu, en fazla zorbalık yaptıkları yaşların 10 – 12 yaşlar arasında olduğunu belirtmişlerdir (Frisen ve ark. 2007). İskandinavya’ da 713 ilköğretim okulunda büyük bir örnek grup üzerinde (2–9. sınıflar) yapılan araştırmada, zorbalığa uğrama sıklığında yaşla birlikte belirgin bir azalmanın olduğu, ancak zorbalık yapma sıklığında bu değişimin gözlenmediği bulunmuştur. Ortaokul öğrencileri üzerinde yapılan bir diğer çalışmada, bu bulguları destekler niteliktedir. Kurban oranlarında yaşla birlikte bir azalmanın, buna karşın zorba oranlarında bir yükselmenin olduğu gözlenmiştir. İngiliz ortaokul ve lise öğrencileri üzerinde yapılan başka bir karşılaştırmalı çalışmada, diğer bulguların aksine, yaş arttıkça kurban olma oranlarında önemli bir düşüşün olmadığı, ancak diğer çalışma sonuçlarını destekler nitelikte zorba oranlarında bir yükselmenin olduğu saptanmıştır (Sipahi, 2008).

Zorbalık sistemi içinde yer almanın yaşa göre farklılık gösterip göstermediği konusunda ise, bir grup araştırma zorbalığın yaşla birlikte azaldığını belirtirken, diğer bir grup araştırma bulgusu bu tür bir farklılığın bulunmadığını bildirmektedir. Bir grup araştırma bulgusu ise farklılaşmanın nicelikselden ziyade niteliksel yönde olduğuna işaret etmektedir. Fiziksel zorbalık yaşla birlikte düşüş gösterirken, sözel zorbalıkta herhangi bir düşüş olmadığı gibi, bazı durumlarda, yaşla birlikte artış olabildiği de bildirilmektedir (Özen, Aktan., 2010,s.101 – 113).

Kapçı’ ya göre, akran zorbalığına uğrama yüzdesi 5. sınıflarda 2. sınıflardan daha yüksektir. Yaş ve sınıflar ilerledikçe, öğrencilerin birlikte geçirdikleri yıl süresi arttığından, yaşanmışlıkların sayısının da artmış olacağından, akran zorbalığından

şikâyet etmeleri de artacaktır. İlköğretim okullarında, ikinci kademedede zorbalık oranının birinci kademeye göre daha yüksek olacağı beklentisi araştırmalarla gösterilmiştir (Gürsoy, 2010). Zorbalık ilköğretim okullarında 1. kademe ile 2. kademe arasında da farklılık göstermektedir. İlköğretim ikinci kademedede zorbalık oranı ilköğretim 1. kademeye göre daha fazladır (Pişkin, 2002). İlköğretim birinci ve ikinci kademe öğrencilerinin karşılaştırıldığı bir çalışmada ilköğretim birinci kademedeki öğrencilerin daha çok kurban statüsünde, ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin ise zorba statüsünde olduğu belirlenmiştir (Ertan, 2012).

Akran zorbalığında yaşın etkili olduğu bir diğer konu ise akran zorbalığının gelişim aşamalarına göre değişmesidir. Araştırmalar akran zorbalığının ilköğretim birinci kademenin sonlarına doğru arttığını, ilköğretim ikinci kademedede en üst seviyeye ulaştığını ve bundan sonra da azaldığını göstermektedir. Bu nedenle hem zorba hem de kurban olma açısından ilköğretim ikinci kademe sınıfları en riskli gruplar olmaktadır (Ertan, 2012).

Yaş ve zorbalık/zorbalığa maruz kalma sonuç değişkeni arasında doğrusal bir ilişki olduğunu savunan diğer bir görüş ise özellikle ilköğretim ve ortaöğretim okullarındaki farklı sosyal dinamiklere odaklanmaktadır. Bu araştırmacılara göre ilköğretim okullarında öğrenciler arasında özellikle sosyal statü açısından bir denge olmasına rağmen, ortaöğretimde bu denge bozulmakta ve yüksek – düşük sosyal statüler arasındaki farklılık artmaktadır. Bunun olası bir nedeni ise çocukların ilköğretim çağlarında sahip oldukları görece daha düşük sosyal – bilişsel becerilerin, oluşturabilecekleri sosyal ağların büyüklüğünü ve karmaşıklığını sınırlamasıdır (Bayraktar, 2009).

Seals ve Young' un zorbalıkla ilgili araştırma sonuçları, akran zorbalığının okul yılları ve ergenlik döneminde başlamadığını, anaokulu yıllarından itibaren görülmeye başlandığını ve üstelik bu durumun bazı çocuklar için kronik bir hal aldığını, üniversite yıllarında ve hatta iş hayatında da devam ettiğini göstermektedir (Gürsoy, 2010).

2.1.5.2. Cinsiyet

Cinsiyet değişkeni bağlamında yapılan çalışmalara bakıldığında, bir grup araştırma, erkeklerin kızlara oranla daha fazla anılan sistem içinde yer aldıklarını belirtirken, diğer bir grup araştırma, cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık olmadığını bildirmektedir. Bir grup araştırma bulgusu ise, zorbalık sistemi içinde yer almada cinsiyet açısından varolan farklılığın niceliksel değil niteliksel olduğu yönündedir. Buna göre erkekler fiziksel zorbalığa daha fazla maruz kalmakta ve/veya göstermekte iken, kızlar daha fazla ilişkiyel ya da dolaylı zorbalığa maruz kalmakta ve/veya göstermektedirler (Özen, Aktan., 2010,s.101-113).

Akran zorbalığı olgularında cinsiyet farklılıkları iki boyutta incelenmektedir. Bunlardan birincisi erkek ve kız öğrencilerin zorba ve kurban olma oranları; ikincisi ise erkek ve kız öğrencilerin uyguladığı farklı zorbalık türleri ile ilgilidir (Ertan, 2012).

Ergenler üzerinde akran tacizi ve problem davranışlarının ortaokul ve lise düzeyi öğrencilerinde arasında cinsiyet farklılıklarını araştıran bir çalışmada, akran zorbalığının ortaokulda yaygın olduğunu ve lise düzeyinde sözel ve fiziksel zorbalığın azaldığı ortaya konmuştur. Ortaokul erkek öğrencileri, kız öğrencilere göre daha fazla fiziksel zorbalığa uğramaktadır. Bir alt grubun, sıklıkla erkek ve kız öğrencileri taciz ettiği ve bu problem davranışları eşzamanlı olarak hem ortaokulda gösterdikleri hem de daha sonra lise yaşamında devam ettirdikleri bulunmuştur. Ortaokulda sıklıkla sözel ve fiziksel tacize maruz kalan erkek ve kız öğrencilerin az veya hiç maruz kalmayanlara göre daha fazla eşzamalı olarak saldırganlık, antisosyal ve çeşitli problem davranışları sergiledikleri görülmüştür (Ergün, 2011).

Literatürde hangi cinsiyetin daha çok kurban ve/veya zorba olduğu konusunda birçok farklı görüş mevcuttur. Ancak bu konu hakkındaki genel yargı erkeklerin kızlara göre daha fazla zorba ve kurban konumunda olduğu yönündedir. 2,230 ergenle yapılan boylamsal bir çalışmanın sonuçlarına göre erkeklerin hem zorba hem de kurban olma olasılıkları kızlarınkinden 2.5 kat daha fazladır. Diğer bir yandan bazı araştırmalar ise akran zorbalığının cinsiyete göre farklılaşmadığı görüşünü desteklemektedir (Ertan, 2012). Başka bir araştırmaya göre, zorbalık

erkekler arasında yaşla artmakta, kızlarda ise 11 ve 15 yaşlarına göre 13 yaşında daha sık görülmektedir (Nation ve ark., 2008).

Erkeklerin kızlara göre daha fazla zorba oldukları düşünülmektedir. Ancak kızların uyguladıkları zorbalık örneğin iftira atma, yalan dedikodu çıkarma ya da arkadaş ilişkilerine olumsuz yönde müdahale etme gibi gözle görünür olamaması, daha fazla gizliden gizliye yapılması, tespit edilmesini güçleştirmektedir. Özellikle erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha çok fiziksel yönden zorbalık uyguladıkları düşünülmektedir (Ergün, 2011). Erkekler daha çok doğrudan zorbalığın uygulayıcıları ve mağdurları olurken; kızlar daha çok dolaylı zorbalık türlerini kullanmakta ve dolayısıyla daha çok dolaylı zorbalık türlerine maruz kalmaktadırlar (Baldry ve Farrington, 1999).

Zorbalığın, öğrencilerin cinsiyetiyle ilişkili olabileceği düşünülerek çeşitli ülkelerde bu yönde araştırmalar yapılmıştır. Literatür incelendiğinde hem zorbalık yapan, hem de zorbalığa uğrayan öğrencilerin önemli bir bölümünün erkekler olduğu görülmektedir. Pek çok çalışmada, erkek ve kız öğrencilerin zorbalığa uğrama biçimlerinin de farklı olduğu dile getirilmektedir. Bazı araştırmalarda erkek öğrencilerin daha çok diğer erkek öğrenciler tarafından dövülme, tekmelenme, itilme ve benzeri fiziksel zorbalığa uğradıkları, buna karşı kız öğrencilerin daha çok her iki cinsin isim takma, dalga geçme, alay etme, söylenti çıkarma gibi sözel içerikli zorbalığa uğradıkları ve sosyal olarak dışlandıkları bulunmuştur (Sipahi, 2008).

Ortaokul öğrencileriyle gerçekleştirdiği araştırmasında Olweus, akran zorbalığına maruz kalma açısından cinsiyetler arasında herhangi bir farklılık olup olmadığını araştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla akran zorbalığına maruz kaldıklarını belirlemiştir. İlk ve orta dereceli okullarda zorbaca davranışların varlığını ve bu sorunla ilgili çeşitli ilişkileri betimlemeyi amaçlayan araştırmasında Dölek ise, erkekler ve kızlar arasında akran zorbalığına maruz kalma açısından bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Tura, 2008).

Akran zorbalığına maruz kalan erkekler daha çok isim takma, tehdit etme, eşya çalma ve fiziksel şiddet gibi zorbalık türleriyle karşılaştıklarını belirtmektedir.

Kızlar ise daha çok yalan söyleme, hakkında dedikodu yayma ve arkadaş grubundan dışlama gibi davranışlara maruz kalmaktadırlar. Kızların daha çok ilişkisel zorbalığı kullandığını gösteren çalışmalar oldukça fazla olsa da, literatürde ilişkisel zorbalığın daha çok erkekler tarafından kullanıldığı veya hem kız hem de erkekler arasında oldukça yaygın olduğu görüşünü destekleyen çalışmalar da mevcuttur (Ertan, 2012).

Araştırmalar genel olarak değerlendirildiğinde, zorbaca davranışlarda bulunan erkeklerin kızlardan daha fazla olduğuna ilişkin araştırma sonuçları bulunmasına karşın, kızlar arasında zorbaca davranışların daha fazla olduğuna ilişkin sonuçların da bulunduğu görülmektedir. Diğer taraftan, akran zorbalığının türünün de cinsiyete göre zorbaları ve kurbanları da belirlemesi dikkati çekmektedir. Sonuç olarak, akran zorbalığı ve cinsiyet arasındaki ilişki düşünüldüğünde, yapılan araştırmalarda ulaşılan genel sonucun zorbaların erkeklerde, kurban olmanın da kızlar arasında daha yaygın olduğudur. Buna karşın bu sonucun aksini söyleyen araştırmalara da rastlanmaktadır. Zorbalık ve cinsiyet birada ele alındığında zorbalığın türlerinin de araştırılmasının araştırma sonuçlarını farklılaştırabileceği söylenebilir (Acar, 2009).

2.1.5.3. Sosyo – Ekonomik Durum

Sosyo – ekonomik durum ve zorbalık arasında ilişkinin araştırıldığı çalışmalar farklı sonuçlar ortaya koymaktadır. Bazı çalışmalar sosyo – ekonomik düzey ve akran zorbalığı arasında bir ilişki bulunmadığını belirtmektedir. Bazı çalışmalar ise bu ilişkiyi ortaya koymaktadır. Örneğin psikolojik etkenler ve akran zorbalığı arasındaki ilişkileri araştıran bir çalışmada, akran zorbalığı davranışları sergileyen öğrenciler gelir düzeylerine göre karşılaştırıldıklarında, akran zorbalığı yüksek gelirden olan öğrencilerde fakir ve orta gelirli öğrencilere göre daha sık görüldüğü tespit edilmiştir. Düşük ve orta gelirden öğrenciler yüksek gelirli öğrencilere göre daha sık akran zorbalığına maruz kalmaktadırlar. Orta ve yüksek gelir, düşük gelir ile karşılaştırıldığında zorbaların oranı orta ve yüksek gelirden daha yüksek bulunmuştur. Diğer taraftan akran zorbalığının daha fazla düşük sosyo – ekonomik durumla ilişkisi olduğu belirtilmektedir (Ergün, 2011).

Öğrencileri sosyo – ekonomik düzeylerine göre değerlendirildiğinde; tüm sosyal gruplardan zorba ve maruz öğrencilerin bulunduğu görülmektedir. Literatürde okullardaki zorbalık olayları ile öğrencilerin sosyoekonomik düzeyleri arasında ilişkinin bulunduğunu gösteren bulgulara da, öğrencilerin sosyoekonomik düzeyleri arasında ilişkinin bulunmadığına dair bulgulara da rastlanmaktadır. Alikashiöglü ve ark. zorbalığa maruz çocukların diğerlerine göre daha alt sosyoekonomik düzeyden olduklarını tespit etmiştir. Pişkin' in araştırması, Türk ilköğretim öğrencileri arasında zorbalığın üst sosyo – ekonomik gruba mensup öğrenciler arasında daha yaygın olduğunu göstermektedir. Maruz hem de zorba olan öğrencilerin büyük bir bölümü ise, alt ve orta sosyo – ekonomik gruptan öğrencilerden oluşmaktadır. Glover ve arkadaşlarının çalışmalarının sonuçları ise; oturulan semt, zengin ya da fakir olma, diğer bir ifadeyle ailenin sosyo – ekonomik düzeyi ile zorbalık davranışı arasında doğrudan bir ilişki bulunmadığını göstermektedir (Ünalmiş, 2010).

Sosyo – ekonomik düzeyin düşük olması yalnızca gelirin düşüklüğünü içermemektedir. Ebeveynlerin eğitim düzeyleri de sosyo – ekonomik durumun önemli yordayıcılarından. Bu nedenle araştırmamızda sosyo – ekonomik durum değişkeni çerçevesinde gelir ve anne-babanın eğitim düzeyleri değerlendirilmektedir (Bayraktar, 2009). Farklı sosyoekonomik düzeylerden olan 26 okulda zorbalığın yaygınlığına ilişkin bir araştırma yapılmıştır. Sonuçlara göre, zorbalığın en yaygın olduğu 6 okul ve zorbalık yaygınlığının en düşük olduğu 6 okul karşılaştırılmıştır. Büyük okullarda ve büyük sınıfların yaygın olduğu okullarda zorbalığın daha fazla olduğu düşünülmüş; ancak, okullar arasında zorbalığın yaygınlığı açısından fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (Acar, 2009). Akran zorbalığı ve algılanan sosyo – ekonomik düzey arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar, ekonomik koşulların yetersiz olduğu bölgelerdeki okullarda akran zorbalığının daha yaygın olduğunu göstermektedir (Ertan, 2012).

Düşük sosyo – ekonomik statüye sahip olan çocuklar akranlarına karşı daha fazla fiziksel zorbalık uygularken, yüksek sosyo – ekonomik düzeydeki çocuklar daha fazla psikolojik zorbalık uygulamaktadırlar. Bir başka çalışmada düşük ekonomik düzeydeki öğrencilerin daha açık şekilde zorbalık yaparken yüksek ekonomik düzeydekilerin daha fazla ilişkiel zorbalık uyguladıkları tespit edilmiştir. Pişkin, çalışmasında zorbaların yüksek sosyo – ekonomik düzeyde olan öğrenciler

arasında daha yaygın olduğunu belirtirken, kurban ve zorba / kurbanların daha fazla düşük düzeyden geldiklerini tespit etmiştir (Ergün, 2011).

2.1.6. Akran Zorbalığının Nedenleri

Son yıllarda okul içinde akran zorbalığına maruz kalma, akran zorbalığı gösterme ve bu tür davranışların nedenlerini ve sonuçlarını anlamaya yönelik araştırmaların sayısında önemli bir artış olmuştur. Akran zorbalığı aslında çok eski bir fenomen olmasına rağmen bu konudaki bilimsel çalışmaların Olweus' la birlikte, İskandinav ülkelerinde hız kazandığı, daha sonra Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, Japonya, İngiltere, Kanada ve Almanya gibi bir çok ülkeye de yayıldığı görülmektedir. Bu araştırmalardan elde edilen bulgular, bu sorunun sadece İskandinav ülkelerinde değil dünyanın pek çok ülkesinde de ciddi boyutlarda yaşandığını ortaya koymuştur. Bu konuda ülkemizde pek çok araştırma yapılmış ve bu sorunun ülkemizde de yaygın bir biçimde görüldüğü ortaya konmuştur (Bayar, 2010).

Zorbalığın pek çok sebeple ilişkili olduğu, bireysel özelliklerin yanı sıra aile ve sosyal çevrenin de zorbalık davranışının ortaya çıkmasında etkili olduğu ileri sürülmektedir (Baldry, 2003). Ergenliğin başlangıç yıllarını oluşturan ve yaklaşık 11 – 14 yaşlarını içeren erken ergenlik dönemi, ergenin hızlı bedensel ve fizyolojik değişimlere paralel olarak duygusal ve sosyal değişimleri de yaşadığı kritik bir gelişim dönemi olarak bilinmektedir (Vernon, 1999).

Akran zorbalığının yaygın olduğunun anlaşılmasından sonra nedenlerini anlamaya yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Zorbalığın bilişlerle ve aile, okul gibi sosyal çevreyle güçlü bağının olduğu bilinmektedir. Aile içi şiddete tanık olan ve istismara maruz kalan çocukların dışsallaştırma sorunu yaşadıkları, davranım bozukluğu geliştirdikleri, zorbalık yapmakla kalmayıp aynı zamanda zorbalığa maruz kaldıkları rapor edilmiştir. Özellikle de eşler arası şiddete tanık olan kız öğrenciler erkeklere oranla bu durumdan daha olumsuz etkilenmekte, okullarda daha çok doğrudan zorbalık davranışı sergilemekte ve zorbalığa maruz kalmaktadır, aile büyüklüğünün akran zorbalığında önemli bir etken olduğunu belirtmektedir. Bu

görüŖe göre, üye sayısı arttıkça, anne- babanın çocuğa göstereceği ilgi ve kiŖi başına düşen gelir azalmakta; bunun sonucu çocuğun gelişimi olumsuz etkilenmektedir (Bulgurcu, 2011).

Koç' a göre, okul zorbalığının nedenleri, geniş bir alanda ve oldukça karmaşıktır. Okul zorbalığına yol açan nedensel faktörleri iki alt başlıkta ele almak mümkündür. Bunlar; öğrencilerin kendisinden kaynaklanan fiziksel ve psikolojik nedenler (örneğin; özsayı düzeyinin düşük ya da yüksek olması, genel ya da sürekli öfke düzeyi, kişilik özellikleri ya da çocuğun anti-sosyal bir kişilik yapısına sahip olması, evde ve okulda kurallara uymama ya da sık sık kural ihlali, cinsiyet) ve öğrencinin kendisi dışındaki – aile, okul ve çevreden kaynaklanan - nedenler (örneğin; hatalı anne - baba ya da öğretmen tutumları, kitle iletişim araçlarının televizyon, radyo, gazete ya da dergiler - olumsuz etkileri) olarak sıralanabilir (Güner, 2009).

Bilindiği gibi çocuğun içinde yetiştiği aile ortamı ve ebeveynlerin çocuğa karşı tutumu çocuğun psikososyal gelişimi, kişilik özellikleri ve davranışları üzerinde etkili olmaktadır (Baumrind, 1980). Ebeveynler zorbalık sorunun genellikle farkında değildir ve onların çocukları ile konuşmaları sadece sınırlı bir ölçüdedir (Olweus 1993). Yapılan boylamsal bir çalışmaya göre, okulda kurban konumunda olan çocuklar önce aile ortamında kurban olmaktadır (Bowes ve ark. 2009). Tutarsız ve fiziksel şiddet içeren disiplin yöntemlerinin kullanıldığı, çatışmanın yoğun olarak yaşandığı, çocuğa karşı sıcaklık ve ilginin az olduğu aile ortamları akran zorbalığının oluşumuna yol açmaktadır (Pellegrini, 1998). Çeşitli ebeveynlik özelliklerini ya da olumsuz aile koşullar olası etkiler olabilir (Lindenberg ve ark., 2005,s.672–682). Latieri ve Pattis' e göre birçok davranışta olduğu gibi, zorbalıkta da anne babaların çocuk yetiştirme tutumları büyük rol oynamaktadır. Yaşamın ilk yıllarında başta anne olmak üzere her iki ebeveynin çocuğa olan yaklaşımları ileriki yıllardaki zorbalığın belirleyicisi olmaktadır. Yaşamın ilk yıllarında sıcaklıktan yoksun, sevgisiz ve temel ihtiyaçları karşılanmadan büyüyen bir çocuk, ileriki yıllarda zorba olmaya aday bir çocuktur (Gürsoy, 2010).

Çok sayıda kaynak evde mağdur olan çocuğun okulda zorba olduğunu ve zorbaların ev ortamlarında fiziksel ceza, güç uygulayan disiplin teknikleri ve

olumsuz ana baba tutumuna maruz kaldıklarına dikkat çekmektedir. Araştırmalar zorbalığın genellikle fiziksel ceza kullanılan, çocukların problemlerini hallederken savaşımları gerektiğinin telkin edildiği aile ortamlarından geldiklerini göstermektedir. İşlevsel olmayan bir aile çocuğun empati geliştirmesine yardımcı olamaz. Ana babanın ilgisiz ve ya sevgisiz tutumu, çocukların da başkalarını umursamama özelliği geliştirmelerine yol açabilir. Aile içinde de işbirliği olmaması nedeni ile çocuğun başkaları ile işbirliği yapması teşvik edilmeyebilir. Aile içinde çocuğa yönelik baskı ve hatta zorbalık görülebilir; bu da çocuğun aşağılık duyguları ve başkalarının baskın olmasına yönelik tepki duymasına yol açabilir. Çocuğun olumlu değerler geliştirmesi teşvik edilmez. Bazı ailelerin değerleri arasında sert olmak, baskın olmak da bulunmaktadır (Dölek, 2002).

Bazı ev ortamlarında da çok katı kurallar ve cezalar bulunmaktadır. Bu durum da o evde yaşayan çocuğun; öfkeli ve saldırgan olması kaçınılmazdır. Evde katı disiplin altında olan birey ev dışında ailesinde gösterdiği davranışların tam tersini gösterebilir. Evde çok sessiz sakin olan birey dışarıda arkadaş grubuna karşı çok sert, onları yönlendiren kişi konumunda olabilir. Bazı ailelerde saldırganlık ve öfkeye karşı aşırı hoşgörü gösterme eğilimindedir. Bireyin davranışları için belli bir sınır yoktur. Bireyin bu durumdan güç alarak sınıftaki ve sokaktaki akranlarını istismar etmesi yüksek bir olasılıktır (Kılıç, 2010).

Elliot' a göre sevgi ve şefkatle büyüyen çocuk, bağımlı ve kırılgan olmamayı ve hata yapmanın normal olduğunu öğrenir. Oysa bazı çocuklar evlerinde, yatağını istemeden ıslatmak, yetişkinlerin belirlediği saatlerde aç olmamak, düşmek, üzerine çay dökmek, dizini sıyırmak gibi ellerinde olmayan hatalar nedeni ile cezalandırılırlar. Bazı yetişkinler çocuklarından imkânsız beklerler ve bağımlı, kırılgan olmanın kabul edilemez olduğunu hissettirirler. Güçlü olmak ve diğerlerini ezmek kabul edilir davranış biçimleridir-hatta bazen çocuğun ayakta kalabilmesi için tek yoldur Böyle yetişen bir çocuk kendisindeki kırılganlığı reddeder, hatta kendi kırılgan yanlarından nefret eder hale gelir. Onun için zayıflık ve zayıf olmak acı çekmekle bağlantılıdır. Böyle bir çocuk diğer bir çocuğun zayıflığını algıladığında saldırır. Oysa gerçekte kendisine saldırmaktadır. Kendinden nefret zorbalığı doğurur. Zorbalığın yardımı ihtiyacı vardır fakat genelde yardımı reddederler. Normlardan farklılık gösteren bu ev özellikleri gencin sosyal olarak kabul edilebilir tatmin yolları

çocuğu veya genci yerine kendine hizmet edecek tatmin yollarını aramaya itiyor olabilir (Dölek, 2002).

Sadece ebeveyn tutumları değil, öğretmenden öğrenciye ve öğrenciden öğrenciye uygulanan zorbalığa tanık olma da, zorbaca davranış sergilemenin yordayıcısı olarak kabul edilmektedir. Sınıf ya da okul, meydana gelen zorbalık ve şiddet olaylarını belirlemede temel bir rol oynamaktadır. Okul ortamı, özellikle de denetimsiz okullar ile zorbalık arasında ilişki olduğu yapılan çalışmalarla desteklenmektedir (Bulgurcu, 2011).

Aşırı hassas, duygusal bireyler daha fazla dışlanan ve zorbalığa uğrayan bireylerdir (Olweus, 1993). Hoover ve Oliver tarafından, akran zorbalığa uğramanın temel sebepleri ile ilgili yapılan bir araştırmada şu sonuçlar elde edilmiştir (Gürsoy, 2010).

Öncelik sırası	Erkekler	Kızlar
1.	Grupla uyum içerisinde olmamak	Grupla uyum içerisinde olmamak
2.	Fiziksel olarak güçsüz olmak	Çirkin olmak(yüz güzelliğinin fazla etkileyici olmaması)
3.	Huysuz bir karaktere sahip olmak	Sık sık ağlamak ve fazla duygusal olmak
4.	Arkadaşlarının olmaması, antisosyal olmak	Aşırı şişman olmak
5.	Kıyafetler	Notlarının diğer arkadaşlarından daha iyi olması (ders başarısı)

ŞEKİL 2: Akran Zorbalığa Uğrama Sebepleri (Gürsoy, 2010).

Hoover ve Oliver' ın, çalışmasında ergenler, bu türden davranışlara hedef olan erkeklerin daha çok grupla uyum içerisinde olmama, fiziksel olarak güçsüz olma, asabi bir kişilik özelliğine sahip olma, arkadaşlarının olmaması, giyiminin diğerlerinden farklı olması gibi özelliklerinden bahsetmişlerdir. Kız ergenler ise grupla uyum içerisinde olmama, yüz güzelliğinin fazla etkileyici olmaması, sık sık

ağlamak, fazla duygusal olma, aşırı şişman olma ve notlarının diğer arkadaşlarından daha iyi olması gibi özellikleri olduğunu rapor etmişlerdir (Özen, 2012).

Çocukların ve gençlerin zorbaca davranışlar göstermesinde farklı nedenler vardır. Bu nedenlerini Fitzgerald şu şekilde ifade etmektedir (Kabil, 2010).

- Güvenli aile ortamında bilinmeyen bir grup içersine konan çocuk, bu ortamda yaşamış olduğu çaresizlik duygularının acısını akranlarından çıkarabilir.
- Ortaokula geçen bir öğrenci başarısızlık kaygısı yaşayabilir. Başarısız olacağını düşünerek zorbalık gibi anti sosyal davranışlarda bulunabilir.
- Çocuklar evde şiddeti görerek ve şiddete maruz kalarak şiddet davranışlarını model alarak öğrenir. Çocuk daha sonra ilişki kurduğu çocuklarla da bu şekilde temas kurar.
- Bazı çocukların aileleriyle olan zayıf ilişkisi, çocuğun diğer çocuklara ve yetişkinlere yönelik olumsuz tutum geliştirmesine neden olur.
- Çocuğuna olumsuz davranışlar sergileyen ve onu reddeden bir aile ortamında büyüyen çocuk, başkalarına olumsuz davranışlar sergileyebilir ve başka çocuklara da zorbalık yapabilir.
- Bazı çocuklar kendileri ile ilgili düşük benlik algısına sahiptirler. Başkaları tarafından ilgi görmek ve güçlü olduklarını hissettirmek için saldırgan davranışlar sergileyebilirler.
- Bazı çocuklar gittikleri okulda veya oyun alanlarında zorbaların mağdurları olabilirler. Bu durumda kendilerini güçsüz ve çaresiz hissederler. Bu kötü hislerden dolayı kendilerinden güçsüz olanlara zorbaca davranmaya başlayabilirler.
- Zorbalar, diğer çocukları kendilerinden daha başarılı veya popüler oldukları, daha fazla eşya ve araç gerece sahip oldukları için kıskanırlar. Bu kıskançlık duygusu da çocuklar arasındaki zorbalığın ana nedenlerinden biri olabilir.
- Zorbalar, diğerlerinin başarılarından hoşlanmadıklarından sık sık diğerlerine kızar ve onlara küserler
- Aileye yeni bir üye katıldığında çocuklar arasındaki bu davranış (zorbalık) daha da kötüye gider (Kabil, 2010).

2.1.7. Akran Zorbalığının Sonuçları

Yetişkinler genellikle zorbalık durumunu ‘ çocuk oyunu ’ veya ‘ şakalaşma ’ olarak görmek eğilimindedirler ve bir felakete yol açabilecek travmatik durumlar olarak değerlendirmezler. Oysa zorbalıkla şakalaşma veya oyun oynama arasında ince bir çizgi bulunmaktadır. Ana babalar, öğretmenler veya diğer çocuklar bu ince çizginin değerlendirmesini yapmakta zorluk yaşarlar ve genellikle de bu olaya katılan kişiler üzerinde yaratabileceği yıkıcı etkileri görmezden gelirler (Dölek, 2002).

Genellikle zorbalık, kısa ve uzun vadeli olarak olumsuz etkileri ile önemli kabul edilir ve büyük sıkıntılar oluşturabilir (Williams ve ark., 1996,s.17–9). Akranları tarafından zorbalığa maruz kalan çocuklar üzerinde, uğradıkları saldırının sonuçları sadece okul yaşantıları ile sınırlı kalmayacak onların ileriki yaşantılarını da olumsuz yönde etkileyecektir (Çayırdağ, 2006). Birçok kişi akran zorbalığını çocukluk döneminin normal bir parçası olarak algılamaktadır. Ancak günümüzde alan ile ilgili yapılan birçok çalışma akran zorbalığının yarattığı olumsuz sonuçları ortaya koymaktadır. Akran zorbalığında yer alan öğrenciler akademik başarıları olumsuz yönde etkilendiği gibi fiziksel, sosyal, duygusal ve psikolojik alanda da sıkıntılar yaşamaktadırlar. Sadece kişiler üzerinde değil aynı zamanda tüm okul ortamı üzerinde olumsuz etkileri olabilmektedir (Ergün 2011).

Zorbalık olayları, öğrencilerin hem akranları hem de sosyal çevre ile etkili iletişim kurmalarını ve sosyal beceri geliştirmelerini engellemekte, yaşama ve okula karşı olumsuz tutum geliştirmelerine neden olmaktadır (Şahin, Akbaba., 2010,s.331–342). Ayrıca, mağdur öğrencilerin depresif özelliklere ve intihar etme düşüncesine sahip oldukları, sosyal ilişkilerde uyum gösteremedikleri, okula da devamsızlık yaptıkları görülmüştür (Dake, Price ve Telljohann., 2003). Zorbalığa uğrayan öğrencilerin, kaygı, kızgınlık ve çaresizlik duyguları yaşadıkları, zorbalığın, intihara kalkışma ve bazı kronik hastalıkların ortaya çıkmasına neden olabileceği kurbanların, okula gitmek istememe genel olarak da okul yaşamından zevk almama durumunu yaşadıkları ileri sürülmektedir (Borg, 1998). Kronik zorbalık öğrencilerin fiziksel ve ruhsal sağlık sorunları bildirme olasılığı daha yüksektir ve intihar düşünmek olasılığı daha yüksektir (Mahri ve ark., 2004,s.887–897).

Zorbalığın fiziksel ve duygusal sonuçları kadar olumsuz sosyal sonuçları da vardır. Zorbalığa maruz kalan çocuklar akranları arasında kabul görmekte sorun yaşarlar, sosyal ilişkilerden kaçınırlar. Sık sık zorbalığa maruz kalan öğrenciler, öfkeli, öfkelerini kontrol etmekte problem yaşayan, olaylar karşısında saldırgan tepkiler veren kişilerdir. Bu çocuklar akranları arasında daha az sevilmeaktedirler (Çayırdağ, 2006). Zorbalığın kurbanı olan çocuklar, fiziksel ve psikolojik zorlamalardan acı çekmektedir. Düşük benlik algısı yüksek olan çocuklar yetişkinlik döneminde depresyon geçirmeye eğilimi göstermektedir. Kurbanlar, zorbalığı maruz kalmayan akranlarından daha fazla korku, kaygı, suçluluk, utanma, cesaretsizlik ve depresif duygular yaşamaktadırlar. Zorbalık olaylarının, kurbanlar üzerinde uzun dönemde etkileri devam etmektedir (Satan, 2006).

Zorbalığa uğramaları nedeniyle Londra’ da 1997 yılında akranlarının kendisinin şişman olmasıyla alay edilmesinden dolayı intihar eden kız öğrenci, zorbalığa uğramaları nedeniyle 10 – 14 yaşlarındaki intihar eden üç erkek öğrenci ve psikosomatik sorun yaşayan çocuklarla yapılmış araştırmalar zorbalığın olumsuz sonuçlarına örnektir. Zorbalık, hem zorba hem de kurban çocukların öğrenme ortamlarının yanı sıra fiziksel, psikososyal ve akademik yaşantılarını da olumsuz olarak etkilemekte ve hem zorba hem de kurbanlarda kısa ve uzun dönemde bazı sorunlara neden olmaktadır. Rigby, zorbalığın yol açtığı olumsuz sonuçları 4 kategoride değerlendirmiştir. Bunlar; psikolojik iyilik halinde azalma, sosyal uyumda azalma, psikolojik rahatsızlık ve fiziksel rahatsızlıktır (Karataş, 2011).

Avusturalya’ da okullarda zorbalığa maruz kalmış 25273 öğrenciye, zorbalıktan sonra neler hissettiği sorulmuş verilen yanıtların % 40’ ı kendilerini çok kötü hissettiklerini %53 ’ü farklı bir duygu hissettiklerini %7’ si de kendilerini iyi hissettiklerini belirtmişlerdir. Yine bu araştırmada çocuklara duygusal tepkileri sorulmuş, %32’ si zorbalığa karşı kızgınlık duyduklarını belirtirken %37’ si de üzgün olduklarını ifade etmişlerdir. Avusturalya’ da yürütülen bu çalışmada, kurban olan öğrenciler diğer öğrencilere göre daha fazla devamsızlık yaptıkları görülmüştür. Haftada en az bir kez zorbalığa uğrayan kız öğrencilerin %25’ i erkek öğrencilerin %19’ u zorbalık nedeniyle evde kalmaktadır. Daha az zorbalığa uğrayan erkek

öğrencilerin %6' sı kız öğrencilerin %12' si evde kalmaktadır. Aynı zamanda devamsızlık kurban olmanın bir sonucu olarak artış göstermektedir (Satan, 2006).

Araştırma sonuçlarında mağdur öğrencilerin ortak özelliklerini şöyle sıralamışlardır (Kabil, 2010).

- Çekingen davranışlar göstermek (okulu asmak ve okulda belli bölgelerden uzak durmak),
- Akademik başarılarında düşüşler,
- Özgüvenlerini yitirme,
- Bazı durumlarda evden kaçmak, intihara teşebbüs ve zorbayı öldürme isteği,
- Öğrenmeye karşı ilgi ve dikkatlerinin kaybolması,
- Fiziksel ve psikolojik stres belirtileri
- Yetişkinlik evrelerinde depresyon,
- Oldukça fazla korku, kaygı, suçluluk, utanma, çaresizlik duyguları hisseder,
- Korkularını eve taşıma ve aile ilişkilerinin bozulması ve tüm toplumun bu durumdan olumsuz olarak etkilenmesi (Kabil, 2010).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2007 yılında düzenlediği seminerde belirtildiğine göre, zorbalık davranışlarının hem davranışa maruz kalan, hem davranışı gösteren hem de davranışa şahit olan çocuklar üzerinde oldukça olumsuz olan sonuçları vardır. Bunları şöyle sıralayabiliriz (Güner, 2009).

a. Zorbalık davranışına maruz kalan çocuklar:

- Benlik saygısını yitirirler ve bunu geri kazanmak yıllarca sürebilir.
- Kendine ve diğerlerine olan güvenini yitirebilir.
- Arkadaşlarından soyutlanabilir ve yalnız kalabilir.
- Depresyona girebilirler.
- Devamsızlığı artabilir ya da okulu terk edebilir.
- Hıncını başka çocuklardan çıkarabilir.

b. Zorbalık davranışı gösteren çocuklar:

- Yardım edilmezse ileriki yıllarda da başkalarının üzerindeki güçlerini kötüye kullanmaya devam eder ve başkaları için bir tehdit oluşturabilirler.
- Soyutlanabilir ve yalnız kalabilirler.
- Başkalarıyla işbirliğinin yarattığı mutluluk, manevi tatmin gibi olumlu duygulardan yoksun kalabilirler.

c. Zorbalık davranışlarına şahit olan çocuklar:

- Kendilerini güvende hissetmeyebilirler.
- Kendilerini savunmak için sürekli tetik içinde bekleyebilirler.
- Etraflarında olup biten şiddet davranışlarından dolayı mutsuzluk, üzüntü, korku, umutsuzluk gibi olumsuz duygulara sahip olabilirler (Güner, 2009).

Zorbalık olgusunun çocuklar üzerindeki psikolojik ve sosyolojik etkileri sadece okul yıllarıyla sınırlı kalmayıp yaşamın sonraki dönemlerinde de devam etmekte, yetişkinliğe de taşınma riski yüksek görülmektedir. Zorbalık, hem zorbaları, hem de mağdurları olumsuz etkilemektedir. Zorbalığa uğrayan öğrenciler; kaygı, kızgınlık ve çaresizlik duyguları, depresyon, okulu sevmeme ve akademik başarıda düşüş, kendini değersiz ve mutsuz hissetme, dışlanmışlık ve yalnız kalma gibi sorunlar yaşamaktadır (Kabil, 2010).

Akran ilişkileri ve saldırganlık konusunda yapılan araştırmalar akran zorbalığına hem hedef olmanın hem de bu türden davranışlar sergilemenin çocuk ve ergenlerin akranlarıyla ilişkileri, psiko – sosyal uyumu ve okul başarısı üzerinde olumsuz etkileri olduğunu ortaya koymaktadır (Özen, 2012). Zorba davranışlara maruz kalan kişiler kadar, zorbalık yapan kişiler de gelecekte sayısız problemlere karşı savunmasızdırlar (Crothers ve Levinson, 2004). Zorbalığın, zorba davranışlara karışanların, bu tür davranışlara hedef olanların ve bu tür davranışları izleyenlerin üzerinde uzun süreli olumsuz etkileri söz konusudur. Okulda zorbalığa maruz kalan öğrencilerde kısa dönemde ciddi fiziksel ve duygusal örselenmenin olduğu, ayrıca öğrencilerin kişilik yapısında ve eğitimlerinde uzun süreli olumsuz etkilerin ortaya çıktığı belirtilmektedir (Olweus, 2005).

Okul zorbalığının bu denli önemli görülmesinin en temel nedeni, sonuçlarının doğasından kaynaklanmaktadır. Şöyle ki, zorbalığa uğrayan bir çocuk, zorbalığın

meydana geldiği ortam olan okuldan soğuyacak, korku ve kaygı yaşayacak, zorbalıktan kaçınmak için mümkün olan her durumda okula devamsızlık yapacak, buna bağlı olarak akademik başarısı düşecek ve kendini savunmak için silah ve bıçak taşıma gibi yöntemlere başvuracaktır. Bunlara ek olarak farklı psikolojik sorunlar yaşamaları da kaçınılmaz görünmektedir (Gökler, 2009,s.511–537).

2.1.8. Akran Zorbalığının Meydana Geldiği Yerler

1978 yılına kadar zorbalığın okul dışında yaygın olduğuna inanılmaktaydı. Ancak çalışmalarla zorbalığın en çok okulda gerçekleştiği ortaya çıkarılmıştır. Zorbalık her yerde olabilir, ancak daha sık olduğu yerler ya da farklı zorbalık türlerinin gerçekleştiği yerler olup olmadığına dair sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır. Oyun sahaları, okul servisleri, sınıf, kantin, yemekhane, koridor, tuvalet, okul yolu zorbalığa uğranılan yerlerdendir. Yatılı okullarda yatakhane zorbalığın en çok olduğu yer olarak ifade edilmiştir. Olay yeri okul dışı olsa bile genellikle çatışmaların kaynağı okuldur. Ancak, öğretmenler ya da idareciler okul dışı gelişen bir olaya karşı güçlerinin yetmediğini düşünebilirler, ya da olayla ilgili kendilerini sorumlu hissetmeyebilirler (Bulgurcu, 2011).

Zorbalık, okulun farklı mekânlarında farklı sıklıkta meydana gelebilmektedir. Okullarda meydana gelen zorbalık olaylarını iyi anlayabilmek için zorbalığın okulun hangi bölgelerinde yaygın olarak meydana geldiğini saptamak önemlidir. Öğrencilerin kendilerini tehdit altında hissettikleri yerlerin daha güvenli hale getirilmesine dönük önlemlerin alınabilmesi ancak bu yerlerin bilinmesiyle mümkün olabilecektir. Bu nedenle okuldaki akran zorbalığı konusunda geliştirilen hemen hemen tüm soru listelerinde bu risk bölgelerinin saptanmasına dönük sorularında yer aldığı dikkati çekmektedir. Batı ülkelerinde yapılan çalışmalarda öğrenciler genellikle en sık oyun alanında zorbalığa uğramaktadır (Sipahi, 2008).

Türkiye’ de arşiv çalışması yöntemi kullanılarak yapılan bir araştırmada 2001 – 2006 yılları arasında yazılı ve görsel basında yer verilmiş okullarda akran zorbalığı haberlerinin analiz sonucuna göre 302 şiddet olayı değerlendirmeye alınmış, bu olayların %75’ inin okul binası ve %25’ inin ise okul binasının dışında meydana

geldiği tespit edilmiştir. Okul binası içinde %47' si sınıflarda, %33'ü koridorda, %12' si tuvaletler ve %8' i atölye ve laboratuvarlarda gerçekleşmiştir (Ergün, 2011). Öte yanda Craig ve arkadaşlarının, ilkokullarda tabii gözleme dayalı bir araştırmalarında zorbalık olaylarının sınıflara nazaran okul bahçesinde daha sık gerçekleştiği gözlenmiştir. Araştırmacıların gözlemlerine göre okul bahçesinde daha çok doğrudan zorbalık davranışları sergilenirken, sınıflarda dolaylı zorbalık davranışları gözlenmektedir. Saldırgan olmayan çocuklar okul bahçesinde daha fazla zorbalık yapma eğilimindeyken, saldırgan çocukların sınıfta zorbalık yapma eğilimi daha yüksektir. Bunun nedeninin saldırgan çocukların dersle ilgili görevlere dikkat vermede zorluk çekmeleri ve bu nedenle can sıkıntılarını gidermek arayışında olmaları olduğu düşünülmektedir (Dölek, 2002).

İtalyan çalışmasında zorbalığın en sık sınıfta gerçekleştiği ve erkeklerin daha çok tuvalette zorbalığa uğradıkları belirtilmiştir. Türkiye' deki çalışmalarda bu konu hakkında Kepenekçi ve Çinkır' ın çalışmasında veri bulunmaktadır, buna göre zorbalık en çok sınıfta (%28.5), ardından sırasıyla okul dışında ya da okul yolunda (%24.1), okul koridorlarında (%16.6), bahçede (%14.4) ve diğer yerlerde (kantin ve spor salonu dahil (%16.4) gerçekleşmektedir Pişkin' in çalışmasında ise öğrencilerin zorbalığa en fazla teneffüslerde (%77) ve dersler bittikten sonra (%41) uğradıkları bildirilmekte fakat yer ayrıntısı verilmemektedir (Sipahi, 2008).

Tıyrıdamaz – Sipahi, çalışmasında akran zorbalığının %53.9' unun sınıfta öğretmen olmadığında, %52.7' sinin bahçe/spor sahasında, %26.6' sının okuldan giderken veya okula dönerken yolda, %26' sının koridor/merdivenler, %10' unun tuvaletle ve %7.1' inin spor salonu ya da dolap odasında olduğunu tespit etmiştir (Ergün, 2011).

Genellikle okul yönetimleri de zorbalık probleminin okullarında var olduğunu kabul etmede isteksiz davranmaktadırlar. Böyle bir itiraf okulun yetersizliğini yansıtabilir ve okulun adını kötüye çıkartabilir (Dölek, 2002). Ülkemizde ve yurt dışında gözlenen zorbalık türleri ve zorbalığın ortaya çıkma biçimleri birbirlerinden bazı farklılıklar göstermektedir. Yurt dışındaki okullarda, zorbalık daha çok öğretmenlerin, idarecilerin ve yetişkinliklerin gözü önünde ortaya çıkmama bir bakıma saklanma eğilimi gösterirken, ülkemizdeki okullarda gözlenen zorbalık

davranışları ise daha çok okullarda, sınıflarda, okul çıkışlarında ve okul çevresinde diğer öğrencilerin ve eğitimcilerin tanık olabileceği şekilde meydana gelmektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde zaten eğitimcilerin gözü önünde meydana gelen zorbalığı videoya kayıt etmenin davranışı azaltmada yardımcı olması olası gözükmemektedir (Totan. 2007,s.190- 202).

Okullardaki zorbalık öğretmenlerin şahitliği olmadan meydana gelen gizli bir eylemdir; öğretmenler çoğu kez bunu sonradan işitirler. En son duyanlar ise -eğer duyarlarsa- ana babalardır. Toplumda şikâyette bulunmak yani -müzevirlik yapmak- kınandığı için genellikle zorba, mağdur ve şahitler sessiz kalmayı tercih ederler. Bu nedenle bu problemin boyutunu yetişkinler tarafından tam olarak bilinmemektedir. Cole' a göre bu problem yıllarca yetişkinlerin haberi bile olmadan sürebilmektedir ve çoğu kez sonuçları ne denli ürkütücü, rahatsız edici ve hastalıklı olursa olsun, yetişkinler tarafından fark edilmemekte veya yanlış değerlendirilebilmektedir (Dölek, 2002). Ayrıca internet ve cep telefonu aracılığıyla kimliğin gizlenerek her zaman ve her yerden başkalarına mesajlar gönderilebilme imkânının olması başkalarına hakaret edici, aşağılayıcı, tehdit edici mesajların hızla yayılmasını kolaylaştırmaktadır. Bundan dolayı başkalarına zarar vermek isteyen kişiler kısa bir süre içinde çok sayıda kişiye ulaşabilir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin olumsuz kullanımı gençlerin bu araçları kullanmaları konusunda da çeşitli problemler yaşamasına yol açmıştır. Bilgi ve iletişim araçlarının kötü amaçlı kullanımı 'siber zorbalık' olarak ifade edilen yeni bir problem alanının ortaya çıkmasını neden olmuştur (Yaman, Peker., 2012, s.819–833).

2.1.9. Akran Zorbalığının Önlenmesi

Şiddeti durdurmak ve güvenli, özenli okullar oluşturmak için çabaları ile okullarda 'zorbalık' yakın bir ilgi olmasına rağmen, literatürde nispeten seyrek kalır (Hutchinson, 1997). Zorbalığı önleyebilmek için okulda çalışan tüm personelin ve öğrencilerin zorbalığın ne olduğunu bilmesi gerekmektedir. Çoğu zaman başlangıçta az olan zorbaca davranışlar, zaman içerisinde okul personelinin fark etmemesi veya hangi davranışların zorbalık olduğunu bilmemesinde dolayı gün geçtikçe artmaktadır (Huebner ve Morgan, 2002).

Bulgular sürekli zorbalığa maruz kalma durumunun mağdurlarda düşük benlik saygısı, yüksek depresyon eğilimi gibi kalıcı yaralar açabileceğini göstermektedir. Bu nedenlerle zorbalığa uğramanın kısa ve uzun vadeli etkilerini önleyebilmek için okullarda öğrenciler arasındaki zorbaca davranışların durdurulması gereklidir (Dölek, 2002). Zorbalığı önlemeye yönelik programlar genellikle “üniversal programlar” ve “hedefe yönelik programlar” olarak iki şekilde sınıflandırıldığı gibi farklı şekillerde de sınıflandırılmaktadır. Üniversal programlar bir okul, bir sınıf, küçük bir grup ya da bir okul servisindeki tüm çocukları kapsamaktadır. Hedefe yönelik programlar, zorba veya kurbanaya yönelik yapılan programlardır (Karataş, 2011).

ABD’de Kent State Üniversitesi’nde şiddetle ilgili etkili önlemlerin alınabilmesi için “ Şiddeti Araştırma ve Önleme Enstitüsü ” kurulmuştur. Bu enstitünün misyonu şiddetin nedenleri ve önlenmesi üzerine yapılan disiplinler arası araştırmaları desteklemek, toplum tabanlı şiddeti önleme programları uygulamak ve çok disiplinli bir yaklaşımla değerlendirmeler yapmaktır. Enstitü; okullar, emniyet güçleri, iyileştirme ve tedavi merkezleri, toplum organizasyonları, gençler ve ailelere yönelik hizmet kuruluşları gibi birçok farklı gruba araştırma ve değerlendirme hizmeti sunmaktadır. Enstitü sadece okul içi şiddet ile ilgili değil toplumun her alanında (aile içi, mahalle vb.) maruz kalınan şiddeti önlemeye yönelik projeler geliştirmektedir. Enstitünün “ Güvenli Okullar ve Sağlıklı Öğrenciler Projesi ” kapsamında çocukların akademik başarılarını düşüren ve okul atmosferini bozan şiddet unsurlarından uzak, güvenli ve sağlıklı bir çevre geliştirilmesi amaçlanmıştır (Çayırdağ, 2006).

Zorbalığı önlemeye ilişkin müdahale yöntemleri iki başlık altında toplanmaktadır. Bunlardan ilki, zorba veya kurban öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını karşılama ve dinamik olarak öğrencilere destek olması gerektiğini vurgulayan İskele (Scaffolding) başlığı altında toplanmaktadır. İkincisi ise öğrencilerin akran gruplarındaki sosyal yapıları inceleyerek bu gruplar içinde öğrencilerin olumlu ilişkiler kurması yönünde yetişkinlerin müdahalelerini kapsayan Sosyal Yapı (Social Architecture) olarak tanımlanmaktadır (Pepler, 2006).

Okullarda yaşanan akran zorbalığı davranışlarının önlenmesi için okul rehberlik servisi tarafından, okuldaki tüm personel (yöneticiler, öğretmenler, psikolojik danışmanlar ve hizmetliler), veliler ve öğrencilerin de içinde bulunduğu bir ekip çalışmasıyla, tüm ilgililere zorbalık konusunda bilinçlenme eğitimleri verilerek etkili bir önleme programı geliştirilebilir, hekim yardımı alınabilir. Sorunla ilgili sadece zorba ve kurban rollerindeki bireyler üzerine değil, zorbalık sürecinde yer alan diğer rollerdeki bireyler üzerine de odaklanılmalıdır. Gösterilecek küçük bir çabanın etkisi büyük olabilir (Yıldırım. 2012,s.39–51).

Akran zorbalığının önlenmesinde değerlendirme, önleme ve müdahale biçiminde bir yaklaşım olmalıdır. İlk aşama olan değerlendirmede gözleme, görüşmeye, sosyometrik ölçümlere, anketlere, öğretmen görüşlerine ve zorbalının kendi kendilerini değerlendirmelerine yer verilmelidir. Değerlendirme aşaması dikkatle planlanmalı ve yöneticiler, psikolojik danışmanlar, öğretmenler, psikologlar gibi profesyonellerden oluşan bir grup tarafından yürütülmelidir (Yıldırım. 2012,s.39–51). Crothers ve Levinson' a göre, akran istismarını önlemek için geliştirilen programlar değerlendirme, önleme ve müdahale kısımlarını içinde bulunduran çok geniş kapsamlı olmalıdır. Akran istismarını önlemek için hazırlanan programlarda ilk önce yapılması gereken etkili bir değerlendirme programı yapmaktır. Bu değerlendirme programını hazırlarken; gözlem (yapılandırılmış ve yapılandırılmamış), görüşme, sosyometrik ölçümler, anketler, öğretmen görüşleri, zorbalının kendi kendilerini değerlendirmeleri gibi yöntemler kullanılarak ortaya çıkarılabilir. Bu değerlendirme programlarının hazırlanmasında yöneticiler, psikolojik danışmanlar, öğretmenler, psikologlar gibi profesyoneller çalışmalıdır (Kılıç, 2010).

Ttrofi ve arkadaşları, akran zorbalığını önleme ile ilişkin 593 makaleyi yeniden gözden geçirmiştir. Sonuç olarak akran zorbalığına karşı oluşturulan programların sıklıkla etkili olduğunu ve özellikle bazı programların zorbalığı ve mağduriyet oranının azalmasıyla ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Akran zorbalığını azalmayı amaçlayan bir önleme programında yer alacak en önemli unsurların ebeveyn eğitimi, oyun yerindeki denetimin geliştirilmesi, disiplin metotları, okul konferansları, ebeveynlere yönelik bilgilendirme, sınıf kuralları, sınıf yönetimi ve konuyla ilgili videoların gösterimi olarak belirtilmiştir. Bunlara ek olarak da program içerisinde yer alan unsurların yanı sıra, öğretmenlere ve öğrencilere uygulanan

programın süresi ve yoğunluğu zorbalığın azalmasında etkili bulunmuştur. Aynı zamanda çalışmada Dan Olweus' un programından esinlenen programların daha etkili olduğu tespit edilmiştir (Ergün, 2011).

Olweus' un önerdiği bir zorbalığı önleme programında olması gereken çekirdek bileşenler arasında (Çayırdağ, 2006).

- a. Yetişkin farkındalığı,
- b. Anket araştırması,
- c. Oturum aralarında etkin süpervizyon,
- d. Eğitimsel öğretmen tartışma grupları,
- e. Koordine eden bir grup oluşturulması,
- f. Zorbalık aleyhinde sınıf kurallarının belirlenmesi,
- g. Öğrencilerle sınıf toplantılarının yapılması,
- h. Zorbalarla ve mağdurlarla düzenli konuşmalar,
- i. Ailelerle düzenli görüşmeler vardır (Çayırdağ, 2006).

Okullarda akran zorbalığını engellemek için hazırlanan programların sahip olması gereken özelliklerden bazıları şunlardır (Gürsoy, 2010).

1. Artan farkındalık ve anlayış,
2. Öğretmen ve öğrencilerden bilginin toplanması,
3. Sınıf kurallarının geliştirilmesi,
4. Öğretmen ve öğrencilerle toplantılar düzenlenmesi,
5. Yüksek risk alanlarıyla ilgili süpervizyonların artırılması,
6. Zorbalılar için belirgin yaptırımların uygulanması,
7. Mağdur ve zorbalılar için sosyal beceri programlarının geliştirilmesi,
8. Velilerin de programın içine dahil edilmesi olarak sıralanabilir (Gürsoy, 2010).

Peterson ve Skiba, okulda zorbalığı önlemek için geliştirilecek bir programın üç boyutunu şu şekilde sıralamıştır ve bunları (Gürsoy, 2010).

- a) Önleme

- b) Risk grubundaki öğrencileri tanılama
- c) Uygunsuz davranışlara etkili tepkilerin verilmesi.

Her ne kadar bu üç boyutun bir arada, birbiriyle ilişkili bir süreç olarak uygulanması gerekse de bunların içerisinde en önemli boyut zorbalığın henüz ortaya çıkmadan önlenmesi felsefesine dayanan önleme boyutudur (Gürsoy, 2010).

Zorbalığın önlenmesine yönelik temel ilkelerden biri; bir yandan sıcak, samimi, pozitif, yetişkinlerin katılımının olduğu, diğer taraftan kabul görmeyen davranışların uygun yöntemlerle sınırlandırıldığı bir okul, hatta ev ve aile ortamı yaratmaktır. Konulan kurallar ve sınırlamalar, düşmanca olmayan bir tarzda olmalı, fiziksel yaptırımlar ya da cezalar uygulanmamalı ve mümkün olduğunca tutarlı olunmalıdır. Öğrencilerin gerek okul içinde, gerekse okul dışındaki faaliyetleri gizlice izlenmeli ve kontrol edilmelidir. Hem okulda, hem de evde yetişkinler en azından bazı yönlerden bir otorite gibi davranmayı başarmalıdır (Gökler, 2007).

Araştırmalara göre ebeveynler genellikle çocuklarının kimlerle zaman geçirdiğini öğrenme, çocuklarını kendilerine benzeyen akran gruplarıyla iletişim kurmaları yönünde yönlendirme, beğenmedikleri arkadaşlarıyla iletişimlerini kesme veya önleme eğilimi göstermektedirler. Her ne kadar bu eğilimde olan ailelerin ergen çocuklarının madde kullanımı ve suça katılma gibi etkinliklerde azalma gözlene de dozajı kaçan yönlendirmeciliğin çocukları olumsuz akran gruplarına daha da yaklaştırabileceği unutulmamalıdır (Steinberg, 2007).

Öğretim yılı başında hazırlanan okul rehberlik ve psikolojik danışma planlarında içerisine zorbalığı tanıtıcı ve önleyici etkinlikler eklenerek öğrencilerin ve öğretmenlerin zorbalık hakkında farkındalık kazanmalarına, zorbalığın hoş karşılanmadığı yönünde bakış açısı kazanmalarına yardımcı olacaktır (Cowie ve Sharp, 1994). Ergen; “zorbalığı yaparsam güç kazanırım, akran grubu içerisinde popüler olabilirim, bu nedenle yapmalıyım” veya “arkadaşımdan zorbaca davranışlar görmek beni mutsuz eder, bu nedenle kimseye zorbaca davranışlarda bulunmamalıyım” şeklinde önsezi kapasitesi geliştirerek kendi davranışını planlayabilmektedir (Karataş, Öztürk., 2009). Doğrudan gözlem yöntemi, bir okulda

zorbalık davranışları yaygınlığını değerlendirmek için kullanılabilir (Pepler ve Craig, 1995).

Okulda yalnızca psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin zorbalıkla mücadele etmesi etkili olmayabilir. Tüm personel ve öğrencilerin bu konuda işbirliği yapmış olmasının yararlı olacağı düşünülmektedir (Totan, 2007). Şiddete yönelik tutumun zorbalığı yordayıcı etkisi nedeniyle, özellikle şiddet karşıtı propaganda faaliyetleri, şiddete yönelik olumlu tutumun değişmesi ya da negatif tutum geliştirilmesi gibi faaliyetler, okul zorbalığını önleyebilme açısından önemlidir. Bu nedenle şiddet önleyici faaliyetler şiddete yönelik tutumları değiştirme boyutunu ihmal etmeyecek şekilde planlanmalıdır (Ünalınış, Şahin. 2012,s.63–71).

Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığının 21.07.2009 tarih 4047 sayılı yazısına göre son 5 yılda okullarda şiddet vaka sayısı 8062, olaylara karışan öğrenci sayısı 10,168' dir. Kayıt altına alınan şiddet türleri; fiziksel zarar veren şiddet, zorbalık, tehdit, sataşma, cinsel taciz, eşyaya zarar verme, çalma ve gasp, ateşli silah ve delici aletle yaralama veya ölümlü olay şeklinde belirtilmiştir. Şiddetin kaynağı ve nedenlerine ilişkin araştırma ve incelemeler tüm il, ilçelerde mevcut Rehberlik ve Araştırma Merkezleri tarafından yapılmaktadır. Elde edilen sonuçlar ile merkezde yapılan değerlendirmelere sonunda Eğitim Ortamlarda şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planı çok sektörlü işbirliği ile hazırlanarak hayata geçirilmiştir. Bu plan çerçevesinde (Ünalınış, 2010).

- Ülke genelinde mevcut durumun analizi
- Standart veri toplama araçlarının hazırlanması.
- Ülke genelinde yürütülen, çalışmalarda ortak anlayış ve çalışma etiği oluşturulması.
- Merkezi ve yerel kapasite harekete geçirilerek kaynak oluşturulması.
- Bilimsel araştırmaların ve ilgili literatürün izlenmesi.
- Dünyada yürütülen çalışmalardan elde edilen bilgi ve deneyimlerin değerlendirilmesi.
- Koruma, önleme ve müdahale model ve programlarının oluşturulması.
- İzleme, değerlendirme ve yönlendirme hizmet modellerinin oluşturulması.

- Sektörel işbirliği ve anlayış oluşturulması temel yaklaşım ve stratejileri doğrultusunda koordineli olarak bakanlık ve ilgili kurum ve kuruluşların yerine getirmekle yükümlü olduğu eylem basamakları belirlenmiştir (Ünalnış, 2010).

Bununla birlikte Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığının 21.07.2009 tarih 4047 sayılı yazısına göre acil psiko – sosyal müdahale programı tampon destek olarak ülke genelinde yürütölmektedir. Diğer taraftan “Şiddetin Önlenmesi İçin Çocuk Hakları Konusunda Bilinç Oluşturulması Projesi” ilköğretim okullarında görevli yönetici, öğretmen ve velileri “Çocuk Hakları ve Çocuk Suçluluğu” nun nedenleri konusunda bilgilendirilerek, veliler aracılığıyla öğrencilere ulaşmak amacıyla 21.02.2007 tarihinde Bakanlık İlköğretim Genel Müdürlüğü ile Ankara Barosu arasında protokol imzalanmış ve uygulamaya koyulmuştur. Ayrıca okullarda, ailede şiddetin önlenmesine yönelik görsel ve basılı materyaller hazırlanmıştır (Ünalnış, 2010).

Ülkemizde okulda zorbalığı önlemeye yönelik Milli Eğitim Bakanlığınca çeşitli genelgeler yayınlanmaktadır. Bunlardan biri B.08.0.ÖRG.0.20.02.02/1324 sayılı 24/03/2006 tarihli Okullarda şiddetin Önlenmesi konulu genelgedir. Genelgede merkezî düzeyde yapılacak çalışmalar doğrultusunda; okulda şiddet, saldırganlık, zorbalık ve diğer risk faktörlerini önleme ve müdahale hizmetleriyle ilgili görev ve sorumlulukların İl Millî Eğitim Müdürlükleri, Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlükleri, Okul / Kurum Müdürlükleri, rehber öğretmen / psikolojik danışman, öğretmenler tarafından yerine getirilmesi istenmiştir (Ünalnış, 2010).

2.2. İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Bu bölümde akran zorbalı hakkında yapılmış olan çalışmalar bulunmaktadır. Yurt içi ve yurt dışında akran zorbalığını ele alan çalışmalar ve değerlendirmeler mevcuttur. Ülkemizde ve yurt dışında ‘Akran Zorbalığı’ ile ilgili yapılan çalışmalardan örnekler vermek gerekirse:

Zorbalıkla ilgili çalışmalar İskandinav ülkelerinde başlamıştır. Günümüzde zorbalık sorunundan en çok etkilenen ülke ise Amerika Birleşik Devletleridir (Dölek, 2002). Türkiye genelinde 7 ve 8. sınıf öğrencilerinde yapılan şiddet araştırmasında öğrencilerin % 53,4' ü kendilerine istemedikleri cinsel hareketlerin yapıldığını belirtmişlerdir. Öğrencilerden sözel zorbalığa maruz kaldıklarını ifade edenlerin oranı % 42,8, fiziksel zorbalığa maruz kalanların oranı % 23,7, cinsel zorbalığa uğradıklarını belirtenlerin oranları % 2,7' dir. Yapılan başka araştırmalarda sözel zorbalığın en yaygın zorbalık türü olduğunu bunu sırasıyla ilişkisel, fiziksel ve siber zorbalığın izlediği bildirilmiştir (Albayrak, 2012). Olweus, zorbalığın yaygınlığı ile ilgili olarak 7 – 16 yaşlarındaki 130.000 okul çocuğunu inceleyerek gerçekleştirdiği çalışmada öğrencilerin %5 – 9' unun düzenli olarak zorbalığa uğradığını tespit etmiştir (M. Ünalı, 2010). Rigby ve Slee tarafından yapılan bir başka çalışmada, Avustralya' da 6 – 16 yaş arası 685 çocuk ve 32 öğretmen yer almıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular, yaklaşık her on çocuktan birinin akran gruplarının zorbalığına maruz kaldığını ortaya koymuştur (Gökler, 2007).

Amerika Birleşik Devletleri' nde yapılan çalışmaya göre, okulu bırakan çocukların %10' unun bırakma sebebi okulda yaşanan okul zorbalığıdır. Lise öğrencilerinin %20' si akran zorbalıktan korkmaktadır ve 2 milyona yakın çocuk silah ve bıçak gibi aletler taşımaktadır (Weinhold, 2000).

Nabuzoka tarafından İngiliz ve Zambiyalı ilk ve ortaokul öğrencilerinin uğradıkları zorbalık yaşantıları karşılaştırılmıştır. Araştırmaya Zambiya Lusaka' dan bir ilkokul ve bir ortaokul, İngiltere Sheffield' den iki ilkokul ve üç ortaokuldan toplam 770 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin karşılaştıkları zorbalık türleri (tekmelemeye maruz kalma, tehdit edilmeye maruz kalma, vurmaya maruz kalma, parasının zorla alınmaya çalışılması, zarar verilmeye çalışılması, eşyalarına zarar verilmeye çalışılması) ve oranları şöyle çıkmıştır; İngiliz ilkokul öğrencileri için; tekmelemeye maruz kalma %30.8, tehdit edilmeye maruz kalma %15, parasının zorla alınmaya çalışılması %2.4, zarar verilmeye çalışılması %24.8, eşyalarına zarar verilmeye çalışılması %8.6, vurmaya maruz kalma %30.5 çıkarken Zambiyalı ilkokul öğrencileri için; tekmelemeye maruz kalma %7.1, tehdit edilmeye maruz kalma %2.6, parasının zorla alınmaya çalışılması %5.1, zarar verilmeye çalışılması

%12.2, eşyalarına zarar verilmeye çalışılması %7.1, vurmaya maruz kalma %12.3 çıkmıştır (M. Ünalmiş, 2010).

Baldry tarafından, İtalya’ da yaşları 11 ile 15 arasında değişen, yaş ortalamaları 12 olan 661 öğrenci üzerinde bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırmada, öğrencilerin % 56.5’ inin zorbalığa maruz kaldığı, % 49.5’ inin zorbalık yaptıkları bulunmuştur. Bununla birlikte, zorbalık ve kurban olma durumu arasında güçlü bir ilişki bulunmuş, kurbanların % 63.4’ ünün aynı zamanda başkalarına zorbalık yaptıkları ve zorbaların % 72’ sinin aynı zamanda zorbalığa maruz kaldıkları bulunmuştur. Ivarsson, Broberg, Arvidsson ve Gillberg, 183 öğrenciyle yaptıkları araştırmada, öğrencilerden 33’ ünün zorba, 19’ unun kurban ve 7’ sinin zorba/kurban, 114’ ünün ise karışmayan gruba dâhil olduklarını tespit etmişlerdir (Acar, 2009).

Şili’ de 8131 öğrenciyle (7 – 9. sınıflar) yapılan bir araştırmada ise, öğrencilerin % 47’ sinin zorbalığa maruz kaldıkları bulunmuştur (Acar, 2009). Hazlar, Hoover ve Oliver, A.B.D’ de yaptıkları bir araştırmada, ergenlerin %75’ inin okul yıllarında zorbalığın en az bir türüne maruz kaldıklarını belirlemiştir. Wei, tarafından yapılan bir başka çalışmada da, 238 yedinci sınıf öğrencisinin %30’undan daha fazlası, ortaokulun ilk döneminde sınıf arkadaşlarının zorbalığına maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Sözel ve fiziksel saldırganlık, zorbalığın en yaygın türleri olarak saptanmıştır (Gökler, 2007).

Wynhausen, okul zorbalığı ile ilgili bir makalesinde, öğrenciler arasındaki zorbalık türü olayların Avustralya’da diğer birçok ülkeden daha yaygın olabileceğini belirtmektedir. Benzer bir biçimde okul zorbalığı ile ilgili bir kitabın ortak yazarlarından birisi olan Slee’ de, uluslararası bir karşılaştırmada analize dahil edilen 22 ülke arasında öğrenciler arası zorbalık olaylarının yaygınlığı açısından düzey olarak Avustralya’nın İtalya ve İspanya’ nın önünde yer aldığını vurgulamaktadır. Bu sonuç, okul zorbalığı konusunda kendisini özel bir konumda gören ve değerlendiren Japonya’ dan bile daha kötüdür (Kabil, 2010).

Bosworth, Espelage ve Simon, ortaokul öğrencilerinde zorbalık davranışı ile ilişkili faktörleri belirlemeye yönelik olarak yaptıkları çalışmada, kavgacılığı “

başkasında fiziksel ya da psikolojik hasara neden olabilecek saldırganlık davranışının bir alt bölümü” olarak tanımlanmışlardır. 558 ortaokul öğrencisinden “son 30 gün içerisinde herhangi bir kavgaya karıştınız mı?” sorusuna grubun sadece %20’sinin olumsuz yanıt verdiği ve kavgaya karışmadığını belirttiği, öğrencilerden %7.7’ sinin “ sıkça ”, geri kalan yaklaşık %72’ lik bir grubun ise “en az bir defa” kavgaya karıştıkları saptanmıştır (Gökler, 2007).

Kurnaz ve Kapçı’ nın ‘Akran Saldırganlığı ve Mağduriyetinin Psiko – Sosyal Değişkenler Açısından İncelenmesi’ üzerine yapmış oldukları çalışma ile araştırmalarının amacı, saldırganlık ve mağduriyetin gözlenen ve ilişkisel boyutlarını yordayan değişkenlerin belirlenmesidir. Ankara ilinde 6. – 8. sınıflara devam eden 384 öğrenci araştırma grubunu oluşturmuştur. Öğrenciler olumsuz bilişsel hatalar, saldırganlık, mağduriyet ve algılanan ana-baba tutumu ölçeklerini, ana-babaları ise davranış sorunları ve duygu ayarlama ölçeklerini doldurmuşlardır. Öğrencinin yaşı ile gözlenen ve ilişkisel saldırganlık arasında negatif bir ilişki olduğu bulunmuştur (Kurnaz, Kapçı., 2013,s.317–342).

Gökler, “İlköğretim Öğrencilerinde Akran Zorbalığının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada, ilköğretim sekizinci sınıf öğrencileri arasında akran zorbalığını incelemiş ve zorbalığın empatik eğilim, özsaygı, problem çözme becerileri, içedönüklük-dışadönüklük ve kaygı gibi bazı kişilik özellikleri ile ilişkisini araştırmıştır. Araştırma grubunu Ankara’da beş ilköğretim okuluna devam eden toplam 576 sekizinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin %10,10’ unun zorba, %27.30’ unun kurban, %20,90’ ının zorba – kurban olduğu belirlenmiştir. Zorbalık ve kurbanlık oranları cinsiyete göre değerlendirildiğinde, hem zorba, hem de zorba – kurban grubunda erkeklerin daha fazla olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin en fazla uğradıkları zorbalık türleri, “sözel ve fiziksel zorbalıklar” olarak tespit edilmiştir (Güner, 2009).

Tor ve Sargın, ilköğretim okullarının ikinci kademesinde okuyan 206 öğrencinin şiddet hakkındaki görüşlerini belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında, öğrencilerin birbirlerine şiddet uygulama sıklıkları incelendiğinde, kız öğrencilerin %11.16, erkek öğrencilerin ise %13.11’ i birbirlerine “sık sık” şiddet uyguladıklarını belirtirken; birbirlerine “ bazen ” şiddet uygulayan kız öğrencilerin oranı %25.24,

erkek öğrencilerin oranı ise %31.06' dır. Birbirlerine karşı “ hiç ” şiddet uygulamayan kız öğrencilerin oranı %9.22, erkek öğrencilerin oranı ise %10.19' dur. Toplamda ise % 24.27' si öğrencilerin birbirlerine sık sık şiddet uyguladığını, %56.30'u bazen şiddet uyguladığını, %19.41' i ise hiç şiddet uygulamadığını belirtmişlerdir (Gökler, 2007).

Uludağlı ve Uçanok, 5. ve 6. sınıfa giden 701 öğrenci ile yaptığı araştırmada; zorba, mağdur ve zorba/mağdur rollerinde akran zorbalığına karışan çocukların oranını % 23 gibi önemli bir yüzdeyi oluşturduğunu bulmuşlardır. Aynı zamanda hem zorba hem de mağdur çocukların akademik başarılarının daha düşük olduğunu ve arkadaşları tarafından reddedildiklerini bulmuşlardır (Kabil, 2010).

Özönder ve arkadaşları, ilköğretim yedi ve sekizinci sınıflarda öğrencilerin okulda şiddet konulu araştırmalarında, Türkiye' nin yedi coğrafi bölgesinden 1136 ilköğretim okulu 7 ve 8. sınıf öğrencisi ile çalışmışlardır. Öğrencilerin %53.40' ı, okulda arkadaşlarınızla oyun oynarken ya da teneffüslerde "istemediğiniz halde" size yapıldığını ve "ayıp" olduğunu düşündüğünüz davranışlarda bulunan çocuklar var mı sorusuna “evet” cevabını vermişlerdir. Tacize yönelik davranış türlerinin daha çok hangi cinsiyete mensup öğrenciler tarafından gerçekleştirildiği sorusuna ise öğrencilerin %67.20' si erkeklerin, %29.00' u kızların, %3.80' i ise hem erkek, hem de kızların ayıplanacak davranışları daha çok yaptıklarını belirtmişlerdir. Ayıp davranışları daha çok erkeklerin yaptığını söyleyen öğrencilerin %61.90' ı kız, %38.10' u erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Ayıp davranışları kızların daha çok yaptığını belirten öğrencilerin ise; %23,10' unu kızlar, %76,90' ını erkekler oluşturmuştur. Öğrencilerin maruz kaldıkları taciz türleri incelendiğinde, sözlü tacize maruz kaldıklarını ifade edenlerin oranı %42.80, fiziksel tacize maruz kaldığını belirtenlerin oranı %23.70, cinsel tacize uğradıklarını belirtenlerin oranları %24.70' dir (Gökler, 2007).

Çetinkaya ve ark. (2009) tarafından Sivas il merkezinde farklı sosyo – ekonomik durum açısından üç ilköğretim okulu tespit edilmiştir. Bu okullarda okumakta olan 5. – 8. sınıflara devam eden 521 öğrenciye anket uygulaması yapılmıştır. Sonuçta öğrencilerin zorbalığa maruz kalma oranı %43.0 bulunmuştur. Sosyo – ekonomik durumu düşük olan okuldaki çocukların her türlü bedensel, sözel

ve duygusal zorbalığa anlamlı olarak daha fazla maruz kaldıkları bulunmuştur (M. Ünalı, 2010).

Yurtal ve Cenkseven (2006), 10–14 yaşları arasındaki 212 kız ve 221 erkek öğrenci arasında yaptıkları araştırmada zorba davranışlara maruz kalmada kız ve erkekler arasında erkeklerin lehine anlamlı farklılık bulmuşlardır ve zorbalıkta bulunanların daha çok erkekler olduğunun belirtildiği araştırmada öğrencilerin zorbalığa maruz kaldıklarında daha çok yakın arkadaşlarına söyledikleri, birisinden durdurması için yardım istedikleri ve öğretmenlerine söyledikleri belirlenmiştir (Çayırdağ, 2006).

Taşğın' ın, Karaman'da yaptığı çalışmada 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinden 585 kişiye anket uygulanarak akran zorbalığı türleri ve görülme sıklığı incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin %28.9' u yılda bir veya iki kez, %17.2' si haftada bir kez, %12.5' i ise hemen hemen her gün zorbalığa maruz kalmaktadır. Bu çalışmada hem erkek hem de kız öğrencilerin en sık yaptıkları zorbalık davranışı birbirlerine lakap takma olarak bulunmuştur. Kız öğrenciler arasında özel eşyalara zarar verme davranışı sıklıkla görülürken; erkek öğrenciler arasında dövme, itme vb. davranışlar sıklıkla yapılmaktadır. Kız (%31.5) ve erkek (%21.2) öğrenciler zorbalığa uğradığında bu durumu öğretmenine bildirmiştir (Türker, 2012).

Kepekçi ve Çinkır' ın çalışması, Ankara' da 2000 – 2001 eğitim yılında sistematik örneklem metodu ile seçilmemiş herhangi beş okuldaki 692 8. Sınıf öğrencisinde akran zorbalığı oranını kendi geliştirdikleri 28 soruluk bir anketle incelemiştir. Araştırmacılar makalede, anketi hazırlarken Olweus' un sorularından yararlandıklarını belirtmektedirler. Araştırmacılar uyguladıkları anketin geçerlilik ve güvenilirliğini değerlendirmemişlerdir. Araştırmaya katılan tüm öğrencilerin (eğitim yılı boyunca en az bir kez) bir ya da birden fazla tipte zorbalığa uğradıklarını bildirmişlerdir. Fiziksel, sözlü, duygusal ve cinsel zorbalığa maruz kalanların oranını sırasıyla %33.5, %35.3, %28.0 ve %15.6 olarak bulmuşlardır. Öğrencilerin zorbalıktan korunmak için en sık yaptıkları şey kendi kendilerini korumak (%32.4), okul yönetiminden (%29.4), arkadaşlarından (%18.4), öğretmenlerinden (%6.3) ve ailelerinden (%3.5) yardım istemek olarak bulunmuştur. Öğrencilere okul yönetimine şikayet ettiklerinde ne olduğu sorulduğunda, en sık sözlü uyarı (%34.5), ardından

yazılı uyarı (%16) yanıtları alınmış, %15.1 ise hiçbir şey yapılmadığını belirtmiştir. Öğrencilere “öğrenciler sizce neden birbirlerine zorbalık yapıyor?” sorusu sorulmuş, en sık alınan yanıt “ güçlü gibi gözükmek için” (%43.1) olurken bunu, “problemlerini nasıl çözeceklerini bilmedikleri için ” (%24.1), “kişisel problemleri nedeniyle” (%22.1) izlemiştir. Zorbalığa uğrayan öğrenciler psikolojik durumlarının olumsuz etkilendiğini, psikolojik olarak strese girdiklerini ve sosyal uyumlarının zorlaştığını bildirmişlerdir. Çalışmada cinsiyet dışında bir risk faktörü ile akran zorbalığına uğramak arasındaki ilişki incelenmemiştir (Sipahi, 2008).

Yapılan çalışmalarda örneklem grubunu sıklıkla 6. 7. ve 8. sınıflarda okuyan çocuklardan oluşması zorbalık olayının sıklıkla bu yaşlarda meydana geldiğini gösterir (Çağrı, 2010). Akran zorbalığı üzerine yurt içinde ve yurt dışında birçok araştırma yapılmıştır. Genel olarak bakıldığında, akran zorbalığının ne denli olumsuz sonuçlar doğurduğu ortaya konarak çeşitli yöntemlerle ele alınmıştır. Tüm araştırmalarda akran zorbalığını ele alınış şekli genellenecek olursa; yaş, sınıf, cinsiyet, nerede meydana geldiği, nasıl ortaya çıktığı, nedenleri, sonuçları, öğrenciler üzerindeki etkileri, vb. olumsuz yönleri ile birçok yordayıcısı ele alınarak farklı faktörler açısından ele alınmış ve konu edinilmiştir. Akranlar arasında sağlıklı iletişimlerin kurulması, iletişimin güçlü ve bireyler üzerinde olumlu etkileri sağlayacak önlemler, gerek aile içi gerek zamanının büyük bölümünü geçirdiği okul ortamında sağlanması gerekmektedir. Geçici çözüm ve öneriler, geçici önlemler yerine kalıcı çözümler üretilmesi gereken önemli bir konu ve sorundur. Bu araştırmada, öğrencilerin katılımı ile gerçekleştirilmiş olup, anket yöntemi ile uygulama yapılmış ve sonuçlar öğrencilerin belirlediği yanıtlar doğrultusunda veriler analiz edilmiştir.

3. BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama araçları, veri toplama süreci, verilerin analizine ne dair bilgiler verilecektir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, tarama modellerinden “ilişkisel tarama modeli” ne uygun olarak düzenlenmiştir. Karasar’ a göre (2010, s.81), “İlişkisel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir.” Bu kapsamda, sosyo – ekonomik açıdan farklı iki bölgede bulunan ortaöğretim 7. ve 8. sınıfa devam etmekte olan öğrencilerin, kurban, zorba, zorba/kurban durumları ile sosyo – ekonomik durumları, cinsiyetleri, sosyo – demografik düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

3.2. Araştırmanın Evreni

Bu araştırmanın evrenini İstanbul İli’nde, 2013 – 2014 eğitim öğretim yılında Beşiktaş İlçesi’ ne bağlı Etiler semti ile Gaziosmanpaşa İlçesi’ nde bulunan Milli Eğitim’ e bağlı ilköğretim okullarında öğrenime devam etmekte olan 7. ve 8. sınıf ortaöğretim öğrencileri oluşturmaktadır.

3.3. Araştırmanın Örneklemi

Araştırmanın örneklemini yukarıda belirtilen ilköğretim okullarında 2013 – 2014 eğitim öğretim yılında öğrenime devam etmekte olan Etiler semtinden; 49’ u (%48, 6) kız, 52’ si (% 51, 4) erkek olmak üzere 101 öğrenci ile, Gaziosmanpaşa ilçesinden; 59’ u (% 47,6) kız, 65’ i (%52, 4) erkek olmak üzere 124 öğrenci ile toplamda 225 öğrenci oluşturmaktadır. Her iki okulda da okul idarecisinin rastgele seçtiği iki 7. sınıf, iki 8. sınıf olmak üzere her iki okuldan dörder sınıfa uygulanmış olup toplamda sekiz tane sınıfa uygulanmıştır. Uygulama saatinde sınıfta mevcut olan öğrencilere ölçekler verilmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada uygulanan anket formları, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve İstanbul Valiliği tarafından incelenerek onay verilmiştir. (Ek 1’ de izin bir kopyası mevcuttur.) Araştırmada iki ölçek kullanılmıştır. Okulların farklı bölgesel ve sosyoekonomik özellikler gösterebileceği öngörülerek, her iki okuldan ikişer yedinci sınıf ve ikişer sekizinci sınıf olmak üzere, 19 sorudan oluşan Kişisel Bilgi Formu ve 39 sorudan oluşan Yeniden Düzenlenmiş Olweus Zorba / Kurban Anketi (YDZ/KA) öğrencilere uygulanmıştır.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu:

Kişisel Bilgi Formunda öğrencinin doğum yılı, sınıfı, cinsiyeti, anne ve babanın mesleği, anne ve babanın hayatta olup olmadığı, anne ve babanın medeni durumu, anne ve babanın eğitim düzeyi, anne ve babanın çalışıp çalışmadığı, aile içindeki çocuk sayısı, aileye giren aylık gelir düzeyi, öğrencinin okul başarısı, ailenin okul başarısını nasıl değerlendirdiğine dair sorular yer almaktadır. Toplam 19 sorudan oluşmaktadır. (Ek 2’ de Kişisel Bilgi Formu mevcuttur.)

3.4.2. Yeniden Düzenlenmiş Olweus Zorba / Kurban Anketi (YDZ/KA) :

Literatürde kendini bildirim türü ölçekler içinde Olweus öğrenciler için akran zorbalığı anketinin (Revised Olweus Bully/Victim Questionnaire) özellikli bir yeri vardır. Norveçli araştırmacı Dan Olweus uluslararası literatürde akran zorbalığı konusunda ilk çalışmaları yayınlayan, önde gelen bilim insanlarından biridir.

Olweus tarafından 1983’de geliştirilen Zorba/Kurban Anketi 1996 yılında yeniden düzenlenmiştir. Anket farklı zorbalık statülerini belirlemeye yönelik 40 maddeden oluşmaktadır (Solberg ve Olweus, 2003). Kendini değerlendirme niteliğindeki bu anket 8 – 16 yaş grubundaki öğrenciler için geliştirilmiştir ve 39 sorudan oluşmaktadır. Kurban, zorba ve zorba / kurban gibi akran zorbalığı durumlarının belirlenmesinin yanı sıra akran zorbalığı türleri, zorbalığın nerede gerçekleştiği, zorbalığa maruz kalanların bunu bildirme durumları, kime bildirdikleri, okuldaki öğretmenlerin veya yetişkinlerin zorbalığı önleyip önlemedikleri, ailelerin konuyla ilgili okula bağlantıya geçip geçmedikleri, bir öğrencinin zorbalığa maruz kalması durumunda öğrencinin ne hissettiği ve düşündüğü ve bunu önlemek için bir şey yapıp yapmadığına yönelik sorularda yer almaktadır (Ergün, 2011).

Anket zorbalığın detaylı bir tanımını içerir ve bu tanım anketi uygulayacak kişi tarafından öğrencilere sesli olarak okunur. Anketteki zaman aralığı ya da referans periyot öğrencilerin doğal hafızası açısından çok uzun olmayan bir süreci (Geçtiğimiz aylarda...) içermektedir. Buradaki “ Geçtiğimiz aylarda ” yaz ya da sömestr tatili sonrasında okulun başlamasıyla anketin uygulanması arasındaki süreci işaret etmektedir. Bu süre en az altı ya da sekiz hafta olmalıdır. Ana soruların yanıt alternatifleri de oldukça iyi tanımlanmıştır; “Geçtiğimiz aylarda bana bunlar olmadı / akran zorbalığı yapmadım”, “Sadece bir ya da iki kez oldu”, “Bir ay içinde 2 ya da 3 kez oldu”, “Ortalama haftada bir kez oldu”, “Haftada birkaç kez oldu” gibi. Anket içindeki zorbalık tanımından sonra genel bir soru bulunmaktadır: “Geçtiğimiz aylarda okulda akran zorbalığına ne sıklıkta uğradın?”. Sorudan sonra daha önce belirtilmiş olan beş şık gelmektedir. Anketin ikinci bölümünde aynı sorunun zorbalık yapma ile ilgili versiyonu da bulunmaktadır: “Geçtiğimiz aylarda okulda bir ya da birkaç öğrenciye akran zorbalığı yapılırken sen ne sıklıkta katıldın?”. Bu iki genel sorudan sonra zorbalığın çeşitli formlarını (sözlü, fiziksel, dolaylı, cinsel, siber vs.)

sorgulayan dokuz ek soru bulunmaktadır. Anket, Olweus' un önerisine uygun olarak, öğrenciler tarafından sınıfta ve anonim olarak doldurulur (Sipahi, 2008).

Bu çalışmada anket cümlelerinde verilmek istenen anlamın dışına çıkılmadan, kelimeler de değişiklikler yapılmıştır. Ana soruların yanıtları 'Daha önce hiç yaşamadım', 'Sadece bir veya iki kere oldu', 'Bir ayda 2 veya 3 kere oldu', 'Yaklaşık hafta içinde bir kere oldu', 'Haftada birkaç kere oldu' şeklindedir. 12. ve 32. soruda bulunan ' cinsel içerikli isimler...' sözcükleri İl Milli Eğitim komisyonu tarafından çıkarılması gerektiği ya da yerine başka bir kelime konulmasını öngörmüştür. 'Cinsel' sözcüğü geçmeden yerine 'Kötü isimler...' kullanılmıştır. (Ek 3' te anket formu mevcuttur.)

Anketi Türkçe' de ilk kullanan Dölek'ten sonra anket birçok farklı araştırmada kullanılmıştır. Bunlar birinde Atik anketin zorbalığı ölçen maddelerinin iç tutarlık katsayısını 0,71 kurban olmayı ölçen maddelerinininkini ise 0,75 olarak rapor etmiştir. Başka bir araştırmada ise Totan, anketin zorbalığı ölçen maddelerinin Cronbach alfa katsayısı 0,82 kurban olmayı ölçen maddelerinin Cronbach alfa katsayısının 0,77 olduğu bulmuştur (Totan, Kabakçı., 2010,s.575–600). Bu çalışmada Cronbach Alfa değeri 0,763 çıkmıştır. Sipahi (2008) anketin Türkçe uyarlamasını yapmış olup, çalışmasında kullanmıştır. Anketin geçerliliği, güvenilirliği (iç tutarlılığı) ve test – tekrar test güvenilirliği için 5000' in üzerinde öğrenci içeren çalışma gruplarında pek çok analiz yapılmıştır. Sonuçlar oldukça iyi bulunmuştur (Sipahi, 2008). Bu araştırmada, Sipahi' nin çalışmasında Türkçe uyarlamasını yapmış olduğu anketten yararlanılmıştır.

Anketin zorba, kurban, zorba/kurban olmak açısından kestirim noktası sorgulanan eylemin "Bir ay içinde 2 ya da 3 kez veya daha sık" gerçekleşmesi olup, anketin 4 – 13. sorularında kestirim noktasının üstünde herhangi bir yanıtın işaretlenmiş olması kurban; 24 – 33. sorularda aynı koşulu sağlama zorba; her iki bölümde yer alma ise zorba/kurban olmayı getirirken, ilk iki grupta da yer almayanlar katılmayan olarak adlandırılır (Sipahi, 2008; Ergün, 2011). Bu araştırmada öğrencilerin yanıtlamış olduğu anket sorularından, 22 soru değerlendirmeye alınmıştır.

3.5. Veri Toplama Süreci

Araştırma yapılmadan önce, gerekli dilekçeler okulda bölüm başkanı tarafından imzalanarak enstitüye verilmiştir. Enstitünün onayı ve dilekçesi ile gerekli mecralardan izinler alınmıştır.

Araştırma Milli Eğitim' e bağlı ilköğretim okulunun ikinci kademesi olan ortaöğretim öğrencilerinin katılımı ile gerçekleşeceği için gerekli izinler araştırma yapılmadan önce, belirtilen bölgelerdeki okullarda uygulamanın yapılabileceğine dair izinler İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü' nden ve ardından İstanbul Valiliği' nden alınarak öğrencilere uygulanmıştır. Uygulama yapılmadan önce okullar önceden ziyaret edilip okul idarecisi ve rehber öğretmen ile görüşülerek uygulamaya dair bilgi verilmiştir. Araştırma hakkında verilen bilgiler ile okul idarecisi ve rehber öğretmenleri memnuniyetlerini belirterek, öğrenciler ders saatlerinden alıkonulmadan idarecilerin belirttiği ders saatlerinde öğrencilerin gönüllü şekilde katılımı esas alınarak uygulama yapılmıştır. Okul idarecisi tarafından rastgele seçtiği iki 7.sınıf, iki 8. sınıf olmak üzere her iki okulda dörder sınıfa uygulanmıştır. Sınıf içinde mevcut olan öğrencilere ölçekler verilmiştir. Belirtilen ders saatlerindeki öğretmenlere gerekli açıklamalar yapılarak, teşekkür edilip öğretmenler sınıftan çıkarılmıştır.

Öğrencilere ilk olarak araştırma amacı hakkında bilgi verilip, formlar hakkında ilgili açıklamalar yapılmıştır. Öğrencilere gönüllülüğün esas olduğunu, sorulara içten ve samimi bir şekilde yanıtlamaları konusunda rica edilmiştir. Formlar üzerine hiçbir şekilde isim, soy isim ya da kendilerine ait bilgi verilmemesi konusunda özellikle uyarılmıştır. Uygulanan formlar kitapçık haline getirilip, ilk kısımda Kişisel Bilgi Formu ve ikinci kısımda Yeniden Düzenlenmiş Olweus Zorba / Kurban Anketi (YDZ/KA) yer almıştır.

Öğrencilere formlar uygulanmadan önce gerekli bilgiler tekrarlanmış ve kafalarını meşgul eden, akıllarına takılan bir durum veya soru olduğu takdirde parmak kaldırarak sormaları istenmiştir. Öğrenciler ilk başta okula ait bir sınav mı ? ya da yaptıkları cevapların başkalarına gösterilip gösterilmeyeceği konusunda başta birtakım sorular yöneltilmiştir. Anketlere vermiş oldukları yanıtların gizli kalacağına,

okulda ki hiçbir idareci, öğretmen, aile içindeki diğer üyelere ya da kendi arkadaşlarına gösterilmeyeceği ve okula ait bir sınav olmadığı konusunda açıklamalar yapılmıştır. Öğrenciler ile güven sağlanarak uygulama başlatılmıştır. Genel olarak öğrenciler tarafından, ‘Akran nedir?’, ‘Zorbalık nedir?’ soruları sorulmuş ve sorulara açıklayıcı cevaplar verilmiştir.

Formlardaki sorular sınıf içinde sesli bir şekilde okunarak, öğrencilerin takıldığı yerlere gerekli açıklamalar yapılmıştır. Veriler 2013 – 2014 öğretim yılı bahar döneminde toplanmıştır. Ölçeklerin uygulanma işlemi ders saati içinde bir ders boyunca sınıflara uygulanmıştır. Ders başlama zili ile sınıflara girilmiş, ders bitiş zilinde uygulama bitirilerek sınıflardan çıkılmıştır. Uygulama süresi genel olarak her sınıfta 40 dakika sürmüştür. Okullarda uygulama bir gün sürmüş olup, her iki okulun uygulaması iki günde tamamlanmıştır.

Uygulama tamamen anonim bir şekilde, katılımcıların soruları kendi taraflarınca gönüllü bir şekilde uygulamaları ile sona ermiş olup, uygulama sonunda katılımcılara teşekkür edilerek anketler toplanarak sınıflardan çıkılmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmeleri SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 programı kullanılarak bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (Sayı, Yüzde) kullanılmıştır. Niteliksel gruplu değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere ki-kare analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Özellikle uygulama başında veri formları üzerine isimlerini ve kendileri hakkında hiçbir bilgi yazılmaması uyarısını dikkate alan öğrenciler, isim veya kendi öz bilgileri hakkında herhangi bir yazı yazmamış olup boş veya karalanmış soru bulunmamakla birlikte tüm katılımcıların verileri değerlendirilmiştir.

4. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırma grubunda; İstanbul İl'inde, 101' i Etiler Bölgesi'nden, 124' ü Gaziosmanpaşa Bölgesi'nden olmak üzere toplam 225 öğrenci yer almaktadır. Öğrencilerin yaşları 13 – 15 arasında olup, ortaöğretim 7. ve 8. sınıf öğrencileri ile mevcuttur. 200 katılımcı ile uygulama yapılması öngörülürken, okul idarecisinin seçkisiz olarak belirlediği sınıflarda, o saatte sınıf içinde mevcut olan öğrenciler ile uygulama gerçekleştirilmiş olup, araştırmaya 225 öğrenci katılımı olmuştur. Verilerin analizler tablolar halinde verilmiştir.

4.1.Öğrencilerin Sosyo – Demografik Durumuna İlişkin Analizler

TABLO 2: Bölgelere Göre Öğrencilerin Sosyo – Demografik Özellikleri

		Etiler		Gaziosmanpaşa	
		n 101	%	N 124	%
Yaş	13	44	%43,6	62	%50,0
	14	51	%50,5	59	%47,6
	15	6	%5,9	3	%2,4
Cinsiyet	Kız	49	%48,5	60	%48,4
	Erkek	52	%51,5	64	%51,6
Annenin Hayatta Olma Durumu	Evet	100	%99,0	124	%100,0
	Hayır	1	%1,0	0	%0,0
Babanın Hayatta Olma Durumu	Evet	101	%100,0	123	%99,2
	Hayır	0	%0,0	1	%0,8
Anne Baba Medeni Durumu	Evli (Bir Arada)	91	%90,1	106	%85,5
	Boşanmış	9	%8,9	13	%10,5
	Ayrı yaşıyorlar	1	%1,0	5	%4,0
Anne Eğitim Düzeyi	Okur – Yazar değil	1	%1,0	6	%4,8
	Okur – Yazar	2	%2,0	3	%2,4
	İlkokul	17	%16,8	60	%48,4
	Ortaokul	18	%17,8	32	%25,8
	Lise	45	%44,6	22	%17,7
	Üniversite	18	%17,8	1	%0,8

Baba Eğitim Düzeyi	Okur – Yazar değil	1	%1,0	0	%0,0
	Okur – Yazar	1	%1,0	4	%3,2
	İlkokul	9	%8,9	44	%35,5
	Ortaokul	12	%11,9	39	%31,5
	Lise	44	%43,6	33	%26,6
	Üniversite	34	%33,7	4	%3,2
Anne Çalışma Durumu	Evet	42	%41,6	37	%29,8
	Hayır	59	%58,4	87	%70,2
Baba Çalışma Durumu	Evet	101	%100,0	121	%97,6
	Hayır	0	%0,0	3	%2,4
Anne Mesleği	Memur	13	%12,9	2	%1,6
	Ev Hanımı	58	%57,4	86	%69,4
	Serbest Meslek	4	%4,0	6	%4,8
	Diğer	26	%25,7	30	%24,2
Baba Mesleği	Memur	15	%14,9	7	%5,6
	Serbest Meslek	40	%39,6	42	%33,9
	Diğer	46	%45,5	75	%60,5
Kardeş Sayısı	1	21	%20,8	18	%14,5
	2	54	%53,5	62	%50,0
	3	18	%17,8	28	%22,6
	4 Ve üzeri	8	%7,9	16	%12,9
Kaçıncı Çocuk Olduğu	1	48	%47,5	55	%44,4
	2	37	%36,6	54	%43,5
	3	11	%10,9	9	%7,3
	4	5	%5,0	6	%4,8

Aylık Gelir	700-1000 TL	3	%3,0	21	%16,9
	1000-1500 TL	16	%15,8	42	%33,9
	1500-2000 TL	24	%23,8	32	%25,8
	2000 TL ve Üzeri	47	%46,5	26	%21,0
	Diğer	11	%10,9	3	%2,4
Öğrenciye Göre Ailenin Ekonomik Durumu	Düşük	1	%1,0	5	%4,0
	Orta	24	%23,8	53	%42,7
	İyi	55	%54,5	58	%46,8
	Çok İyi	21	%20,8	8	%6,5
Geçen Yılkı Okul Başarısı	Takdir Belgesi Aldım	29	%28,7	23	%18,5
	Teşekkür Belgesi Aldım	45	%44,6	53	%42,7
	Doğrudan Geçtim	26	%25,7	45	%36,3
	Sorumlu Geçtim	1	%1,0	3	%2,4
Genel Olarak Okul Başarısı	Kötü	5	%5,0	4	%3,2
	Orta	34	%33,7	51	%41,1
	İyi	47	%46,5	57	%46,0
	Çok İyi	15	%14,9	12	%9,7
Ailenin Okul Başarısını Nasıl Karşılıdığı	Kötü	12	%11,9	7	%5,6
	Orta	38	%37,6	54	%43,5
	İyi	36	%35,6	46	%37,1
	Çok İyi	15	%14,9	17	%13,7

* Anne/baba meslek grubunda ‘diğer’ meslek grubuna anne ve babaların kendilerine ait işyerlerinin olduğunu yazmıştır.

* Aylık gelir ‘diğer’ gelir durumuna, öğrenciler 700TL’ den daha düşük gelir yazmıştır.

Bölgelere göre yaş dağılımları; Etiler Bölgesi olanların 44' ünün (%43,6) 13, 51' i (%50,5) 14, 6' sının (%5,9) 15; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 62' si (%50,0) 13; 59' unun (%47,6) 14; 3' ünün (%2,4) 15 olduğu görülmektedir. Genel olarak iki bölgede de yaş dağılımları arasında benzerlik olup, Etiler Bölgesi' nde 14 yaş, Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde 13 yaş ortalaması daha yüksek olduğu görülmektedir.

Bölgelere göre cinsiyet dağılımı; Etiler Bölgesi olanların 49' unun (%48,5) kız, 52' si (%51,5) erkek; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 60' ının (%48,4) kız, 64' ünün (%51,6) erkek olduğu görülmektedir. Her iki bölgede de cinsiyet dağılımları benzer oranlarda olduğu görülmektedir.

Bölgelere göre anne/baba medeni durum dağılımı; Etiler Bölgesi olanların 91' i (%90,1) evli (bir arada), 9' unun (%8,9) boşanmış, 1' i (%1,0) ayrı yaşıyorlar; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 106' sının (%85,5) evli (bir arada), 13' ünün (%10,5) boşanmış, 5' i (%4,0) ayrı yaşıyorlar olduğu görülmektedir. Her iki bölgede de evli (bir arada) oranı yüksek olup, boşanma oranının birbirine yakın olduğu ve Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde ayrı yaşıyor oranının daha fazla olduğu görülmektedir.

Bölgelere göre anne eğitim düzeyi dağılımı; Etiler Bölgesi olanların 1' i (%1,0) okur – yazar değil, 2' si (%2,0) okur – yazar, 17' si (%16,8) ilkokul, 18' i (%17,8) ortaokul, 45' i (%44,6) lise, 18'i (%17,8) üniversite; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 6' sının (%4,8) okur –yazar değil, 3' ünün (%2,4) okur – yazar, 60' ının (%48,4) ilkokul, 32' si (%25,8) ortaokul, 22' si (%17,7) lise, 1' i (%0,8) üniversite olduğu görülmektedir. Okur – yazar değil oranı, ilkokul ve ortaokul oranının Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde daha fazla olduğu, her iki bölgede de okur – yazar oranının benzer olduğu, Etiler Bölgesi' nde lise ve üniversite oranının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Bölgelere göre baba eğitim düzeyi dağılımları; Etiler Bölgesi olanların 1' i (%1,0) okur – yazar değil, 1' i (%1,0) okur – yazar, 9' unun (%8,9) ilkokul, 12' si (%11,9) ortaokul, 44' ünün (%43,6) lise, 34' ünün (%33,7) üniversite; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 4' ünün (%3,2) okur – yazar, 44' ünün (%35,5) ilkokul, 39' unun (%31,5) ortaokul, 33' ünün (%26,6) lise, 4' ünün (%3,2) üniversite olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde üniversite ve lise oranının yüksek olduğu, lise, ilkokul ve ortaokul oranının Gaziosmanpaşa Bölgesi' nden daha düşük olduğu

görülmektedir. Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde sırasıyla ilkokul, ortaokul ve lise oranları yüksek olduğu, üniversite oranının Etiler Bölgesi' nden daha düşük olduğu görülmektedir.

Bölgelere göre anne çalışma durumu dağılımı; Etiler Bölgesi olanların 42' si (%41,6) evet, 59' unun (%58,4) hayır; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 37' si (%29,8) evet, 87' si (%70,2) hayır olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde anne çalışma durumunun Gaziosmanpaşa Bölgesi' nden daha yüksek olduğu ve anne çalışmama durumunun Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde yüksek olduğu görülmektedir.

Bölgelere göre baba çalışma durumu dağılımları; Etiler Bölgesi olanların 101' i (%100,0) evet; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 121' i (%97,6) evet, 3' ünün (%2,4) hayır olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde çalışmayan baba hiç olmadığı ve tamamının çalıştığı, Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde de baba çalışmama durumunun çok az oranda olduğu görülmektedir.

Bölgelere göre anne meslek durumu dağılımları; Etiler Bölgesi olanların 13' ünün (%12,9) memur, 58' i (%57,4) ev hanımı, 4' ünün (%4,0) serbest meslek, 26' sının (%25,7) diğer; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 2' si (%1,6) memur, 86' sının (%69,4) ev hanımı, 6' sının (%4,8) serbest meslek, 30' unun (%24,2) diğer olduğu görülmektedir. Her iki bölgede de ev hanımı ve diğer meslek grubu oranı yüksek daha yüksek olduğu görülmektedir. Memur meslek grubu Etiler Bölgesi' nde daha fazla oranda olup, serbest meslek grubu ile diğer meslek grubu birbirine yakın oranda olduğu görülmektedir. Öğrenciler 'diğer' meslek grubunun açıklama yerine annelerinin kendilerine ait iş yeri sahibi olduğunu yazmıştır.

Bölgelere göre baba meslek durumu dağılımları; Etiler Bölgesi olanların 15' i (%14,9) memur, 40' inin (%39,6) serbest meslek, 46' sının (%45,5) diğer; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 7' si (%5,6) memur, 42' si (%33,9) serbest meslek, 75' i (%60,5) diğer olduğu görülmektedir. Her iki bölgede de sırasıyla diğer meslek grubunun sonra serbest meslek grubunun daha fazla olduğu görülmektedir. Memur meslek grubu oranı Etiler Bölgesi' nde daha fazladır. Öğrenciler 'diğer' meslek grubunun açıklama yerine babalarının kendilerine ait iş yeri sahibi olduğunu yazmıştır.

Bölgelere göre kardeş sayısı dağılımları; Etiler Bölgesi olanların 21' i (%20,8) 1, 54'ünün (%53,5) 2, 18' i (%17,8) 3, 8' i (%7,9) 4 ve üzeri; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 18' i (%14,5) 1, 62' si (%50,0) 2, 28' i (%22,6) 3, 16' sının (%12,9) 4 ve üzeri olduğu görülmektedir. Her iki bölgede de 2 kardeş sayısı daha fazla oranda olduğu; 1 kardeş sayısının Etiler Bölgesi' nde daha fazla olduğu; 3 kardeş, 4 ve üzeri kardeş sayısının Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde daha fazla olduğu görülmektedir.

Bölgelere göre kaçınıcı çocuk olduğu dağılımları; Etiler Bölgesi olanların 48' i (%47,5) 1, 37' si (%36,6) 2, 11' i (%10,9) 3, 5' i (%5,0) 4; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 55 'i (%44,4) 1, 54' ünün (%43,5) 2, 9' unun (%7,3) 3, 6' sının (%4,8) 4 olduğu görülmektedir. Kaçınıcı çocuk sıralamasına bakıldığında; her iki bölgede de ilk çocuk olma oranının daha fazla olduğu, sonra ikinci çocuk olma oranı, daha sonra üçüncü çocuk ve dördüncü çocuk olduğu görülmektedir. Dördüncü çocuk olma oranının her iki bölgede yakın oranda olduğu ve üçüncü çocuk oranının Etiler Bölgesi' nde daha fazla olduğu görülmektedir.

Bölgelere göre aylık gelir dağılımları; Etiler Bölgesi olanların 3' ünün (%3,0) 700 – 1000TL, 16' sının (%15,8) 1000 – 1500TL, 24' ünün (%23,8) 1500 – 2000TL, 47' si (%46,5) 2000TL ve Üzeri, 11' i (%10,9) diğer; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 21' i (%16,9) 700 – 1000TL, 42' si (%33,9) 1000 – 1500TL, 32' si (%25,8) 1500 – 2000TL, 26' sının (%21,0) 2000TL ve Üzeri, 3' ünün (%2,4) diğer olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde 2000TL ve Üzeri oranı fazla olduğu, Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde 1000TL – 1500TL oranının fazla olduğu görülmektedir. Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde, 700TL – 1000TL oranının daha yüksek olduğu, 1500TL – 2000TL oranının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde diğer grubu daha fazla olduğu görülmektedir. Öğrenciler tarafından aylık gelirlerden diğer kısmına 700TL' den daha düşük rakamlar yazılmıştır.

Bölgelere göre öğrencilerin ailenin ekonomik durumunu nasıl değerlendirdiği dağılımları; Etiler Bölgesi olanların 1' i (%1,0) düşük, 24' ünün (%23,8) orta, 55' i (%54,5) iyi, 21' i (%20,8) çok iyi; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 5' i (%4,0) düşük, 53' ünün (%42,7) orta, 58' i (%46,8) iyi, 8' i (%6,5) çok iyi olduğu görülmektedir. Her iki bölgede de iyi oranının daha fazla olduğu, sonra sırasıyla orta ve çok iyi oranlarının geldiği görülmektedir. İki bölgeye bakıldığında; Etiler Bölgesi'

nde çok iyi oranının daha fazla olduğu, Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde orta ve düşük oranının fazla olduğu görülmektedir.

Bölgelere göre geçen yılki okul başarısının dağılımları; Etiler Bölgesi olanların 29' unun (%28,7) takdir belgesi aldım, 45' i (%44,6) teşekkür belgesi aldım, 26' sının (%25,7) doğrudan geçtim, 1' i (%1,0) sorumlu geçtim; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 23' ünün (%18,5) takdir belgesi aldım, 53' ünün (%42,7) teşekkür belgesi aldım, 45' i (%36,3) doğrudan geçtim, 3' ünün (%2,4) sorumlu geçtim olduğu görülmektedir. Her iki bölgede de teşekkür aldım oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' ne göre doğrudan geçtim, sorumlu geçtim oranı Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde daha fazla olduğu, takdir belgesi oranının Etiler Bölgesi' nde daha fazla olduğu görülmektedir.

Bölgelere göre genel olarak okul başarısını nasıl değerlendirdikleri dağılımları; Etiler Bölgesi olanların 5' i (%5,0) kötü, 34' ünün (%33,7) orta, 47' si (%46,5) iyi, 15' i (%14,9) çok iyi; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 4' ünün (%3,2) kötü, 51' i (%41,1) orta, 57' si (%46,0) iyi, 12' si (%9,7) çok iyi olduğu görülmektedir. Öğrencilere göre, genel okul başarıları sırasıyla her iki bölgede de en fazla iyi olarak değerlendirmiş olduğu, sonra orta oranının olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde çok iyi oranı ile düşük oranı Gaziosmanpaşa Bölgesi' ne göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Bölgelere göre ailenin okul başarısını nasıl değerlendirdiği dağılımları; Etiler Bölgesi olanların 12' si (%11,9) kötü, 38' i (%37,6) orta, 36' sının (%35,6) iyi, 15' i (%14,9) çok iyi; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 7' si (%5,6) kötü, 54' ünün (%43,5) orta, 46' sının (%37,1) iyi, 17' si (%13,7) çok iyi olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde iyi oranı daha fazla olduğu, Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde orta oranının daha fazla olduğu görülmektedir. Her iki bölgede de çok iyi ile iyi oranı yakın oranlarda olduğu, kötü oranının Etiler Bölgesi' nde az daha fazla olduğu görülmektedir.

4.2.Öğrencilerin Akran Zorbalığı Durumlarına İlişkin Analizler

TABLO 3: Öğrencilerin Akran Zorbalığı Durumları İle Bölge Arasındaki İlişki

Zorbalık	Bölge						X ² /p
	Etiler		Gaziosmanpaşa		Toplam		
	N	%	N	%	n	%	
Kurban	35	%34,7	37	%29,8	72	%32,0	X ² =1,689 p=0,639
Zorba	11	%10,9	10	%8,1	21	%9,3	
Zorba/kurban	15	%14,9	18	%14,5	33	%14,7	
Hiçbiri	40	%39,6	59	%47,6	99	%44,0	
Toplam	101	%100,0	124	%100,0	225	%100,0	

* <.05; **<.01

Öğrencilerin Akran Zorbalığı durumları ile bölge arasında ki – kare yöntemi ile karşılaştırıldığında sonuç $X^2=1,689$; $p=0,639>0.05$ ' tir. Etiler Bölgesi olanların 35' i (%34,7) kurban, 11' i (%10,9) zorba, 15' i (%14,9) zorba/kurban, 40' ının (%39,6) hiçbiri; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 37' si (%29,8) kurban, 10' unun (%8,1) zorba, 18' i (%14,5) zorba/kurban, 59' unun (%47,6) hiçbiri olduğu görülmektedir.

Her iki bölgede de zorba/kurban grubunun yakın oranda olduğu, hiçbiri grubunun iki bölgede de yüksek oranda olduğu görülmektedir. Zorba grubu ve kurban grubu Gaziosmanpaşa Bölgesi' ne göre, Etiler Bölgesi' nde daha fazla oranda olduğu görülmektedir.

4.3.Akran Zorbalığına Maruz Kalan Öğrencilerin Uğradıkları Akran Zorbalık Tiplerine Göre Analizleri

Örneklemlerin akran zorbalığı tiplerine göre analizleri Şekil 3’ de yer alan bilgiler doğrultusunda gruplandırılmıştır. Doğrudan ve dolaylı zorbalık olarak ikiye ayrılmakta ve bunlarda kendi aralarında gruplara ayrılmaktadır.

Doğrudan Zorbalık	
Fiziksel	Dövme, tekmeleme; para ya da eşyaya zarar verilmesi; istemediği şeyleri yapması için tehdit edilmesi
Sözel	İsim takılması, alay edilmesi
Dolaylı Zorbalık	
İlişkisel	dışlanma, yok sayılması; hakkında yalan ve dedikodu yayılması
Aile kökeni, inanç	aile kökeni ve inancı ile ilgili aşağılanması
Cinsel	cinsel anlamlı isimler, yorumlar söylenmesi, el hareketleri
Siber	internet ya da cep telefonu ile gelen kırıcı mesajlar vs

ŞEKİL 3: Akran zorbalığı tipleri (Sipahi, 2008).

Anket içinde yer alan sorulardan, 7., 9., 10. sorular Doğrudan Fiziksel Zorbalığa; 5. soru Doğrudan Sözel Zorbalığa; 6., 8. sorular Dolaylı İlişkisel Zorbalığa; 11. soru Dolaylı Aile Kökeni – İnanç Zorbalığına; 12. soru Dolaylı Cinsel zorbalığa, 12. sorunun B Şikkı Dolaylı Siber Zorbalığa maruz kalma şekillerine tekabül etmektedir. Aynı zamanda 27., 29., 30. sorular Doğrudan Fiziksel Zorbalığa; 25. soru Doğrudan Sözel Zorbalığa; 26., 28. sorular Dolaylı İlişkisel Zorbalığa; 31. soru Dolaylı Aile Kökeni – İnanç Zorbalığına; 32. soru Dolaylı Cinsel zorbalığa, 32. sorunun A Şikkı Dolaylı Siber Zorbalığa maruz bırakma şekillerine tekabül etmektedir.

TABLO 4.1: Doğrudan Fiziksel Zorbalık İle Bölge Arasındaki İlişki

Doğrudan Fiziksel	Bölge						X ² /p
	Etiler		Gaziosmanpaşa		Toplam		
	N	%	N	%	n	%	
Evet	17	%16,8	18	%14,5	35	%15,6	X ² =0,227 p=0,384
Hayır	84	%83,2	106	%85,5	190	%84,4	
Toplam	101	%100,0	124	%100,0	225	%100,0	

* <.05; **<.01

Doğrudan Fiziksel Zorbalık ile bölge arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,227$; $p=0,384>0.05$). Etiler Bölgesi olanların 17' si (%16,8) evet, 84' ünün (%83,2) hayır; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 18' i (%14,5) evet, 106' sının (%85,5) hayır olduğu, doğrudan fiziksel zorbalık oranının Etiler Bölgesi' nde daha fazla oranda olduğu görülmektedir.

TABLO 4.2: Doğrudan Sözel Zorbalık İle Bölge Arasındaki İlişki

Doğrudan Sözel	Bölge						X ² /p
	Etiler		Gaziosmanpaşa		Toplam		
	N	%	N	%	N	%	
Evet	9	%8,9	13	%10,5	22	%9,8	X ² =0,156 p=0,435
Hayır	92	%91,1	111	%89,5	203	%90,2	
Toplam	101	%100,0	124	%100,0	225	%100,0	

* <.05; **<.01

Doğrudan Sözel Zorbalık ile bölge arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,156$; $p=0,435>0.05$). Etiler Bölgesi olanların 9' unun (%8,9) evet, 92' si (%91,1) hayır; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 13' ünün (%10,5) evet, 111' i (%89,5) hayır olduğu görülmektedir. Doğrudan sözel zorbalık Gaziosmanpaşa Bölgesi' de az daha fazla oranda olduğu görülmektedir.

TABLO 4.3: Dolaylı İlişkisel Zorbalık İle Bölge Arasındaki İlişki

Dolaylı İlişkisel	Bölge						X ² /p
	Etiler		Gaziosmanpaşa		Toplam		
	N	%	N	%	N	%	
Evet	19	%18,8	16	%12,9	35	%15,6	X ² =1,479 p=0,151
Hayır	82	%81,2	108	%87,1	190	%84,4	
Toplam	101	%100,0	124	%100,0	225	%100,0	

Dolaylı İlişkisel zorbalık ile bölge arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=1,479$; $p=0,151>0.05$). Etiler Bölgesi olanların 19' unun (%18,8) evet, 82' si (%81,2) hayır; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 16' sının (%12,9) evet, 108' i (%87,1) hayır olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde dolaylı ilişkisel zorbalık oranı daha fazla olduğu görülmektedir.

TABLO 4.4: Dolaylı Aile Kökeni, İnanç Zorbalığı İle Bölge Arasındaki İlişki

Dolaylı Köken	Bölge						X ² /p
	Etiler		Gaziosmanpaşa		Toplam		
	N	%	N	%	N	%	
Evet	5	%5,0	4	%3,2	9	%4,0	X ² =0,431 p=0,374
Hayır	96	%95,0	120	%96,8	216	%96,0	
Toplam	101	%100,0	124	%100,0	225	%100,0	

* <.05; **<.01

Aile Kökeni, İnançlara yapılan zorbalık ile bölge arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,431$; $p=0,374>0.05$). Etiler Bölgesi olanların 5' i (%5,0) evet, 96' sının (%95,0) hayır; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 4' ünün (%3,2) evet, 120'si (%96,8) hayır olduğu görülmektedir. Dolaylı aile kökeni, inanç zorbalığı her iki bölgede de birbirine yakın oranlarda olduğu görülmektedir.

TABLO 4.5: Dolaylı Cinsel Zorbalık İle Bölge Arasındaki İlişki

Dolaylı Cinsel	Bölge						X ² /p
	Etiler		Gaziosmanpaşa		Toplam		
	N	%	N	%	N	%	
Evet	7	%6,9	6	%4,8	13	%5,8	X ² =0,447 p=0,349
Hayır	94	%93,1	118	%95,2	212	%94,2	
Toplam	101	%100,0	124	%100,0	225	%100,0	

Dolaylı Cinsel Zorbalık ile bölge arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,447$; $p=0,349>0.05$). Etiler Bölgesi olanların 7' si (%6,9) evet, 94' ünün (%93,1) hayır; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 6' sının (%4,8) evet, 118' i (%95,2) hayır olduğu görülmektedir.

TABLO 4.6: Dolaylı Siber Zorbalık İle Bölge Arasındaki İlişki

Dolaylı Siber	Bölge						X ² /p
	Etiler		Gaziosmanpaşa		Toplam		
	N	%	N	%	N	%	
Evet	10	%9,9	28	%22,6	38	%16,9	X ² =6,376 p=0,009**
Hayır	91	%90,1	96	%77,4	187	%83,1	
Toplam	101	%100,0	124	%100,0	225	%100,0	

* <.05; **<.01

Dolaylı Siber Zorbalık ile bölge arasında anlamlı fark bulunmuştur (X²=6,376; p=0,009<0.05). Etiler Bölgesi olanların 10' unun (%9,9) evet, 91' i (%90,1) hayır; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 28' i (%22,6) evet, 96' sının (%77,4) hayır olduğu görülmektedir. Dolaylı siber zorbalık oranı, Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde daha fazla oranda olduğu görülmektedir.

Genel olarak akran zorbalığı tiplerine bakıldığında; Gaziosmanpaşa Bölgesi' ne göre, doğrudan fiziksel zorbalık, dolaylı ilişkisel zorbalık, , dolaylı aile kökeni inanç zorbalığı ve dolaylı cinsel zorbalık oranları Etiler Bölgesi' nde az daha fazla oranlarda olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' ne göre, doğrudan sözel zorbalık, dolaylı siber zorbalık oranları Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde daha fazla olduğu görülmektedir.

4.4.Okul İçinde Akran Zorbalığının Meydana Geldiği Yerlerin Analizleri

TABLO 5: Bölgelere Göre Öğrencilerin Akran Zorbalığına Uğradıkları Yerler

Akran zorbalığının meydana geldiği yerler		Etiler		Gaziosmanpaşa		P
		N	%	n	%	
Nerede akran zorbalığına uğradınız?	Daha önce bunları hiç yaşamadım	32	%31,7	66	%53,2	$X^2=10,507$ $p=0,001^{**}$
	Aşağıda ki yerlerin birinde veya birkaçında	69	%68,3	58	%46,8	
Okul bahçesinde/ spor sahasında	Uğradım	45	%44,6	33	%26,6	$X^2=7,911$ $p=0,004^{**}$
	Uğramadım	56	%55,4	91	%73,4	
Koridorlarda/merdivenlerde	Uğradım	17	%16,8	21	%16,9	$X^2=0,000$ $p=0,564$
	Uğramadım	84	%83,2	103	%83,1	
Sınıfta (öğretmen sınıf içindeyken)	Uğradım	3	%3,0	7	%5,6	$X^2=0,938$ $p=0,263$
	Uğramadım	98	%97,0	117	%94,4	
Sınıfta (öğretmen sınıfta yokken)	Uğradım	32	%31,7	28	%22,6	$X^2=2,358$ $p=0,083$
	Uğramadım	69	%68,3	96	%77,4	
Tuvalette	Uğradım	4	%4,0	2	%1,6	$X^2=1,182$ $p=0,251$
	Uğramadım	97	%96,0	122	%98,4	
Spor salonunda/soyunma odasında/duşta	Uğradım	1	%1,0	2	%1,6	$X^2=0,164$ $p=0,577$
	Uğramadım	100	%99,0	122	%98,4	
Yemekhanede	Uğramadım	101	%100,0	124	%100,0	$X^2=0,000$ $p=0,000$
Okula giderken veya gelirken yolda	Uğradım	17	%16,8	20	%16,1	$X^2=0,020$ $p=0,514$
	Uğramadım	84	%83,2	104	%83,9	

Okulun otobüs durağında	Uğradım	5	%5,0	1	%0,8	$X^2=3,683$ $p=0,066$
	Uğramadım	96	%95,0	123	%99,2	
Okul servisinde	Uğradım	3	%3,0	3	%2,4	$X^2=0,065$ $p=0,557$
	Uğramadım	98	%97,0	121	%97,6	
Bunlardan ayrı olarak okulda farklı yerde	Uğradım	6	%5,9	6	%4,8	$X^2=0,134$ $p=0,470$
	Uğramadım	95	%94,1	118	%95,2	

* <.05; **<.01

Nerede akran zorbalığına uğradıkları ile bölge arasında anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=10,507$; $p=0,001<0.05$). Etiler Bölgesi olanların 32' si (%31,7) daha önce bunları hiç yaşamadım, 69' unun (%68,3) birinde birkaçında; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 66' sının (%53,2) daha önce bunları hiç yaşamadım, 58' i (%46,8) birinde birkaçında olduğu görülmektedir.

Okul bahçesinde/spor sahası ile bölge arasında anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=7,911$; $p=0,004<0.05$). Etiler Bölgesi olanların 45' i (%44,6), Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 33' ünün (%26,6) okul bahçesi/spor sahasında zorbalığa uğradığı ve Etiler Bölgesi' nde oranın daha fazla olduğu görülmektedir.

Koridorlarda/merdivenlerde ile bölge arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,000$; $p=0,564>0.05$). Etiler Bölgesi olanların 17' si (%16,8), Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 21' i (%16,9) koridorlarda/merdivenlerde zorbalığa uğradığı ve her iki bölgede çok yakın oranlarda olduğu görülmektedir.

Sınıfta (öğretmen sınıf içindeyken) ile bölge arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,938$; $p=0,263>0.05$). Etiler Bölgesi olanların 3' ünün (%3,0), Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 7' si (%5,6) sınıfta (öğretmen içindeyken) zorbalığa uğradığı ve Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde daha fazla oranda olduğu görülmektedir.

Sınıfta (öğretmen sınıfta yokken) ile bölge arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=2,358$; $p=0,083>0.05$). Etiler Bölgesi olanların 32' si (%31,7), Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 28' i (%22,6) sınıfta (öğretmen sınıfta yokken) zorbalığa uğradığı ve Etiler Bölgesi' nde daha fazla oranda olduğu görülmektedir.

Tuvalette ile bölge arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=1,182$; $p=0,251>0.05$). Etiler Bölgesi olanların 4' ünün (%4,0), Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 2' si (%1,6) tuvalette zorbalığa uğradığı ve Etiler Bölgesi' nde daha fazla oranda olduğu görülmektedir.

Spor salonunda/soyunma odasında/duşta ile bölge arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,164$; $p=0,577>0.05$). Etiler Bölgesi olanların 1' i (%1,0) Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 2' si (%1,6) spor salonunda/soyunma odasında/duşta zorbalığa uğradığı ve her iki bölgede çok yakın oranda olduğu olduğu görülmektedir.

Her iki bölgede de yemekhanede zorbalığa uğrama oranının olmadığı görülmektedir.

Okula giderken veya gelirken yolda ile bölge arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,020$; $p=0,514>0.05$). Etiler Bölgesi olanların 17' si (%16,8), Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 20' si (%16,1) okula giderken veya gelirken yolda zorbalığa uğradığı ve her iki bölgede çok yakın oranlarda olduğu görülmektedir.

Okulun otobüs durağında ile bölge arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=3,683$; $p=0,066>0.05$). Etiler Bölgesi olanların 5' i (%5,0), Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 1' i (%0,8) okulun otobüs durağında zorbalığa uğradığı ve Etiler Bölgesi' nde oranın fazla olduğu görülmektedir.

Okul servisinde ile bölge arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,065$; $p=0,557>0.05$). Etiler Bölgesi olanların 3' ünün (%3,0), Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 3' ünün (%2,4) okul servisinde zorbalığa uğradığı ve her iki bölgede de çok yakın oranlarda olduğu görülmektedir.

Bunlardan ayrı olarak okulda farklı yerde ile bölge arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,134$; $p=0,470>0.05$). Etiler Bölgesi olanların 6' sının (%5,9), Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 6' sının (%4,8) bunlardan ayrı olarak okulda farklı yerde zorbalığa uğradığı ve her iki okulda da yakın oranlarda olduğu görülmektedir. Her iki bölgede de öğrenciler tarafından bunlardan ayrı olarak farklı yeri dersane olarak belirtmişlerdir.

**4.5.Öğrencilerin Akran Zorbalığına Maruz Kaldığında Kimlerle
Paylaştığının Analizleri**

**TABLO 6: Bölgelere Göre Akran Zorbalığına Maruz Kalan Öğrencilerin Kimlerle
Paylaştıklarının Dağılımı**

Akran zorbalığına maruz kaldığınızı hiç kimseye söylediniz mi?		Etiler		Gaziosmanpaşa		P
		n	%	n	%	
Akran zorbalığına maruz kaldığınızı hiç kimseye söylediniz mi?	Daha önce hiç yaşamadım	31	%30,7	62	%50,0	$X^2=10,375$ $p=0,006^{**}$
	Maruz kaldım, fakat kimseye söylemedim	11	%10,9	5	%4,0	
	Maruz kaldım ve birilerine söyledim	59	%58,4	57	%46,0	
Sınıf öğretmenime	Söyledim	23	%22,8	28	%22,6	$X^2=0,001$ $p=0,549$
	Söylemedim	78	%77,2	96	%77,4	
Okul içinde ki başka yetişkin kişilere (başka bir öğretmen, müdür/müdür muavini, bekçi, hizmetli, okul psikologu, rehber öğretmen vb.)	Söyledim	3	%3,0	6	%4,8	$X^2=0,506$ $p=0,361$
	Söylemedim	98	%97,0	118	%95,2	
Anneniz – babanız – diğer veliler	Söyledim	23	%22,8	24	%19,4	$X^2=0,393$ $p=0,321$
	Söylemedim	78	%77,2	100	%80,6	
Erkek veya kız kardeşleriniz (ağabey/abla)	Söyledim	12	%11,9	7	%5,6	$X^2=2,800$ $p=0,076$
	Söylemedim	89	%88,1	117	%94,4	
Arkadaşlarınız	Söyledim	33	%32,7	24	%19,4	$X^2=5,220$ $p=0,017$
	Söylemedim	68	%67,3	100	%80,6	
Farklı bir kişi	Söyledim	2	%2,0	6	%4,8	$X^2=1,326$ $p=0,218$
	Söylemedim	99	%98,0	118	%95,2	

* <.05; **<.01

Akran zorbalığına maruz kaldıklarını kime söyledikleri ile bölge arasında anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=10,375$; $p=0,006<0.05$). Etiler Bölgesi olanların 31'i (%30,7) daha önce hiç yaşamadım, 11'i (%10,9) maruz kaldım kimseye söylemedim, 59'unun (%58,4) maruz kaldım birilerine söyledim; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 62'si (%50,0) daha önce hiç yaşamadım, 5'i (%4,0) maruz kaldım kimseye söylemedim, 57'si (%46,0) maruz kaldım birilerine söyledim olduğu görülmektedir.

Sınıf öğretmenime ile bölge arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,001$; $p=0,549>0.05$). Etiler Bölgesi olanların 23'ünün (%22,8), Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 28'i (%22,6) sınıf öğretmenine söylediği ve her iki bölgede çok yakın oranlarda olduğu görülmektedir.

Okul içinde ki başka yetişkin kişilere (başka bir öğretmen, müdür/müdür muavini, bekçi, hizmetli, okul psikologu, rehber öğretmen vb.) ile bölge arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,506$; $p=0,361>0.05$). Etiler Bölgesi olanların 3'ünün (%3,0), Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 6' sının (%4,8) okul içinde ki başka yetişkin birine söylediği ve Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde az daha fazla oranda olduğu görülmektedir.

Anneniz – babanız – diğer veliler ile bölge arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,393$; $p=0,321>0.05$). Etiler Bölgesi olanların 23'ünün (%22,8), Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 24'ünün (%19,4) anne – baba – diğer velilere söylediği ve Etiler Bölgesi' nde oranın az daha fazla olduğu görülmektedir. Erkek veya kız kardeşleriniz (ağabey/abla) ile bölge arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=2,800$; $p=0,076>0.05$). Etiler Bölgesi olanların 12'si (%11,9) söyledim, 89'unun (%88,1) söylemedim; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 7'si (%5,6) söyledim, 117'si (%94,4) söylemedim olduğu görülmektedir.

Arkadaşlarınız ile bölge arasında anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=5,220$; $p=0,017<0.05$). Etiler Bölgesi olanların 33'ünün (%32,7), Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 24'ünün (%19,4) arkadaşlarına söylediği ve Etiler Bölgesi' nde oranın daha fazla olduğu görülmektedir. Farklı bir kişi ile bölge arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=1,326$; $p=0,218>0.05$). Etiler Bölgesi olanların 2'si (%2,0), Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 6' sının (%4,8) arkadaşlarına söylediği ve Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde daha fazla oranda olduğu görülmektedir.

**4.6.Öğrencilerin Sevmediği Bir Öğrenciye Akran Zorbalığı Yapılması
Durumunda Kendilerinin De Katılabilme Düşüncesinin Analizleri**

**TABLO 7: Bölgelere Göre Öğrencilerin Sevmediği Öğrenciye Akran Zorbalığı
Yapıldığında Kendisinin de Katılabilme Durumu**

	Bölge						X ² /p
	Etiler		Gaziosmanpaşa		Toplam		
	N	%	N	%	n	%	
Evet	16	%15,8	19	%15,3	35	%15,6	X ² =8,868 p=0,114
Belki	18	%17,8	18	%14,5	36	%16,0	
Bilmiyorum	29	%28,7	20	%16,1	49	%21,8	
Öyle düşünmüyorum	8	%7,9	10	%8,1	18	%8,0	
Hayır	17	%16,8	27	%21,8	44	%19,6	
Kesinlikle hayır	13	%12,9	30	%24,2	43	%19,1	
Toplam	101	%100,0	124	%100,0	225	%100,0	

Bölgelere göre öğrencilerin sevmediği öğrenciye akran zorbalığı yapıldığında kendisinin de katılabilme durumu ile bölge arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=8,868; p=0,114>0.05). Etiler Bölgesi olanların 16' sının (%15,8) evet, 18' i (%17,8) belki, 29' unun (%28,7) bilmiyorum, 8' i (%7,9) öyle düşünmüyorum, 17' si (%16,8) hayır, 13' ünün (%12,9) kesinlikle hayır; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 19'unun (%15,3) evet, 18' i (%14,5) belki, 20' si (%16,1) bilmiyorum, 10' unun (%8,1) öyle düşünmüyorum, 27'si (%21,8) hayır, 30' unun (%24,2) kesinlikle hayır olduğu görülmektedir.

Katılma oranının her iki bölgede de çok yakın oranlarda olduğu, Gaziosmanpaşa Bölgesi' ne göre, belki ve bilmiyorum oranının Etiler Bölgesi' nde daha fazla olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' ne göre; öyle düşünmüyorum, hayır ve kesinlikle hayır oranları Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde daha fazla oranlarda olduğu görülmektedir.

4.7.Öğrencilerin Kendi Yaşıtı Olan Başka Bir Öğrencinin Akran Zorbalığına Maruz Kaldığını Gördüğünde/Anladığında Verdiği Tepki Analizleri

TABLO 8: Bölgelere Göre Öğrencilerin Kendi Yaşıtı Başka Öğrenciye Akran Zorbalığına Maruz Kaldığında/Gördüğünde Verdiği Tepki Durumu

	Bölge						X ² /p
	Etiler		Gaziosmanpaşa		Toplam		
	n	%	N	%	n	%	
Yaşıtlım olan öğrencilere akran zorbalığı yapıldığını hiç fark etmedim	20	%19,8	44	%35,5	64	%28,4	X ² =10,533 p=0,061
Akran zorbalığında yer alırım	5	%5,0	1	%0,8	6	%2,7	
Bir şey yapmam, fakat akran zorbalığı yapılmasının kabul edilir olduğunu düşünürüm	1	%1,0	2	%1,6	3	%1,3	
Sadece ne olup bittiğine seyirci olurum	13	%12,9	14	%11,3	27	%12,0	
Bir şey yapmam, fakat akran zorbalığı yapılmasının kabul edilir olmadığını, yardım etmem gerektiğini düşünürüm	21	%20,8	26	%21,0	47	%20,9	
Akran zorbalığını yapılan çocuğa öyle ya da böyle yardım etmeye çalışırım	41	%40,6	37	%29,8	78	%34,7	
Toplam	101	%100,0	124	%100,0	225	%100,0	

Bölgelere göre öğrencilerin kendi yaşıtı başka öğrenciye akran zorbalığına maruz kaldığında/gördüğünde verdiği tepki durumu ile bölge arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=10,533; p=0,061>0.05).

Etiler Bölgesi' nde olanların 20' si (%19,8) yaşıtım olan öğrencilere akran zorbalığı yapıldığını hiç fark etmedim, 5' i (%5,0) akran zorbalığında yer alırım, 1' i (%1,0) bir şey yapmam, fakat akran zorbalığı yapılmasının kabul edilir olduğunu

düşünürüm, 13' ünün (%12,9) sadece ne olup bittiğine seyirci olurum, 21' i (%20,8) bir şey yapmam, fakat akran zorbalığı yapılmasının kabul edilir olmadığını, yardım etmem gerektiğini düşünürüm, 41' i (%40,6) akran zorbalığını yapılan çocuğa öyle ya da böyle yardım etmeye çalışırım olduğu görülmektedir.

Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 44' ünün (%35,5) yaşıtım olan öğrencilere akran zorbalığı yapıldığını hiç fark etmedim, 1' i (%0,8) akran zorbalığında yer alırım, 2' si (%1,6) bir şey yapmam, fakat akran zorbalığı yapılmasının kabul edilir olduğunu düşünürüm, 14' ünün (%11,3) sadece ne olup bittiğine seyirci olurum, 26' sının (%21,0)) bir şey yapmam, fakat akran zorbalığı yapılmasının kabul edilir olmadığını, yardım etmem gerektiğini düşünürüm, 37' si (%29,8) akran zorbalığını yapılan çocuğa öyle ya da böyle yardım etmeye çalışırım olduğu görülmektedir.

Genel olarak her iki bölgeye bakıldığında Etiler Bölgesi' nde akran zorbalığı yapılan çocuğa öyle ya da böyle yardım etmeye çalışırım daha yüksek oran olduğu, yaşıtı olan öğrenciye yapılan zorbalığı fark etmeyen öğrenci oranı Gaziosmanpaşa Bölgesinde daha fazla olduğu görülmektedir. Her iki bölgede de bir şey yapmam, fakat akran zorbalığı yapılmasının kabul edilir olduğunu düşünürüm, sadece ne olup bittiğine seyirci olurum, bir şey yapmam, fakat akran zorbalığı yapılmasının kabul edilir olmadığını, yardım etmem gerektiğini düşünürüm oranlarının birbirlerine çok yakın olduğu görülmektedir.

**4.8.Öğrencilerin Okulda Başka Öğrenciler Tarafından Akran Zorbalığı
Yapılmasından Korkma Sıklığına İlişkin Analizleri**

**TABLO 9: Bölgelere Göre Öğrencilerin Okulda Başka Öğrenciler
Tarafından Akran Zorbalığı Yapılmasından Korkma Durumu**

	Bölge						X ² /p
	Etiler		Gaziosmanpaşa		Toplam		
	N	%	n	%	n	%	
Hiçbir zaman	66	%65,3	81	%65,3	147	%65,3	X ² =4,293 p=0,368
Nadiren	26	%25,7	27	%21,8	53	%23,6	
Bazen	5	%5,0	11	%8,9	16	%7,1	
Sık sık	1	%1,0	4	%3,2	5	%2,2	
Çok sık	3	%3,0	1	%0,8	4	%1,8	
Toplam	101	%100,0	124	%100,0	225	%100,0	

Bölgelere göre öğrencilerin okulda başka öğrenciler tarafından akran zorbalığı yapılmasından korkma durumu ile bölge arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=4,293; p=0,368>0.05). Etiler Bölgesi olanların 66' sının (%65,3) hiçbir zaman, 26' sının (%25,7) nadiren, 5' i (%5,0) bazen, 1' i (%1,0) sık sık, 3' ünün (%3,0) çok sık; Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların 81' i (%65,3) hiçbir zaman, 27' si (%21,8) nadiren, 11' i (%8,9) bazen, 4' ünün (%3,2) sık sık, 1' i (%0,8) çok sık olduğu görülmektedir.

Hiçbir zaman oranı her iki bölgede de eşit oranda olduğu, Gaziosmanpaşa Bölgesine göre; nadiren ve çok sık oranının Etiler Bölgesi' nde az daha fazla oranda olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' ne göre, sık sık oranının Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde daha fazla oranda olduğu görülmektedir.

4.9.Akran Zorbalığı İle Bölgelerin Sosyo - Demografik Özelliklerine Göre Analizleri

4.9.1. Akran Zorbalığı Gruplarının Yaşa Göre Dağılımlarına İlişkin Analizler

TABLO 10: Etiler Bölgesi Yaş İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki

Yaş	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	n	%	N	%	n	%	N	%	n	%	
13	15	%42,9	7	%63,6	6	%40,0	16	%40,0	44	%43,6	X ² =4,549 p=0,603
14	19	%54,3	4	%36,4	7	%46,7	21	%52,5	51	%50,5	
15	1	%2,9	0	%0,0	2	%13,3	3	%7,5	6	%5,9	
Toplam	35	%100,0	11	%100,0	15	%100,0	40	%100,0	101	%100,0	

* <.05; **<.01

Etiler Bölgesi' nde olanların yaş ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=4,549; p=0,603>0.05). Kurban olanların 15' i (%42,9) 13, 19' unun (%54,3) 14, 1' i (%2,9) 15; zorba olanların 7' si (%63,6) 13, 4' ünün (%36,4) 14; zorba/kurban olanların 6' sının (%40,0) 13, 7' si (%46,7) 14, 2' si (%13,3) 15; hiçbiri olanların 16' sının (%40,0) 13, 21' i (%52,5) 14, 3' ünün (%7,5) 15 olduğu görülmektedir.

15 yaş grubunda; kurban, zorba/kurban ve hiçbiri grubuna en az dâhil olan oranların olduğu ve zorba grubunun olmadığı görülmektedir. 14 yaş grubunda kurban, zorba/kurban oranının daha yüksek olduğu, zorba oranının en fazla 13 yaş grubunda olduğu görülmektedir.

TABLO 11: Gaziosmanpaşa Bölgesi Yaş İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki

Yaş	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	N	%	n	%	n	%	N	%	n	%	
13	24	%64,9	3	%30,0	13	%72,2	22	%37,3	62	%50,0	X ² =13,073 p=0,042
14	12	%32,4	7	%70,0	5	%27,8	35	%59,3	59	%47,6	
15	1	%2,7	0	%0,0	0	%0,0	2	%3,4	3	%2,4	
Toplam	37	%100,0	10	%100,0	18	%100,0	59	%100,0	124	%100,0	

Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde olanların yaş ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=13,073$; $p=0,042<0,05$). Kurban olanların 24' ünün (%64,9) 13, 12' si (%32,4) 14, 1' i (%2,7) 15; zorba olanların 3' ünün (%30,0) 13, 7' si (%70,0) 14; zorba/kurban olanların 13' ünün (%72,2) 13, 35' i (%27,8) 14; hiçbiri olanların 22' si (%37,3) 13, 35' i (%59,3) 14, 2' si (%3,4) 15 olduğu görülmektedir.

15 yaş grubunda; kurban, ve hiçbiri grubuna en az dâhil olan oranların olduğu ve zorba, zorba/kurban grubunun olmadığı görülmektedir. En fazla kurban, zorba/kurban oranı 13 yaş, en fazla zorba oranı 14 yaş grubunda olduğu görülmektedir.

Her iki bölgede de 15 yaş grubunun zorba, kurban, zorba/kurban ve hiçbiri grubu az oranlarda ya da hiç olmadığı görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde olan 14 yaş grubunda kurban, zorba/kurban oranının daha yüksek olduğu, zorba oranının en fazla 13 yaş grubunda olduğu; Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde ise en fazla kurban ve zorba/kurban oranı 13 yaş, en fazla zorba oranı 14 yaş grubunda olduğu görülmektedir.

4.9.2. Akran Zorbalığı Gruplarının Cinsiyete Göre Dağılımlarına İlişkin Analizler

TABLO 12: Etiler Bölgesi Cinsiyet İle Akran Zorbalığı Arasında İlişki

Cinsiyet	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	N	%	N	%	n	%	n	%	N	%	
Kız	16	%45,7	4	%36,4	5	%33,3	24	%60,0	49	%48,5	X ² =4,257 p=0,235
Erkek	19	%54,3	7	%63,6	10	%66,7	16	%40,0	52	%51,5	
Toplam	35	%100,0	11	%100,0	15	%100,0	40	%100,0	101	%100,0	

Etiler Bölgesi' nde olanların cinsiyet ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=4,257$; $p=0,235>0.05$). Kurban olanların 16' sının (%45,7) kız, 19' unun (%54,3) erkek; zorba olanların 4' ünün (%36,4) kız, 7'si (%63,6) erkek; zorba/kurban olanların 5' i (%33,3) kız, 10' unun (%66,7) erkek; hiçbiri olanların 24' ünün (%60,0) kız, 16' sının (%40,0) erkek olduğu görülmektedir.

Kurban, zorba, zorba/kurban oranları erkeklerde daha fazla olduğu, hiçbiri grubunun kızlarda daha fazla olduğu görülmektedir. Akran zorbalığı tiplerine göre cinsiyet arasındaki ilişkiye bakılırsa; doğrudan fiziksel zorbalık, doğrudan sözel zorbalık, dolaylı ilişkisel zorbalık ve dolaylı cinsel zorbalık oranları erkeklerde daha fazla olduğu; dolaylı aile kökeni – inanç zorbalığının kızlarda fazla olduğu; dolaylı siber zorbalığın her iki cinsiyette de eşit oranda olduğu görülmektedir (Tablo 12.1, Tablo12.2, Tablo12.3, Tabla12.4, Tablo 12.5, Tablo 12.6).

TABLO 12.1: Etiler Bölgesi Cinsiyet İle Doğrudan Fiziksel Zorbalık Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Doğrudan Fiziksel						X ² /p
	Evet		Hayır		Toplam		
	n	%	N	%	n	%	
Kız	7	%41,2	42	%50,0	49	%48,5	X ² =0,441 p=0,346
Erkek	10	%58,8	42	%50,0	52	%51,5	
Toplam	17	%100,0	84	%100,0	101	%100,0	

Cinsiyet ile doğrudan fiziksel arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,441$; $p=0,346>0.05$). En fazla %58,8 oranla erkeklerde olduğu görülmektedir.

TABLO 12.2: Etiler Bölgesi Cinsiyet İle Doğrudan Sözel Zorbalık Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Doğrudan Sözel						X ² /p
	Evet		Hayır		Toplam		
	n	%	N	%	n	%	
Kız	3	%33,3	46	%50,0	49	%48,5	X ² =0,912 p=0,274
Erkek	6	%66,7	46	%50,0	52	%51,5	
Toplam	9	%100,0	92	%100,0	101	%100,0	

Cinsiyet ile doğrudan sözel arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=0,912$; $p=0,274>0.05$). En fazla %66,7 oranla erkeklerde olduğu görülmektedir.

TABLO 12.3: Etiler Bölgesi Cinsiyet İle Dolaylı İlişkisel Zorbalık Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Dolaylı İlişkisel						X ² /p
	Evet		Hayır		Toplam		
	N	%	N	%	n	%	
Kız	8	%42,1	41	%50,0	49	%48,5	X ² =0,385 p=0,358
Erkek	11	%57,9	41	%50,0	52	%51,5	
Toplam	19	%100,0	82	%100,0	101	%100,0	

Cinsiyet ile dolaylı ilişkisel arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=0,385; p=0,358>0.05). En fazla %57,9 oranla erkeklerde olduğu görülmektedir.

TABLO 12.4: Etiler Bölgesi Cinsiyet İle Dolaylı Aile Kökeni – İnanç Zorbalığı Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Dolaylı Köken						X ² /p
	Evet		Hayır		Toplam		
	N	%	N	%	N	%	
Kız	3	%60,0	46	%47,9	49	%48,5	X ² =0,278 p=0,472
Erkek	2	%40,0	50	%52,1	52	%51,5	
Toplam	5	%100,0	96	%100,0	101	%100,0	

* <.05; **<.01

Cinsiyet ile dolaylı köken arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=0,278; p=0,472>0.05). En fazla %60,0 oranla kızlarda olduğu görülmektedir.

TABLO 12.5: Etiler Bölgesi Cinsiyet İle Dolaylı Cinsel Zorbalık Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Dolaylı Cinsel						X ² /p
	Evet		Hayır		Toplam		
	N	%	N	%	N	%	
Kız	2	%28,6	47	%50,0	49	%48,5	X ² =1,198 p=0,243
Erkek	5	%71,4	47	%50,0	52	%51,5	
Toplam	7	%100,0	94	%100,0	101	%100,0	

Cinsiyet ile dolaylı cinsel arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=1,198; p=0,243>0.05). En fazla %71,4 oranla erkeklerde olduğu görülmektedir.

TABLO 12.6: Etiler Bölgesi Cinsiyet İle Dolaylı Siber Zorbalık Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Dolaylı Siber						X ² /p
	Evet		Hayır		Toplam		
	n	%	N	%	N	%	
Kız	5	%50,0	44	%48,4	49	%48,5	X ² =0,010 p=0,591
Erkek	5	%50,0	47	%51,6	52	%51,5	
Toplam	10	%100,0	91	%100,0	101	%100,0	

* <.05; **<.01

Cinsiyet ile dolaylı siber arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=0,010; p=0,591>0.05). Hem kızlarda hem erkeklerde %50,0 oranlarda eşit olduğu görülmektedir.

TABLO 13: Gaziosmanpaşa Bölgesi Cinsiyet İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	n	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Kız	18	%48,6	6	%60,0	3	%16,7	33	%55,9	60	%48,4	X ² =9,138 p=0,028
Erkek	19	%51,4	4	%40,0	15	%83,3	26	%44,1	64	%51,6	
Toplam	37	%100,0	10	%100,0	18	%100,0	59	%100,0	124	%100,0	

Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde olanların cinsiyet ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmuştur (X²=9,138; p=0,028<0.05). Kurban olanların 18' i (%48,6) kız, 19' unun (%51,4) erkek; zorba olanların 6' sının (%60,0) kız, 4' ünün (%40,0) erkek; zorba/kurban olanların 3'ünün (%16,7) kız, 15'i (%83,3) erkek; zorbalık hiçbiri olanların 33'ünün (%55,9) kız, 26' sının (%44,1) erkek olduğu görülmektedir. Kurban, zorba/ kurban oranının erkeklerde, zorba ve hiçbiri kızlarda daha fazla olduğu görülmektedir.

Her iki bölgeye bakıldığında; Etiler Bölgesi' nde kurban, zorba, zorba/kurban oranları erkeklerde daha fazla olduğu, hiçbiri grubunun kızlarda daha fazla olduğu görülmekte, Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde kurban, zorba/ kurban oranının erkeklerde, zorba ve hiçbiri kızlarda daha fazla olduğu görülmektedir. Her iki bölgede de zorba/kurban kızlarda erkeklere göre daha düşük oranda olduğu görülmektedir.

Akran zorbalığı tiplerine göre cinsiyet arasındaki ilişkiye bakılırsa; doğrudan fiziksel zorbalık, doğrudan sözel zorbalık, dolaylı aile kökeni – inanç zorbalığının, dolaylı siber zorbalığı ve dolaylı cinsel zorbalık oranları erkeklerde daha fazla olduğu; dolaylı ilişkisel zorbalık, kızlarda fazla olduğu görülmektedir (Tablo 13.1, Tablo13.2, Tablo13.3, Tabla13.4, Tablo 13.5, Tablo 13.6). Etiler Bölgesi' nde ise; dolaylı aile kökeni – inanç zorbalığının kızlarda fazla olduğu; dolaylı siber zorbalığın her iki cinsiyette de eşit oranda olduğu; geriye kalan tüm zorbalık tiplerinde erkeklerin fazla oranda olduğu görülmektedir (Tablo 12.1, Tablo12.2, Tablo12.3, Tabla12.4, Tablo 12.5, Tablo 12.6).

TABLO 13.1: Gaziosmanpaşa Bölgesi Cinsiyet İle Doğrudan Fiziksel Zorbalık Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Doğrudan Fiziksel				Toplam		X ² /p
	Evet		Hayır		Toplam		
	N	%	N	%	n	%	
Kız	5	%27,8	55	%51,9	60	%48,4	X ² =3,581 p=0,049
Erkek	13	%72,2	51	%48,1	64	%51,6	
Toplam	18	%100,0	106	%100,0	124	%100,0	

Cinsiyet ile doğrudan fiziksel arasında anlamlı fark bulunmuştur (X²=3,581; p=0,049<0.05). En fazla %72,2 oranla erkeklerde olduğu görülmektedir.

TABLO 13.2: Gaziosmanpaşa Bölgesi Cinsiyet İle Doğrudan Sözel Zorbalık Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Doğrudan Sözel				Toplam		X ² /p
	Evet		Hayır		Toplam		
	N	%	N	%	n	%	
Kız	4	%30,8	56	%50,5	60	%48,4	X ² =1,805 p=0,147
Erkek	9	%69,2	55	%49,5	64	%51,6	
Toplam	13	%100,0	111	%100,0	124	%100,0	

Cinsiyet ile doğrudan sözel arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=1,805; p=0,147>0.05). En fazla %69,2 oranla erkeklerde olduğu görülmektedir.

TABLO 13.3: Gaziosmanpaşa Bölgesi Cinsiyet İle Dolaylı İlişkisel Zorbalık Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Dolaylı İlişkisel						X ² /p
	Evet		Hayır		Toplam		
	N	%	n	%	n	%	
Kız	9	%56,2	51	%47,2	60	%48,4	X ² =0,455 p=0,342
Erkek	7	%43,8	57	%52,8	64	%51,6	
Toplam	16	%100,0	108	%100,0	124	%100,0	

Cinsiyet ile dolaylı ilişkisel arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=0,455; p=0,342>0.05). En fazla %56,2 oranla kızlarda olduğu görülmektedir.

TABLO 13.4: Gaziosmanpaşa Bölgesi Cinsiyet İle Dolaylı Aile Kökeni – İnanç Zorbalığı Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Dolaylı Köken						X ² /p
	Evet		Hayır		Toplam		
	N	%	N	%	n	%	
Kız	0	%0,0	60	%50,0	60	%48,4	X ² =3,875 p=0,068
Erkek	4	%100,0	60	%50,0	64	%51,6	
Toplam	4	%100,0	120	%100,0	124	%100,0	

Cinsiyet ile dolaylı köken arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=3,875; p=0,068>0.05). Kızlarda olmadığı, en fazla %100,0 oranla erkeklerde olduğu, görülmektedir.

TABLO 13.5: Gaziosmanpaşa Bölgesi Cinsiyet İle Dolaylı Cinsel Zorbalık Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Dolaylı Cinsel				Toplam		X ² /p
	Evet		Hayır		Toplam		
	n	%	N	%	n	%	
Kız	1	%16,7	59	%50,0	60	%48,4	X ² =2,540 p=0,119
Erkek	5	%83,3	59	%50,0	64	%51,6	
Toplam	6	%100,0	118	%100,0	124	%100,0	

Cinsiyet ile dolaylı cinsel arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=2,540; p=0,119>0.05). En fazla %83,3 oranla erkeklerde olduğu görülmektedir.

TABLO 13.6: Gaziosmanpaşa Bölgesi Cinsiyet İle Dolaylı Siber Zorbalık Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Dolaylı Siber				Toplam		X ² /p
	Evet		Hayır		Toplam		
	N	%	N	%	n	%	
Kız	10	%35,7	50	%52,1	60	%48,4	X ² =2,326 p=0,095
Erkek	18	%64,3	46	%47,9	64	%51,6	
Toplam	28	%100,0	96	%100,0	124	%100,0	

Cinsiyet ile dolaylı siber arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=2,326; p=0,095>0.05). En fazla %64,3 oranla erkeklerde olduğu görülmektedir.

4.9.3. Akran Zorbalığı Gruplarının Sınıfa Göre Dağılımlarına İlişkin Analizler

TABLO 14: Etiler Bölgesi Sınıf İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki

Sınıf	Zorbalık								Toplam		X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri				
	N	%	N	%	N	%	n	%	N	%	
7.sınıf	19	%54,3	7	%63,6	5	%33,3	18	%45,0	49	%48,5	X ² =3,056 p=0,383
8.sınıf	16	%45,7	4	%36,4	10	%66,7	22	%55,0	52	%51,5	
Toplam	35	%100,0	11	%100,0	15	%100,0	40	%100,0	101	%100,0	

* <.05; **<.01

Etiler Bölgesi' nde olanların sınıf ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=3,056$; $p=0,383>0.05$). Kurban olanların 19' unun (%54,3) 7. sınıf, 16' sının (%45,7) 8. sınıf; zorba olanların 7' si (%63,6) 7. sınıf, 4' ünün (%36,4) 8. sınıf; zorba/kurban olanların 5' i (%33,3) 7. sınıf, 10' unun (%66,7) 8. sınıf; hiçbiri olanların 18' i (%45,0) 7. sınıf, 22' si (%55,0) 8. sınıf olduğu görülmektedir.

Kurban, zorba oranı 7. sınıflarda daha fazla oranda olduğu; zorba/kurban, hiçbiri grubunun 8. sınıflarda daha fazla olduğu görülmektedir.

TABLO 15: Gaziosmanpaşa Bölgesi Sınıf İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki

Sınıf	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	N	%	n	%	N	%	n	%	n	%	
7.sınıf	26	%70,3	3	%30,0	14	%77,8	25	%42,4	68	%54,8	X ² =13,575 p=0,004**
8.sınıf	11	%29,7	7	%70,0	4	%22,2	34	%57,6	56	%45,2	
Toplam	37	%100,0	10	%100,0	18	%100,0	59	%100,0	124	%100,0	

* <.05; **<.01

Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde olanların sınıf ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=13,575$; $p=0,004<0.05$). Kurban olanların 26' sının (%70,3) 7. sınıf, 11' i (%29,7) 8. sınıf; zorba olanların 3' ünün (%30,0) 7. sınıf, 7' si (%70,0) 8. sınıf; zorba/kurban olanların 14' ünün (%77,8) 7. sınıf, 4' ünün (%22,2) 8. sınıf; hiçbiri olanların 25' i (%42,4) 7. sınıf, 34' ünün (%57,6) 8. sınıf olduğu görülmektedir.

Kurban, zorba/kurban oranı 7.sınıflarda daha fazla oranda olduğu; zorba, hiçbiri oranının 8.sınıflarda daha fazla olduğu görülmektedir.

Her iki bölgeye bakıldığında; Etiler Bölgesi' nde kurban, zorba oranı 7. sınıflarda daha fazla oranda olduğu; zorba/kurban, hiçbiri grubunun 8. sınıflarda daha fazla olduğu görülmektedir. Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde kurban, zorba/kurban oranı 7.sınıflarda daha fazla oranda olduğu; zorba, hiçbiri oranının 8.sınıflarda daha fazla olduğu görülmektedir.

4.9.4. Akran Zorbalığı Gruplarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Dağılımlarına İlişkin Analizleri

TABLO 16: Etiler Bölgesi Anne Eğitim Düzeyi İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki

Anne Eğitim Düzeyi	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	N	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Okur – yazar Değil	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	1	%2,5	1	%1,0	X ² =11,722 p=0,700
Okur – yazar	0	%0,0	0	%0,0	1	%6,7	1	%2,5	2	%2,0	
İlkokul	6	%17,1	1	%9,1	3	%20,0	7	%17,5	17	%16,8	
Ortaokul	7	%20,0	1	%9,1	1	%6,7	9	%22,5	18	%17,8	
Lise	18	%51,4	7	%63,6	5	%33,3	15	%37,5	45	%44,6	
Üniversite	4	%11,4	2	%18,2	5	%33,3	7	%17,5	18	%17,8	
Toplam	35	%100,0	11	%100,0	15	%100,0	40	%100,0	101	%100,0	

* <.05; **<.01

Etiler Bölgesi' nde olanların anne eğitim düzeyi ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=11,722; p=0,700>0.05). Kurban olanların 6' sının (%17,1) ilkokul, 7' si (%20,0) ortaokul, 18' i (%51,4) lise, 4' ünün (%11,4) üniversite; zorba olanların 1' i (%9,1) ilkokul, 1' i (%9,1) ortaokul, 7' si (%63,6) lise, 2' si (%18,2) üniversite; zorba/kurban olanların 1' i (%6,7) okur – yazar, 3' ünün (%20,0) ilkokul, 1' i (%6,7) ortaokul, 5' i (%33,3) lise, 5' i (%33,3) üniversite; hiçbiri olanların 1' i (%2,5) okur – yazar değil, 1' i (%2,5) okur – yazar, 7' si (%17,5) ilkokul, 9' unun (%22,5) ortaokul, 15' i (%37,5) lise, 7' si (%17,5) üniversite olduğu görülmektedir.

En fazla oran kurban ve zorba oranı anne eğitim düzeyi lise olduğu, zorba/kurban oranı lise ve üniversite eğitim düzeyinde aynı oranda olduğu, zorba oranı ilkokul ile ortaokul eğitim düzeyinde aynı olduğu, okur – yazar ile ortaokul eğitim düzeyindeki zorba/kurban oranının aynı olup ilkokuldan daha düşük oranda olduğu görülmektedir.

TABLO 17: Gaziosmanpaşa Bölgesi Anne Eğitim Düzeyi İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki

Anne Eğitim Düzeyi	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	N	%	n	%	N	%	n	%	n	%	
Okur – yazar Değil	2	%5,4	1	%10,0	0	%0,0	3	%5,1	6	%4,8	X ² =12,283 p=0,657
Okur – yazar	0	%0,0	0	%0,0	1	%5,6	2	%3,4	3	%2,4	
İlkokul	18	%48,6	5	%50,0	10	%55,6	27	%45,8	60	%48,4	
Ortaokul	8	%21,6	2	%20,0	4	%22,2	18	%30,5	32	%25,8	
Lise	9	%24,3	2	%20,0	2	%11,1	9	%15,3	22	%17,7	
Üniversite	0	%0,0	0	%0,0	1	%5,6	0	%0,0	1	%0,8	
Toplam	37	%100,0	10	%100,0	18	%100,0	59	%100,0	124	%100,0	

* <.05; **<.01

Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde olanların anne eğitim düzeyi ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=12,283$; $p=0,657>0.05$). Kurban olanların 2' si (%5,4) okur – yazar değil, 18' i (%48,6) ilkokul, 8' i (%21,6) ortaokul, 9' unun (%24,3) lise; zorba olanların 1' i (%10,0) okur – yazar değil, 5' i (%50,0) ilkokul, 2' si (%20,0) ortaokul, 2' si (%20,0) lise; zorba/kurban olanların 1' i (%5,6) okur – yazar, 10' unun (%55,6) ilkokul, 4' ünün (%22,2) ortaokul, 2' si (%11,1) lise, 1' i (%5,6) üniversite; zorbalık hiçbiri olanların 3' ünün (%5,1) okur - yazar değil, 2' si (%3,4) okur – yazar, 27' si (%45,8) ilkokul, 18' i (%30,5) ortaokul, 9' unun (%15,3) lise olduğu görülmektedir.

En fazla kurban, zorba ve zorba/kurban oranı ilkokul anne eğitim düzeyinde olduğu, ilkokul ile ortaokul anne eğitim düzeyinde zorba oranının eşit olduğu, kurban oranı ilkokul ile ortaokul eğitim düzeyine yakın oranlarda olduğu görülmektedir.

4.9.5. Akran Zorbalığı Gruplarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılımlarına İlişkin Analizleri

TABLO 18: Etiler Bölgesi Baba Eğitim Düzeyi İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki

Baba Eğitim Düzeyi	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	N	%	n	%	N	%	n	%	n	%	
Okur – yazar Değil	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	1	%2,5	1	%1,0	X ² =14,454 p=0,491
Okur - yazar	0	%0,0	0	%0,0	1	%6,7	0	%0,0	1	%1,0	
İlkokul	4	%11,4	1	%9,1	1	%6,7	3	%7,5	9	%8,9	
Ortaokul	5	%14,3	1	%9,1	1	%6,7	5	%12,5	12	%11,9	
Lise	16	%45,7	5	%45,5	3	%20,0	20	%50,0	44	%43,6	
Üniversite	10	%28,6	4	%36,4	9	%60,0	11	%27,5	34	%33,7	
Toplam	35	%100,0	11	%100,0	15	%100,0	40	%100,0	101	%100,0	

* <.05; **<.01

Etiler Bölgesi' nde olanların baba Eğitim düzeyi ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=14,454; p=0,491>0.05). Kurban olanların 4' ünün (%11,4) ilkokul, 5' i (%14,3) ortaokul, 16' sının (%45,7) lise, 10' unun (%28,6) üniversite; zorba olanların 1' i (%9,1) ilkokul, 1' i (%9,1) ortaokul, 5' i (%45,5) lise, 4' ünün (%36,4) üniversite; zorba/kurban olanların 1' i (%6,7) okur – yazar, 1' i (%6,7) ilkokul, 1' i (%6,7) ortaokul, 3' ünün (%20,0) lise, 9' unun (%60,0) üniversite; hiçbiri olanların 1' i (%2,5) okur – yazar değil, 3' ünün (%7,5) ilkokul, 5' i (%12,5) ortaokul, 20' si (%50,0) lise, 11' i (%27,5) üniversite olduğu görülmektedir.

En fazla zorba, kurban oranının lise eğitim düzeyinde, en fazla zorba/kurban oranının da üniversite eğitim düzeyinde olduğu görülmektedir.

TABLO 19: Gaziosmanpaşa Bölgesi Baba Eğitim Düzeyi İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki

Baba Eğitim Düzeyi	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	N	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Okur – yazar	1	%2,7	0	%0,0	1	%5,6	2	%3,4	4	%3,2	X ² =4,670 p=0,968
İlkokul	10	%27,0	5	%50,0	6	%33,3	23	%39,0	44	%35,5	
Ortaokul	14	%37,8	3	%30,0	4	%22,2	18	%30,5	39	%31,5	
Lise	11	%29,7	2	%20,0	6	%33,3	14	%23,7	33	%26,6	
Üniversite	1	%2,7	0	%0,0	1	%5,6	2	%3,4	4	%3,2	
Toplam	37	%100,0	10	%100,0	18	%100,0	59	%100,0	124	%100,0	

* <.05; **<.01

Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde olanların baba eğitim düzeyi ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=4,670$; $p=0,968>0.05$). Kurban olanların 1' i (%2,7) okur – yazar, 10' unun (%27,0) ilkokul, 14' ünün (%37,8) ortaokul, 11' i (%29,7) lise, 1' i (%2,7) üniversite; zorba olanların 5' i (%50,0) ilkokul, 3' ünün (%30,0) ortaokul, 2' si (%20,0) lise; zorba/kurban olanların 1' i (%5,6) okur – yazar, 6' sının (%33,3) ilkokul, 4' ünün (%22,2) ortaokul, 6' sının (%33,3) lise, 1' i (%5,6) üniversite; hiçbiri olanların 2' si (%3,4) okur – yazar, 23' ünün (%39,0) ilkokul, 18' i (%30,5) ortaokul, 14' ünün (%23,7) lise, 2' si (%3,4) üniversite olduğu görülmektedir.

En fazla kurban oranının ortaokul baba eğitim düzeyinde, en fazla zorba oranının ortaokul eğitim düzeyinde, zorba/kurban oranının hem lise hem ilkokul eğitim düzeyinde eşit oranda olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde ise en fazla zorba, kurban oranının lise eğitim düzeyinde, en fazla zorba/kurban oranının da üniversite eğitim düzeyinde olduğu görülmektedir.

4.9.6. Akran Zorbalığı Gruplarının Anne/Baba Çalışma Durumlarına Göre Dağılımlarına İlişkin Analizleri

TABLO 20: Etiler Bölgesi Anne Çalışma Durumu İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki

Anne Çalışma Durumu	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	n	%	n	%	N	%	n	%	N	%	
Evet	16	%45,7	4	%36,4	11	%73,3	11	%27,5	42	%41,6	X ² =9,860 p=0,020
Hayır	19	%54,3	7	%63,6	4	%26,7	29	%72,5	59	%58,4	
Toplam	35	%100,0	11	%100,0	15	%100,0	40	%100,0	101	%100,0	

Etiler Bölgesi' nde olanların anne çalışma durumu ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmuştur (X²=9,860; p=0,020<0.05). Kurban olanların 16' sının (%45,7) evet, 19' unun (%54,3) hayır; zorba olanların 4' ünün (%36,4) evet, 7' si (%63,6) hayır; zorba/kurban olanların 11' i (%73,3) evet, 4' ünün (%26,7) hayır; hiçbiri olanların 11'i (%27,5) evet, 29' unun (%72,5) hayır olduğu görülmektedir.

En fazla zorba/kurban oranının olduğu ve çalışan anne durumunda daha fazla olduğu, kurban, zorba oranlarının da çalışmayan anne durumunda daha fazla olduğu görülmektedir.

TABLO 21: Gaziosmanpaşa Bölgesi Anne Çalışma Durumu İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki

Anne Çalışma Durumu	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	N	%	n	%	n	%	N	%	n	%	
Evet	13	%35,1	3	%30,0	4	%22,2	17	%28,8	37	%29,8	X ² =1,024 p=0,795
Hayır	24	%64,9	7	%70,0	14	%77,8	42	%71,2	87	%70,2	
Toplam	37	%100,0	10	%100,0	18	%100,0	59	%100,0	124	%100,0	

* <.05; **<.01

Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde olanların anne çalışma durumu ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=1,024; p=0,795>0.05). Kurban olanların 13' ünün (%35,1) evet, 24' ünün (%64,9) hayır zorba olanların 3' ünün (%30,0) evet, 7' si (%70,0) hayır; zorba/kurban olanların 4' ünün (%22,2) evet, 14' ünün (%77,8) hayır; zorbalık hiçbiri olanların 17' si (%28,8) evet, 42' si (%71,2) hayır olduğu görülmektedir.

En fazla zorba/kurban oranı olduğu ve kurban, zorba oranları ile birlikte çalışmayan anne grubunda olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde ise en fazla zorba/kurban oranının olduğu ve çalışan anne durumunda daha fazla olduğu, kurban, zorba oranlarının da çalışmayan anne durumunda daha fazla olduğu görülmektedir.

TABLO 22: Gaziosmanpaşa Bölgesi Baba Çalışma Durumu İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki

Baba Çalışma Durumu	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	N	%	n	%	N	%	N	%	n	%	
Evet	36	%97,3	10	%100,0	17	%94,4	58	%98,3	121	%97,6	X ² =1,142 p=0,767
Hayır	1	%2,7	0	%0,0	1	%5,6	1	%1,7	3	%2,4	
Toplam	37	%100,0	10	%100,0	18	%100,0	59	%100,0	124	%100,0	

* <.05; **<.01

Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde olanların baba çalışma durumu ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=1,142; p=0,767>0.05). Kurban olanların 36' sının (%97,3) evet, 1' i (%2,7) hayır; zorba olanların 10' unun (%100,0) evet; zorba/kurban olanların 17' si (%94,4) evet, 1' i (%5,6) hayır; hiçbiri olanların 58' i (%98,3) evet, 1' i (%1,7) hayır olduğu görülmektedir.

Kurban, zorba ve zorba/kurban oranlarının çalışan baba grubunda olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde tüm 101 öğrencinin baba çalışma durumu evet olduğu için ilişkilendirilecek zorbalık durum olmamakla birlikte, baba çalışma durumu Gaziosmanpaşa Bölgesi ile karşılaştırma yapılamamaktadır.

4.9.7. Akran Zorbalığı Gruplarının Anne Meslek Durumlarına Göre Dağılımlarına İlişkin Analizleri

TABLO 23: Etiler Bölgesi Anne Mesleği İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki

Anne Mesleği	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	N	%	n	%	N	%	n	%	n	%	
Memur	6	%17,1	1	%9,1	3	%20,0	3	%7,5	13	%12,9	X ² =17,699 p=0,039
Ev Hanımı	20	%57,1	7	%63,6	4	%26,7	27	%67,5	58	%57,4	
Serbest Meslek	1	%2,9	0	%0,0	3	%20,0	0	%0,0	4	%4,0	
Diğer	8	%22,9	3	%27,3	5	%33,3	10	%25,0	26	%25,7	
Toplam	35	%100,0	11	%100,0	15	%100,0	40	%100,0	101	%100,0	

Etiler Bölgesi' nde olanların anne mesleği ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmuştur (X²=17,699; p=0,039<0.05). Kurban olanların 6' sının (%17,1) memur, 20' si (%57,1) ev hanımı, 1' i (%2,9) serbest meslek, 8' i (%22,9) diğer; zorba olanların 1' i (%9,1) memur, 7' si (%63,6) ev hanımı, 3' ünün (%27,3) diğer; zorba/kurban olanların 3' ünün (%20,0) memur, 4' ünün (%26,7) ev hanımı, 3' ünün (%20,0) serbest meslek, 5' i (%33,3) diğer; hiçbiri olanların 3' ünün (%7,5) memur, 27' si (%67,5) ev hanımı, 10' unun (%25,0) diğer olduğu görülmektedir.

Anne meslek grubunda en fazla zorba ve kurban ev hanımı olanlarda, zorba/kurban oranının da en fazla diğer meslek grubunda olduğu görülmektedir.

TABLO 24: Gaziosmanpaşa Bölgesi Anne Mesleği İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki

Anne Mesleği	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	N	%	n	%	N	%	n	%	n	%	
Memur	1	%2,7	0	%0,0	0	%0,0	1	%1,7	2	%1,6	X ² =3,443 p=0,944
Ev Hanımı	24	%64,9	7	%70,0	13	%72,2	42	%71,2	86	%69,4	
Serbest Meslek	2	%5,4	0	%0,0	0	%0,0	4	%6,8	6	%4,8	
Diğer	10	%27,0	3	%30,0	5	%27,8	12	%20,3	30	%24,2	
Toplam	37	%100,0	10	%100,0	18	%100,0	59	%100,0	124	%100,0	

* <.05; **<.01

Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde olanların anne mesleği ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=3,443$; $p=0,944>0.05$). Kurban olanların 1' i (%2,7) memur, 24' ünün (%64,9) ev hanımı, 2' si (%5,4) serbest meslek, 10' unun (%27,0) diğer; zorba olanların 7' si (%70,0) ev hanımı, 3' ünün (%30,0) diğer; zorba/kurban olanların 13' ünün (%72,2) ev hanımı, 5' i (%27,8) diğer; hiçbiri olanların 1' i (%1,7) memur, 42' si (%71,2) ev hanımı, 4' ünün (%6,8) serbest meslek, 12' si (%20,3) diğer olduğu görülmektedir.

En fazla zorba/kurban oranının olduğu ve ev hanımı meslek grubunda olduğu, zorba, kurban oranlarının da en fazla ev hanımı anne meslek grubunda olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde ise en fazla zorba ve kurban ev hanımı anne meslek grubunda olanlarda, zorba/kurban oranının da en fazla diğer meslek grubunda olduğu görülmektedir.

4.9.8. Akran Zorbalığı Gruplarının Baba Meslek Durumlarına Göre Dağılımlarına İlişkin Analizleri

TABLO 25: Etiler Bölgesi Baba Mesleği İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki

Baba Mesleği	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	N	%	n	%	N	%	n	%	n	%	
Memur	5	%14,3	1	%9,1	3	%20,0	6	%15,0	15	%14,9	X ² =1,555 p=0,956
Serbest Meslek	13	%37,1	4	%36,4	7	%46,7	16	%40,0	40	%39,6	
Diğer	17	%48,6	6	%54,5	5	%33,3	18	%45,0	46	%45,5	
Toplam	35	%100,0	11	%100,0	15	%100,0	40	%100,0	101	%100,0	

* <.05; **<.01

Etiler Bölgesi' nde olanların baba mesleği ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=1,555; p=0,956>0.05). Kurban olanların 5' i (%14,3) memur, 13' ünün (%37,1) serbest meslek, 17' si (%48,6) diğer; zorba olanların 1' i (%9,1) memur, 4' ünün (%36,4) serbest meslek, 6' sının (%54,5) diğer; zorba/kurban olanların 3' ünün (%20,0) memur, 7' si (%46,7) serbest meslek, 5' i (%33,3) diğer; hiçbirisi olanların 6' sının (%15,0) memur, 16' sının (%40,0) serbest meslek, 18' i (%45,0) diğer olduğu görülmektedir.

En fazla kurban, zorba oranı diğer meslek grubunda olduğu, zorba/kurban oranının en fazla oranın serbest meslek grubunda olduğu görülmektedir.

TABLO 26: Gaziosmanpaşa Bölgesi Baba Mesleği İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki

Baba Mesleği	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	N	%	n	%	n	%	N	%	n	%	
Memur	1	%2,7	1	%10,0	3	%16,7	2	%3,4	7	%5,6	X ² =12,661 p=0,049
Serbest Meslek	17	%45,9	3	%30,0	1	%5,6	21	%35,6	42	%33,9	
Diğer	19	%51,4	6	%60,0	14	%77,8	36	%61,0	75	%60,5	
Toplam	37	%100,0	10	%100,0	18	%100,0	59	%100,0	124	%100,0	

Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde olanların baba mesleği ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=12,661$; $p=0,049<0,05$). Kurban olanların 1' i (%2,7) memur, 17' si (%45,9) serbest meslek, 19' unun (%51,4) diğer; zorba olanların 1' i (%10,0) memur, 3' ünün (%30,0) serbest meslek, 6' sının (%60,0) diğer; zorba/kurban olanların 3' ünün (%16,7) memur, 1' i (%5,6) serbest meslek, 14' ünün (%77,8) diğer; hiçbiri olanların 2' si (%3,4) memur, 21' i (%35,6) serbest meslek, 36' sının (%61,0) diğer olduğu görülmektedir.

En fazla kurban, zorba, zorba/kurban oranının diğer meslek grubunda olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde ise en fazla kurban, zorba oranı diğer meslek grubunda olduğu, zorba/kurban oranının en fazla oranın serbest meslek grubunda olduğu görülmektedir.

4.9.9. Akran Zorbalığı Gruplarının Aylık Gelir Durumlarına Göre Dağılımlarına İlişkin Analizleri

TABLO 27: Etiler Bölgesi Aylık Gelir İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki

Aylık Gelir	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	N	%	n	%	n	%	N	%	n	%	
700–1000TL	3	%8,6	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	3	%3,0	X ² =10,190 p=0,599
1000 – 1500TL	6	%17,1	1	%9,1	3	%20,0	6	%15,0	16	%15,8	
1500 – 2000TL	9	%25,7	2	%18,2	3	%20,0	10	%25,0	24	%23,8	
2000 TL ve Üzeri	13	%37,1	6	%54,5	9	%60,0	19	%47,5	47	%46,5	
Diğer	4	%11,4	2	%18,2	0	%0,0	5	%12,5	11	%10,9	
Toplam	35	%100,0	11	%100,0	15	%100,0	40	%100,0	101	%100,0	

* <.05; **<.01

Etiler Bölgesi' nde olanların aylık geliri ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=10,190; p=0,599>0.05). Kurban olanların 3' ünün (%8,6) 700 – 1000TL, 6' sının (%17,1) 1000 – 1500TL, 9' unun (%25,7) 1500 – 2000TL, 13' ünün (%37,1) 2000TL ve Üzeri, 4' ünün (%11,4) diğer; zorba olanların 1' i (%9,1) 1000 – 1500TL, 2' si (%18,2) 1500 – 2000TL, 6' sının (%54,5) 2000TL ve Üzeri, 2' si (%18,2) diğer; zorba/kurban olanların 3' ünün (%20,0) 1000 – 1500TL, 3' ünün (%20,0) 1500 – 2000TL, 9' unun (%60,0) 2000TL ve Üzeri; hiçbiri olanların 6' sının (%15,0) 1000 – 1500TL, 10'unun (%25,0) 1500 – 2000TL, 19' unun (%47,5) 2000TL ve Üzeri, 5' i (%12,5) diğer olduğu görülmektedir. Zorba, kurban, zorba/kurban oranları en fazla 2000TL ve Üzeri aylık gelir olanlarda olduğu görülmektedir.

TABLO 28: Gaziosmanpaşa Bölgesi Aylık Gelir İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki

Aylık Gelir	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	N	%	n	%	N	%	n	%	n	%	
700 – 1000TL	5	%13,5	0	%0,0	2	%11,1	14	%23,7	21	%16,9	X ² =15,747 p=0,203
1000 – 1500TL	13	%35,1	3	%30,0	9	%50,0	17	%28,8	42	%33,9	
1500 – 2000TL	12	%32,4	3	%30,0	1	%5,6	16	%27,1	32	%25,8	
2000TL ve Üzeri	5	%13,5	4	%40,0	6	%33,3	11	%18,6	26	%21,0	
Diğer	2	%5,4	0	%0,0	0	%0,0	1	%1,7	3	%2,4	
Toplam	37	%100,0	10	%100,0	18	%100,0	59	%100,0	124	%100,0	

Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde olanların aylık geliri ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=15,747$; $p=0,203>0.05$). Kurban olanların 5' i (%13,5) 700 – 1000TL, 13' ünün (%35,1) 1000 – 500TL, 12' si (%32,4) 1500 – 2000TL, 5' i (%13,5) 2000TL ve Üzeri, 2' si (%5,4) diğer; zorba olanların 3' ünün (%30,0) 1000 – 1500TL, 3' ünün (%30,0) 1500 – 2000TL, 4' ünün (%40,0) 2000TL ve Üzeri; zorba/kurban olanların 2' si (%11,1) 700 – 1000TL, 9' unun (%50,0) 1000 – 1500TL, 1' i (%5,6) 1500 – 2000TL, 6' sının (%33,3) 2000TL ve üzeri; hiçbiri olanların 14' ünün (%23,7) 700 – 1000TL, 17' si (%28,8) 1000 – 1500TL, 16' sının (%27,1) 1500 – 2000TL, 11' i (%18,6) 2000TL ve Üzeri, 1' i (%1,7) diğer olduğu görülmektedir.

En fazla kurban ve zorba/kurban oranı 1000 – 1500TL, en fazla zorba oranı 2000TL ve Üzeri aylık gelir grubunda olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde ise zorba, kurban, zorba/kurban oranları en fazla 2000TL ve Üzeri aylık gelir olanlarda olduğu görülmektedir.

4.9.10. Akran Zorbalığı Gruplarının Ekonomik Durumlarına Göre Dağılımlarına İlişkin Analizleri

TABLO 29: Etiler Bölgesi Öğrencilerine Göre Ailenin Ekonomik Durumu İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki

Öğrenciye Göre Ailenin Ekonomik Durumu	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Düşük	0	%0,0	0	%0,0	1	%6,7	0	%0,0	1	%1,0	X ² =9,977 p=0,352
Orta	11	%31,4	1	%9,1	2	%13,3	10	%25,0	24	%23,8	
İyi	18	%51,4	6	%54,5	9	%60,0	22	%55,0	55	%54,5	
Çok İyi	6	%17,1	4	%36,4	3	%20,0	8	%20,0	21	%20,8	
Toplam	35	%100,0	11	%100,0	15	%100,0	40	%100,0	101	%100,0	

Etiler Bölgesi öğrencilerine göre ailenin ekonomik durumu ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=9,977$; $p=0,352>0.05$). Kurban olanların 11'i (%31,4) orta, 18'i (%51,4) iyi, 6'sının (%17,1) çok iyi; zorba olanların 1'i (%9,1) orta, 6'sının (%54,5) iyi, 4'ünün (%36,4) çok iyi; zorba/kurban olanların 1'i (%6,7) düşük, 2'si (%13,3) orta, 9'unun (%60,0) iyi, 3'ünün (%20,0) çok iyi; hiçbiri olanların 10'unun (%25,0) orta, 22'si (%55,0) iyi, 8'i (%20,0) çok iyi olarak değerlendirildiği görülmektedir.

En fazla kurban, zorba ve zorba/kurban oranlarının ailesinin ekonomik durumunu iyi olarak değerlendirenlerin olduğu görülmektedir.

TABLO 30: Gaziosmanpaşa Bölgesi Öğrencilerine Göre Ailenin Ekonomik Durumu İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki

Öğrenciye Göre Ailenin Ekonomik Durumu	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	N	%	n	%	n	%	n	%	N	%	
Düşük	1	%2,7	0	%0,0	0	%0,0	4	%6,8	5	%4,0	X ² =6,131 p=0,727
Orta	19	%51,4	4	%40,0	6	%33,3	24	%40,7	53	%42,7	
İyi	14	%37,8	6	%60,0	11	%61,1	27	%45,8	58	%46,8	
Çok İyi	3	%8,1	0	%0,0	1	%5,6	4	%6,8	8	%6,5	
Toplam	37	%100,0	10	%100,0	18	%100,0	59	%100,0	124	%100,0	

* <.05; **<.01

Gaziosmanpaşa Bölgesi öğrencilerine göre ailenin ekonomik durumu ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=6,131; p=0,727>0.05). Kurban olanların 1' i (%2,7) düşük, 19' unun (%51,4) orta, 14' ünün (%37,8) iyi, 3' ünün (%8,1) çok iyi; zorba olanların 4' ünün (%40,0) orta, 6' sının (%60,0) iyi; zorba/kurban olanların 6' sının (%33,3) orta, 11' i (%61,1) iyi, 1' i (%5,6) çok iyi; hiçbiri olanların 4' ünün (%6,8) düşük, 24' ünün (%40,7) orta, 27' si (%45,8) iyi, 4' ünün (%6,8) çok iyi olduğu görülmektedir.

En fazla kurban oranının orta, en fazla zorba ve zorba/kurban oranlarının iyi olarak değerlendirenlerinin olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde ise en fazla kurban, zorba ve zorba/kurban oranlarının ailesinin ekonomik durumunu iyi olarak değerlendirenlerin olduğu görülmektedir.

**4.9.11. Akran Zorbalığı Gruplarının Genel Okul Başarısı Durumlarına
Göre Dağılımlarına İlişkin Analizleri**

**TABLO 31: Etiler Bölgesi Öğrencilerin Genel Okul Başarısı İle Akran
Zorbalığı Arasındaki İlişki**

Genel Olarak Okul Başarısı	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Kötü	1	%2,9	1	%9,1	1	%6,7	2	%5,0	5	%5,0	X ² =7,143 p=0,622
Orta	14	%40,0	3	%27,3	8	%53,3	9	%22,5	34	%33,7	
İyi	15	%42,9	6	%54,5	4	%26,7	22	%55,0	47	%46,5	
Çok İyi	5	%14,3	1	%9,1	2	%13,3	7	%17,5	15	%14,9	
Toplam	35	%100,0	11	%100,0	15	%100,0	40	%100,0	101	%100,0	

* <.05; **<.01

Etiler Bölgesi' nde olanların genel olarak okul başarısı ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=7,143; p=0,622>0.05). Kurban olanların 1' i (%2,9) kötü, 14' ünün (%40,0) orta, 15' i (%42,9) iyi, 5' i (%14,3) çok iyi; zorba olanların 1' i (%9,1) kötü, 3' ünün (%27,3) orta, 6' sının (%54,5) iyi, 1' i (%9,1) çok iyi; zorba/kurban olanların 1' i (%6,7) kötü, 8'i (%53,3) orta, 4' ünün (%26,7) iyi, 2' si (%13,3) çok iyi; hiçbiri olanların 2' si (%5,0) kötü, 9' unun (%22,5) orta, 22' si (%55,0) iyi, 7' si (%17,5) çok iyi olduğu görülmektedir.

En fazla kurban, zorba oranlarının iyi, en fazla zorba/kurban oranının orta genel başarı durumu olanlarda olduğu görülmektedir.

TABLO 32: Gaziosmanpaşa Bölgesi Öğrencilerin Genel Okul Başarısı İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki

Genel Olarak Okul Başarısı	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	N	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Kötü	2	%5,4	0	%0,0	0	%0,0	2	%3,4	4	%3,2	X ² =5,044 p=0,830
Orta	13	%35,1	4	%40,0	8	%44,4	26	%44,1	51	%41,1	
İyi	16	%43,2	5	%50,0	8	%44,4	28	%47,5	57	%46,0	
Çok İyi	6	%16,2	1	%10,0	2	%11,1	3	%5,1	12	%9,7	
Toplam	37	%100,0	10	%100,0	18	%100,0	59	%100,0	124	%100,0	

* <.05; **<.01

Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde olanların genel olarak okul başarısı ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=5,044; p=0,830>0.05). Kurban olanların 2' si (%5,4) kötü, 13' ünün (%35,1) orta, 16' sının (%43,2) iyi, 6' sının (%16,2) çok iyi; zorbalık zorba olanların 4' ünün (%40,0) orta, 5' i (%50,0) iyi, 1' i (%10,0) çok iyi; zorba/kurban olanların 8' i (%44,4) orta, 8' i (%44,4) iyi, 2' si (%11,1) çok iyi; hiçbiri olanların 2' si (%3,4) kötü, 26' sının (%44,1) orta, 28' i (%47,5) iyi, 3' ünün (%5,1) çok iyi olduğu görülmektedir.

En fazla kurban ve zorba oranlarının iyi olarak başarı durumunu değerlendirenlerde olduğu görülmektedir. En fazla zorba/kurban oranının orta ve iyi olarak genel başarı durumunu değerlendirenlerde eşit oranda olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde ise en fazla kurban, zorba oranlarının iyi, en fazla zorba/kurban oranının orta genel başarı durumu olanlarda olduğu görülmektedir.

4.9.12. Akran Zorbalığı Gruplarının Ailenin Okul Başarısını Nasıl Karşılıdığı Durumuna Göre Dağılımlarına İlişkin Analizleri

TABLO 33: Etiler Bölgesi Ailenin Okul Başarısını Nasıl Karşılıdığı İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki

Ailenin Okul Başarısını Nasıl Karşılıdığı	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	N	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Kötü	6	%17,1	2	%18,2	0	%0,0	4	%10,0	12	%11,9	X ² =7,444 p=0,591
Orta	11	%31,4	6	%54,5	8	%53,3	13	%32,5	38	%37,6	
İyi	12	%34,3	2	%18,2	5	%33,3	17	%42,5	36	%35,6	
Çok İyi	6	%17,1	1	%9,1	2	%13,3	6	%15,0	15	%14,9	
Toplam	35	%100,0	11	%100,0	15	%100,0	40	%100,0	101	%100,0	

* <.05; **<.01

Etiler Bölgesi' nde olanların ailelerinin okul başarısını nasıl karşılıdığı ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmamıştır (X²=7,444; p=0,591>0.05). Kurban olanların 6' sının (%17,1) kötü, 11' i (%31,4) orta, 12' si (%34,3) iyi, 6' sının (%17,1) çok iyi; zorba olanların 2' si (%18,2) kötü, 6' sının (%54,5) orta, 2' si (%18,2) iyi, 1' i (%9,1) çok iyi; zorba/kurban olanların 8' i (%53,3) orta, 5' i (%33,3) iyi, 2' si (%13,3) çok iyi; hiçbiri olanların 4' ünün (%10,0) kötü, 13' ünün (%32,5) orta, 17' si (%42,5) iyi, 6' sının (%15,0) çok iyi değerlendirdiği görülmektedir.

En fazla kurban oranının iyi, en fazla zorba ve zorba/kurban oranlarının orta olarak ailelerin başarı durumunu değerlendirenlerde olduğu görülmektedir.

TABLO 34: Gaziosmanpaşa Bölgesi Ailenin Okul Başarısını Nasıl Karşılıdığı İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişki

Ailenin Okul Başarısını Nasıl Karşılıdığı	Zorbalık										X ² /p
	Kurban		Zorba		Zorba/kurban		Hiçbiri		Toplam		
	N	%	N	%	n	%	N	%	n	%	
Kötü	2	%5,4	2	%20,0	1	%5,6	2	%3,4	7	%5,6	X ² =13,061 p=0,160
Orta	15	%40,5	3	%30,0	10	%55,6	26	%44,1	54	%43,5	
İyi	11	%29,7	3	%30,0	5	%27,8	27	%45,8	46	%37,1	
Çok İyi	9	%24,3	2	%20,0	2	%11,1	4	%6,8	17	%13,7	
Toplam	37	%100,0	10	%100,0	18	%100,0	59	%100,0	124	%100,0	

Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde olanların ailelerinin okul başarısını nasıl karşılıdığı ile zorbalık arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($X^2=13,061$; $p=0,160>0.05$). Kurban olanların 2' si (%5,4) kötü, 15' i (%40,5) orta, 11' i (%29,7) iyi, 9' unun (%24,3) çok iyi; zorba olanların 2' si (%20,0) kötü, 3' ünün (%30,0) orta, 3' ünün (%30,0) iyi, 2' si (%20,0) çok iyi; zorba/kurban olanların 1' i (%5,6) kötü, 10' unun (%55,6) orta, 5' i (%27,8) iyi, 2' si (%11,1) çok iyi; hiçbiri olanların 2' si (%3,4) kötü, 26' sının (%44,1) orta, 27' si (%45,8) iyi, 4' ünün (%6,8) çok iyi olarak değerlendirdiği görülmektedir.

En fazla kurban ve zorba/kurban oranının orta olduğu görülmektedir. Zorba oranının en fazla orta ve iyi grubunda olduğu ve eşit oranlarda olduğu, kötü ve çok iyi grubunda da zorba oranının eşit olarak ailelerin başarı durumunu değerlendirenlerde olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde ise en fazla kurban oranının iyi, en fazla zorba ve zorba/kurban oranlarının orta olarak ailelerin başarı durumunu değerlendirenlerde olduğu görülmektedir.

5. BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

Bu araştırma, İstanbul İli' nde, farklı iki bölge olan Beşiktaş İlçesi' ne bağlı Etiler semti ile Gaziosmanpaşa İlçesi' nde bulunan Milli Eğitim' e bağlı ortaöğretim okullarında, 2013 – 2014 bahar dönemi öğrenime devam etmekte olan 7. ve 8. sınıf ortaöğretim öğrencileri yapılmıştır. Araştırmaya 101' i Etiler Bölgesi' nden, 124' ü Gaziosmanpaşa Bölgesi' nden olmak üzere toplam 225 katılımcıdan oluşmaktadır. Öğrencilere kitapçık haline getirilen, Kişisel Bilgi Formu ile Yeniden Düzenlenmiş Olweus Zorba / Kurban Anketi (YDZ/KA) verilmiş olup, onların görüş ve yanıtları ile verilerin analizleri yapılmıştır.

Tartışma ve Yorum kısmı olan bu bölümde; öğrencilerin sosyo – demografik bilgilerinin değerlendirilmesi, Kişisel Bilgi Formu' na verdiği yanıtlara göre yorumlanmıştır. Yeniden Düzenlenmiş Olweus Zorba/Kurban Anketi (YDZ/KA)' a verdikleri yanıtlara göre de akran zorbalığı durumları belirlenmiş olup; akran zorbalığı durumlarının çeşitli değişkenlerle yapılan ilişkilendirmeleri ise başka çalışmaların sonuç ve bulguları ile uyumlu olan, benzerlik gösterenlerle açıklanmış ve yorumlanmıştır.

5.1. Sosyo – Demografik Bilgilerin Değerlendirilmesi ve Yorumlanması

İlk kısımda yer alan Kişisel Bilgi Formu'nda öğrencilerin kendilerine ve ailelerine ait sosyo – demografik sorular mevcuttur. Bu sosyo – demografik sonuçlara bakıldığında; genel olarak iki bölgede de yaş dağılımları arasında benzerlik

olup, Etiler Bölgesi' nde 14 yaş, Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde 13 yaş ortalaması daha yüksek olduğu ve her iki bölgede de cinsiyet dağılımları benzer oranlarda bulunmuştur.

Her iki bölgede de anne – baba medeni durumu, evli (bir arada) oranı yüksek olup, boşanma oranının birbirine yakın olduğu ve Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde ayrı yaşıyor oranı daha fazla bulunmuştur. Anne eğitim durumu, okur – yazar değil oranı, ilkokul ve ortaokul oranının Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde daha fazla olduğu, her iki bölgede de okur – yazar oranının benzer olduğu, Etiler Bölgesi' nde lise ve üniversite oranı daha yüksektir. Baba eğitim düzeyi, Etiler Bölgesi' nde üniversite ve lise oranının yüksek olduğu, lise, ilkokul ve ortaokul oranının Gaziosmanpaşa Bölgesi' nden daha düşük bulunmuştur. Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde sırasıyla ilkokul, ortaokul ve lise oranları yüksek olduğu, üniversite oranının Etiler Bölgesi' nden daha düşük bulunmuştur.

Anne çalışma durumu, Etiler Bölgesi' nde anne çalışma durumunun Gaziosmanpaşa Bölgesi' nden daha yüksek bulunmuştur. Baba çalışma durumu, Etiler Bölgesi' nde çalışmayan baba hiç bulunmamakta ve tamamının çalıştığı, Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde de baba çalışmama durumunun çok az oranda bulunmuştur. Anne meslek grubu, her iki bölgede de ev hanımı ve diğer meslek grubu oranı yüksek bulunmuştur. Memur meslek grubu Etiler Bölgesi' nde daha fazla oranda olup, serbest meslek grubu ile diğer meslek grubu birbirine yakın oranda bulunmuştur. Öğrenciler 'diğer' meslek grubunun açıklama yerine annelerinin kendilerine ait iş yeri sahibi olduğunu yazmıştır. Baba meslek grubu, her iki bölgede de sırasıyla diğer meslek grubunun sonra serbest meslek grubunun daha fazla bulunmuştur. Memur meslek grubu oranı Etiler Bölgesi' nde daha fazladır. Öğrenciler 'diğer' meslek grubunun açıklama yerine babalarının kendilerine ait iş yeri sahibi olduğunu yazmıştır.

Kardeş sayıları, her iki bölgede de 2 kardeş sayısı daha fazla oranda; 1 kardeş sayısının Etiler Bölgesi' nde daha fazla; 3 kardeş, 4 ve üzeri kardeş sayısının Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde daha fazla bulunmuştur. Kaçınıcı çocuk oldukları; her iki bölgede de ilk çocuk olma daha fazla oranda olup, dördüncü çocuk olma oranının her iki bölgede yakın oranda ve üçüncü çocuk oranının Etiler Bölgesi' nde daha fazla bulunmuştur.

Aylık gelir, Etiler Bölgesi' nde 2000TL ve Üzeri oranı fazla, Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde 1000TL – 1500TL oranının fazla bulunmuştur. Etiler Bölgesi' nde diğer grubu daha fazla olup, öğrenciler tarafından aylık gelirlerden 'diğer' kısmına 700TL' den daha düşük rakamlar yazılmıştır. Her iki bölgede de öğrenciler ailelerinin ekonomik durumunu, en fazla iyi, sonra sırasıyla orta ve çok iyi olarak değerlendirmektedir.

Geçen yıl ki okul başarısı, her iki bölgede de teşekkür aldım daha yüksek bulunmuştur. Etiler Bölgesi' ne göre doğrudan geçtim, sorumlu geçtim oranı Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde daha fazla, takdir belgesi oranının Etiler Bölgesi' nde daha fazla bulunmuştur. Öğrencilere göre, genel okul başarıları sırasıyla her iki bölgede de en fazla iyi olarak değerlendirilmiş, sonra orta oranı yüksek bulunmuştur. Etiler Bölgesi' nde çok iyi oranı ile düşük oranı Gaziosmanpaşa Bölgesi' ne göre daha fazla bulunmuştur. Aileler okul başarısını Etiler Bölgesi' nde daha fazla iyi, Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde daha fazla orta olarak değerlendirmektedir. Her iki bölgede de çok iyi ile iyi yakın oranlarda, kötü oranının Etiler Bölgesi' nde az daha fazla bulunmuştur.

5.2. Akran Zorbalığı Analizlerinin Değerlendirilmesi

İkinci kısımda yer alan Yeniden Düzenlenmiş Olweus Zorba / Kurban Anketi (YDZ/KA)' ne verilen yanıtlar doğrultusunda, bölgelere göre dağılımlara baktığımızda; akran zorbalığının yaygınlığına bakıldığında, araştırmaya katılan öğrencilerin akran zorbalığının herhangi bir türünde yer aldığı bulunmuştur. Etiler Bölgesi' nde olanların %34,7 kurban, %10,9 zorba, %14,9 zorba/kurban, %39,6 hiçbiri; Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde olanların %29,8 kurban, %8,1 zorba, %14,5 zorba/kurban, %47,6 hiçbiri olarak bulundu. Tüm katılımcılarının toplam değerlerine bakıldığında; %32,0 kurban, %9,3 zorba, %14,7 zorba/kurban, %44,0 hiçbiri olarak bulundu. (Tablo 3). Solberg ve Olweus (2003) yapmış oldukları çalışma sonucunda %10,1 kurban ve %6,5 ise zorba olarak tespit edilmiştir. Ertan (2012) yapmış olduğu araştırma bulgularına göre bu araştırma bulguları daha yüksek olup, Ertan' ın bulguları %5,6' sı zorba, %21,9' u kurban ve %6,6' sı zorba/kurban olarak tespit

etmiştir. Bulgurcu (2011) 6 – 8. sınıflarda yapmış olduğu çalışmaya göre %39,7'si kurban, %4'ü zorba, %16,2'si hem zorba hem kurban olarak tespit etmiştir.

Bu çalışma, Güner (2009) yapmış olduğu çalışmaya göre zorbalık oranı daha yüksek olup, zorba/kurban oranı daha düşüktür. Güner' in yapmış olduğu çalışma sonucu; %22,9'u kurban, %64,4'ü zorba/kurban, %11,6'sı nötr ve %1,1'i zorba olarak tespit etmiştir. Acar (2009) yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin % 5,68 zorba, % 16,71 kurban, % 55,88 zorba/kurban olarak tespit etmiş olup, bu çalışmada zorba ve kurban oranlarından daha düşük olduğu, zorba/kurban oranının ise bu çalışmadaki zorba/kurban oranından daha yüksek olduğu görülmektedir. Totan (2008) yapmış olduğu çalışma sonucunda, öğrencilerin %12,77'sinin kurban, %11,26'sının zorba ve %8,07'sinin zorba/kurban olarak tespit etmiş olup, bu çalışmada Etiler Bölgesi' nde ki zorbalılık oranına çok yakın olduğu, Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde ki zorbalık oranından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Hilooğlu (2009) yapmış olduğu çalışma sonucunda % 9,3 zorba, % 7,6 kurban, % 6,4 zorba/kurban ve % 76,7 karışmayan olarak tespit etmiştir. Bu değerler Sipahi (2008) yapmış olduğu çalışma sonucundaki sadece zorba oranı %6,5, sadece kurban oranı %28,5 değerlerine yakındır. Dölek (2002) yapmış olduğu çalışma sonucunda kurban % 8,17, zorba % 8,93 olarak tespit etmiştir. Ergün (2011) yapmış olduğu çalışma sonucunda akran zorbalığı durumlarına bakıldığında %19,2'si kurban, %4,7'si zorba, %5,5'i hem zorba hem kurban ve %70,6'sı ise hiçbir gruba girmediklerini tespit etmiştir. Gökler (2007) yapmış olduğu 'İlköğretim Öğrencilerinde Akran Zorbalığının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi' çalışmasında, öğrencilerin %10,10' unun zorba, %27,30' unun kurban, %20,90' ının zorba/kurban olduğunu tespit etmiştir.

Ertan (2012) yapmış olduğu çalışma ile zorba olanların oranı %5,6, kurban olanların oranı %21,9, zorba/kurban olanların oranı %6,6 ve zorbalığa katılmayanların oranı ise %67 olarak tespit etmiştir. Ünalmiş (2010) yapmış olduğu çalışma ile; % 9,96 zorba, % 25,08 kurban, % 33,38 zorba/kurban ve % 31,58 nötr olarak tespit etmiştir. Atik (2006) 6, 7, ve 8. sınıf öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada kurban oranı %21,3 olarak tespit etmiştir. Özen (2012) çalışmasında, % 8 kurban, % 6 zorba ve % 5,5 ise zorba-kurban olarak tespit etmiştir. Bu oranlar bu

çalışmaya göre daha düşük olduğu görülmektedir. Pişkin (2003) yapmış olduğu çalışma sonucunda öğrencilerin %35'ini kurban, %6'sını zorba %30'unu zorba/kurban olarak tespit etmiştir. Pişkin' in çalışmasına göre, bu çalışmadaki bölgelere göre, kurban oranının Etiler Bölgesi oranına yakın olduğu, zorbalık oranının her iki bölgeden daha düşük olduğu, zorba/kurban oranının da her iki bölgeden daha yüksek olduğu görülmektedir.

5.3. Akran Zorbalığı Tiplerine Göre Analizlerin Değerlendirilmesi

Doğrudan Fiziksel Zorbalık; Etiler Bölgesi olanların %16,8, Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların %14,5 olarak tespit edilmiştir. Doğrudan Sözel Zorbalık; Etiler Bölgesi olanların %8,9, Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların %10,5 olarak tespit edilmiştir. Dolaylı İlişkisel Zorbalık; Etiler Bölgesi olanların %18,8, Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların %12,9 olarak tespit edilmiştir. Dolaylı Aile Kökeni, İnanç Zorbalığı; Etiler Bölgesi olanların %5,0, Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların %3,2 olarak tespit edilmiştir. Dolaylı Cinsel Zorbalık; Etiler Bölgesi olanların %6,9, Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların %4,8 olarak tespit edilmiştir. Dolaylı Siber Zorbalık; Etiler Bölgesi olanların %9,9, Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların %22,6 olarak tespit edilmiştir (Tablo 4.1, Tablo 4.2, Tablo 4.3, Tablo 4.4, Tablo 4.5, Tablo 4.6).

Akran zorbalığına maruz kalanların doğrudan fiziksel zorbalık, dolaylı ilişkisel zorbalık, dolaylı siber zorbalık, doğrudan sözel zorbalık oranları her iki bölgede de daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Kepenekçi ve Çinkır (2001) yapmış oldukları çalışma sonucuna göre; öğrencilerin % 44'ünün sözel, % 30'nun fiziksel, % 18'nin duygusal ve % 9'unun da cinsel zorbalığa maruz kaldıklarını tespit etmiş olup, bu çalışmadaki oranlardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Totan (2008), Atik (2006) da yapmış oldukları çalışmalarda bu değerlere benzer sonuçlar tespit etmiştir. Li (2007) Kanada'da yapmış olduğu çalışmada araştırmasında %27,3 e-posta aracılığıyla siber zorbalığa maruz kaldığı, %36,4 sohbet odalarında siber zorbalığa maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Fiziksel zorbalık, sözel zorbalık, duygusal zorbalık ve cinsel zorbalık okulda zorbalık söz konusu olduğunda daha çok karşılaşılan zorbalık türleridir (Ünalmiş 2010).

Özkan ve Çifci (2010) yapmış oldukları çalışmaya göre, öğrencinin %33,9 sözel zorbalığa, %32,9 fiziksel zorbalığa, %29,2 duygusal zorbalığa ve %16,9'unun ise cinsel zorbalığa maruz kaldığını tespit etmiştir. Ergün (2011) yapmış olduğu çalışma sonucunda; öğrencilerin %26,7' si doğrudan sözel zorbalığa, %25,7' si dolaylı ilişkisel zorbalığa, %19,3' ü doğrudan fiziksel zorbalığa, %10,6' sı dolaylı olarak cinsel içerikli zorbalığa, %6,9' u dolaylı olarak aile kökenden dolayı zorbalığa ve %5,2' si ise siber zorbalığa maruz kaldıklarını tespit etmiştir. Sipahi (2008) yapmış olduğu çalışmada %17,1 doğrudan fiziksel zorbalık, %27,1 doğrudan sözel zorbalık, %16,1 dolaylı ilişkisel zorbalık, %5,8 dolaylı aile kökeni – inanç zorbalığı olarak tespit etmiştir.

5.4. Akran Zorbalığının Meydana Geldiği Yerlerin Değerlendirilmesi

Okul bahçesinde/spor sahası; Etiler Bölgesi olanların %44,6, Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların %26,6 olarak tespit edilmiştir. Koridorlarda/merdivenlerde; Etiler Bölgesi olanların %16,8, Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların %16,9 olarak tespit edilmiştir. Sınıfta (öğretmen sınıf içindeyken); Etiler Bölgesi olanların %3,0, Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların %5,6 olarak tespit edilmiştir. Sınıfta (öğretmen sınıfta yokken); Etiler Bölgesi olanların %31,7, Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların %22,6 olarak tespit edilmiştir. Tuvalette; Etiler Bölgesi olanların %4,0, Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların %1,6 olarak tespit edilmiştir. Spor salonunda/soyunma odasında/duşta; ile Etiler Bölgesi olanların %1,0, Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların %1,6 olarak tespit edilmiştir. Okula giderken veya gelirken yolda; ile Etiler Bölgesi olanların %16,8, Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların %16,1 olarak tespit edilmiştir. Okulun otobüs durağında; Etiler Bölgesi olanların %5,0, Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların %0,8 olarak tespit edilmiştir. Okul servisinde; Etiler Bölgesi olanların %3,0, Gaziosmanpaşa Bölgesi olanların %2,4 olarak tespit edilmiştir (Tablo 5).

Akran zorbalığının meydana geldiği yerler okul bahçesinde/spor sahası, koridorlarda/merdivenlerde, sınıfta (öğretmen sınıfta yokken), okula giderken veya gelirken yolda oranları her iki bölgede de yüksek tespit edilmiştir. Bilgin ve Kartal (2009) yapmış olduğu çalışmaya göre, öğretmenler zorbalığın en fazla %77,8

bahçede, öğrencilerin %33,8' ü ile velilerin %45,3' ü sınıfta yaşandığını bildirmiştir. Kepenekçi ve Çinkır (2001) yaptıkları çalışma sonucunda Türk öğrencilerinin akran zorbalığına maruz kaldıkları yer olarak en yüksek sınıfın içinde, okulun koridorları, okul dışı alanlar ve okulun oyun alanları olarak tespit etmiştir.

Ünalmiş (2010) en fazla sınıfta zorbalığa maruz kaldığını tespit etmiştir. Sipahi (2008) yaptığı çalışmada en fazla oranlar sırasıyla sınıfta (öğretmen sınıfta değilken), bahçede/spor sahası, okula giderken ya da okuldan dönerken, koridorlar/merdivenler, tuvalette, spor salonu ya da dolap odası olarak tespit etmiştir.

Ergün (2011) yaptığı araştırma sonucunda; %26,6 oyun yerinde/spor sahasında, %14,8 koridorlarda/merdivenlerde, %16,9 sınıfta öğretmen olmadığı zaman olarak tespit edilmiştir. Pişkin (2002), Tekin (2006), Öğrencilerin en fazla akran zorbalığına maruz kaldıkları yerleri; sınıf okul bahçesi, tuvalet ve koridor olduğunu tespit etmiştir. Craig, Pepler ve Atlas (2000) gözlem yöntemi ile yapmış oldukları çalışma sonucuna göre, en fazla oyun alanlarında (okul bahçesi) ve sınıf içinde zorbalık olaylarına maruz kaldığını ve zorbalığın başlatıldığını tespit etmiştir. Gökler (2007) zorbalık olaylarının en fazla %62,24 oyun alanı ya da okul bahçesinde uğrandığını tespit etmiştir.

5.5. Akran Zorbalığına Maruz Kaldığında Kimlerle Paylaştığının Değerlendirilmesi

Etiler Bölgesi olanların %10,9 maruz kaldım kimseye söylemedim, %58,4 maruz kaldım birilerine söyledim; Gaziosmanpaşa Bölgesi %4,0 maruz kaldım kimseye söylemedim, %46,0 maruz kaldım birilerine söyledim olarak tespit edilmiştir. Etiler Bölesi' nde en fazla %32,7 oranla arkadaşlara, Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde ise en fazla %22,6 oranla sınıf öğretmenine söylendiği tespit edilmiştir. Etiler Bölgesi' nde %22,8, Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde %22,6 sınıf öğretmenine söyleme oranı olduğu ve her iki bölgede de çok yakın oranlarda olduğu, anne– baba– diğer veliler oranları Etiler Bölgesi' nde %22,8, Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde %19,4 olarak tespit edilmiştir (Tablo 6).

Sipahi (2008) 6.ve 7. sınıflarla yapmış olduğu çalışmada zorbalığa uğradığını %49,7' si arkadaşlarına, %29' u öğretmenlerine söylediklerini tespit etmiştir. Bu çalışmada arkadaşlara ve sınıf öğretmenine söyleme oranlarından az daha yüksek olduğu görülmektedir. Ergün (2011) yapmış olduğu çalışmada %27,8 arkadaşlarına, %25,3 anne ve/veya babasına, %16,9 sınıf öğretmenine söylediğini tespit etmiştir.

5.6. Sosyo – Demografik Özelliklere Göre Akran Zorbalığı Değerlendirilmesi

5.6.1. Öğrencilerin Yaş İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Yaş ile akran zorbalığı arasındaki ilişkiye bakıldığında; Etiler Bölgesi' nde olanların; en fazla kurban oranı (%54,3) 14 yaş, en fazla zorba oranı (%63,6) 13 yaş, en fazla zorba/kurban oranı (%46,7) 14 yaş olarak tespit edilmiştir (Tablo 10). Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde ise; en fazla kurban oranı (%64,9) 13 yaş, en fazla zorba oranı (%70,0) 14 yaş, en fazla zorba/kurban oranı (%72,2) 13 yaş olarak tespit edilmiştir (Tablo 11). Zorba ve kurbanlar genelde aynı yaş ya da sınıf düzeyinde olurlar (Seals ve Young, 2003). Boulton ve Smith (1994) ortaokul öğrencileri ile yapmış oldukları çalışma sonucuna göre; %12,7 zorba, %17,1 kurban, %4,4 zorba/kurban olarak tespit etmiştir.

5.6.2. Öğrencilerin Cinsiyet İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Cinsiyet ile akran zorbalığı arasındaki ilişkiye bakıldığında; Etiler Bölgesi' nde en fazla zorba, kurban, zorba/kurban oranlarının erkeklerde olduğu ve bu oranlar %54,3 kurban, %63,6 zorba, %66,7 zorba/kurban; kızlarda ise %45,7 kurban, %36,4 zorba, %33,3 zorba/kurban olarak tespit edilmiştir (Tablo 12). Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde ise; en fazla kurban ve zorba/kurbanların erkeklerde, zorba oranının en fazla kızlarda olduğu ve bu oranlar %51,4 kurban, %60,0 zorba, %83,3 zorba kurban olarak tespit edilmiştir (Tablo 13). Erkeklerin hem zorbalığa maruz kalma hem de zorbalık yapma yüzdeleri kızlara oranla anlamlı derecede yüksektir (Çayırdağ,2006).

M. Ünalmiş (2010) yapmış olduğu çalışmaya göre en fazla sözel şiddete %10,2, duygusal şiddete %6,3 uğradıklarını belirtirken fiziksel şiddete uğradığını belirtenlerin oranı %4,0 olarak tespit etmiştir. Güner (2009) yapmış olduğu çalışma sonucuna göre kızların %27,6'sı, erkeklerin %16,1'i kurban; kızların %57,9'u, erkeklerin %73,8'i zorba/kurban olarak tespit etmiştir. Ergün (2011) yapmış olduğu çalışmaya göre bu araştırmadaki cinsiyete göre akran zorbalığı dağılımları kız ve erkeklere daha fazla orandadır. Bulgurcu (2011) yapmış olduğu çalışmaya göre kurban oranının kızlarda %21,9, erkeklerde %17,8 olduğu, zorba oranlarının kızlarda %0,3 erkeklerde %3,7, zorba/kurban oranı kızlarda %3,4, erkeklerde %12,8 olarak tespit etmiştir.

Sipahi (2008) çalışmasının sonucuna göre, zorba kızların oranı %15,1, zorba erkeklerin oranı %25,1, kurban kızların oranı %41,7, kurban erkeklerin oranı %42,5 olarak tespit etmiştir. Bu çalışma oranları Sipahi' nin yapmış olduğu çalışmanın sonucuna göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Kocaşahan (2012) lise ve üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada yapmış olduğu çalışmaya göre, kızların %11 kurban, %11,2 zorba ve %5,4 zorba/kurban olduğunu; erkeklerin %27,3 zorba, % 15,5 kurban ve %10,7 zorba/kurban olarak tespit etmiştir. Uygulama açısından zorbaca davranışlar incelendiğinde, erkek öğrenciler daha fazla zorbaca davranışlar göstermektedir (Olweus, 1994).

Akran zorbalığı tiplerine göre cinsiyet arasındaki ilişkiye bakıldığında; doğrudan fiziksel zorbalık, doğrudan sözel zorbalık, dolaylı ilişkisel zorbalık ve dolaylı cinsel zorbalık oranları erkeklerde daha fazla olduğu; dolaylı aile kökeni – inanç zorbalığının kızlarda fazla olduğu; dolaylı siber zorbalığın her iki cinsiyette de eşit oranda olduğu görülmektedir (Tablo 12.1, Tablo 12.2, Tablo12.3, Tabla12.4, Tablo 12.5, Tablo 12.6). Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde ise; doğrudan fiziksel zorbalık, doğrudan sözel zorbalık, dolaylı aile kökeni – inanç zorbalığının, dolaylı siber zorbalığı ve dolaylı cinsel zorbalık oranları erkeklerde daha fazla olduğu; dolaylı ilişkisel zorbalık, kızlarda fazla olduğu görülmektedir (Tablo 13.1, Tablo13.2, Tablo13.3, Tabla13.4, Tablo 13.5, Tablo 13.6). Pişkin (2003) yapmış olduğu çalışmada erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla zorbalık olaylarında yer aldıklarını tespit etmiştir.

Özen (2012) yapmış olduğu çalışmaya göre erkeklerin kızlara göre daha zorba olduğunu erkeklerin kızlardan daha fazla ilişkisel, fiziksel, sosyal dışlama, sözel, kişisel eşyalara saldırı ve korkutma/sindirme yoluyla zorbalık yaptıklarını tespit etmiştir. Ertan (2012) yapmış olduğu çalışmaya göre kızların daha çok sözel zorbalığa maruz kaldığını ve daha az genel zorbalık yaptıklarını, erkeklerin ise daha çok genel ve sözel zorbalık türlerini kullandıklarını tespit etmiştir. Wolke, Woods ve Stanford (2001) erkeklerin kızlara göre daha fazla fiziksel zorbalığa maruz kaldıklarını, kızların da erkeklere göre daha fazla haklarında dedikodu çıkarılması ya da cinsellikle alakalı sözler kullanılarak sataşılması şeklinde doğrudan olmayan, dolaylı zorbalık davranışlarına maruz kaldıklarını bildirmişlerdir. Yapılmış olan başka çalışmalara göre, erkekte fiziksel zorbalığın fazla oranda olduğunu, ilişkisel zorbalık oranının da kızlar arasında daha yaygın olarak meydana geldiğini tespit etmiştir (Almeida, 1999; Ostrov ve ark., 2004; Lee, 2009; Dölek, 2002; Nansel ve ark. 2001; Baldry ve Farrington,1999).

Gökler (2007) yapmış olduğu çalışmaya göre, zorbalık ve kurbanlık oranlarını cinsiyete göre değerlendirdiğinde, hem zorba, hem de zorba/kurban grubunda erkeklerin daha fazla olduğu saptanmış olup, öğrencilerin en fazla uğradıkları zorbalık türlerini, sözel ve fiziksel zorbalıklar olarak tespit etmiştir. Dölek (2002) yapmış olduğu ‘Öğrencilerde Zorbaca Davranışların Araştırılması ve Bir Önleyici Program Modeli’ çalışmasına göre, erkekler ile kızlar arasında akran zorbalığına maruz kalma oranlarında bir farklılık olmadığını tespit etmiştir.

5.6.3. Öğrencilerin Sınıf Düzeyi İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Sınıf ile akran zorbalığı arasındaki ilişkiye bakıldığında; Etiler Bölgesi’ nde kurban olanların en fazla (%54,3) 7. sınıf, (%45,7) 8. sınıf; zorba olanların en fazla (%63,6) 7. sınıf, (%36,4) 8. sınıf; zorba/kurban olanların en fazla (%66,7) 8. sınıf, (%33,3) 7. sınıf; hiçbirini olanların 18’ i (%45,0) 7. sınıf, (%55,0) 8. sınıf olarak tespit edilmiştir (Tablo 14). Gaziosmanpaşa Bölgesi’ nde kurban olanların en fazla (%70,3) 7. sınıf, (%29,7) 8. sınıf; zorba olanların en fazla (%70,0) 8. Sınıf, (%30,0) 7. sınıf; zorba/kurban olanların en fazla (%77,8) 7. sınıf, (%22,2) 8. sınıf; hiçbirini olanların

(%42,4) 7. sınıf, (%57,6) 8. sınıf olduğu tespit edilmiştir (Tablo 15). Ergün (2011) 6.,7. ve 8. sınıflarla yapmış olduğu çalışma sonucunda, kurban olanların en fazla (%20,4) 7. sınıf, (%15,4) 8. sınıf; zorba oranlarını en fazla (%5,7) 7. sınıf, (%5,3) 8. sınıf; zorba/kurban oranlarını en fazla (%6,4) 8. sınıf, (%4,3) 7. sınıf olarak tespit etmiştir.

Bu çalışmada ki değerler, Ergün' ün yapmış olduğu çalışmadaki değerlerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Ertan (2012), 6., 7. ve 8. sınıflarla yapmış olduğu çalışmaya göre, 8. sınıfların(%6.3) zorba ve (%7.1) zorba/kurban olma statülerinde en fazla orana sahip olduğunu, en fazla kurban olan grubun ise (%23.8) 7. sınıflar; zorbalığa en az katılan grubun ise (%70.4) 6. sınıflar olarak tespit etmiştir.

5.6.4. Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeyi İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Anne eğitim düzeyi ile akran zorbalığı arasındaki ilişkiye bakıldığında; Etiler Bölgesi için, kurban olanların %17,1 ilkokul, %20,0 ortaokul, %51,4 lise, %11,4 üniversite; zorba olanların %9,1 ilkokul, %9,1 ortaokul, %63,6 lise, %18,2 üniversite; zorba/kurban olanların %6,7 okur – yazar, %20,0 ilkokul, %6,7 ortaokul, %33,3) lise, %33,3 üniversite; hiçbiri olanların %2,5 okur – yazar değil, %2,5 okur – yazar, %17,5 ilkokul, %22,5 ortaokul, %37,5 lise, %17,5 üniversite olduğu tespit edilmiştir (Tablo 16). En fazla kurban ve zorba oranı anne eğitim düzeyi lise olduğu, zorba/kurban oranı lise ve üniversite eğitim düzeyinde aynı oranda bulunmuştur.

Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde ise; kurban olanların %5,4 okur – yazar değil, %48,6 ilkokul, %21,6 ortaokul, %24,3 lise; zorba olanların %10,0 okur – yazar değil, %50,0 ilkokul, %20,0 ortaokul, %20,0 lise; zorba/kurban olanların %5,6 okur – yazar, %55,6 ilkokul, %22,2 ortaokul, %11,1 lise, %5,6 üniversite; zorbalık hiçbiri olanların %5,1 okur - yazar değil, %3,4 okur – yazar, %45,8 ilkokul, %30,5 ortaokul, %15,3 lise olarak tespit edilmiştir (Tablo 17). En fazla kurban, zorba ve zorba/kurban oranı ilkokul anne eğitim düzeyinde olanlarda, ilkokul ile ortaokul anne eğitim düzeyinde zorba oranı eşit, kurban oranı ilkokul ile ortaokul eğitim düzeyine yakın oranlarda bulunmuştur.

Ergün (2011) yapmış olduğu çalışmaya göre, kurban ve zorba/kurban grubunda ki öğrencilerin annelerinin üçte birinden fazlası eğitimsiz veya ilkokul mezunu iken, zorba ve üç gruba dâhil olmayan öğrencilerin annelerinin yarısından çoğunun lise ve üzeri eğitime sahip olduğu tespit etmiştir. Bayraktar (2009) yapmış olduğu çalışma sonucuna göre, annenin eğitim durumunun yükselmesiyle hem genel zorbalığın hem de zorbalığın iki alt boyutunun (fiziksel zorbalık ve alay etme) arttığı yönünde bulgular tespit etmiştir.

5.6.5. Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeyi İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Baba eğitim düzeyi ile akran zorbalığı arasındaki ilişkiye bakıldığında; Etiler Bölgesi' nde; kurban olanların %11,4 ilkokul, %14,3 ortaokul, %45,7 lise, %28,6 üniversite; zorba olanların %9,1 ilkokul, %9,1 ortaokul, %45,5 lise, %36,4 üniversite; zorba/kurban olanların %6,7 okur – yazar, %6,7 ilkokul, %6,7 ortaokul, %20,0 lise, %60,0 üniversite; hiçbiri olanların %2,5 okur – yazar değil, %7,5 ilkokul, %12,5 ortaokul, %50,0 lise, %27,5 üniversite olduğu tespit edilmiştir (Tablo 18). En fazla zorba, kurban oranının lise eğitim düzeyinde, en fazla zorba/kurban oranının da üniversite eğitim düzeyinde olduğu görülmektedir.

Gaziosmanpaşa Bölgesi, baba eğitim düzeyi ile zorbalık arasında ki ilişki; kurban olanların %2,7 okur – yazar, %27,0 ilkokul, %37,8 ortaokul, %29,7 lise, %2,7 üniversite; zorba olanların %50,0 ilkokul, %30,0 ortaokul, %20,0 lise; zorba/kurban olanların %5,6 okur – yazar, %33,3 ilkokul, %22,2 ortaokul, %33,3 lise, %5,6 üniversite; hiçbiri olanların %3,4 okur – yazar, %39,0 ilkokul, %30,5 ortaokul, %23,7 lise, %3,4 üniversite olduğu tespit edilmiştir (Tablo19). En fazla kurban oranının ortaokul baba eğitim düzeyinde, en fazla zorba oranının ortaokul eğitim düzeyinde, zorba/kurban oranının hem lise hem ilkokul eğitim düzeyinde eşit oranda olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde ise en fazla zorba, kurban oranının lise eğitim düzeyinde, en fazla zorba/kurban oranının da üniversite eğitim düzeyinde olduğu görülmektedir.

Ergün (2011) kurban ve zorba/kurban grubundaki öğrencilerin babalarının yaklaşık üçte biri eğitimsiz veya ilkokul mezunu iken, zorba ve üç gruba dahil olmayan öğrencilerin babalarının yarısından çoğunun lise ve üzeri eğitime sahip olduğu tespit etmiştir. Bayraktar (2009) Yapmış olduğu çalışma sonucuna göre, baba eğitimi ve alay etme arasında da pozitif yönde bir ilişki olduğunu tespit etmiştir.

5.6.6. Öğrencilerin Anne/Baba Çalışma Durumları İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Anne/baba çalışma durumları ile akran zorbalığı arasındaki ilişkiye bakıldığında, Etiler Bölgesi' nde olanların anne çalışma durumu; kurban olanların %45,7 evet, %54,3 hayır; zorba olanların %36,4 evet, %63,6 hayır; zorba/kurban olanların %73,3 evet, %26,7 hayır; hiçbiri olanların %27,5 evet, %72,5 hayır olarak tespit edilmiştir (Tablo 20). En fazla zorba/kurban oranının olduğu ve çalışan anne durumunda daha fazla olduğu; kurban, zorba oranlarının da çalışmayan anne durumunda daha fazla olduğu görülmektedir.

Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde olanların anne çalışma durumu; kurban olanların %35,1 evet, %64,9 hayır zorba olanların %30,0 evet, %70,0 hayır; zorba/kurban olanların %22,2 evet, %77,8 hayır; zorbalık hiçbiri olanların %28,8 evet, %71,2 hayır olarak tespit edilmiştir (Tablo 21). En fazla zorba/kurban oranı olduğu ve kurban, zorba oranları ile birlikte çalışmayan anne grubunda olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde ise en fazla zorba/kurban oranının olduğu ve çalışan anne durumunda daha fazla olduğu, kurban, zorba oranlarının da çalışmayan anne durumunda daha fazla olduğu görülmektedir.

Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde olanların baba çalışma durumu ile akran zorbalığı arasındaki ilişkiye bakıldığında; kurban olanların %97,3 evet, %2,7 hayır; zorba olanların %100,0 evet; zorba/kurban olanların %94,4 evet, %5,6 hayır; hiçbiri olanların %98,3 evet, %1,7 hayır olarak tespit edilmiştir (Tablo 21).

Kurban, zorba ve zorba/kurban oranlarının çalışan baba grubunda olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde tüm 101 öğrencinin baba çalışma durumu evet

olduğu için ilişkilendirilecek zorbalık durum olmamakla birlikte, baba çalışma durumu Gaziosmanpaşa Bölgesi ile karşılaştırma yapılamamıştır.

5.6.7. Öğrencilerin Anne Mesleği İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Anne mesleği ile akran zorbalığı arasındaki ilişkiye bakıldığında, Etiler Bölgesi' nde; kurban olanların %17,1 memur, %57,1 ev hanımı, %2,9 serbest meslek, %22,9 diğer; zorba olanların %9,1 memur, %63,6 ev hanımı, %27,3 diğer; zorba/kurban olanların %20,0 memur, %26,7 ev hanımı, %20,0 serbest meslek, %33,3 diğer; hiçbiri olanların %7,5 memur, %67,5 ev hanımı, %25,0 diğer olduğu tespit edilmiştir (Tablo 23). Anne meslek grubunda en fazla zorba ve kurban ev hanımı olanlarda, zorba/kurban oranının da en fazla diğer meslek grubunda olduğu görülmektedir.

Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde olanların; kurban olanların %2,7 memur, %64,9 ev hanımı, %5,4 serbest meslek, %27,0 diğer; zorba olanların %70,0 ev hanımı, %30,0 diğer; zorba/kurban olanların %72,2 ev hanımı, %27,8 diğer; hiçbiri olanların %1,7 memur, %71,2 ev hanımı, %6,8 serbest meslek, %20,3 diğer olarak tespit edilmiştir (Tablo 24). En fazla zorba/kurban oranının olduğu ve ev hanımı meslek grubunda olduğu, zorba, kurban oranlarının da en fazla ev hanımı anne meslek grubunda olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde ise en fazla zorba ve kurban ev hanımı anne meslek grubunda olanlarda, zorba/kurban oranının da en fazla diğer meslek grubunda olduğu görülmektedir.

5.6.8. Öğrencilerin Baba Mesleği İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Baba mesleği ile akran zorbalığı arasındaki ilişkiye bakıldığında, Etiler Bölgesi' nde; kurban olanların %14,3 memur, %37,1 serbest meslek, %48,6 diğer; zorba olanların %9,1 memur, %36,4 serbest meslek, %54,5 diğer; zorba/kurban olanların %20,0 memur, %46,7 serbest meslek, %33,3 diğer; hiçbiri olanların %15,0

memur, %40,0 serbest meslek, %45,0 diğ er olarak tespit edilmiştir (Tablo 25). En fazla kurban, zorba oranı diğ er meslek grubunda oldu ğ u, zorba/kurban oranının en fazla oranın serbest meslek grubunda oldu ğ u görülmektedir.

Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde olanların; kurban olanların %2,7 memur, %45,9 serbest meslek, %51,4 diğ er; zorba olanların %10,0 memur, %30,0 serbest meslek, %60,0 diğ er; zorba/kurban olanların %16,7 memur, %5,6 serbest meslek, %77,8 diğ er; hiçbiri olanların %3,4 memur, %35,6 serbest meslek, %61,0 diğ er olarak tespit edilmiştir (Tablo 26). En fazla kurban, zorba, zorba/kurban oranının diğ er meslek grubunda oldu ğ u görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde ise en fazla kurban, zorba oranı diğ er meslek grubunda oldu ğ u, zorba/kurban oranının en fazla oranın serbest meslek grubunda oldu ğ u görülmektedir.

5.6.9. Öğrencilerin Aylık Gelir Durumları/Öğrencilere Göre Ailenin Ekonomik Durumu İle Akran zorbalığı Arasındaki İlişkinin Değ erlendirilmesi

Aylık gelir ile akran zorbalığı arasındaki ilişkiye bakıldığında, Etiler Bölgesi' nde; (%54,5) zorba, (%37,1) kurban, (%60,0) zorba/kurban oranları en fazla 2000TL ve Üzeri aylık gelir olanlarda tespit edilmiştir (Tablo 27). Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde olanların; en fazla kurban (%32,4) ve zorba/kurban oranı (%50,0) 1000 – 1500TL, en fazla zorba oranı (%40,0) 2000TL ve Üzeri aylık gelir grubunda oldu ğ u görülmektedir (Tablo 28).

Pişkin (2003) ilköğretim öğrencileri ile yapmış oldu ğ u çalışma sonucuna göre; sosyo – ekonomik açıdan üst düzeyde olan öğrencilerde zorbalığın daha yaygın oldu ğ unu, kurban ve zorba/kurban oranların düşük sosyo – ekonomik düzeye sahip olanlarda daha fazla oldu ğ unu tespit etmiştir. Glover ve arkadaşları (2000) yapmış oldukları çalışma sonucuna göre, ailenin sosyo – ekonomik düzeyi ile zorbalık davranışı arasında doğrudan bir ilişki olmadığını tespit etmiştir. Kılıç (2010) yapmış oldu ğ u çalışmaya göre, 1 – 499TL arasında gelir düzeyindeki aileye sahip öğrencilerin güç kullanma eğilimlerinin daha fazla oldu ğ unu tespit etmiştir. Sipahi (2008) yapmış oldu ğ u çalışmaya göre, zorbaların düşük, kurbanların yüksek,

zorba/kurbanların düşük ve katılmayanların orta sosyoekonomik düzeyde daha fazla olduklarını tespit etmiştir.

Ünalmiş (2010) yapmış olduğu çalışma sonucuna göre, aile geliri 551 – 870 TL olan öğrencilerin % 26,66 zorba, % 16,66 kurban, % 29,85 zorba kurban, % 8,94 nötr; Aile geliri 871 – 1600 TL olan öğrencilerin % 23,3 zorba, % 39,33 kurban, % 28,35 zorba kurban, % 32,1 nötr; Aile geliri 1601 – 2340 TL olan öğrencilerin % 33,33 zorba, % 12,66 kurban, % 10,94 zorba kurban, % 30 nötr; aile geliri 2341 TL ve üzeri olan öğrencilerin % 1,66 zorba, % 10 kurban, % 6,46 zorba kurban, % 16,33 nötr olarak tespit etmiştir.

Literatürdeki bazı çalışmalarda ailenin sosyoekonomik durumu ile akran zorbalığı arasında ilişki bulunmuş, bazılarında ise bulunmamıştır (Sipahi 2008).

Öğrencilere göre ailenin ekonomik durumu ile akran zorbalığı arasındaki ilişkiye bakıldığında, Etiler Bölgesi' nde; kurban olanların %31,4 orta, %51,4 iyi, %17,1 çok iyi; zorba olanların %9,1 orta, %54,5 iyi, %36,4 çok iyi; zorba/kurban olanların %6,7 düşük, %13,3 orta, %60,0 iyi, %20,0 çok iyi; hiçbiri olanların %25,0 orta, %55,0 iyi, %20,0 çok iyi olarak değerlendirdiği tespit edilmiştir (Tablo 29). En fazla kurban, zorba ve zorba/kurban oranlarının ailesinin ekonomik durumunu iyi olarak değerlendirenlerin olduğu görülmektedir.

Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde ise; kurban olanların %2,7 düşük, %51,4 orta, %37,8 iyi, %8,1 çok iyi; zorba olanların, %40,0 orta, %60,0 iyi; zorba/kurban olanların %33,3 orta, %61,1 iyi, %5,6 çok iyi; hiçbiri olanların %6,8 düşük, %40,7 orta, %45,8 iyi, %6,8 çok iyi olarak değerlendirdiği tespit edilmiştir (Tablo 30). En fazla kurban oranının orta, en fazla zorba ve zorba/kurban oranlarının iyi olarak değerlendirenlerinin olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde ise en fazla kurban, zorba ve zorba/kurban oranlarının ailesinin ekonomik durumunu iyi olarak değerlendirenlerin olduğu görülmektedir.

5.6.10. Öğrencilerin Genel Okul Başarısı İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Genel okul başarısı ile akran zorbalığı arasındaki ilişkiye bakıldığında, Etiler Bölgesi' nde; kurban olanların %2,9 kötü, %40,0 orta, %42,9 iyi, %14,3 çok iyi; zorba olanların %9,1 kötü, %27,3 orta, %54,5 iyi, %9,1 çok iyi; zorba/kurban olanların %6,7 kötü, %53,3 orta, %26,7 iyi, %13,3 çok iyi; hiçbiri olanların %5,0 kötü, %22,5 orta, %55,0 iyi, %17,5 çok iyi olarak tespit edilmiştir. (Tablo 31). En fazla kurban, zorba oranlarının iyi, en fazla zorba/kurban oranının orta olarak genel başarı durumunu değerlendirenlerde olduğu görülmektedir.

Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde ise; kurban olanların %5,4 kötü, %35,1 orta, %43,2 iyi, %16,2 çok iyi; zorbalık zorba olanların %40,0 orta, %50,0 iyi, %10,0 çok iyi; zorba/kurban olanların %44,4 orta, %44,4 iyi, %11,1 çok iyi; hiçbiri olanların %3,4 kötü, %44,1 orta, %47,5 iyi, %5,1 çok iyi olarak tespit edilmiştir (Tablo 32). En fazla kurban ve zorba oranlarının iyi olarak başarı durumunu değerlendirenlerde olduğu görülmektedir. En fazla zorba/kurban oranının orta ve iyi olarak genel başarı durumunu değerlendirenlerde eşit oranda olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi' nde ise en fazla kurban, zorba oranlarının iyi, en fazla zorba/kurban oranının orta olarak genel başarı durumunu değerlendirenlerde görülmektedir.

Sipahi (2008) yapmış olduğu çalışma sonucuna göre, öğrencilerin okul başarılarını değerlendirmeleri en fazla zorba %26,3 ortanın altında, en fazla kurban %48,8 çok iyi, en fazla zorba/kurban %17,7 orta olarak tespit etmiştir. Tura (2008) bireylerin akran zorbalığına maruz kalma puanları arttıkça okul başarısı puanları düşme eğilimi göstermekte ya da akran zorbalığına maruz kalma puanları azaldıkça okul başarısı puanları artış eğilimi gösterdiği sonucuna varmıştır.

5.6.11. Akran Zorbalığı Grupları İle Ailenin Okul Başarısını Nasıl Karşılıdığı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Ailenin okul başarısını nasıl karşıladığı ile akran zorbalığı arasındaki ilişkiye bakıldığında, Etiler Bölgesi' nde; kurban olanların %17,1 kötü, %31,4 orta, %34,3 iyi, %17,1 çok iyi; zorba olanların %18,2 kötü, %54,5 orta, %18,2 iyi, %9,1 çok iyi;

zorba/kurban olanların %53,3 orta, %33,3 iyi, %13,3 çok iyi; hiçbiri olanların %10,0 kötü, %32,5 orta, %42,5 iyi, %15,0 çok iyi olarak tespit edilmiştir (Tablo 33). En fazla iyi oranının hiçbiri grubunda, en fazla orta oranlarının zorba ve zorba/kurban olarak ailelerin başarı durumunu değerlendirenlerde olduğu görülmektedir.

Gaziosmanpaşa Bölgesi'nde ise; kurban olanların %5,4 kötü, %40,5 orta, %29,7 iyi, %24,3 çok iyi; zorba olanların %20,0 kötü, %30,0 orta, %30,0 iyi, %20,0 çok iyi; zorba/kurban olanların %5,6 kötü, %55,6 orta, %27,8 iyi, %11,1 çok iyi; hiçbiri olanların %3,4 kötü, %44,1 orta, %45,8 iyi, %6,8 çok iyi olarak tespit edilmiştir (Tablo 34). En fazla orta oranının kurban ve zorba/kurban olduğu görülmektedir. Zorba oranının en fazla orta ve iyi grubunda olduğu ve eşit oranlarda olduğu, kötü ve çok iyi grubunda da zorba oranının eşit olarak ailelerin başarı durumunu değerlendirenlerde olduğu görülmektedir. Etiler Bölgesi'nde ise en fazla kurban oranının iyi, en fazla zorba ve zorba/kurban oranlarının orta olarak ailelerin başarı durumunu değerlendirenlerde olduğu görülmektedir.

Ergün (2011) ders başarısı en kötü değerlendirilen grup zorba/kurbanlar, ders başarısı iyi değerlendirilen grup ise bu üç gruba dâhil olmayan öğrencilerden oluştuğunu tespit etmiştir.

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. SONUÇ

Bu çalışmada öğrencilere Yeniden Düzenlenmiş Olweus Zorba/Kurban Anketi (YDZ/KA) uygulandı ve aynı anket ile yapılan başka çalışmalar ile benzer sonuçlar tespit edildi. Anket 10 – 16 yaş grubuna hitap etmekte olup, bu çalışmanın örneklem grubunda ki öğrenciler 13 – 14 yaş ağırlığındadır. Anketin tamamı öğrencilere uygulanmış olup, değerlendirmeye 22 sorusu alınmıştır. Anketin daha önce yapılmış olan çalışmalar ile geçerlilik – güvenirlilik çalışmaları bulunmaktadır.

Yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalardaki akran zorbalığına maruz kalanlar, başkalarını akran zorbalığına maruz bırakanlar ve akran zorbalığına hem maruz kalan aynı zamanda maruz bırakanların yaş grupları ile bu çalışmanın yaş grubu uyumludur. Ortaöğretim 7. ve 8. sınıflar ile yapılan çalışmalarda ki 13 – 14 yaş grubunda akran zorbalığı durumları ile benzer sonuçlardadır.

Yapılan çalışmalarda ve uzmanlar tarafından yapılan tanımlamalarda, akran zorbalığı gruplarının sadece zorba ve kurbanın olmadığı, hem zorbalık yapıp hem kendinin de maruz kaldığı zorba/kurban grubu; zorbalığa tanık olduğunda teşvik eden, alkış tutan, destekleyen ya da hiçbir şey yapmadan olup bitene bakan seyirci(izleyici) gruplarının olduğunu belirtmiştir.

Bu çalışmanın akran zorbalığı durumuna bakıldığında; her iki bölgede de zorba/kurban grubunun yakın oranda olduğu, hiçbiri grubu iki bölgede de yüksek

orandadır. Zorba grubu ve kurban grubu Gaziosmanpaşa Bölgesi' ne göre, Etiler Bölgesi' nde daha fazla orandadır. Cinsiyet ile akran zorbalığı arasındaki ilişkiye bakıldığında; Etiler Bölgesi' nde en fazla zorba, kurban, zorba/kurban oranlarının erkeklerdedir. Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde ise; en fazla kurban ve zorba/kurbanların erkeklerde, zorba oranı en fazla kızlarda bulunmuştur. Yapılan yurt içi ve yurt dışındaki bazı çalışmalar ile sonuçlar uyumludur.

Akran zorbalığına maruz kalanların doğrudan fiziksel zorbalık, dolaylı ilişkisel zorbalık, dolaylı siber zorbalık, doğrudan sözel zorbalık oranları her iki bölgede de daha fazla bulunmuştur. Kimi yurt içi ve yurt dışı çalışmalarıyla da uyumluluk göstermekle birlikte, bazı çalışmalara göre daha düşük oranlarda olduğu da tespit edilmiştir. Etiler Bölgesi' nde; doğrudan fiziksel zorbalık, doğrudan sözel zorbalık, dolaylı ilişkisel zorbalık ve dolaylı cinsel zorbalık oranları erkekler daha fazla yapmaktadır. Dolaylı aile kökeni – inanç zorbalığını kızlar daha fazla yapmakta ve dolaylı siber zorbalığı her iki cinsiyette eşit oranda yapmaktadır.

Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde; doğrudan fiziksel zorbalık, doğrudan sözel zorbalık, dolaylı aile kökeni – inanç zorbalığının, dolaylı siber zorbalığı ve dolaylı cinsel zorbalık oranları erkeklerde daha fazla; dolaylı ilişkisel zorbalık, kızlarda fazla bulundu.

Nerede akran zorbalığına uğradıkları ile bölge arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Her iki bölgede de okul bahçesi/spor sahasında zorbalığa uğrama daha fazla bulunmuş olup, sonra sırasıyla sınıfta (öğretmen sınıfta yokken), koridorlarda/merdivenlerde akran zorbalığına maruz kalınmıştır. Yurt içinde ve yurt dışında yapılan başka çalışmalara göre de bu sonuç uyumludur.

Akran zorbalığına maruz kaldıklarında, Etiler Bölgesi' nde en fazla arkadaşlarıyla, Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde en fazla sınıf öğretmenini ile paylaşmışlardır. Her iki bölgede de sınıf öğretmenine söyleme oranı birbirine çok yakındır. Anne – baba – diğer velilere söyleme oranları Etiler Bölgesi' nde Gaziosmanpaşa Bölgesi' ne göre az daha fazladır. Genel olarak yapılan çalışmalarda da bu sonuca varılmıştır.

Etiler Bölgesi' nde, en fazla kurban ve zorba oranı anne eğitim düzeyi lise olanlarda, zorba/kurban oranı lise ve üniversite eğitim düzeyinde aynı orandadır. Zorba oranı ilkokul ile ortaokul eğitim düzeyinde olanlarda, okur – yazar ile ortaokul eğitim düzeyindeki zorba/kurban oranının aynı olup ilkokuldan daha düşük orandadır. Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde; en fazla kurban, zorba ve zorba/kurban oranı ilkokul anne eğitim düzeyinde olanlarda, ilkokul ile ortaokul anne eğitim düzeyinde zorba oranı eşittir. Bölgelere göre anne eğitim düzeyine göre akran zorbalığı durumları farklılık göstermekle birlikte, her iki bölge sonucunun başka çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Etiler Bölgesi' nde en fazla zorba, kurban oranının baba eğitim düzeyi lise, en fazla zorba/kurban oranının da üniversite eğitim düzeyinde bulunmuştur. Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde, en fazla kurban oranının ortaokul baba eğitim düzeyinde, en fazla zorba oranının ortaokul eğitim düzeyinde, zorba/kurban oranının hem lise hem ilkokul eğitim düzeyinde eşit orandadır.

Etiler Bölgesi' nde çalışan anne durumunda en fazla zorba/kurban olup; kurban, zorba oranlarının da çalışmayan anne durumunda daha fazladır. Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde çalışmayan anne grubunda en fazla zorba/kurban olup; kurban, zorba çalışmayan anne grubunda fazladır. Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde, kurban, zorba ve zorba/kurban oranlarının çalışan baba grubundadır. Etiler Bölgesi' tüm öğrencilerin baba çalışma durumu evet olduğu için ilişkilendirilecek zorbalık durum olmamakla birlikte, baba çalışma durumu ile karşılaştırma yapılamamıştır.

Etiler Bölgesi' nde anne meslek grubunda en fazla zorba ve kurban ev hanımı, zorba/kurban oranının da en fazla diğer meslek grubundadır. Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde en fazla zorba/kurban oranının olduğu ve ev hanımı meslek grubunda, zorba, kurban oranlarının da en fazla ev hanımı anne meslek grubundadır. Baba meslek durumu ile akran zorbalığı arasındaki ilişki ise, Etiler Bölgesi' nde en fazla kurban, zorba oranı diğer meslek grubunda, zorba/kurban oranının en fazla oranın serbest meslek grubundadır. Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde en fazla kurban, zorba, zorba/kurban oranının baba meslek durumu diğer grubundadır.

Etiler Bölgesi' nde; zorba, kurban, zorba/kurban oranları en fazla 2000TL ve Üzeri aylık gelir olanlardadır. Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde; en fazla kurban ve

zorba/kurban oranı 1000 – 1500TL, en fazla zorba oranı 2000TL ve Üzeri aylık gelir grubundadır. Etiler Bölgesi’ nde; en fazla kurban, zorba ve zorba/kurban grupları ailesinin ekonomik durumunu iyi olarak değerlendirirken, Gaziosmanpaşa Bölgesi’ nde; en fazla kurban oranı orta, en fazla zorba ve zorba/kurban oranları ailesinin ekonomik durumunu iyi olarak değerlendirmiştir. Yapılan kimi çalışmalarda da sosyoekonomik durumu yüksek olanlarda zorbalık oranlarının yüksek olduğunu, kimi çalışmalar ise sosyoekonomik düzey düştükçe zorbalık durumunun arttığı sonucuna varmıştır. Bu çalışma sonucundaki örneklemeler sonuç itibari ile başka çalışmalar ile uyumludur.

Etiler Bölgesi örneğinde ki öğrenciler, genel başarı durumunu en fazla kurban ve zorba oranları iyi; en fazla zorba/kurban grupları orta olarak değerlendirmiştir. Gaziosmanpaşa Bölgesi örneğinde ki öğrenciler ise, genel başarı durumlarını en fazla kurban ve zorba grupları iyi olarak değerlendirmiştir. En fazla zorba/kurban oranı orta ve iyi olarak genel başarı durumunu değerlendirmiştir.

Etiler Bölgesi’ nde ki öğrencilerin; ailelerinin başarı durumlarını nasıl değerlendirdiğini hiçbiri grubunda en fazla iyi olarak değerlendirirken, en fazla zorba ve zorba/kurban grupları orta olarak değerlendirdiğini belirtmiştir. Gaziosmanpaşa Bölgesi’ nde ki öğrenciler ise; kurban ve zorba/kurban grupları en fazla orta olarak değerlendirdiklerini, orta ve iyi oranının en fazla zorba grubunda, eşit oranlarda değerlendirdiklerini belirtmiştir. Kötü ve çok iyi olarak zorba oranı eşittir.

Sevmediği bir öğrenciye akran zorbalığı yapıldığında kendisinin de katılma oranının her iki bölgede de çok yakın oranlarda, Gaziosmanpaşa Bölgesi’ ne göre, belki ve bilmiyorum oranı Etiler Bölgesi’ nde daha fazladır. Etiler Bölgesi’ nde; öyle düşünmüyorum, hayır ve kesinlikle hayır oranları Gaziosmanpaşa Bölgesi’ nden daha fazla oranlardadır (Tablo 7).

Bölgelere göre öğrencilerin kendi yaşıtı başka öğrenciye akran zorbalığına maruz kaldığında/gördüğünde verdiği tepki durumu; Etiler Bölgesi’ nde akran zorbalığı yapılan çocuğa öyle ya da böyle yardım etmeye çalışırım daha yüksek oranda, yaşıtı olan öğrenciye yapılan zorbalığı fark etmeyen öğrenci oranı Gaziosmanpaşa Bölgesinde daha fazla orandadır. Her iki bölgede de bir şey yapmam, fakat akran zorbalığı yapılmasının kabul edilir olduğunu düşünürüm, sadece ne olup

bittiğine seyirci olurum, bir şey yapmam, fakat akran zorbalığı yapılmasının kabul edilir olmadığını, yardım etmem gerektiğini düşünürüm oranlarının birbirlerine çok yakın orandadır (Tablo 8).

Bölgelere göre öğrencilerin okulda başka öğrenciler tarafından akran zorbalığı yapılmasından korkma durumu; hiçbir zaman oranı her iki bölgede de eşit oranda, Gaziosmanpaşa Bölgesine göre; nadiren ve çok sık oranı Etiler Bölgesi' nde az daha fazla orandadır. Etiler Bölgesi' ne göre, sık sık oranı Gaziosmanpaşa Bölgesi' nde daha fazla orandadır (Tablo 9).

6.2. ÖNERİLER

Çocukların aile ortamından sonra en fazla zamanını geçirdiği alanlardan biri de okullardır. Okulda, akran grupları arasında yaşanan akran zorbalığı konusunda yurt içinde ve yurt dışında yapılan birçok çalışmaya ulaşmak mümkündür. Akran zorbalığı günümüzde birçok çalışmaya konu edilmiş olup, sonuçları benzer özellikler göstermiştir. Akranlar arasında yaşanan bu zorbalık durumları olumsuz sonuçlara neden olmakla birlikte, bireyler üzerinde ileriki yaşamlarını da etkileyecek kötü sonuçlar doğurmaktadır. Yapılan araştırmalar ve tanımlamalara bakıldığında zorbalığın süreklilik gösterip göstermediği, güç dengesizliğinin olduğu, kasıtlı – bilinçli olması önemli bir ayırıcı nokta ve unsurdur.

Akran zorbalığı kişiler üzerinde negatif etkiler yaratmakta ve zorbalığın her şekli kişinin ileriki yaşamını etkilemektedir. Sadece bir kereye mahsus yapılan, şaka mahiyetinde olan eylemler akran zorbalığı değildir Öğrenciler arasında yaşanan her eylem, şaka olarak mı yoksa gerçekten bir zorbalık mı olduğu hususunda bilgiler verilmelidir. Her şakayı zorbalık, her zorbalığı da şaka olarak algılamamaları için bilinçlendirilmelidir.

Zorbalığın konu edildiği yurt içi ve yurt dışında ki çalışmalar incelendiğinde, genel olarak hepsinde benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Okullarda yaşanan zorbalık olaylarını kimi çalışmalar “akran istismarı” olarak adlandırılırken, bu çalışmada “akran zorbalığı” olarak adlandırılmıştır.

Geçmişten günümüze gelen ve gittikçe yaygınlaşan okul içinde meydana gelen akranlar arasındaki zorbalık olayları artış göstermektedir. Öğrencilere akran zorbalığı hakkında bilgiler verilmelidir. Onların bu konuda hem aile içinde ebeveynler tarafından hem de okul yönetimindeki çeşitli yetkiler tarafından eğitilmesi ile daha sağlıklı iletişimlerin kurulmasının temeli kurabilir.

Okullarda akran zorbalığını önlemeye yönelik programlar oluşturulmalı ve bu programlar oluşturulmadan önce akran zorbalığının boyutlarının, altında yatan sebeplerinin, sonuçlarının iyice araştırılması daha verimli sonuçlar doğurabilir. Aileler ve okul içinde her statüde çalışan personel, akran zorbalığı hakkında daha bilinçli şekilde yol alabilmeleri adına, her öğrencinin gidişatı hakkında birlikte kafa yormalı, her öğrencinin durumu hakkında birikimlerini birleştirmelidir.

Bu çalışmada da görüldüğü gibi akran zorbalığı durumunun sıklığı ve gruplarının azımsanmayacak oranlarda olduğu görülmektedir. Okul içinde akran zorbalığının meydana geldiği yerler öğrenciler tarafından belirtilmiş olup, en fazla nerelerde akran zorbalığının meydana geldiğini okul idarecileri, öğretmenler tespit etmeli ve bu yerlerde güvenliği sağlayacak önlemler almalıdır.

Alınacak önlemler ve bu önlemlere yönelik yapılacak programlar uzun vadeli etkisi sürecek şekilde olmalıdır. Okul yönetimi, aile ile sınırlı kalmadan öğrencilerle beraber ortaklaşa bir paylaşım içinde gerçekleştirilmelidir.

Öğrenciler arasında sadece fiziksel zorbalık değil, dolaylı ilişkisel zorbalık, doğrudan sözel zorbalık oranları her iki bölgede de daha fazla bulundu. Ayrıca teknolojinin gün geçtikçe artması ve yayılması sonucunda dolaylı siber zorbalık oranları da yüksek bulundu. Öğrenciler arasında yaşanan bu zorbalık türleri göz önünde bulundurularak bunlarında alt sebeplerine inilerek yapılacak yeni çalışmalar ile katkı sağlanabilir.

Öğrencilerin bir kısmı, okul dışında da zorbalığa maruz kaldığı yerleri belirtmiş olup, bu çalışma okul içindeki akran zorbalığını ele almıştır. Yapılacak yeni çalışmaların okul dışında da akran zorbalığının meydana geldiğini göz önünde bulundurarak araştırmalar yapılabilir.

Anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, anne ve baba meslek durumuna göre, çeşitli değişkenler açısından kişinin yaşadığı ebeveyn nitelikleri ile akran zorbalığı ile ilişkisi üzerine yeni çalışmalar yapılabilir.

Akran zorbalığı; günümüzde de hem Türkiye’ de hem dünyada yaygınlaşan önemli bir konudur. Okullar var olduğundan bu yana ne yazık ki akran zorbalığı öğrenciler arasında mevcut bir sorundur. Öğrencilerin sağlıklı bireyler haline gelebilmesi ve toplum için daha faydalı bireyler olabilmesi adına, eğitim ve öğretim gördüğü, zamanının büyük bir kısmını geçirdiği okul ortamında sağlıklı ilişkilerin temeli atılmalıdır.

7. BÖLÜM

KAYNAKÇA

- Abay, E. & Tuğlu, C. (2000). ‘‘Şiddet Ve Agresyonun Nörobiyolojisi’’. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 3(1), 21-25.
- Acar, T. (2009). ‘‘Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinde Akran Zorbalığı Ve Psikolojik Belirtiler’’. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı, Ankara.
- Aladağ, M., Tezer, E. (2007). ‘‘Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Akran Danışmanlığı Programı İçin İhtiyaç Taraması Çalışması’’. *Ege Eğitim Dergisi*, 8(2), 19-35.
- Albayrak, S. (2012). ‘‘Okulda Uygulanan Zorbalığı Önleme Programının Zorbalığın Azaltılmasında Etkisi’’. Yayımlanmış Doktora Tezi, T. C. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul.
- Almeida, A. M. T. (1999). Portugal. In P. K. Smith, Morita, Y., Junger J. – Tas, Olweus, D., Catalano, R. and Slee, P. (1999) (eds.), ‘‘The Nature of School Bullying’’. A Crossnational Perspective, London, New York: Routledge, 174-186.

- Anderson, C.A., & Bushman, B. J. (2002). ‘*Human Aggression*’ . *Annu. Rev. Psychol.*, 53, 27–51.
- Andreou, E. (2001), ‘*Bully/Victim Problems And Their Association With Coping Behaviour In Conflictual Peer Interactions Among School-Age Children*’, *Educational Psychology* 21 (1), s. 59-66.
- Atik, G. (2006) ‘*The Role Of Locus Of Control, Self-Esteem, Parenting Style, Loneliness, And Academic Achievement In Predicting Bullying Among Middle School Students*’. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler, Ankara.
- Atkinson, R.L., Atkinson, R.C., Smith, E.E., Bem, D.J., & Nolen-Hoeksema, S. (1995). ‘*Psikolojiye Giriş*’. Çev: Yavuz Alogan. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Ayas, T. (2008). ‘*İlköğretim Okullarına Yönelik Geliştirilen Zorbaca Davranışları Önleme Programının Etkinliğinin Test Edilmesi*’. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ayas, T., Horzum, M. B. (2011). ‘*Öğretmenlerin Sanal Zorbalık Algılarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*’. Eğitim Bilimleri Uluslararası Online Dergisi, 3(2), 619-640.
- Baldry, A.C. (2003). ‘*Bullying In Schools And Exposure To Domestic Violence*’. *Child Abuse And Neglect*, 27, 713–732.
- Baldry, A. C. and Farrington, D. P. (1999). ‘*Types Of Bullying Among Italian School Children*’. *Journal Of Adolescence*, 22, 423-426.
- Barone, F. J. (1997), ‘*Bullying in School: It Doesn't Have to Happen*’, *The Phi Delta Kappan*, 79 (1), 80-82.

- Baumrind, D. (1980). ‘*New Directions In Socialization Research*’. American Psychologist, 35(7), 639-652.
- Bayar, Y. (2010). ‘*Okul Sosyal İklimi İle Geleneksel Ve Sanal Zorbalık Arasındaki İlişkiler: Genellenmiş Akran Algısının Aracı Rolü*’. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Gelişim Psikolojisi Bilim Dalı, Ankara.
- Bayraktar, F. (2009). ‘*Ergenlerin Zorba Ve Kurban Davranışlarında Birey, Aile, Akran Ve Okula Dair Özelliklerin Rolü: Bütüncül Bir Model Önerisi*’. Yayımlanmış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Gelişim Psikolojisi Bilim Dalı, Ankara.
- Bayraktar, F. (2007). ‘*Olumlu Ergen Gelişiminde Ebeveyn/Akran İlişkilerinin Önemi*’. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 14(3), 157-166.
- Bernstein, J.Y. ve Watson, M.W. (1997). ‘*Children Who Targets Of Bullying: A Victim Pattern*’. Journal of Interpersonal Violence, 12, 483-498.
- Bilgin, A., Kartal, H. (2008) ‘*Öğrenci, Veli Ve Öğretmen Gözüyle İlköğretim Okullarında Yaşanan Zorbalık*’. <http://ilkogretimOnline.Org.Tr/Vol7say2.Html> (15.06.2008).
- Blahutková, M., Charvát, M. (2008). ‘*Bullying In Schools*’. School and Health, Social And Health Aspects Of Health Education, 21, 141-147.
- Borg, M.G. (1998). ‘*The Emotional Reactions Of School Bullies And Their Victims*’. Educational Psychology, 18,433-444.
- Boulton, M. J., Peter K. S. (1994). ‘*Bully/Victim Problems In Middle-School Children: Stability, Self – Perceived Competence, Peer-Perceptions And Peer-Acceptance.*’ British Journal Of Developmental Psychology,12, 315-329.

- Bowes, L., Arseneault, L., Maughan, B., Taylor, A., Caspi, A., Moffitt, T. E. (2009). “*School, neighborhood and family factors are associated with children’s bullying involvement: A nationally representative longitudinal study*”. Journal of the American Academy of Child and Adolescence Psychiatry, 48(5), 545-553.
- Bulgurcu, S. (2011). “*İstanbul İlinde Bir İlköğretim Okulunda 6–8. Sınıflarda Akran Zorbalığı Sıklığının Araştırılması*”. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, T.C. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Aile Sağlığı Anabilim Dalı Ana- Çocuk Sağlığı Programı, İstanbul.
- Butler, D., Kift, S., Campbell, M. (2009). “*Cyber Bullying In Schools and the Law: Is There an Effective Means of Addressing the Power Imbalance?*”. Murdoch University Electronic Journal of Law, 16(1), 1-31.
- Cowie, H. ve Sharp, S. (1994). “*How To Tackle Bullying Through The Curriculum*”. Çinde S. Sonia (Ed.). Tackling Bullying In Your School: A Practical Handbook For Teachers. Londra: Routledge Falmer, 1,41-78.
- Craig, W. M, Pepler, D, Atlas, R. (2000), “*Observations Of Bullying In The Playground And In The Classroom*”, School Psychology International, 21, 22-36.
- Crothers, L. M. ve Levinson, E. M. (2004). “*Assessment Of Bullying: A Review Of Methods And Instruments*”. Journal of Counseling & Development, 82, 496-503.
- Çağrı, R. (2010). “*Zorbalık Yapan Ve Zorbalığa Maruz Kalan Çocukların Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması*”. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, T. C. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji, İstanbul.
- Çalık, T., Özbay, Y., Özer, A., Kurt, T. ve Kandemir, M. (2009). “*İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Zorbalık Statülerinin Okul İklimi, Prososyal*

Davranışlar, Temel İhtiyaçlar Ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi”. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 15(60), 555-576.

- Çankaya, İ. (2011). “*İlköğretimde Akran Zorbalığı*”. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24(1), 81-92.
- Çayırdağ, N. (2006). “*İlköğretim 7. Ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Okul Kültürünü Algılayışları İle Zorbalık Eğilimleri Ve Zorbalıkla Başetme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*”. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Dake, J. A., Price, J. H., & Telljohann, J. K. (2003). “*The Nature And Extent Of Bullying At School*”. Journal Of Scholl Health, 73(5), 173-181.
- Dilekmen, M., Ada, Ş., ve Alver, B. (2011). “*İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Saldırganlık Özellikleri*”. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(2), 927-944.
- Dölek, N. (2002). “*Öğrencilerde Zorbaca Davranışların Araştırılması Ve Bir Önleyici Program Modeli*”. Yayımlanmış Doktora Tezi, T.C. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Egbochuku, E. O. (2007). “*Bullying In Nigerian Schools: Prevalence Study And Implications For Counselling. Department Of Educational Psychology And Curriculum Studies*”, J. Soc. Sci., 14(1), 65-71.
- Ergün, D. (2011). “*Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Ortaöğretim 6., 7., Ve 8. Sınıf Öğrencilerinde Akran Zorbalığı Yaygınlığı Ve Risk Faktörlerinin Belirlenmesi*”. Yayımlanmış Doktora Tezi, T.C. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul.
- Ertan, D. (2012). “*Akran Zorbalığında Aileye Ve Okula İlişkin Risk Ve Koruyucu Faktörlerin İncelenmesi*”. Yayımlanmış Yüksek Lisan Tezi, T.C.

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gelişim Psikolojisi Anabilim Dalı,
İzmir.

- Frisen, A., Jonsson, A., & Persson, C. (2007). *Adolescents' Perception of Bullying: Who Is The Victim? Who Is The Bully? What Can Be Done To Stop Bullying*'' Adolescence, Psykologiska Institutionen . 42(168), 749-761.
- Furniss, C. 2000. *'Bullying In Schools: It's Not A Crime - Is It?'*. Education And The Law, 12 (1), 9-29.
- Gini, G. (2006). *'Social Cognition and Moral Cognition in Bullying: What's Wrong?'*. Aggressive Behavior, 32, 528–539.
- Glover, D., Gough, G., Johnson, M. & Cartwright, N. (2000), *'Bullying In 25 Secondary Schools: Incidence, Impact And Intervention.'* Educational Research, 42(2), 141-156.
- Gökler, R. (2007). *'İlköğretim Öğrencilerinde Akran Zorbalığının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi'*. Yayımlanmış Doktora Tezi, T.C. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı Rehberlik Ve Psikolojik Danışma Bilim Dal, Ankara.
- Gökler, R. (2009). *'Okullarda Akran Zorbalığı'*. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 6(2), 511-537. <http://www.insanbilimleri.com>
- Griffiths, C. (1997). *'What Can You Do About Bullying? A Guide For Parents'*. West Perth, Western Australia: MEERILINGA Yong Children' s Foundation.
- Güner, F. (2009). *'İlköğretim 7.Sınıf Öğrencilerinden Akran Zorbalığı Zorba Ve Kurbanlarının Okul Başarı Düzeyleri Ve Sosyometrik Statülerinin Değerlendirilmesi'*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Kafkas Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları
Ve Öğretimi Bilim Dalı, Kars.

- Gürsoy, E. C. (2010). *“Ergenlerde Sosyodemografik Özelliklere Ve Algılanan Sosyal Destek İle Akran Zorbalığına Maruz Kalmanın İncelenmesi”*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Hanhan, A. A. (2012). *“Onarıcı Disiplin Modeli'nin Liselerde, Akran İstismarı Ve Şiddeti Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi”*. Yayımlanmış Doktora Tezi, T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Programı, İzmir.
- Harlow, K. C., Roberts, R. (2010). *“An Exploration Of The Relationship Between Social And Psychological Factors And Being Bullied”*. *Children & Schools*, 32(1), 15-28.
- Hazler, R. J., Carney, J.V., Green, S., Powell, R. & Jolly, L.S. (1997). *“Areas Of Expert Agreement On Identification Of School Bullies And Victims”*. *School Psychology International*, 18 (1), 5-14.
- Hilooğlu, S. (2009). *“İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorbaca Davranışlarını Yordamada Sosyal Beceri Ve Yaşam Doyumunun Rolü”*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.
- Hutchinson, J. (1997). *“Is Your Child Safe At School?”*. *Readers Digest*, 46-53.
- Huebner, A. ve Morgan, E. (2002). *“Adolescent Bullying”*. *Virginia Cooperative Extension, Human Development Publicitaon*, 350-852.

- İnelöz, N. T., Uçanok, Z. (2013). ‘‘Ergenlerde Sanal Zorbalık: Nedenler, Duygular ve Baş Etme Yollarının Niteliksel Analizi’’. Türk Psikoloji Yazıları, 16(32), 20-44.
- Jaffe, L.M. (1997). ‘‘Adolescence’’. New York: John Wiley High Education.
- Kabil, M.(2010). ‘‘Sınıflardaki Öğrenci Sayılarının, Zorbalık Üzerine Etkileri’’. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Bilim Dalı, Sakarya.
- Karasar, N. (2010). ‘‘Bilimsel Araştırma Yöntemi’’. (21. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Tic. Ltd. Şti., s. 81.
- Karataş, H. (2011). ‘‘İlköğretim Okullarında Zorbalığa Yönelik Geliştirilen Programın Etkisinin İncelenmesi’’. Yayımlanmış Doktora Tezi, T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Karataş, H., Öztürk, C. (2009). ‘‘Sosyal Bilişsel Teori İle Zorbalığa Yaklaşım’’. (DEYHYO ED.) Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi, 2(2), 61-74.
- Kavşut, F. (2009). ‘‘Ergenlerde Akran Zorbalığı Ve Duygusal Zekâ Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’’. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı, Bolu.
- Kepenekçi, Y., Çınkır, Ş. (2001), ‘‘Lise Düzeyinde Öğrenciler Arasında Kabagüç’’. Yayımlanmamış Araştırma Raporu, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Kılıç, S. (2010). ‘‘Akran İstismarının İlköğretim Öğrencilerinin Okul İklimi Algıları Üzerindeki Etkisi (Esenyurt İlçesi Örneği)’’. Yayımlanmış Yüksek

Lisans Tezi, T.C. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Bilim Dalı, İstanbul.

- Kocaşahan, N. (2012). *‘Lise Ve Üniversite Öğrencilerinde Akran Zorbalığı Ve Sanal Zorbalık ’*.Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Balıkesir.
- Kurnaz, A., Kapıcı, G. E., (2013). *‘Akran Saldırganlığı ve Mağduriyetinin Psiko-Sosyal Değişkenler Açısından İncelenmesi’*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 46(1), 317-342.
- Lee, E. (2009). *‘The Relationship Of Aggression And Bullying To Social Preference:Differences In Gender And Types Of Aggression’*. International Journal of Behavioral Development, 33(4), 323-330.
- Li, Q. (2007). *‘New Bottle But Old Wine: A Research Of Cyberbullying In Schools’*. Computers in Human Behavior, 23, 1777-1791.
- Mahrı J. Elinoff, Sandra M. Chafouleas, And Karı A. Sassu. (2004). *‘Bullying: Considerations For Defining And Intervening In School Settings’*. Psychology in the Schools, University of Connecticut, 41(8), 887 – 897.
- Menesini, E., Sanchez, V., Fonzi, A., Ortega, R., Costabile, A., & Feudo, G. L. (2003). *‘Moral Emotions and Bullying: A Cross-National Comparison of Differences Between Bullies, Victims and Outsiders’*. Aggressive Behavior, 29, 515-530.
- Miller, P. H. (2002). *‘Gelişim Psikolojisi Kuramları’*. Çev: Zeynep Gültekin. İstanbul: İmge Kitabevi.

- Nansel, T.R., Overpeck, M., Pilla, R.S., Ruan, W.J., Simon-Morton, B. and Scheidt, P. (2001). ‘*Bullying Behaviors Among US Youth: 1. Prevalence And Association With Psychosocial Adjustment*’. Journal of the American Medical Association, ABD, 285(16), 2094-2100
- Nation, M., Vieno, A., Perkins, D. D., & Santinello, M. (2008). ‘*Bullying In School And Adolescent Sense Of Empowerment: An Analysis Of Relationships With Parents, Friends And Teachers*’. Journal of Community and Applied Social Psychology, 18, 211-232.
- Olweus, D. (2003). ‘*A Profile Of Bullying At School*’. Educational Leadership, 60(6). (Retrieved March 5, 2008, From EBSCO Host Database).
- Olweus, D. (2005). ‘*Bullying at School*’. Australia, Oxford: Blackwell.
- Olweus D. (1994), ‘*Bullying At School*’. Basic Facts And Effects Of A School Based Intervention Program, J Child Psychol Psychiatry. 35, 1171-1190.
- Olweus, D. (1993). ‘*Bullying At School: What We Know And What We Can Do*’. Oxford, UK; Cambridge, USA: Blackwell. ED, 384-437.
- Ostrov, J. M., Woods, K. E., Jansen, E. A., Casas, J. F., Crick, N. R. (2004). ‘*An Observational Study Of Delivered And Received Aggression And Social Psychological Adjustment In Preschool: This White Crayon Doesn’t Work*’. Early Childhood Research Quarterly, 19, 355-371.
- Ögel, K., Tarı, I., Ve Eke, Y. C. (2005). ‘*Okullarda Suç Ve Şiddeti Önleme*’. Yeniden Yayınları, 17, İstanbul.
- Öğülmüş, S. (2006). ‘*Okullarda Şiddet Ve Alınabilecek Önlemler*’. Eğitime Bakış, 2(7),16-24.

- Özen, C. (2012). “*Akran Zorbalığında Ergenlerin Nedenlere, Duygusal Tepkilere Ve Baş Etme Yöntemlerine İlişkin Açıklamalarının İncelenmesi*”. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Gelişim Psikolojisi Bilim Dalı, Ankara.
- Özen, D. Ş., Aktan, T. (2010). “*Bağlanma ve Zorbalık Sisteminde Yer Alma: Başa Çıkma Stratejilerinin Aracı Rolü*”. Türk Psikoloji Dergisi, 25(65), 101-113.
- Özkan, Y., Çifci – Gökçearsan, E. (2010). “*Düşük Sosyo – Ekonomik Düzeydeki İlköğretim Okullarında Akran Zorbalığı*”. İlköğretim Online, 9(2), 576-586. <http://ilkogretim-online.org.tr>.
- Pateraki, L. ve Houndoumadi, A. (2001) “*Bullying Among Primary School Children In Athens*”. Greece, Educational Psychology, 21(2), 167–73.
- Pellegrini, A. (1998). “*Bullies And Victims In School: A Review And Call For Research*”. Journal of Applied Developmental Psychology, 19(2), 165-176.
- Pepler, D. and Craig, W. (1995). “*A Peek Behind The Fence: Naturalistic Observations Of Aggressive Children With Remote Audiovisual Recording*”. Developmental Psychology, 31, 548-553.
- Pepler, D. J. (2006). “*Bullying Interventions: A Binocular Perspective*”. Journal Of The Canadian Academy Of Child And Adolescent Psychiatry, 15, 16-20.
- Pişkin, M. (2003). “*Okullarda Yaygın Bir Sorun: Akran Zorbalığı*”. VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi’nde sunulmuş bildiri (9–11 Temmuz). İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.

- Pişkin, M. (2002). ‘Okul Zorbalığı: Tanımı, Türleri, İlişkili Olduğu Faktörler Ve Alınabilecek Önlemler’. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 2(2), 531-562 .
- Pişkin, M. ve Ayas, T. (2011). ‘Akran Zorbalığı Ölçeği: Çocuk Formu’. Akademik Bakış Dergisi, 23, 1-12.
- Roland, E. & Idsoe, T. (2001). ‘Aggression And Bullying’. Aggressive Behavior, 27, 446-462.
- Santrock, J. W. (2001). ‘Educational Psychology’. New York: McGrae Hill Higher Education.
- Satan, A. (2006). ‘İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorba Davranış Eğilimlerinin Okul Türü Ve Bazı Sosyo – Demografik Değişkenler İle İlişkisi’. Yayımlanmış Doktora Tezi, T.C. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, İstanbul.
- Shmith, P.K. ve Sharp, S. (1994). ‘The Problem Of School Bullying’. In P.K. Shmith, & S.Sharp (Ed), School Bullying Insights And Perspectives. London: Routledge.
- Smith, P.K. and Thompson D. (1991). ‘ Practical Approaches To Bullying’. Great Britain: David Fulton.
- Sipahi – Tıpırdamaz H., (2008). ‘İzmir İli Bornova İlçesinde İlköğretim 6. Ve 7. Sınıf Öğrencilerinde Akran Zorbalığı, Etkileyen Ve Eşlik Eden Faktörler’. Yayımlanmış Doktora Tezi, T.C. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İzmir.
- Solberg, M. E. ve Olweus, D. (2003). ‘Prevalence Estimation Of School Bullying With The Olweus Bully/Victim Questionnaire’. Aggressive Behavior. 29(3), 239-268.

- Şahin, M., Akbaba, S. (2010). *“İlköğretim Okullarında Zorbacı Davranışların Azaltılmasına Yönelik Empati Eğitim Programının Etkisinin Araştırılması”*. Kastamonu Eğitim Dergisi, 18(1),331-342.
- Tekin, M. (2006). *“Sınıf Öğretmenlerinin İlköğretim Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Zorbalığa Maruz Kalmaları İle İlgili Tutum Ve Görüşleri”*. I. Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler Sempozyumu. İstanbul.
- Totan, T. (2008). *“Ergenlerde Zorbalığın Anne, Baba Ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi”*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı, Bolu.
- Totan, T. (2007). *“Okulda Zorbalığı Önlemede Eğitimciler Ve Ebeveynlere Öneriler”*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7(2), 190-202.
- Totan, T., Kabakçı, Ö.F. (2010). *“İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinde Sosyal Duygusal Öğrenme Becerilerinin Zorbalığı Yordama Gücü”*. Eğitim Fakültesi Dergisi, 23(2), 575-600.
- Totan,T., Yöndem, D. Z. (2007). *“Ergenlerde Zorbalığın Anne, Baba ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi”*. Ege Eğitim Dergisi, 8(2), 53-68.
- Tura, G. (2008). *“Akran Zorbalığına Maruz Kalmayı Yordayan Özellikler”*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı, Ankara.
- Türker, G. (2012). *“İlköğretim Öğretmenlerinin Akran Zorbalığına Yönelik Tutumlarını Etkileyen Faktörler”*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Samsun.

- Ünalmiş, A. (2010). *“İlköğretim 6,7 ve 8. Sınıf Öğrencileri Arasında Yaşanan Zorbalığın Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Tokat Örneği)”*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Sosyal Bilimler Bilim Dalı, Tokat.
- Ünalmiş, M. (2010). *“Lise 1. Sınıf Öğrencilerinin Zorba/Kurban Davranışları İle Sosyal Beceri Ve Şiddete Yönelik Tutumları”*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik Ve Psikolojik Danışma Bilim Dalı, Tokat.
- Ünalmiş, M., Şahin, R. (2012). *“Şiddete Yönelik Tutum Ve Okul Zorbalığı”*. Uluslararası Cumhuriyet Eğitim Dergisi, 1(1), 63-71.
- Veenstra R., Linderberg, S., Oldehinkel, A., Winter, De A.F., Verhulst, F.C., Ormel, J. (2005). *“Bullying and Victimization in Elementary Schools: A Comparison of Bullies, Victims, Bully/Victims, and Uninvolved Preadolescents”*. Developmental Psychology, 41(4), 672-682.
- Vernon A. (1999). *“Applications For Rational – Emotive Behavior Therapy With Children And Adolescents.”* In. Vernon A. (ED.) *“Counseling Children and Adolescents”*(2nd ed.,pp.140-157) . Denver, CO: Love Publishing.
- Viding, E., Simmonds, E., Petrides, K. V. & Frederickson, N. (2009). *“The Contribution Of Callous – Unemotional Traits And Conduct Problems To Bullying In Early Adolescence”*. Journal of Child Psychology and Psychiatry 50(4), 471–481.
- Weinhold, B. K. (2000). *“Uncovering the Hidden Causes of Bullying and School Violence”*. Counseling and Human Development. 32, 1.

- Whitted K. S. ve David, R. D. (2005). *“Best Practises For Preventing Orreducing Bullying In Schools”*. Children And Schools, 27(3), 167-175.
- Williams, K., Chambers, M., Logan, S. And Robinson, D. (1996). *“Association Of Common Health Symptoms With Bullying In Primary School Children”*. BMJ, 313, 17-19.
- Wolke D, Woods S, Stanford K. (2001), *“Bullying And Victimization Of Primary School Children In England And Germany: Prevalence And School Factors”*, British Journal Psychology, 92, 673-696.
- Woods, D., Wolke, S., Bloomfield, L., Karstadt , L. (2000). *“Association Between Direct And Relational Bullying And Behavior Problems Among Primary School Children”*. Journal of Child Psychology and Psychiatry, 41(8), 989-1002.
- Yaman, E., Peker, A. (2012). *“Ergenlerin Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyete İlişkin Algıları”*. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(3), 819-833.
- Yeşilyaprak, B., Balanuye, D. I. (2012). *“Okul Zorbalığına İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği”*. Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi, 4(37), 38-48.
- Yıldırım, R. (2012). *“Akran Zorbalığı”*. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(2), 39-51.
- Yurtal, F., Cenkseven, F.,(2007). *“İlköğretim Okullarında Zorbalığın Yaygınlığı ve Doğası”*. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3(28),1-13.

8. BÖLÜM

EKLER

EK 1: İl Millî Eğitim Müdürlüğü Valilik Onayı

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411/44/2045167
Konu: Araştırma (Sinem AÇIL)

22/05/2014

HALİÇ ÜNİVERSİTESİ
(Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümüne)

İlgi: a) 17.04.2014 tarih ve 92 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamının 21.05.2014 tarih ve 2027005 sayılı oluru.

Üniversiteniz Fen Edebiyat Fakültesi Yüksek Lisans Öğrencisi Sinem AÇIL'ın "Ortaöğretim 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinde Akran Zorbalığı" konulu tezine dair araştırma çalışması hakkındaki ilgi (a) yazınız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

M. Nurettin ARAS
Müdür a.
Şube Müdürü

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

Elektronik İmza Ash	
Sistemimizde Mevcuttur	
Adı Soyadı :	Muattia ÇELERİ
Onvanı :	Bölüm Soru
Tarih :	
İmza :	22/05/2014

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden ee54-bfcd-3e49-8bd2-9b73 kodu ile yapılabilir.

Millî Eğitim Müdürlüğü D/Blok Bab-ı Ali Cad. No:13 Cağaloğlu
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHK
Tel: (0 212) 455 04 0
Faks: (0 212) 455 06

EK 2: Kişisel Bilgi Formu

Aşağıda kendinize ve ailenize ait birtakım sorular bulunmaktadır. Formların üzerine **adınızı yazmayacağınız bir şekilde**, bazı sorularda ki boşluklara kendinizle ilgili olan cevapları yazarak, diğer sorularda ise sizin için doğru olan şıkkı daire içine alarak " O " işaretleyeceksiniz. İcinizden geldiği gibi samimi ve doğru şekilde yanıtlamanız önemlidir.

1. Doğum tarihiniz?
2. Cinsiyetiniz?
 - a) Kız
 - b) Erkek
3. Sınıfınız?
 - a) 7.sınıf
 - b) 8.sınıf
4. Anneniz hayatta mı?
 - a) Evet
 - b) Hayır
5. Babanız hayatta mı?
 - a) Evet
 - b) Hayır
6. Anne ve babanızın medeni durumu nedir?
 - a) Evli (Bir arada)
 - b) Boşanmış
 - c) Ayrı yaşıyorlar
7. Annenizin eğitim durumu nedir?
 - a) Okur - yazar değil
 - b) Okur - yazar
 - c) İlkokul
 - d) Ortaokul
 - e) Lise
 - f) Üniversite
8. Babanızın eğitim durumu nedir?
 - a) Okur-yazar değil
 - b) Okur - yazar
 - c) İlkokul
 - d) Ortaokul

- e) Lise
f) Üniversite
9. Anneniz çalışıyor mu?
a) Evet b) Hayır
10. Babanız çalışıyor mu?
a) Evet b) Hayır
11. Annenizin mesleği nedir?
a) Memur
b) Ev hanımı
c) Serbest meslek
d) Diğer.....
12. Babanızın mesleği nedir?
a) Memur
b) Serbest meslek
c) Diğer.....
13. Kaç kardeşiniz?
a) 1 b) 2 c) 3 d) 4 ve üzeri
14. Evin kaçınıcı çocuğusunuz?
15. Aşağıdakilerden hangisi aileye giren aylık gelir miktarıdır?
a) 700TL – 1000TL
b) 1000TL – 1500TL
c) 1500TL – 2000TL
d) 2000TL VE ÜZERİ
e) Diğer
16. Size göre ailenizin ekonomik durumu nasıldır?
a) Düşük b) Orta c) İyi d) Çok iyi
17. Geçen yılki okul başarınız nedir?
a) Takdir belgesi aldım
b) Teşekkür belgesi aldım
c) Doğrudan geçtim
d) Sorumlu geçtim
e) Sınıf tekrarı yapıyorum
18. Genel olarak okul başarınız nasıldır?
a) Kötü b) Orta c) İyi d) Çok iyi
19. Aileniz okul başarınızı nasıl karşılamaktadır?
a) Kötü b) Orta c) İyi d) Çok iyi

EK 3: Yeniden Düzenlenmiş Olweus Zorba/Kurban Anketi

Bu kitapçıkta okul hayatınızla ilgili birtakım sorular bulunmaktadır. Her sorunun yanında birçok yanıt mevcuttur. Kutulardan sadece birini işaretleyerek, vermiş olduğunuz yanıtın işaretlediğiniz kutunun içinde kalacak şekilde olmasına dikkat ediniz. Okul hakkında ki duygu ve düşüncelerinize en uygun olan cevaba aşağıdaki kutuya **X (çarpı)** işareti koyarak işaretleyiniz. Okulu gerçekten sevmiyorsanız, **‘Okulu hiç sevmiyorum’** yanıtının olduğu kutuya **‘ X ’** ile işaretleyiniz. Okulu gerçekten seviyorsanız, **‘Okulu çok seviyorum’** yanıtının olduğu kutuya **‘ X ’** koyunuz.

- **Şimdi okul hakkında ki duygu ve düşüncelerinizi en iyi karşılayan yanıtın altındaki kutuya X işareti koyarak yanıtlayabilirsiniz.**

1) Okulu ne kadar seviyorsunuz?

- Okulu hiç sevmiyorum
- Okulu sevmiyorum
- Okulu ne seviyorum ne de sevmiyorum
- Okulu seviyorum
- Okulu çok seviyorum

Eğer yanlış kutuyu işaretlediyseniz, yanlış olan kutunun içini tamamen karalayarak ■ , vermek istediğiniz cevabı tekrardan X işaretini koyabilirsiniz.

Kitapçık üzerine **isminizi yazmayınız**. Sorulara nasıl cevap verdiğinizi hiç kimse bilmeyecektir. Fakat; dikkatli ve samimi bir şekilde, gerçekte mevcut olan hisleriniz ile yanıtlamanız önemlidir. Ne yanıt vereceğimize bazen karar vermek zordur. Bu yüzden içinizden nasıl geliyorsa o şekilde yanıtlayabilirsiniz. Sorular içinde, anlamadığınız veya kafanıza takılan bir soru olursa parmak kaldırarak sorabilirsiniz.

- **Soruların birçoğu son bir kaç ay içindeki okul hayatınızla ilgilidir, geçtiğimiz yaz tatili ile yarıyıl tatilinden şuna kadar olan süreyi kapsamaktadır. Bu sebeple cevap verirken, sadece şuan nasıl olduğunuzu değil, geçtiğimiz 2 ya da 3 ay içinde nasıl olduğunuzu düşünerek yanıtlayınız.**

2) Kız ya da erkek misiniz?

- Kız Erkek

3) Sınıfınızda kaç tane iyi arkadaşınız vardır?

- Hiç iyi arkadaşım yoktur
- Sınıfımda 1 iyi arkadaşım vardır
- 2 veya 3 iyi arkadaşım vardır
- 4 veya 5 iyi arkadaşım vardır
- 6 veya daha fazla iyi arkadaşım vardır

Başka Öğrenciler Tarafından Zorbaca Davranılmak Hakkında:

Bu kısımda başka öğrenciler tarafından zorbalığa maruz kalma ve akran zorbalığı ile ilgili bazı sorular bulunmaktadır. Öncelikle size zorbalık ve akran zorbalığı hakkında kısa bilgi vermek gerekirse; güçlü olanın kendinden daha zayıf olanı yineleyici ve kasıtlı şekilde rahatsız etmesi '**Zorbalık**' anlamına gelmektedir. Akranlar arasında farklı yaş grupları, bireysel ya da grup halinde bilinçli ve tekrar eden olumsuz davranışların yaşandığı olaylar ise '**Akran Zorbalığı**' olarak tanımlanmaktadır. Daha açıklayıcı şekilde anlatmak istersek; **öğrencinin zorbalığa maruz kaldığını söyleyebilmek için, bir öğrenci ya da farklı bir kaç öğrenci tarafından:**

- Kırıcı, aşağılayıcı, alay edilerek kötü, olumsuz lakaplar, isimler takılıyorsa,
- Arkadaşları içinde yok sayılarak, gruplar içinden kasıtlı şekilde oyun veya başka türlü faaliyetlerin dışında tutuluyorsa,
- Çelme takılıp, tekmelenip, dövülüp, ittirilip, odaya kilitleniyorsa,
- Onun hakkında asılsız gerçekte olmayan dedikodular, yalanlar, kırıcı ve aşağılayıcı yazılar yazılarak başka öğrencilerin ondan hoşlanmaması, başkalarının onu sevmemesi için kasıtlı şeyler yapılıyorsa,
- Bunlara benzer başka kırıcı, incitici olan olumsuz şeyler yapılıyorsa, bunlar tekrar edici ve kasıtlı bir şekilde olur ve '**Akran Zorbalığı**' olarak adlandırılmaktadır. Zorbaliğa maruz kalan öğrencinin kendisini savunması da zordur. **Bir öğrenciye devamlı tekrar edilerek aşağılayıcı ve incitici sataşılmasına da akran zorbalığı diyoruz.**

Şunu da söylemek gerekirse; arkadaşça ve oyuna dayalı bir şekilde olan sataşmalara akran zorbalığı demiyoruz. Aralarında farklı güç dengesinin bulunmadığı, eşit güç veya kuvvete sahip iki öğrenci tartışıyor ya da kavga ediyorsa bu da akran zorbalığı değildir.

4) Geçtiğimiz aylarda okulda ne sıklıkla zorbalığına uğradınız?

- Daha önce hiç yaşamadım
- Sadece bir veya iki kere oldu
- Bir ayda 2 veya 3 kere oldu
- Yaklaşık hafta içinde bir kere oldu

Haftada birkaç kere oldu

Geçtiğimiz aylarda, okul içinde aşağıdaki durumlardan bir veya bir kaç yoluyla akran zorbalığına maruz kaldınız mı? Lütfen tüm soruları yanıtlayınız.

5) Kötü ve aşağılayıcı adlar takılarak, alay edilip incitici şekilde sataşıldı.

- Daha önce bunları hiç yaşamadım
 Sadece bir veya iki kere oldu
 Bir ayda 2 veya 3 kere oldu
 Yaklaşık hafta içinde bir kere oldu
 Haftada birkaç kere oldu

6) Diğer öğrenciler kasıtlı bir şekilde beni aralarına almayarak, arkadaş grubundan dışında tutarak veya beni tamamen yok saydılar.

- Daha önce bunları hiç yaşamadım
 Sadece bir veya iki kere oldu
 Bir ayda 2 veya 3 kere oldu
 Yaklaşık hafta içinde bir kere oldu
 Haftada birkaç kere oldu

7) Tekmelendim, dövüldüm, ittirildim veya kapalı bir yere kilitlendim.

- Daha önce bunları hiç yaşamadım
 Sadece bir veya iki kere oldu
 Bir ayda 2 veya 3 kere oldu
 Yaklaşık hafta içinde bir kere oldu
 Haftada birkaç kere oldu

8) Diğer öğrenciler tarafından, hakkımda yalan yanlış şeyler söylendi ya da gerçek olmayan dedikodular yayıldı ve başka öğrencilerin beni sevmemesi için çaba gösterdiler.

- Daha önce bunları hiç yaşamadım
 Sadece bir veya iki kere oldu
 Bir ayda 2 veya 3 kere oldu
 Yaklaşık hafta içinde bir kere oldu
 Haftada birkaç kere oldu

9) Param veya başka eşyalarımı çaldılar veya eşyalarımına zarar verdiler.

- Daha önce bunları hiç yaşamadım
- Sadece bir veya iki kere oldu
- Bir ayda 2 veya 3 kere oldu
- Yaklaşık hafta içinde bir kere oldu
- Haftada birkaç kere oldu

10) İstemediğim şeyleri yapmam konusunda tehdit edildim veya zorlandım.

- Daha önce bunları hiç yaşamadım
- Sadece bir veya iki kere oldu
- Bir ayda 2 veya 3 kere oldu
- Yaklaşık hafta içinde bir kere oldu
- Haftada birkaç kere oldu

11) Ailem hakkında veya inançlarım konusunda kötü, kırıcı, aşağılayıcı lakaplar takılarak akran zorbalığına uğradım.

- Daha önce bunları hiç yaşamadım
- Sadece bir veya iki kere oldu
- Bir ayda 2 veya 3 kere oldu
- Yaklaşık hafta içinde bir kere oldu
- Haftada birkaç kere oldu

12) Kötü isimler, aşağılayıcı yorumlar veya el kol hareketleri ile akran zorbalığına uğradım.

- Daha önce bunları hiç yaşamadım
- Sadece bir veya iki kere oldu
- Bir ayda 2 veya 3 kere oldu
- Yaklaşık hafta içinde bir kere oldu
- Haftada birkaç kere oldu

12)a Kırıcı, aşağılayıcı, kötü mesajlar, çağrılar veya resimler yollanarak internet üzerinden (bilgisayar) veya cep telefonundan akran zorbalığına uğradım. (**Lütfen arkadaşça veya oyun amaçlı yapıldığında akran zorbalığı olmadığını hatırlayınız**)

- Daha önce bunları hiç yaşamadım

- Sadece bir veya iki kere oldu
- Bir ayda 2 veya 3 kere oldu
- Yaklaşık hafta içinde bir kere oldu
- Haftada birkaç kere oldu

12)b İnternet veya cep telefonunuz ile akran zorbalığına uğradıysanız bu hangi şekilde olmuştu?

- Sadece cep telefonu ile
- Sadece internet yolu ile
- Her iki yol ile

Lütfen hangi yol ile olduğunu açıklayınız.

13) Yukarıdaki sorulardan farklı bir şekilde akran zorbalığına uğradım.

- Daha önce bunları hiç yaşamadım
- Sadece bir veya iki kere oldu
- Bir ayda 2 veya 3 kere oldu
- Yaklaşık hafta içinde bir kere oldu
- Haftada birkaç kere oldu

Lütfen hangi yol ile olduğunu açıklayınız.

14) Size akran zorbalığı yapan öğrenci veya öğrenciler kaçınıcı sınıf (lar) daydı?

- Daha önce bunları hiç yaşamadım
- Kendi sınıftaydı
- Ayrı sınıfta, fakat benimle aynı yaşta idi
- Daha üst sınıftaydı
- Daha alt sınıftaydı
- Farklı sınıflardaydı

15) Kızlar tarafından mı, yoksa erkekler tarafından mı akran zorbalığına maruz kaldınız?

- Daha önce bunları hiç yaşamadım
- Bir kız tarafından yapıldı
- Birkaç kız tarafından yapıldı
- Bir erkek tarafından yapıldı
- Birkaç erkek tarafından yapıldı
- Hem kızlar hem de erkekler tarafından yapıldı

16) Kaç öğrenci tarafından akran zorbalığına uğradınız?

- Daha önce bunları hiç yaşamadım
- Bir öğrenci tarafından
- 2-3 öğrencinin olduğu grup tarafından
- 4-9 öğrencinin olduğu grup tarafından
- 9 öğrenciden daha kalabalık grup tarafından
- Farklı olan birkaç öğrenci veya öğrenci grupları tarafından

17) Akran zorbalığınız ne kadar sürdü?

- Daha önce bunları hiç yaşamadım
- Bir veya iki hafta
- Yaklaşık bir ay
- Yaklaşık bir yıl
- Birkaç senedir sürmekte.

18) Nerede akran zorbalığına uğradınız?

Daha önce bunları hiç yaşamadım

Geçtiğimiz aylar içinde aşağıda ki yerlerden birinde veya birkaçında akran zorbalığına maruz kaldım.

Akran zorbalığına aşağıdaki yerlerden hangisinde uğradıysanız karşısına X işareti koyunuz:

18)a Okul bahçesinde/ spor sahasında
(ders aralarında veya tenefüslerde)

18)b Koridorlarda/ merdivenlerde

18)c Sınıfta (öğretmen sınıf içindeyken)

18)d Sınıfta (öğretmen sınıfta yokken)

18)e Tuvalette

18)f Spor salonunda/ soyunma odasında/duşta

18)g Yemekhanede

18)h Okula giderken veya gelirken yolda

18)i Okulun otobüs durağında

18)j Okul servisinde

18)k Bunlardan ayrı olarak okulda farklı yerde yazınız.

Lütfen nerede olduğunu

19) Geçtiğimiz aylar içinde akran zorbalığına maruz kaldığınızı hiç kimseye söylediniz mi?

- Daha önce bunları hiç yaşamadım
- Akran zorbalığına maruz kaldım, fakat hiç kimseye söylemedim
- Akran zorbalığına maruz kaldım ve birilerine söyledim

Aşağıda belirtilen kişilerden kimle paylaştığınızı karşısına lütfen X işareti koyunuz:

- 19)a** Sınıf öğretmenime
- 19)b** Okul içinde ki başka yetişkin kişilere
(başka bir öğretmen, müdür/ müdür muavini, bekçi, hizmetli, okul psikoloğu/ rehber öğretmen vb.)
- 19)c** Anneniz – babanız – diğer veliler
- 19)d** Erkek veya kız kardeşleriniz (ağabey/ abla)
- 19)e** Arkadaşlarınız
- 19)f** Farklı bir kişi Kim olduğunu lütfen aşağıya yazınız.

20) Bir öğrenci akran zorbalığına maruz kaldığında, öğretmenler veya okuldaki diğer yetişkinler ne derece durdurmaya çalışırlar?

- Neredeyse hiçbir zaman
- Arada bir
- Bazen
- Sık sık
- Hemen her zaman

21) Bir öğrenci akran zorbalığına maruz kaldığında, okuldaki diğer öğrenciler ne derece durdurmaya çalışırlar?

- Neredeyse hiçbir zaman
- Arada bir
- Bazen
- Sık sık
- Hemen her zaman

22) Geçtiğimiz aylar içinde, evinizdeki yetişkinlerden biri akran zorbalığını durdurmak için okulunuz ile irtibata geçti mi?

- Daha önce bunları hiç yaşamadım
- Hayır, okulla irtibata girmediler
- Evet, okulla bir kere irtibata girdiler
- Evet, okulla birkaç defa irtibata girdiler

23) Kendi yaşıtınız olan bir öğrencinin okul içinde akran zorbalığına maruz kaldığını görünce ne hisseder veya ne düşünürsünüz?

- Öyle bir durumu hak etmiş olabilir
- Pek bir şey hissetmem
- Onun için biraz üzülürüm
- Onun için üzülürüm ve ona yardım etmek isterim

Başka öğrencilere akran zorbalığı yapmak hakkında

24) Geçtiğimiz aylar içinde, okulda bir ya da daha fazla öğrenciye akran zorbalığı yapılırken hangi sıklıkta siz de yer aldınız?

- Daha önce bunları hiç yaşamadım
- Sadece bir veya iki kere oldu
- Bir ayda 2 veya 3 kere oldu
- Yaklaşık hafta içinde bir kere oldu
- Haftada birkaç kere oldu

Geçtiğimiz aylar içinde, okuldaki başka öğrencilere aşağıda bulunan akran zorbalıklarından bir veya daha fazlasını yaptınız mı? Lütfen soruların tamamını yanıtlayınız.

25) Diğer öğrencilere kötü, aşağılayıcı adlar taktım, alay ederek, kızdırıp, inciten bir şekilde davrandım.

- Daha önce bunları hiç yaşamadım
- Sadece bir veya iki kere oldu
- Bir ayda 2 veya 3 kere oldu
- Yaklaşık hafta içinde bir kere oldu
- Haftada birkaç kere oldu

26) Onu kasıtlı bir şekilde aramıza almadım, arkadaş grubumdan dışladım veya tamamen yok saydım.

- Daha önce bunları hiç yaşamadım
- Sadece bir veya iki kere oldu
- Bir ayda 2 veya 3 kere oldu
- Yaklaşık hafta içinde bir kere oldu
- Haftada birkaç kere oldu

27) Onu dövdüm, tekmeledim, ittirdim veya kapalı bir yere kilitledim.

- Daha önce bunlar hiç yaşanmadı
- Sadece bir veya iki kere oldu
- Bir ayda 2 veya 3 kere oldu
- Yaklaşık hafta içinde bir kere oldu
- Haftada birkaç kere oldu

28) Onun hakkında gerçekte olmayan dedikodular yaptım, onun için yalanlar söyledim, diğer öğrencilerin onu sevmemesi için gerekli çabayı gösterdim.

- Daha önce bunlar hiç yaşanmadı
- Sadece bir veya iki kere oldu
- Bir ayda 2 veya 3 kere oldu
- Yaklaşık hafta içinde bir kere oldu
- Haftada birkaç kere oldu

29) Parasını / başka eşyalarını aldım veya onun eşyalarına zarar verdim.

- Daha önce bunlar hiç yaşanmadı
- Sadece bir veya iki kere oldu
- Bir ayda 2 veya 3 kere oldu
- Yaklaşık hafta içinde bir kere oldu
- Haftada bir kaç kere oldu

30) Onu yapmak istemediği şeyler konusunda yapması için tehdit ettim veya zorladım.

- Daha önce bunlar hiç yaşanmadı
- Sadece bir veya iki kere oldu
- Bir ayda 2 veya 3 kere oldu
- Yaklaşık hafta içinde bir kere oldu
- Haftada bir kaç kere oldu

31) Ailesinin kökeni hakkında veya inançları konusunda kötü, aşağılayıcı adlar ya da yorumlar ile akran zorbalığı yaptım.

- Daha önce bunlar hiç yaşanmadı
- Sadece bir veya iki kere oldu
- Bir ayda 2 veya 3 kere oldu
- Yaklaşık hafta içinde bir kere oldu
- Haftada bir kaç kere oldu

32) Kötü adlar, yorumlar veya el kol hareketleri ile akran zorbalığı yaptım.

- Daha önce bunlar hiç yaşanmadı
- Sadece bir veya iki kere oldu
- Bir ayda 2 veya 3 kere oldu
- Yaklaşık hafta içinde bir kere oldu
- Haftada birkaç kere oldu

32)a İnternet veya cep telefonu ile kötü, aşağılayıcı, inciten mesajlar/ çağrılar/ resimler göndererek akran zorbalığı yaptım.

- Daha önce bunlar hiç yaşanmadı
- Sadece bir veya iki kere oldu
- Bir ayda 2 veya 3 kere oldu
- Yaklaşık hafta içinde bir kere oldu
- Haftada birkaç kere oldu

32)b İnternet veya cep telefonu ile akran zorbalığı yaptıysanız bunu nasıl yaptınız?

- Sadece cep telefonu ile
- Sadece internet yolu ile
- Her iki yol ile

Lütfen hangi yolla yaptığınızı açıklayınız:

33) Ona başka bir yolla akran zorbalığı yaptım.

- Daha önce bunlar hiç yaşanmadı
- Sadece bir veya iki kere oldu
- Bir ayda 2 veya 3 kere oldu
- Yaklaşık hafta içinde bir kere oldu
- Haftada birkaç kere oldu

Lütfen hangi yolla yaptığınızı açıklayınız:

34) Geçtiğimiz aylar içinde, başka öğrencilere okulda akran zorbalığı yaptığınız için sınıf öğretmeniniz veya başka bir öğretmeniniz sizinle görüştü mü?

- Daha önce bunlar hiç yaşanmadı
- Hayır, benimle bu konu hakkında görüşmediler
- Evet, benimle bu konu hakkında bir defa görüştüler
- Evet, benimle bu konu hakkında birkaç kere görüştüler

35) Geçtiğimiz aylar içinde, okulda bir veya daha fazla öğrenciye akran zorbalığı yapmanız konusunda evinizdeki yetişkin biri sizinle görüştü mü?

- Daha önce bunlar hiç yaşanmadı
- Hayır, benimle bu konu hakkında görüşmediler
- Evet, benimle bu konu hakkında bir defa görüştüler
- Evet, benimle bu konu hakkında birkaç kere görüştüler

36) Sevmediğiniz bir öğrenciye, akran zorbalığı yapılmasına katılabileceğinizi düşünüyor musunuz?

- Evet
- Belki
- Bilmiyorum
- Öyle düşünmüyorum

- Hayır
 Kesinlikle hayır

37) Kendi yaşıtınız bir öğrenciye başka öğrenciler tarafından akran zorbalığına mazur kaldığını görür veya anlarsanız genellikle nasıl tepki verirsiniz?

- Yaşıttım olan öğrencilere akran zorbalığı yapıldığını hiç fark etmedim
 Akran zorbalığında yer alırım
 Bir şey yapmam, fakat akran zorbalığı yapılmasının kabul edilir olduğunu düşünürüm
 Sadece ne olup bittiğine seyirci olurum
 Bir şey yapmam, fakat akran zorbalığı yapılmasının kabul edilmediğini, yardım etmem gerektiğini düşünürüm
 Akran zorbalığını yapılan çocuğa öyle veya böyle yardım etmeye çalışırım

38) Ne sıklıkla okulunuzda başka öğrenciler tarafından size akran zorbalığı yapılmasından korkarsınız?

- Hiçbir zaman
 Nadiren
 Bazen
 Sık sık
 Çok sık

39) Geçtiğimiz aylar içinde, akran zorbalığını önlemek için sınıf öğretmeninizin genellikle ne kadar çaba harcadığını düşünüyorsunuz?

- Hemen hemen hiç
 Biraz az
 Biraz
 Oldukça fazla
 Çok fazla

Tüm soruları samimiyetiz ile cevapladığınız için teşekkür ederim

EK 1: Etik Kurul Onayı

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

SAYI : 08
KONU:

20 02 /2015

Sayın; Doç.Dr.Meral ÇULHA

Haliç Üniversitesi Etik Değerlendirme Kurulunca yapmış olduğunuz başvuru incelenmiş olup, danışmanı olduğunuz Sinem AÇIL'ın "Ortaöğretim 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinde Akran Zorbalığı; Sosyoekonomik Açıdan Farklı İki Bölgede Bulunan Ortaöğretim 7.ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştığı Akran Zorbalığının Karşılaştırılması Konusunda İnceleme" isimli araştırması kurulumuzun 27.01.2015 tarihli toplantısında etik yönden uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Prof.Dr.Önder ÖZKAZANÇ
Etik Kurul Başkanı

Sıracevizler Cad. No:29 Bomonti-Şişli- İstanbul Tel: 0212 343 08 87 Fax:0212 343 08 78
e-mail : saglikentitusu@halic.edu.tr İnternet: www.halic.edu.tr

ÖZGEÇMİŞ

1 Aralık 1989 yılında Mardin’ de doğdum. 2006 yılında Mardin Lisesi’ nden mezun oldum. 2007 yılında yerleştiğim Yakın Doğu Üniversitesi; Fen – Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’ ne 2008 – 2009 eğitim öğretim yılında başladım ve 2012 yılında mezun oldum. 2012 yılında Final Eğitim Kurumlarınca, Etkin Öğretmen sertifikası aldım. 2012 – 2013 eğitim öğretim yılında Uygulamalı Psikoloji Yüksek Lisans Programına başladım. 2011 yılından bu yana uluslar arası özel bir şirketin depolama, ulaşım, koordinatör ve proje sorumlusu olarak çalışmaktayım.